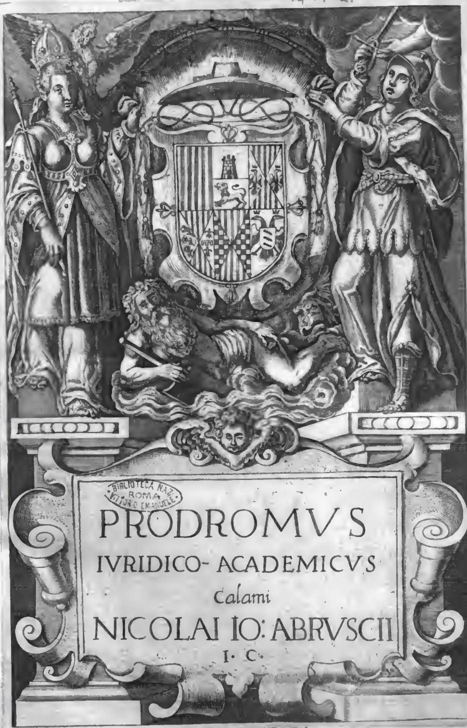
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
7 P
21

13-17 G 21

Digitized by Google

14.7.P.21

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FAX GEMINA

quarum

Altera ad **POSSESSIONIS**, altera ad **PROPRIETATIS** leges illuminandas accenditur.

Acceſsère

SOLATIA MORTIS,

Siuè

CONSVLTATIONES

BINAE SVPREMIS DEFVNCTORVM ARBITRIIS latè viam aperientes.

PRODROMVS

IVRIDICO-ACADEMICVS

Calami

NICOLAI IOANNIS ABRVSCII

IVRECONSVLTI AQVAVIVENSIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBL. S. PVDEN. DE VRBE

Ex Lib. Abbatiæ S. Pudentianæ de Vrbe 1675.

BARII, apud Franciſcum Zannetti. M.DC.LXIV.

Publicatum NEAPOLI, apud Hieronymum Fafulo. M.DC.LXV.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

EMINENTISS^MO PRINCIPI

Viro Eruditiſsimo

D. PASCHALI

DE ARAGON

EXCELL.^MI PRINCIPIS CARDONAE & Segobriæ Ducis filio, Equiti Ordinis Alcantarę, Philippo IV. Hiſpaniarum Regi Catholico à Conſilijs, in Sacro, Regio, Supremoq; Aragoniæ Senatu Regenti, dudum in D. Bartholomæi Collegio apud Salmaticenſes collegę digniſſimo, Archidiacono de los Pedroches, & de Talauera, Canonico Cordubenſi, ac Sanctæ Eccleſiæ Toletanæ, nunc innumeris ſuffragantibus meritis S.R.E. Cardinali, ac in Regno Neapolitano Proregi meritiſſimo.

NICOLAVS IOANNES ABRVSCIVS

Debitæ ſeruitutis obſequium.

SVB tuis auſpicijs (Eminentiſſime Princeps) ingenioli mei primitiæ prodeunt; fœliciùs velificabunt, ingeniti ſi auræ fauoris afflauerit. Nullum enim validius præſidium ad tutelam, nullum decus præſtantius ad ornatum hìc adſciſcere poteram, quam tui fulgorem nominis fronti prætexere, vt quidquid deeſſet luminis, tua ſuffunderet claritas. Exit enim de tuo culmine deuotis lætitia, reis pœna, poſteris gloria; & cum ſis amœnus in moribus, à cupiditatibus alienus, gradu magnus, opinione maximus, ità omnium animos deuinxiſti, vt minor obſequium, maior

§ 2 of-

officium, tibi debeat æqualis affectum, maximè ambiendus, quia minimè ambitioſus. Imò ita mirabili temperamento prudentiæ in te vigor ex legibus, vt paucis litigia nodoſa diſſoluens, fugator criminis, amator ſis æquitatis: habent innoxij humaniſſimum patrem, iuſtiſſimum noxij probant vltorem: fugis auara lucra, horres nefanda compendia; & cum multa traxeris ab antiquis, ſtudes magis placere de proprijs. Iactent ſe alij poſſeſſione locupletes, ſummum putent eſſe diuitias, in tua domo magis virtutibus aditur hæreditas; & hoc eſt, quod verè diuites facit, quando nullum melius poteſt eſſe compendium, quam laudibus ſucceſſiſſe maiorum. Semen itaq; generis morum fructibus reddis: cumulas, ſeculo celebratus tuo, deſiderandus alieno, laudes egregias ſenioribus, excellens cunctos in proprijs, quia æqualiter vbiq; mirabilis. Aſcendiſti meritò Cardines mundi, Auſtriacis indè faſcibus redimitus, vbi ſic alienam cauſam tuam facis gloriam, vt nullus vnquam videatur dicenda penſiùs cogitare, conſultiùs cogitata diſponere, diſpoſita maturiùs expedire; & cum copia ſoleat habere faſtidium, tuum nomen repetitum ſemper efficitur glorioſum. Quid vltra? Quis metit ſtatim vt ſeuit? Quis de racemis vindemiam nouellis expreſſit? Quis de nouiter plantatis matura poma quæſiuit? In te (ſi fas eſt dicere) præuenit tritura ſementem, vindemia palmitem, poma radicem. Et ſi natalibus ſeruanda reuerentia eſt, deceſſores tui (quibus ſuccedis hæres quam Iure, tam merito) terreni Imperij gubernacula conſcendentes, ſic in ſublimi celſitudinis gloria mundi illuſtrauère caliginem, vt virtutum, & armorum exemplis tribuerint poſteris claritatem. Si perſonam tuam intueor, eam inuenio, tenere geſtorum experimento, vitæ exemplo, virtutis merito inter lumina procerum culmina dignitatum. Si ætatem, efficaciam habes de Iuuentute, de ſenectute conſilium. Si literas vel ingenium, certat natura doctrinæ, itaut vbiq; ſcintillet flamma ſenſuum, vbique diffluat vnda ſermonum. Si deniq; formam corporis, ipſa longè latèq; conſpicua te commendat imperio, vt plane in ambiguo ſit, an te magis mentibus virtus, an obtutibus vultus inſinuet. Auitis reſpondens clariſſima ſoboles inſtitutis: ab arbore ſua non degerminans ramus in fructu, quem per traducem virtutis, & gratiæ decus exornat. Vir itaq;

maio-

maiori doctrinæ, ac merum, quam natalium ſublimitate verendus, ſic intra modum prudens, ſine modo pius, vt Purpuræ maieſtatem oris amœnitate, poteſtatem faſcium ſuauitate condas ingenij; & ſic locatus in medium cunctorum ad te trahis affectum. Quis ergò æquali veſtigia tua greſſu inſequitur, cui datum eſt agere meliùs quam didiceris, viuere meliùs quam loquaris? Sed fluminibus aquas, ſyluis ligna tranſmitto. Paucis abſoluam. Sentis vt Pythagoras, diuidis vt Iſocrates, explicas vt Plato, implicas vt Ariſtoteles, vt Æſchines blanditis, vt Demoſthenes iraſceris, vernas vt Hortentius, incitas vt Curio, moraris vt Fabius, ſimulas vt Craſſus, diſſimulas vt Cæſar, ſuades vt Cato, diſſuades vt Appius, perſuades vt Tullius.

———— & quæ ſparguntur in omnes, — *Claudian. de laudib. Stilic.*
In te mixta fluunt, & quæ diuiſa beatos
Efficiunt, collecta tenes.

Dixi plura quam potui, ſed pauciora quam debui. Concludam ſermonis magis fine, quam gratiæ, qua, vir ſumme, ſuſcipe precor ſerena fronte laborum munuſculum, quod ſi ex tua dignitate ſpectetur, exiguum: ſi ex meis viribus, mediocre: ſi ex animo, magnum. Suſcipe magis affectum hominis audentis puſillum æterni nominis tui memoriæ conſecrare. Recogita, quod ſolent initia portendere meliora. Aſpexi namq; parentes linguis paruulorum balbutientibus delectari, ideò indulgentiam meretur humilitas, quæ, quo poteſt acceſſu, ſublimitati tuæ ſe porrigit attrectandam, non gloriam mendicans, ſed gratiam. Suſcipe parua de magnis, pauca de plurimis,

& hoc veri complectere pignus amoris, — *Lucan. Paneg. ad Piſonem.*
Quod ſi digna tua minus eſt mea pagina laude,
At voluiſſe ſat eſt, animum non carmina iacto.
Tu modo lætus ades, forſan meliora tenemus,
Et vires dabit ipſe fauor, dabit ipſa feracem
Spes animum.

Deus Opt. Max. qui poteſt vtrumq; bonum, & conferre ſeruandum, & ſeruare collatum, te ſeruet incolumem. Nam ego ſinceri cordis affectu proferam, Viue diù, Hiſpaniæ votis, Reipublicæ bono, Vrbis, Regnique fœlicitati. Firmet hoc omen Deus.

EMI-

EMINENTISSIMVS
ATQVE REVERENDISSIMVS
DOMINVS
DON PASCHALIS
AB AVGVSTA
ARAGONIORVM FAMILIA
Ex Vrbe Toletana Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis
Ampliſſimus, Viceres Neapolitanus. 165.

ELOGICVM ANAGRAMMA PVRVM.

Salue, Heros, Salue,
Tù
Maximis Palmis, Sertis planè laetans,
Tu
Regià Pacis aura ſemper ardens,
Sumas Codicem,
Qui
GEMINA FAX
Vocatur,
En leni nòmine;
En pandoris
Eam
Tibi
NICOLAVS IOANNES ABRVSCIVS
Dicat. 165

EMI-

Eminentiſſimus, & Reuerendiſſimus

PRINCEPS

DOMINVS

D. PASCHALIS ARAGONIVS

EX VRBE TOLETANA SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ Cardinalis ampliſſimus.

Ad Sebethum.

Tetraſtichon purum Anagrammaticum.

Maieſtate micans, en, ecce Neapolis Heros,
En Sidus, Prorex, Pacis Amicus, Atlas;
En dos muneribus nimijs, en Delius almus
Pandoris ſurgit: lenia metra canas.

125.

Clauis litterarum.

14.	1.	6.	4.	15.	1.	1.	14.	5.	7.	11.	5.	4.	7.	17.	5.	7.	1.	) 125
A.	b.	c.	d.	e.	g.	h.	i.	l.	m.	n.	o.	p.	r.	ſ.	t.	u.	x.	)

DO-

Dominus Paſchalis Cardinalis Aragonius, Vicerex Neapolitanus. 54

Anagramma purum.

Vnica Clauis, lenis Ode, radians Pax, ac Sol Aonius Regni triumphas. 54

Rhythmicus Concentus.

PASCHALIS REGNI præ geſtis *VNICA CLAVIS*;
Palladijs Charitum reſerans æraria ſcenis,
Es fauſtis *ODE* Sirenibus omine *LENIS*
Nobile, dans Phœbis Regalia munera flauis.
PAX RADIANS, Cererem nutris, Hiſpanaque Nauis,
Sertis cincta sacris, cultis celebraris auenis.
Ac SOL AONIUS regnas, ſplendore venenis
Hæreſiarcharum fera vibrans ſpicula prauis.
Hinc tibi Sebèthus moderamine factus Iberus,
Nectareis vndis refluat, tibi præſtet honores,
Parthenopemque metris ad laudes trudat Homerus.
Sic decet, vt dentur Cœlis Virtutis Amores,
Sit tyrius ſtrophijs decoratus ritè Galerus,
Ad Pompaſque nouas cantum reuocentur Olores.

Can. D. Lucas Carolucius Reg. Cappellanus Regalis Matricis Ciuitatis Altamuræ.
1665.

Digitized by Google

PERILLVSTRIS DOMINVS

NICOLAVS IOANNES ABRVSCIVS

maximus, ac facundiſſimus Legum

Doctor Aquauiuenſis. 88

Anagramma purum.

Dum tu pandis Librum, qui FAX GEMINA vocatus, in Mundi [illegible]
lenis, ſuauis, ſolus, celſus Iaſon emicas, coruſcas. 88.

Rhythmicus Concentus.

DVM legale LIBRVM radiantem lumine PANDIS,
QVI FACIBVS GEMINIS IN MVNDI totius ORIS
Præditus exultat, fortis redimitus Honoris
Ad Muſęa volat modulis rutilantia blandis.

En præCELSVS IASON, LENIS origine, prandis
Claris IPSE MICAS normis, fretuſq; canoris
Iuribus, Aſtręę ductu, citharíſq; ſonoris,
Ad Cæli culmen iam Palladis ægide ſcandis.

Hinc Bauii fugiant, populorum caſtra trophæis
Te decorent, reſonans te cantet lingua Maronis,
Ambroſiis Charites te compaſcantur hyblæis.

Te ſimul æthereis cumulet Berecyntia donis,
Montibus Aonides tibi ducant thura Sabæis:
Sic decet, vt meritis ſics Numen ritè coronis.

NICOLAVS IOANNES ABRVSCIVS. 24.
Anagramma purum.
O canas; en clarus nobis viuis. 24.

Diſtichon.

EN CLARVS NOBIS tu VIVIS in Orbe Lycurgus;
Veridicas Leges, O Nicolae, CANAS.

D. Lucas Carducius Canonicus Altamuranus. 1664.

Perilluſtris Dominus Nicolaus Ioannes Abruſcius de Aquauiua.

Anagramma purum.

O Iuris vanis! Baldus ines, an Dius Apollo ?
Viris vatis vterque micas!

D. Caroli Antonij Totti Altamuratis.

AD LECTOREM.

Incerti authoris.

TETRASTICON.

Aſpice, quem doctum leges ſtatuère parentem,
Cuius GEMINAS ſtupuit Phæbus ab axe FACES.
Palladis hæredem dicas, ſi Pallas alumnum
Virgineo poſſit reddere caſta ſinu.

CANONICA APPROBATIO.

De mandato Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. D. Archiepiſcopi ſub die 23. Iunij 1664. fuit dictum, quod Reu. V. I. D. Canonicus, & coadiutor D. Fabius Bonafide reuideat, & in ſcriptis referat eidem Illuſtriſſimo.

Vitus Iacobus Patronus Archidiaconus, & Vic. Gen.

Illuſtriſſime, & Reuerendiſsime Domine

OPuſculum hoc, ſiue mauis ingenij appendiculam, cui pro titulo, *FAX GEMINA, Poſſeſſorij, petitorijq; articulum alio inter partes acerrimè agitatum complectens, calamo, & lucubratione eruditiſſimi, ac perſpicaciſſimi Iuuenis Nicolai Ioannis Abruſcij I.C. Aquauiuen.* Dominationis Veſtræ Illuſtriſſimæ præſcripto ex iuſſu, tàm diligenter, quàm libenter euolui; Nil reperi orthodoxę Fidei, boniſue moribus diſſentaneum; Imò illud nimia eruditione, ſummaq; doctrina refertum, methodo elegantiſſima hactenus non cognita, vt non immeritò ex hac ſcribendi forma Papiniani, Sceuolæ, aliorumq; magni nominis Conſultorum in Iure reſpondendo ſibi author famã comparauit. Millies de hoc virtutis omnigenę profeſſore gloriabitur Aquauiua; admirabuntur comprouinciales, Regnicolæ, ac verſatiſſimi Vrbis, Orbiſq; noſtri ſeculi Iureconſulti, cęteriq; literariam ſcientiam, bonamq; viuẽdi normam ſequentes; ſi author, quæ retinet opera, in lucem prodire curabit. Quapropter ad deguſtandam hanc mellifluam ingenij Abruſcij partem, eam Typis mandari poſſe exiſtimo, vt amplius author ad illuſtrãdam iuriſprudentiam, ſcholamq; pariter literariam alijs fęcundiſſimi ingenij fœtibus alliciatur; Niſi aliter Dominationi Suæ Illuſtriſſimæ, quem Deus ſeruet incolumem videbitur. Datum Barij in Ædibus noſtris die 28. Iunij 1664.

Fabius Bonafides V.I.D. Theologię profeſſor, ac Canonicus Deput.

Viſa ſupradicta relatione Reuiſoris, fuit dictum quod Imprimatur Barij 30. Iunij 1664.

Viſus Iacobus Patronus Archidiaconus, & Vic. Gen.

Poteſt perfici, ad finem publicandi; ex quo nihil continet contra Fidem Catholicam, nec contra *Iuriſdictionem* Eccleſiaſticam; aut contra bonos mores, ſed eruditas allegationes, ac plenas omnigena modernorum lecturas; magnam enim vidit author librorum copiam, & ſapienter adduxit ad ſcribendum.

Iulius Caponus.

Attenta ſupraſcripti Reuiſoris Deputati, publicetur

Paulus Garbinati Vic. Gen.

Can. D. Mattheus Rennì S.T.D. & ...

Eccellentiſſimo Signore.

IL Dottor Nicolò Gio: Abruſcio d'Acquauiua eſpone à V. E. come deſidera dare alle ſtampe vn'operetta legale Academica intitolata *FAX GEMINA, quarum altera ad poſſeſſionis, altera ad proprietatis leges illuminãdas accenditur. &c.* ſupplica V. E. ſia ſeruita commettere la reuiſione à perſona intendente, e l'haurà à gratia, vt Deus.

V. I. D. Ludouicus de Luca videat, & in ſcriptis referat Suæ Excellentiæ.

Galeota Regens. Vlloa Regens. Nauarra Regens.

Prouiſum per S. E. Neap. die 2. Maij 1664. ***Lombardus.***

Illuſtriſſime, & Excellentiſſime Domine.

VIdi iuſſu Excellentiæ Suæ eruditiſſimum iuris reſponſum, cui titulus *FAX GEMINA, quarum altera ad Poſſeſſionis, altera ad Proprietatis leges illumniandas accenditur, editum à ſolertiſſimo Nicolao Ioanne Abruſcio Iuriſconſulto Aquauiuenſe,* opuſculum ſanè magna eloquentia, ac eruditione exonatũ, ſuiq; authoris peritiam in Iurium controuerſiis expendendis diſertiſſimè indicans, In ipſo ſolares legum radij prænoſcuntur, & quæ pro poſſeſſionis, ac proprietatis iure conſtitutæ ſunt, ſollemniter, ingenioſè, rectoq; iudicio explanantur. Habent bonarum artium ſtudioſi, vndè diſcrimina præfati negotij diluant, nec in tenebris ampliùs huius luminis ſplendore ſe eſſe prænoſcent, nam duplici face lucidiſſimum author conſtituit, & non aliam lucem, quam ex typis quærit. Hanc, ſi Excellentiæ tuæ videbitur, largiendam eſſe diiudico, vllæ enim vmbræ prauitatis aduerſus Regalem iuriſdictionem, aut bonis moribus diſſonantes ipſum obnubilant, proindè vt in publicum euulgetur etiam rogo. Neap. die 12. Maii 1664.

Excellentiæ Tuæ

Seruus deditiſſimus
Ludouicus de Luca.

Viſa ſupraſcripta relatione, Imprimatur, & in publicatione ſeruetur R. Pragm.

Galeota Regens. Vlloa Regens. Nauarra Regens.

Prouiſum per Suam Excell. Neap. die 13. Maij. ***Lombardus***

EMINENTISSIMVS

PASCHALIS CARDINALIS ARAGONIVS

Purpuratum Hiſpani Cæli Sydus,
Non minus vmbra, quam luce ſpectandum;
Mallet latere, nec tamen poteſt,
Illuſtrante fama virtutes,
Quas obſcurare modeſtia nititur,
Hinc Romanis, Auſtriacis indè luminibus circumſeptus.
Mira Principis gloria!
Tantis placuiſſe Principibus:
Mirum magis,
Quod ſummis æquè placet, & infimis,
Quorum illos habet gloriæ fontes, hos campum, ac ſegetem.
Quantum indè accipit, hinc effundit;
Nec rogari patitur, dum omnia erogat:
Hoc ditior, quod mauult facere diuites,
Quam inter diuites numerari.
Ornandæ pacis tranquillitati,
Sedandis bellorum turbinibus natus,
Vnum componere virtutum certamen haud potuit,
Suum ſibi vnaqueq; vendicat,
Suum ſingulæ poſſident,
Victæ ſimul, atq; victrices.
Animi magnitudo ſupra apicem effert humanum;
Deprimit humanitas infra hominem.
Quem armat Iuſtitia, Religio exarmat:
Clypeum experitur innocentia, gladium ſcelus;
Portum fides, Perfidia ſcopulum
Arę Genium, Conſilia Oraculum;
Regna Parentem habent.
Fœlix Neapolis tanto Prorege,
Quam vix attigit, cùm beauit,
Vix afflauit, cum illa reuixit.
Idem tanti Principis fuit appulſus, ac flagitiorum expulſio.
Nomen ipſum grande aliquid affert, ac fortunatum;
Alphonſum retulit Paſchalis
Maioribus maximis virtute ſua maior.
Nec dignitate minor;
Auſtriaci ſi faſces Imperij, ſi Vaticana ſpectes inſignia.
Quamquam illi non niſi oneri honor,
Purpura incrementum pudoris eſt;
Laus verecundiæ ſtimulus,
Silentium Pręco.

NICOLAVS IOANNES ABRVSCIVS
Mecęnati ſuo
D. D. D.

b LET-

L E T T E R A
Dell'Illuſtriſs.e Reuerendiſs.Sig.
D. FRANCESCO GAETA
VESCOVO DI BITETTO
ALL' AVTORE.

Molto Illuſtre Sig. mio Oſſeruandiſſimo.

HO' più volte letto cô mia ammiratione, e profitto l'erudito ſcritto di V.S. intitolato, *Fax Gemini*. Mi aſtengo à proferirne il giuditio, eſſendo inferiore al ſuo merito à tutti noto, e da ogn'vn riuerito, di cui è sì grande la riputatione, che non cape accreſcimento; Nè mi conuiene toccar le ſue lodi, poiche, ò ſarei forzato offender la ſua modeſtia, con dir'il vero, ò la verità, coll'eſſer ſcarſo; e tanto più, che tenendo ella alto concetto di me nell'eceſſo della lode datami, me n'hà debilitata la fede. E ſe bene la verità non vuol colori, nè alle ſue rare virtù fà biſogno di panegirici, pure mi fò lecito il dire, che ſe hoggi fuſſero viui li cinquecento mila libri di Tolomeo Filadelfo Rè dell'Egitto, ò ſecondo altri, ſettecento mila, tutto mi applicarei, per imparare aſſai, à queſta dotta compoſitione di V.S. Così inſegnò il Dottore Angelico, che chi deſidera diuentare molto dotto, dee vn ſolo libro ſtudiare; e prima di lui Seneca: *Nuſquam eſt, qui vbiq; eſt, diſtrahit animum multitudo librorum*; come pratticò il P. Lainez, ſecondo, e dottiſſimo Generale, che fù della Compagnia di Gieſù, contẽto di vn ſolo libro in Camera, e goderei la purità della mente di V.S. con cui l'hà compoſta, ſodezza della dottrina, candore dello ſtile, facilità nello ſpiegare i ſuoi ſenſi in materia tanto controuerſa, metodo ben'inteſo, felicità nel dire, nel ſenſo accomodaticcio delle parole teſtuali, e la varia, e copioſa eruditione, che riſtretta in pochi numeri, e minori carte, le ſuccede come à vn fanciullo piccolo, che inalzato sù le ſpalle di Gigante comparirà di ſmiſurata ſtatura, eſſendo Gigante il valor di V.S. che, non al guadagno, mà alla verità conſacra i ſuoi ſudori. Non dee però ella arreſtarſi nel corſo glorioſo de' ſuoi ſtudij, col dare alla publica apparenza queſt'vnica compoſitione, che ſeruirà a' profeſſori della ſcienza legale di doppiero acceſo, per trouar la gioia ſmarrita della giuſtitia; mà arricchiſca il noſtro ſecolo con nuoui frutti della ſua feconda, e dottiſſima penna, ad eſſempio di Seruio Sulpitio, che di leggi ciuili

compo-

Digitized by Google

compoſe cento ottanta volumi; e di Atteio Capitone, ſeſſanta; ed è conſiglio di Santo Agoſtino: *Vtile eſt plures à pluribus fieri libros, diuerſo ſtylo, non diuerſa fide*; tirato dal commun beneficio, communicando i ſuoi rari talenti più preſto, che dal piacere della gloria mondana, come diſſe Giouenale:

Tenet inſanabile multos
Scribendi Cacoethes.

Nè la trattéga l'età giouenile, perche vien queſta vinta dalla maturezza della dottrina, verificandoſi di lei quel che ſi prediſſe del Craſſo:

Quid rogo matura facies veniente ſenecta?
Cedent & Gracchi, cedet vterq; Cato.

Finiſco, perche ſe voleſſe lodarla baſtantemēte, ſcemarei delle ſue lodi, eſſendo tale la conditione delle coſe grandi, che auanzano ogni facondia, nè ammettono penna, che non ſia ſtrappata dalle ali della Fama, e con vn torrente d'Inchioſtro, per celebrarle; & i ſoli pennelli di Apelle dipingono gli Aleſſandri. Auguro à V. S. i compimenti di ſuoi deſideri, e le bacio cō cordialiſſimo affetto le mani. Bitetto 16. Luglio 1664.

Di V.S. Molto Illuſtre

Affettionatiſs. & obligatiſs. Seruitore vero

F. Veſcouo di Bitetto

b 3 IV-

I V D I C I V M

ILLVSTRISSIMI, ET REVERENDISSIMI D.

D. IOSEPHI PALERMI

EPISCOPI CONVERSANENSIS.

INgenti animi alacritate, vidi geminam hanc Poſſeſſorij, Petitorijq; Facem, cuius lumine Iurium clareſcit obſcuritas; & legalis diſciplinæ ſphęram ſupergreſſa, omnigena Scribentis eruditio, eloquij floribus redimita coruſcat. In vtraq; grauitas, & concinnitas; vtilitas, & lepor; claritas, & breuitas, miro ſunt iuncta nexu. Vt in feraci librorum ætate, quādo vel apices exurgunt in Codices; Bibliothecę in Enchiridion redactę, inexplebilibus Sciētiarum Helluonibus, opiparè paretur hìc ferculū. Fax hæc gemina, duplex veluti Phoſphorus, noui Solis, in virtutis carpento, & ætatis auge micantis, fulgentiſſimos gloriæ radios auſpicatur. Faxit Deus, Auctor, vt ominor, Orbis profectui, Patriæq; decori diù viuat. Cuperſani Kalendis Iunii 1664.

Ioſ. Palermus Epiſ. Conuerſan.

AD NICOLAVM IOANNEM ABRVSCIVM

Vtriuſq; Iuris Doctorem, Aquæuiuæ Patritium,

Illuſtriſſimi, ac Excellentiſsimi Domini

DON IOSEPHI DE ARAGONIA

Ducis Ciuitatis Aleſſani

TETRASTICON.

PLaudite nunc ſemper multis concentibus Etra,
ABRVSCI ingenio plaudite voce ſimul.

Plaudite victores Parnaſſi plaudite dico,
Plectra triumphali carmine Fama canit.

EPI-

EPISTOLA

Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi D.

D. IOANNIS MONTERI

PRIORIS REGALIS ECCLESIAE S. NICOLAI BARENSIS.

AD AVTHOREM.

GEminam tui acutiſſimi ingenij Facem, aureum Opus, fœ-
liciſſimum partum accepi; & dum inſpicerē, dubius fui,
ab Opere Authorem, an magis Authore Opus admirarer,
vti ſingulare, & eximium, facundiſſimumq; doctrinæ ſimulacrū?
Amicitia, & modeſtia tua me quaſi præſcripſere Cenſorem; ſed
calami tui merita imparem laudatorem fecerunt. An radiantes
tuæ Faces, vt luceant alijs, typis mandari mereantur, deſideras
à me confidentèr ſcire, ſed audi pro me tibi Caſſiodorum allo-
quentem: *Mores priuatos corrigis authoritate Rectoris: excedentis* Præfat. lib. variarum.
audaciam frangis: timorem legibus reddis: & adhuc dubitas edere,
quod tantis vtilitatibus probas poſſe congruere? Cœlus etiam (vt ita
dixerim) ſpeculū mentis tuæ, vbi omnis ętas ventura poſſit inſpicere?
Machinā mundialem creauit Deus, & vt diei, & nocti præeſſent,
temporaque diſtinguerent, *fecit duo luminaria magna*, quæ in na- Geneſ. 1.
ſcentis mundi primordijs tenebras effugarent; ſed nunc parui
mundi huius (nempè hominis) labente natura, ad eliminandas
animæ tempeſtoſis caligines, Faces tuas mirificè reſeruauit. Pro-
deant, prodeant in lucem tuæ micantiſſimæ Faces, vt luceant
omnibus, qui in domo Dei ſunt; de ipſis (ni fallor) affirmare
poſſum, quod Sanctus Proſper de verbi Dei Concionatoribus
proclamabat: *Duplicem habentes efficaciam, vt & illuſtrent animas,* Super Pſal.
& adurant, cum eadem vi, & ardorem virtutis adijciunt, & pecca- 103.
torum ſpinas, tribuloſq; conſumunt. Vis te in facibus tuis, veluti
in ſpeculo contemplari? audi Ioannem: *Ille erat lucerna ardēs,* cap. 5.
& lucens. Attende Prophetam: *Ignitum eloquium tuum vehe-*
menter, & ſeruus tuus dilexit illud. Diliguntur, & obſeruantur Pſal. 118.
leges, ſi ex veris charitatis radijs ſcintillare videntur. Sic (Deo
dante) ſpirituali fructu, durabilique continuatione, ignita ver-
ba tua exarata ſiue delebūt. Ità de ſcriptoribus ſentiebat Tritemius:
Prædicator loquitur duntaxat præſentibus, Scriptor prædicat etiam De laudibus Scriptorum.
futuris; illius ſermo ſemel auditus, in nihilum redigitur; iſtius lectio
millies repetita nunquam minuitur. De te, proculdubio etiam
Epitetus Philoſophus loquebatur, dum dixit: *Quemadmodum* Citatus a Stobeo ſerm. 45.
faces in portu ſublatæ, magna flamma excitata, nauibus per mare er-
rabundis multum auxilij ferunt; ſic Vir doctus in Vrbe periclitante
prudentiæ luce Ciues afficit. Ducentibus igitur te facibus tuis,
fœlici ſorte, fauſto auſpicio, ferè omnium ſcientiarum nauigas
Oceanum; & cum ſupra hominem ſit, vbique ſine lapſu labiles

atra-

atramenti vndas plumis enauigare, tũ ſine tempeſtate portum foeliciter tangis. Quælibet Fax tua, non ſicut illa Leandri (è cuius fatali occaſu naufraga eius exitialis ruina) quæ tremula, erronea, tumulenta, caduca fuit; ſed tuæ doctrinæ lux corruſcās, fixa, grata, & beneuola nitet, cuius clariſſima directione, nullus deuiare poteſt, neceſſe eſt portum tenere.

Cum in ſingulis ſingularis ſis, in quo excellentior exiſtas, prorſus ignoro, in Opere tuo mirantur amœnę literaturæ iucunditas, modulatus ſenſus, ſubtilis interpretatio, ſine deceptione ſublimitas, & ſine moleſta affectatione elegantia; itaut vernanti ſtyle dùm Leonem, & Chryſologum imitaris, facundia, & ſententijs, Tullium, & Senecam vincis; Sed audi Sidonium: *Opportunitas in exemplis, fides in teſtimonijs, proprietas in Epithetis, urbanitas in figuris, virtus in argumentis, pondus in ſenſibus, flumen in verbis, fulmen in clauſulis.* Mirentur omnes in reſoluendis quæſtionibus tui ingenij acumen, in refutandis aduerſantium opinionibus efficaciam. De te cum Enodio dicam, quod ipſe de Theodorico Rege aſſirmabat: *Nec replicationibus tuis reperiuntur contraria, nec obiectionibus facilis occurrit ſolutio.* Rerum maieſtatē euehit ſtylus ſententioſè facilis, nobilitaſque vocum ſubſtantiæ nobilitati famulatur, excultaq; lingua perpolit aſſumptum, plura ſignificans, quam dicens: Neque enim Virtus renunciauit ingenio, ſed omnia ſic iucunda ſunt ad gratiam, ſic robuſta ad victoriam, vt nil vltra deſiderari poſſit. Omnia hæc iam diù dicebat Syxtus Senenſis: *Verborum, & Orationis genus ſententijs fluens, ſemperq; ferè in abſolutis, & perfectis finiens periodis, non affectatis tamen, nec quæſitis ſed ex priſtina ſecularis eloquentiæ exercitatione vltrò manantibus.* In opere tuo amicabili fœdere reperiuntur maturum deliberandi iudicium, acutum probandi ingenium, cum noua, & ſolida eruditione coniunctum, taliter quod præterita, præſentia, & futura cōprehendas: Caſſiodorus fatur: *Præterita ſine falſitate deſcribuntur; præſentia plusquam videntur, oſtenduntur: futura quaſi iam perfecta narrantur.* Quibus opus tuum incredibili ſtudio laboratum, eruditum, expolitum, & valdè vtile euadit; Mole anguſtum, pretio immenſum, breuitate ſuccintum, comprehenſione interminum. Tu de te dicere potes, quod de ſe aiebat Oxonienſis Anglicanus, in ſuarum Epigrammatum Opuſculo, ad lectorem:

Noſtra tibi breuitas ignauia forte videtur;
Crede mihi, labor eſt non leuis, eſſe breuem.
Non facio vt multi, qui multa, & ſtulta loquuntur,
Sermo meus ſtultus fortè, tamen breuis eſt.

Vale, & me amare perge, dum manus tuas ſincero amore deoſculor. Bari die decima tertia menſis Iunij 1664.

D. Ioannes Monterus Prior Sancti
Nicolai Barenſis.

Ad Remigiũ lib. 9. epiſt. 12.

In eius Panegirico.

lib. 4. Biblioth.

De Diuinis lectionibus c. 16.

In

In laudem

NICOLAI IOANNIS ABRVSCII

AVTHORIS PRAESTANTISSIMI OPERIS,

CVI TITVLVS

FAX GEMINA

ELOGIVM

LVDOVICI DE LVCA ADVOCATI NEAPOLITANI

Haud vnum promeretur Encomium,
Qui de Sole ingeny ſui GEMINAM profert FACEM,
Geminum Orbem illuſtraturus.
Haud exlex errabit calamus
In eius laude,
Qui tam laudabiliter promouet peritiam legum.
Iure maximo ſibi adſciſcit Elogia,
Qui tam ſcitè Iura omnia
Perſcrutatur.
Illuminando leges, ſeipſum illuminauit & patriam;
Non tam Aquila, quam Phœnix ingeny,
Quam è legali diſciplina hauſit lucem,
Omnium in lucem benè prodigus erogauit.
Vt Iuriſprudentiæ fontes
Non minus hauſiſſe, quam exhauſiſſe videatur,
Materias ſic calleт ſingulas
Ac ſingulæ eſſent,
Vt haberentur omnium ſingula,
Et omnia ſingulorum.
Tot expromens oracula, quot voces promit.
Clange igitur argenteo lituo
ABRVSCIVM fama;
Tuq; ars ſtatuarum conflatrix
Ingens illi molire Coloſſum.
Viuat æternum in marmore,
Vt ſuis æternum viuet in paginis.
Triumphans plaudat Apulia,
Heroum fœta ſemper, numquam effœta progenitrix
Authoris tanti dignata natalibus.
Nullo vnquam æuo intermoritura
Viuat AQVAVIVA perennius.

DO-

Dominus Nicolaus Ioannes Abruſcius

Anagramma.

In biuio ſidus manes, ô Luna coruſcans.

Epigramma.

En, ABRVSCIE, tui plectri, miracula; lumen
In BIVIO è Gemina Face perenne facis.
O SIDVS ſublime MANES, O LVNA CORVSCANS!
Quanta noua methodo digeris, atque notas?
Secula priſca refers, adnectens ſacra prophanis;
Ius ſapis, Hiſtoricus, Rethor, Apollo, Sophus.

Ioſephi Solhomi Doctoris Phiſici.

Ad Perilluſtrem

NICOLAVM IOANNEM ABRVSCIVM.

I.V.D.& meritiſſimum Ciuitatis Aquęuiuæ Patritium.

IOSEPHI DE SIMONE CAMPIENSIS V.I.D.

Et Phiſici, Accademici Errantis,

DETTO L'INQVIETO.

Epigramma.

Expellit tenebras Phœbus, lucemq; reducit,
Irradians terras crine micante ſuo.
Titan *ABRVSCIVS*, peragit dum dogmata legum,
Cuius vi calami cuncta ſoluta manent.
Vnam, Phœbe, facem geſtas pro lumine mundi,
Pro mundi hic *GEMINAS* vtilitate *FACES*.

Digitized by Google

CANDIDO

INSPECTORI

NICOLAVS IOANNES ABRVSCIVS.

CVM, placito Venuſini, *a* nonus annus ad ſcribendum relaxetur authoribus; verebar has *FACES*, *A* quas veritatis illuminandæ gratia dudum accenderam, in lucem edere, *B ſat cogito quam ſit magnum dare aliquid in manus hominum, b & malignitati interpretantiũ exponi. c Quid non audebis perfida lingua loqui? d* Inſita enim mortalibus eſt natura, aliorum felicitatem ægris oculis introſpicere, *C audita viſis laudare libentiùs, præſentia inuidia, proſequi veneratione præterita, illis obrui, his inſtrui; e* & quod deteriùs *obtrectatione aliena ſcientia famã ſibi aucupari; f* prorſus immemores, *Quod ſæpè in iudicãdo maius eſt peccatũ iudicij, D quã peccati illius, de quo fuerat iudicatum. g* Quare decreueram *prius tacendi patientiam, quam loquendi monſtrare doctrinam. h* Multo enim ſatius eſt, *Vitioſa tenebris occulere, quam culpanda præſumpta importunitate vulgare. i* Sed amicorum ſuaue collegium me impellit, vt eas & ſi ventilatas inconditis rationibus, ſic repentè ſuper candelabrum, veluti lumen prolatum è ſpecula, collocarem; aptè ſubijcens, hominum conditorem ocioſa munera non ſufferre, *qui ſeruis ſuis ſic menſuras diſtribuit talentorum, vt creditum qui libenter erogaſſet augeret, qui ſteriliter ſeruaſſet amitteret.* k *Theſaurus enim ignoratus neminem ditat: lucerna ſub modio demeretur lumen: celata virtus ſterile bonum; prodita, & admiratores parit, & amatores: l* Si enim reconditæ torpuiſſent ſapientiæ Patres, fama celeberrima caruiſſet Sigillum naturæ apud Phœnices, *De Numero, pondere, & menſura*: Magia apud Perſas, *Diuinarum virtutum, & myſteriorum contemplatrix*: Gymnoſophiſtarum apud Indos inſtitutio, *De Comparatione morum, & natura*: Paleſtinus ritus, *De Rerum omnium Sympathia, & Anthipathia*: Eſſeorum ritus, *De Vera vita contemplatiua cognitione, & ipſamet occulta ſanctitate*: Orphica Philoſophia, *De Lege, omniquè parente reuolutio alphabetaria*: Pythagorica doctrina, *De Ipſamet abſoluta Idea magna, potenti, ac terribili*: Symbolica traditio, *De Vera, conſtanti, ineffabilique ſcientia*: Gorgiæ Leontini modus, *De Omnibus omnium artium quæſtionibus diſputandi*: Et Ægyptiorum conſideratio, *De Vero huius gene-*

a Horat. in Arte Poetic. Hieronim. Vida lib. 2. poet. circa finem.
b Plinius lib. 7. epiſtol. 7.
c Idem lib. 5. epiſt. 7.
d Martial. lib. 7. epigram. 23.
e Velleius Patercul. lib. 2. hiſtor. Roman. c. 92. fol. mihi 250.
f Plinius præfat. natural. hiſtor.
g Ambroſ. 2. Apol. Dauid. c. 2.
h Sidonius lib. 7. epiſtol. 9. f. mihi 190.
i Caſsiod. 11. var. in præfat. f. mihi 354.
k Leo Papa ſer. 1. de Ieiunio ſept. mẽſis.
l P. Iuglaris Elogia Dei hominis 16.

Alex. Farra in Septenario Venetus Harmon. Mũdi Ricciard. Comen. Symbol. Gorop. Hermathena, & Hieroglipb. Gemma de Arte Cyclognomica, & de Diuinis natura characteriſmis, Io: Picus in Cõcluſ. Cabaliſt. Paul. Scaliger. lib. 2. Epiſtem. Arcang. de Burgonouo in dogmate Cabaliſtic. & alij.

A Reficiatur lectoris animus nouo titulo, ſicuti animus viatoris hoſpitio. Auguſtin.
B Qui ſcribis multos ſumit Iudices. Hieron.
C A detrahentiũ dicacitate nemo immunis, niſi qui nihil ſcripſit. Idem.
D V t obiectum fuit Apoſtata Iuliano, qui Apologeticũ D. Apollinaris contempſerat, Legiſti, ſed non intellexiſti, ſi enim intellexiſſes, non improbaſſes. Sozomen. hiſtor.

Literarum ſcientia ornat tacitos, & loquẽtes; tacitos, quoniam mores purgat; loquentes, quia verborum gratiam ſubminiſtrat, Caſsiod. 3. var. cap. 33. fol. mihi 106.

ris patriæ colono. Ager itaque noſter, rorante deſuper gratia Conditoris, labore munitur, certamine ſeritur, ſudoribus fœcundatur. *Quis vnquam otioſus trophæa compoſuit?* a Otium, & vitium cognata ſunt nomina: vix alterum ſine altero. Oportet ergò eius herbas conuellere: oportet aridum ceſpitem ſarculo operante mollire; alitèr ea producet, *non quæ condenda horreis, ſed quæ vrenda ſint flammis.* b Compulſus itaq; ante docere quam diſcere, A veluti ſterilis arbor, cum non habeam opera pro pomis, ſpargam verba pro folijs. Quandoquidem, *priuſquam vlli bonorum reddam diſcentis obſequium, cogor debere cæteris docentis officium;* c Et hæc ingenioli parua libamina, B quæ pro explicanda huius negotij qualitate profuderam, *Non conſequendæ laudis auiditate,* C *ſed charitate ſeminandæ virtutis,* d promulgo; breuiter locutus D vt paream, longum taciturus vt diſcam.

Suſcipe igitur, ſtudioſe lector, hæc noſtra primordia: ſuſcipe paruum munuſculum ſubciſiuis horis elucubratum; Si cognoſcis, ignoſce: E *Editum illud eſt tanquam inchoata arte, & imperfecta, vt contra iudiciorum varietates ſupereſſet artifici regreſſus ad veniam.* e Animosè confido, quia *Sola miſeria caret inuidia,* f tuam humanitatem ſereno vultu ea videre magis, quam *more hominum inuidere,* F *in cõniuijs rodere, in circulis vellicare, vbiq; carpere,* g confido quod *bonus interpres extendas,* h eorum obſtruens ora, qui *quod aſſequi non poſſunt, maledictis deprimunt;* i & vt eſt vulgare prouerbium, *Quæ neſciunt, aſpernantur.* Adhæc inuidiam deprecabor, quam eò æquiorem futuram ſpero, quod infirmum, & informem hunc fœtum non ſapientior ætas, ſed ea, quæ lapſibus eſt procliuis (vix enim ſecundus ſupra trigeſimum mihi premitur annus) parturijt. Solatur tamẽ quod *ſemel errare* G *tolerabile eſt.* k Imò ſi humana attẽta meditatione reuoluo, omnes Andabatarum more decertant, H *Et in nullo penitus errarè, diuinitatis potius, quam mortalitatis eſt.* l Quis innumera & diuerſa, & non proſpectat aduerſa apud ipſos Iuriſprudentiæ fabros? Alibi Labeonem Proculus reprehendit, cuius ſententiam Celſus irridet. m Alibi Nerua deriſus eſt. n Notat Marcellus ſententiam Iuliani, quam tamen ſequitur Vlpianus. o Sæpè Sulpitius à Q. Mutio I ſugillatur, p at ille correctionis non immemor profuſas in Mutium notas effundit. q Vlpianus vt plurimum Ariſtonem, r plerumq; Pomponium arguit. ſ Quandoq; Labeo reſponſum Trebatij, t frequẽter Pauli dogmata inſectatur. u Nec proprio genitori pepercit Celſus, x imò Domitio Labeoni ſic ſcripſit: *Aut non intelligo*

a *D. Valerian. homil. 3.*
b *Leo Papa ſerm.*
c *Sidonius Apollin. lib. 7. epiſt. 9.*
d *Gugliel. de Bened. præfat. cap. Rainutius.*
e *Plinius præfat. natur. hiſtor.*
f *Valer. Max. lib. 4.*
g *Cicer. pro Cor. 57.*
h *Senec. 2. de beneficijs c. 28.*
i *Alciat. proem. de eo quod intereſt.*
k *Quintil. declam. 210.*
l *l. 2. parag. ſi quid autem. ff. de veter. Iur. enucl.*
m *l. ſed an vltro. ff. de negot. geſtis.*
n *l. eſt differentia. ff. in quib. cauſis pignus.*
o *l. metum parag. cũ autẽ. ff. de eo quod metus.*
p *l. 2. parag. Seruius autem. ff. de orig. Iuris,*
q *l. Mutius. ff pro ſocio.*
r *l. inter ſtipulantem parag. ſiccum. ff. de verbor. oblig.*
ſ *l. de illo parag. idẽ quærit. ff. pro ſocio.*
t *l. qui concubinam. ff. de legat. 3.*
u *l. fin. ff. de acq. rer. domin.*
x *l. dedi parag. ſiquis ff. de cond. cauſ. data.*

A *Nunc ignoſcite legentes, & ſi qua eſt incauta præſumptio, ſuadentibus potiùs imputate. Caſsiod. proem. var.*
B *Ingenij fructus efferte, & quoſdam mētis partus, quos nō tam libros quā liberos dicimus. Auguſt.*
C *Cui tamen ſæpè etiam boni indulgent, Tacit. in Agric.*
D *Melius eſt pauca agere cautè, quā multis intereſſe periculosè. Auth. de Tabell. parag. ſi verò.*
E *ſi quid noniſti rectius iſtis, Candidus imperti; Si nō his vtere mecum. Horat. ad Numicium.*
F *Qui inuidet, minor eſt. Plinius. Inuidia in meliores. Gregor.*
G *Liceat ſemel impunè peccare; ſit erranti medicina confeſsio. Cicer. ad Oct.*
H *Cum lacte nutricis errores ſuximus. Idem 5. Tuſcul.*
I *His verbis. Turpe eſt patritio, & nobili viro cauſas oranti Ius, in quo verſatur, ignorare. d. parag. Seruius.*

a l. Domitius Labeo ff. de teſtam.
b Gloſ. in l. fin. C. in quib. cauſ. in integrum.
c Andreas Laurent. Anatom. Foreſtus & alij.
d Macrob. in ſaturn. Galen. 3. prognoſt.
e Quintil. lib. 3. c. 8. Galeot. Martius de doctrina promiſc. c. 8 fol. mihi 97.
f Martius ibid. c. 7. 8. 9.
g Ouid. 1. Pont. 6.
h Auguſtin. epiſt. ad Marcell.
i Horatius in Arte poetic.
k Plinius lib. 7. natural. hiſtor. c. 7.
l Horatius ibidem.
m Damianus in lib. Gratiſſimus c. 38. fol. mihi 447.
n Cyprian. de Cardinalib. Chriſti oper. proem f. m. 441.
o c. 3. parag. verum de verb. ſignif. in 6
p Seneca apud Hering. de fideiuſ. præfat.
q Idem epiſt. 35.
r Leo Papa ſer. 5. de Natiu. Dom.
ſ Hieron. apud Hering. vbi ſupra.
t omninò Seneca epiſtol. 84
u Hering. l. cit.

telligo quid ſit, de quo me conſulis, aut valdè ſtulta eſt conſultatio tua. a Iuſtinianus, & ſi clariſſimus legum conditor, ſæpè dicitur in cōdendis legibus Lethæo fonte bibiſſe. *b* Sed cur Iure Conſulti, ſi medicorum quoque (vt reliquos miſſum faciam) *A* notantur anteſignani? Quamuis Hippocrates, *vir diuinus, c* qui, teſte Macrobio & Galeno, *nec falli, nec fallere potuit, d* in multis ſe deceptum ingenuè confitetur. *e* Quamuis Galenus & Auicenna, vti Medicinæ lumina & columina venerentur, in plurimos tamen errorum ſcopulos impinguntur; *f B* verè Naſo.

Cum relego, ſcripſiſſe pudet, quia plurima cerno,
Me quoq; qui feci, Iudice, digna lini. g

Non ergò placet ſententia Tullij, qui nullum vnquam verbum, quod reuocare vellet, emiſit. *Hæc credibilior de nimium fatuo, quam de ſapiente perfecto. h* Sed angit potiùs Horatiana ſententia, *neſcit vox emiſſa reuerti. i* Eſt dogma Plinij, *Nemo mortalium omnibus horis ſapit.* k Gramaticus interdum locutus eſt barbarè: abſurdè cecinit muſicus: ignorauit remedium medicus: & vt protulit Venuſinus, *Quandoq; bonus dormitat Homerus. l Non ergò mihi pudoris erit obliterare quod ſcribo, C dum non erubeſcam liberè confiteri quod ſentio; vt qui notat elinguem, poſſit compenſare fidelem. m*

Noli deniq; leonino dente detrahere, quia controuerſias à multis feliciter abſolutas, ſub incudem reuocare præſumpſi; Quandoquidem cum ipſæ contingant in facto iterum agitari, operæ pretium duxi (ne præſentis cauſæ iuſtitia, *cuius ſerenitatem velabat nubes oppoſita, n* opinionum tenebris inuoluatur) eas denuò hìc expēdere, *D* & pēſiori iudicio trutinare; *E* & ſic *aliqua, quæ videri poterant dubia, declarare: nonnulla, etiam declarata, pleniori claritate differere. o In inueniendis* (inquit Romanus Philoſophus) *inuenta non obſtant; ſiquidem intellectus ad inſtar Solis oritur, occidit, nec vnquam moritur; p* & alibi, *Veritatem nondum eſſe occupatam, multum ex illa futuris relictum eſſe. q* Non ergò, quia plurimi hos legum articulos explanarūt, via præcluditur, quæ dicta ſunt dicere; Nam ſicuti Leonis Magni Pontificis Maximi conteſtatur effatum, *Melius eſt doctos onerare iam notis, quam rudes fraudare diſcendis. r* Rectè Hieronimus, *In veteri via nouam ſemitam quærimus, & antiqua, detritaq; materia, rudem artis excogitamus elegantiam, vt nec eadem ſint, & eadem ſint, vnum iter perueniendi quò cupias, multa compendia. ſ* Vt enim ingenioſiùs eſt, metalla à ſe inuicem ſeparare, quam è terris eruere; ita ſatiùs ex primoribus optima quæq; congerere, *t* quam propriæ induſtriæ viribus noua periculosè proferre. *u Ægreſcit pro-*

fecto

A Etiam quicunq; habiti ſunt mortalium ſapientiſſimi, multa ſciſſe dicuntur, non omnia. Columell. de re Ruſtic. in fin.
B Nō omnia, quæ magni authores dixerunt, vtiq; eſſe perfecta; nam & labuntur aliquādo, & oneri cedūt, & indulgent animorū ſuorum voluptati. Quintil. 10. orat. inſt. c. 1.
C Non erubeſcimus, ſi quid melius horum, quæ diximus, adinuenimus, & competentem prioribus imponere correctionem, Auth. de nuptijs col. 4.
Non pigebit me, ſicubi hæſito, quærere; non pudebit ſicubi erro, diſcere, Auguſt. 1. de Trinit. c. 11.
D Vtile eſt de eiſdē quæſtionibus plures à pluribus fieri libros diuerſo ſtylo. Auguſt. d. lib. 1.
Sēper licet materiā antiquam repetere, vt aliquid addatur. Symmacus lib. 2. epiſt. 2. et 19. apud Hering. de fideiuſſ. c. 17. p. 1. n. 184.
E Vt quod à prioribus prætermiſſū eſt, à ſequentibus conſtet impletum, Caſſiod. de Ortograph. c. 14.

fectò ingenium, niſi iugi lectione reparetur: citò expenduntur horrea, quæ aſſidua non fuerint adiectione fulcita: theſaurus ipſe quam facilè profunditur, ſi nullis iterum pecunijs compleatur; ſic humanus ſenſus cum alieno non farcitur inuento, citò poteſt attenuari de proprio. a Poſſem alia ſcitu digna congerere, ſed plurima expatiari nõ patiuntur; *A* futuri operis prouentus (faxint ſuperi) in tuum profectum dabit vberiora.

Verum, quia nullum tam perfectum eſt opus, *Quod nõ vellicare malignitas poſſit* b (quis in mundo placuit omnibus? verè Satyricus,

Pro captu lectoris habent ſua fata libelli c)

te admonitum velim, niſi ruditatis deterſa caligine, *B* has noli *FACES* aſpicere, noli *imperitis ſermonibus* d ſuggillare. *Doctis ſolummodo ſcribimus*, e & *qui meliore Muſa capiũtur*, f

Me raris iuuat auribus placere. g

Hinc Antimachus, cum aduerſus Criticorum errores opuſculum conuocatis auditoribus legeret, omneſq; eum præter Platonem desererent, *Legam* (inquit) *Plato enim ſolus mihi inſtar eſt omnium*, h à quo edoctus Heraclitus phiſicus, ſummam laudis arbitrabatur, placere vni, ſi eſſet optimus, qui probaret; *C* quia *magna prærogatiua eſt placuiſſe ſapienti*, i & *à laudato viro laudari, rara merces ingenij*. k Vale, mi lector, & hæc ocij laxamenta æqui boniq; conſule; *ſi non ignoſcis ingenio, ignoſcas tempori*, l ignoſcas ætati. Ex noſtro *AQVAEVIVAE* Muſæo Kalendis Maij Anno redempti orbis *MDCLXIV*.

a *Caſsiod. 11. var. in præfat.*

b *Senec. 2. de benefic. c. 28.*

c *Iuuenal. Satyr.*

d *ex Ioh. P. Molfeſ. in Conſuet. Neapol*

e *Sic dicebat Cuiac. teſte Molfeſ. parte 2. in proem. n. 21.*

f *Lypſius epiſt. 74. ad Germanos, & Gallos.*

g *Martial. 2. epig. 86*

h *Manutius in Adag.*

i *Symmacus Epiſt. 105. lib. 9.*

k *idem lib. 10. epiſt. 25.*

l *Hieron. lib. 2. epiſt. 9.*

A *Iuſtum ergò non eſt, vt cenſor incipias cum ſeueritate diſcutere, quod non potuit amicus cum ſatietate dictare. Sidonius lib. 9. epiſt. 13.*

B *In Iudicijs opulenta facundia volubilis ambitione iactetur. Cyprian. epiſt. 1.*

Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci, Horat. in Poet. vide Clarũ in proem. recept. ſenten.

C *Principibus placuiſſe viris non vltima laus eſt. Horat. lib. 1. epiſt.*

Digitized by Google

FAX PRIOR
PRO IVRE
POSSESSIONIS

Cum operis huius materiam ex me ſufficienter, vt decet, explicare non valeam; paruitati meæ, O BONE IESV, lumen infunde, quatenus nec per errorem ſermonis, nec per delicti conſenſum voluar in tenebris. Mei verò laboris merces tua ſit gloria, qui ſingulorum merita penſas & vota. B. Laurēt. Iuſtinianus de interitu animæ in proem.

NOTABILIVM EXEGESIS.

1 Ei indicata ſtandum.
2 Rediuiuas experimur noſtri temporis lites.
3 Nulla lex, nullaq; deciſio ad varietatem humanæ naturæ ſat eſt ex Summo Pontifice.
4 Conqueſtus Seneca, quod mūdus ſemper labitur in deterius.
Litium immortalitatem, diſpendia, & odia deplorant
5 Eccleſiæ patres,
6 Philoſophi,
7 Hiſtorici,
8 Politici,
9 Poetæ,
10 Medici,
11 Legum Conſulti.
12 Author coactus in arenam deſcendit, & quomodo.
13 Prius de poſſeſſorio, deindè diſceptandum de petitorio.
14 Triplex proponitur diſceptanda theſis.
15 Veritas exagitata magis ſplendeſcit in luce.
16 Sequeſtrū in principio litis prohibitum, & quare n. ſeq.
17 A nonnullis appellatur remedium deſperatum.
18 Cauſæ cognitionem exigit.
19 Theodorici Gothorum Regis locus adducitur.
20 Sequeſtrum nullo modo conceditur contra titulo poſſidentem.
21 Iudex mandatis pœnalibus poſſeſſorem in ſua manuteneri poſſeſſione decernet.
22 Vacua, & non occupata poſſeſſio ſequeſtratur.
23 Perdurum eſt poſſidentem ſua poſſeſſione cadere.
24 Iudex vim diceretur inferre, ſi poſſeſſorem ſua priuandum poſſeſſione decernet.
25 Duplici modo conſulitur petenti ſequeſtrum aduerſus titulo poſſidentem, & n. 39.
26 Author pro ſequeſtro viriliter certat.
27 Iudex ex officio in Iudicij limine, exiſtente cauſa legitima, poteſt ordinare ſequeſtrum.

28 Antonius Faber pro ſequeſtro affertur.

29 Sequeſtrum concedendum omninò, ſi ex inſtrumento de potiori pateat credito.

30 Imò ſemiplenè ſecũdum aliquos.

31 Quarè in præſenti eſt firmandũ ſequeſtrum.

32 Duplici inſpectione ſequeſtri validitas demõſtratur in facti ſpecie.

33 Dilapidationis ſuſpicio, & difficilis dilapidati recuperatio vrgens cauſa ſequeſtri.

34 Alexander Raudenſis ſe Doctorem celeberrimum appellanis, agrè tulit Marta, irriſit Fontanella.

35 Facilè deteriorat bona, quæ ſtatim quis relicturus eſt.

36 Semper præſumptio ſtat contra poſſeſſorem, quod litiget cauſa differendi Iudicium, vt interim capiat fructus.

37 Iura fruſtatorios actus abhorrent.

38 Praxis quotidiana pro eo, qui habet ius, vel hypothecam ſuper aliqua re & n.26.

39 Dilapidatio debet cauſa cognita apparere.

40 Facultates abſentium ſecũdum Theodoricum Regem iniurijs videntur expoſita.

41 Pœna alienantis pendente lite eſt nullitatis contractus, & amiſſionis crediti.

42 In notorijs poteſt Iudex extraiudicialiter, & parte non citata, ſe informare.

43 Citatio non requiritur in ſequeſtro, vbi nullum releuamen parti affert.

44 Bona ſtabilia hypotheca ſuppoſita poſſunt quoq; ſequeſtrari.

45 Cautio oblata reijcitur, ſi bona ſequeſtrari petitur.

46 Satiſdatio propoſitum maleuolũ non mutat.

47 Ne partes veniant ad arma ſæpè numero fit ſequeſtrum.

48 Præſides, vrbiumq; moderatores ſtatum Reipubl. pacificum ſeruare tenentur.

49 Ex cõtentione poſſeſſionis quonam modo diſcrimen irretractabile oriatur.

50 Armorum ſuſpicio debet ſummariè apparere.

51 Fallit ſi inter litigatores capitalis adeſſet inimicitia, quæ ex maioris partis bonorum lite ſuboritur.

52 Sequeſtrum hoc in caſu etiam abſq; cauſa cognitione procedit.

53 Verborum cõtentio fortior ferro, & veneno ſecundũ D. Valerianum Epiſcopum Cemelienſem.

54 Monitũ Salomonis cordis tabulis iugiter inſcribendum.

55 Vitia ſemper remedijs fortiora.

56 Melius ante tempus occurrere, quam poſtea remedium quærere.

57 Timor belli bello æquiparatur.

58 Imò peior bello ſecundum Senecam.

59 Iudex vbi videt periculum, ſtatim adhibebit remedium & ſeq.

60 Iudex pro bono pacis poteſt recedere à regulis iuris.

61 Conſanguineorum diſcordias eſſe acerbiſſimas per politioris doctrinæ tramites demonſtratur.

62 In dubio præſumitur quod credibile eſt.

63 Veriſimilitudo pro veritate habetur, imò pro lege.

64 Sequeſtratione non amittitur poſſeſſio, præſertim voluntaria.

65 Clauſula, citra præiudicium, partiũ, quid operetur in ſequeſtro.

66 Præambulum obtentum pendente lite, vti attentatũ nil operatur, neq; poſſeſſionem transfert & n.71. & 72.

67 Vitia in poſſeſſione à prædeceſſore con-

Digitized by Google

contracta, ſucceſſorem inficiunt.

68 *Ad obtinendum in poſſeſſorio debet conſtare de bono iure petitorij.*

69 *Donatarius eſt legitimus contradictor ad impediendum hæredibus donatoris in bonis donatis immiſſionem.*

70 *Remedium l. fin. C. de edicto D. Adriani tollendo, habet locum in bonis teſtatoris nō aliena hypothecæ ſuppoſitis.*

73 *Io: Antonius Molegnanus authoris ſocer laudatur.*

74 *Iudex ſemper præſumitur iuſtè agere.*

75 *Egregius D. Ambroſij locus adducitur:*

76 *Reſpondent vltima primis.*

SYNOPSIS.

Sequeſtrum proprietatis & fructuum, quamuis inter ipſa cauſæ primordia legibus interdictum; ſi tamen ex publico documento, vel aliter ſemiplenè iura petentis illuxerint potiora; extra aleam controuerſiæ fieri poſſe, iure reſponſum eſt * Dilapidationis manifeſta ſuſpicio, & difficilis dilapidati recuperatio impellunt, vt tam fructus, quam ipſa bona hypothecæ ſuppoſita, cautione reiecta, penès tertium ſequeſtrentur. * Partes, vbi de poſſeſſione certantes ad arma prorumperent, ſi inter eas capitalis inimicitia, quæ ex maioris partis bonorum lite ſuboritur, conualeſceret, Iudex ad ſequeſtrationem celeriter, etiam ſecluſa cauſæ cognitione, procedet. * Verus bonorum dominus, qui pro illis recuperandis prædeceſſorem lite pulſauit, legitimus efficitur contradictor ad impediēdum eius hæredibus in illis bonis immiſſionem. * Præambulum obtentum pendente lite olim agitata cum deceſſore, iuris miniſterium in poſſeſſione non operatur.

POSSESSORII

PARS PRIMA.

Ex perſpicuis indicijs arguitur iniquitas inuaſoris, cap. Paſtoralis in fin. de cauſa propriet. & poſſeſſ.

1 Litigantium cōtrouer-
ſias legitimis ſenten-
tijs definitas perpe-
tuo decet ſtabilitatis
Iure firmari; ne lon-
ga quæſtio nō tam augeat patrimo-
nia quam euertat; & quod fit ambi-
tu lucri, cauſa videatur eſſe diſpen-
dij. Rationabiliter ergò inter pro-
cellas humanas hic portus inſtru-
ctus eſt, qui ſi feruida voluntate de-
ſeritur, in vndoſis iurgijs fluctuatur.
2 Sed ò noſtrorum calamitas tempo-
rum! Non tam hodie vincendi vo-
tum, quā rediuiuis litibus aduerſarij
quæritur detrimentum; ideóque ex-
planatum á legibus, atq; deciſioni-
bus terminatum, quamuis ſententia
id pateat euidenti, temerè cernimus
3 in dubium reuocari. *Nulla Iuris ſan-*
ctio (conqueritur Summus Ponti-
fex) *quantumcumq. perpenſo digeſta*
cōſilio ad humanæ naturæ varietatē, &
machinationes eius inopinabiles ſuffi-
cit, nec deciſionem lucidam ſua nodoſa
ambiguitatis attingit, in proem. Clemē-
4 *tin.* Verè Seneca, *Maiores noſtri que-*
ſti ſunt: nos querimus: poſteri noſtri
querentur; euerſos eſſe mores, regnare
nequitiam: in deterius res humanas,
& in omne nefas labi. lib. 1. de benef.
5 *cap.* 10. Deplorāt quoq; *Ex ECCLE-*
SIAE PATRIBVS Cyprianus *epiſt.* 1.
v. Inter leges delinquitur Ambroſ. *lib.*
3. *de Virginib. v. in foro fraus atq; perfi-*
dia Caſſiodor. *in pſalm.* 73. Sidonius
Apollinaris 5. *epiſt.* 7. Bernard. 1. *de*
Cōſider. ad Eugenium Papam v. diſerti
aduerſus iuſtitiam Petrus Bleſſenſis
epiſt. 6. *v. Iura confundere, dilationes*
innectere Innocentius III. *de vilita-*
te conditionis humanæ. lib. 2. *c.* 4. *de*
Acceptione perſonarum, & c. 5. *de Ven-*
dit. Iuſtitia mihi fol. 37. Alanus, atq;
Pelagius, vterq; *De Planctu*, ille, *Na-*
tura, iſte veró, *Eccleſia. Ex PHILOSO-* 6
PHIS Seneca 2. *de Ira c.* 7. *v. quā tur-*
pes lites, & c. 8. *v. Rupère legem* Plinius
2. *epiſt.* 3. *v. veriſq; litibus terimur.*
Maiolus *Dier. Canic. colloq. fortunæ*
ludibria v. Qui litibus paſcuntur. Edo
Nehuſius *in Theatro Ingenij humani*
lib. 1. *c.* 9. *f. m.* 201. *Ex HISTORICIS* 7
Dioniſ. Halicarn. 2. *antiq.* Ammian.
Marcellin. *lib.* 30. *rerum geſtar. v. In*
profeſſione turbulenta clareſcunt, & v.
nodoſis quæſtionibus iudicia circūſcri-
bunt, Petrus Ærodius *lib.* 1. *rerum an-*
tiq. Iudicat. tit. de Iuſtit. & Iure cap.
40. laxiori calamo Io: Barclaius *Ar-*
gen. lib. 3. *m. f.* 323. *& ſeq. v. noxia cal-*
liditate corrumpunt, Homobonus *de*
Statibus vitæ humanæ p. 2. *cap.* 5. *nu.* 9.
f. m. 445. *Ex POLITICIS* Tacitus 2. 8
Annal. v. corrupta Iudicia & lib. 11.
Tholoſan. *de Repub. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 14. *v.*
ſugunt litigantium facultates. Turtu-
retus *de Nobilit. Gentilitia lib.* 2. *c.* 10.
f. m. 111. Forſtnerus *in notis ad Taci-*
tum lib. 2. *annal. v. Ambitum fori f. m.*
184. Perottus *de Conſtantia c.* 20. *&*
21. Io: Cokier *in Theſauro politic.*
aphoriſm. lib. 2. *c.* 4. *v. ſed & minuendis*
litibus Melchior Iunius *politic. qq. p.*
3. *q.* 80. *de Iudicijs & q.* 86. *de legibus*
m. f. 2. *&* 44. Lypſius 2. *politic. c.* 11.

Ven-

Ventur. de Valent. *Partheu.litigioſ.*
in princip. Florentius Schoonhouius
Emblem. moralia Ciuilia Embl. 34. *In*
malos cauſidicos f.m. 105 *& Embl.* 68.
9 *In corruptos Iudices fol.* 201. *Ex POE-*
TIS Iuuenal. *ſatyr.6.v. Aſtraa receſſit*
& ſatyr.7.v. Quid cauſidicis Ciuile
praſtent? Seneca Tragicus *in Aga-*
mem.v. Periêre mores! Ouid. 1. *Meta-*
morph.v. Victa iacet pietas. Martialis
lib.7. Epigram. ad Gargilian.v. viginti
litigat annis Sanazar. *Epigram ad Fe-*
10 *dericum v. Litibus abſtinui. Ex ME-*
DICIS Alexandrinus *dialog.* 3. *de*
Medicina, & Medico, alios congerit
Canonher. *in Aphoriſ. Hippoc. medicè*
politicè moraliter, & theologicè expla-
natos vol.1. in prologom. m.f. 160. *Ex*
11 *IVRECONSVLTIS* Hyppolitus *de*
fideiuſſ. in fine Anton. Faber *in C. lib.*
9. tit.23. Vt intra certum tempus defin.
1. Annæus Robertus 2. *rerum Iudi-*
cat. c. 16. Io: Petrus de Ala *toto lib. de*
Aduocat. et Cauſid. Chriſtian. Io: Kop-
pen. *deciſ. German.* 14. *n.* 3. Hering. *de*
fideiuſſ. c. 1. *nu.* 25. *& c.* 19. *nu.* 70. Her-
man. Vulteius *conſ. Marpurg.* 35. *nu.*
115 Caſpar Clock *de Ærario lib.2.c.*
123. *nu.1. & ſeqq.* Martin. Magerus à
Sconberg. *in tract. de Aduocat. armat.*
c.1. nu. 74. ex noſtratibus Regens de
Ponte *deciſ. 34. in fin.* Franciſc. de Pe-
tris *feſtin. lect. lib.2.c.9.* Regens Mer-
linus 2. *controu. cap.* 37. neruoſiùs *c.*
52. Conſiliarius Staibanus 2. *reſol.*
forenſ. c. 156. Sed vtinam iudicio ſu-
peratus, & ſub iuſta examinatione
conuictus impenſas, quas immeritò
lite pulſatus ſubſtinuit, ſemper exol-
ueret! *Hoc enim remedio fiet, vt in*
mala cauſa nullum litigare delectet.
Theodoric. apud Caſſiod. *in Edictis*
n. 11. Quia, *hinc dantur fomenta dete-*
ſtabilis iurgij, cum improbi vincuntur
illaſi; nec dolet calumniantibus pudo-
ris damnum, ſi euaſerint diſpendia fa-
cultatum. Athalaricus apud eundem
9. var. epiſt. 18.

Ablegetur ergò artificioſa ſubti-
litas: *Nefas ſit litem alienam conſur-*
gere ex litis prima materia (l.3.C. de
fruct. & litium expenſ.) Ne indè iniu-
riarum naſcatur occaſio, vnde iura na-
ſcũtur (l.6.C. vndè vi) & Repetita li-
te finis negotij alterius cauſa fiat exor-
dium (l. ſi quis 11. in fin. C. de rebus
cred.) Cum indecens omninò pro-
betur definita conuellere, vbi nil ad-
di, vel ſubtrahi, nil poteſt corrigi vel
mutari.

Hinc cum in propoſita facti ſpe- 12
cie reſpondiſſem, enodandos hos
Iuris nodos aliás pro cliente medul-
litùs enodatos, vt mirari potiùs quã
rimari ſuperſit; decreueram parcere
calamo, ne rem in claris terminis
perſtringendo, videar, *Sub Sole cla-*
riſſimo mortale lumen inferre, *Quin-*
til 5. orator. Inſtit. Sole enim collucente
(eſt dogma Pythagoræ) *ignem non*
deferendum, & apud I.C. *Rei demon-*
ſtrata frustra adijcitur altera demon-
ſtratio l.1. in fin. ff. de dote pralegata.
Verum quia pars aduerſaria cona-
tur omnia tenebris opinionum in-
uoluere, me coegit, *Superuacuis im-*
pendijs Solem FACIBVS adiuuare,
can. ſi omnia. 6. q. 1. Sub auſpicijs er-
gò Seruatoris noſtri *IESV* complu-
ra, quæ ad illuminandam veritatem
in lucem emergunt, lucem luci ad-
dendo, proferam in apertum; vt
mei Clientis Iura pleniori claritate
appareant in legibus potiora.

Rationabiliter ergò latum per
Curiam ſequeſtri decretum pro N.
donatario (vt prius de poſſeſſorio 13
diſſeramus, Cæſare ſic reſcribente *in*
l. incerti C. de interdictis l. ordinarij, &
vtrobiq; ſcribentes *C. de rei vendic.*
Menoch. *conſ.* 722. *& lib.2. de arbitr.*
caſ. 371. *num.* 7. & 8. Alfanus *collect.*
1102. Vulteius *in opere poſthumo de*
Iudicijs lib.1. cap.2. num. 36. *mihi fol.*
22. Regens Rouitus *in prag.9. nu.* 11.
de

de feudis Conſil. Staiban. 1. *reſol. cap.*
14 *27. n. 9.*) Nempe quod bona eidem,
ſuiſq; filijs naſcituris matrimonij
contẽplatione á patruo ſuo donata,
penès tertium ſequeſtrentur, vti æ-
quitati ſubnixum, licet eorum iuri-
bus diſſentaneum, ſubſtinemus pro
bono pacis inuiolabiliter obſeruã-
dum.

At ſi pars aduerſa (quæ ea bona
quadam temeritate peruaſerat) ali-
tèr arbitretur; prætextu quod non
cauſa cognita Iudex ad ſequeſtra-
tionem proceſſerat, ſubiũgimus, hac
iam ſatis illuminata ex actis, quo-
uſq; donatarij Iura definitiua ſentẽ-
tia decernantur, ſequeſtrum denuò
confirmandum.

Quod ſi præfata modò nõ acquie-
ſceret, in eius duritiem donatarium
in donatorum poſſeſſione (quæ ma-
gis eſt apud ipſum) manutenẽdum.
Vt autem hæc tria methodicè per-
curramus, quod nobis objicitur pri-
mum in medium deducatur; mo-
15 nente enim Summo Pontifice, *Veri-
tas exagitata magis ſplendeſcit in lu-
ce, can. graue 35. q. 9.*

16 Proponitur ex aduerſo. Cum ve-
nerandæ leges vetuerint bona in li-
tigio poſita ſequeſtrari de facto, id
quoq; hic decuit obſeruari. *Quoties
ex aliquo contractu pecunia poſtulatur
ſequeſtrationis neceſſitas conquieſcat,
oportet enim debitorem primò cõuinci,
& ſic deindè ad ſolutionem pulſari,* ſta-
tuit Cæſar in *l. vnica. C. de probib. ſe-
queſtr. pecun.* qui licet verba faciat
de pecunia, in omni alia re ſeque-
ſtrãda procedere, ex pluribus pate-
fecit Borrell. *in ſumma deciſ. parte 2.
tit. 37. de ſequeſtro. num. 87.* firmant
Roman, *conſ. 488.* Decius *conſ. 366.
ante n. 13.* Natta *conſ. 584. n. 2. vol. 3.*
Roland. *conſ. 80. num. 22. vol. 1.* Be-
rous *conſ. 51. nu. 9.* Guido Panciról.
conſ. 149. n. 18. Laderch. *conſ. 161. n.
1.* Maynard. *deciſ. Tholoſan. 5. n. 1. lib.
4.* Franciſcus Marcus *deciſ. 38. n. 2.
vol. 1.* Marcus Mantua *locorũ cõmun.
lib. 3. c. 43.* Valenzuol. *conſ. 3. n. 168.*
Coraſius *lib. 3. miſcellan. cap. 2. num.
6.* Carrocius *de ſequeſtr. par. 2. in prin-
cip.* Veſemb. *conſ. 47. num. 31. vol. 1.*
Gratianus 1. *forenſ. cap. 114. num. 17.*
Borrell. *loco laud. num. 14.* Coccin.
deciſ. 311. nu. 3. Sicardus *in d. l. vnic.*
Io: Geddæus *de ſequeſtro c. 1. part 3.
nu. 83.* Cancer. 2. *variar. tit. de ſeque-
ſtro in princip.* Præſul Maranta 1. *re-
ſponſ. 32. n. 27.* Caſtill. *deciſ. 247. n. 1.
& 6.* Riccius *collect. 2575.* Nouar.
*tom. 1. de grauaminibus vaſſallorum
grauam. 354.* Machell. *patrocin. 38.*
Thorus *par. 1. 2. & 3. Compend. ver. ſe-
queſtrum* Paulus Staibanus 1. *reſol.
cap. 12. nu. 20.* Regens Capyc. Latro
*tom. 1. conſult. 63. nu. 75. & deciſ. 197.
nu. 1. lib. 2.* nouiſsimè Helfricus Vlri-
cus Hunnius *Encyclopadia Iuris par.
3. tit. 12. cap. 1. n. 8. mihi fol. 383.* Cum 17
enim ſequeſtrum dicatur remedium
deſperatum, Poſtius *de manuten. ob-
ſerv. 75. n. 17.* vti odioſum eſt reſtrin-
gendũ, Anton. Faber *in C. tit. de pro-
hibit. ſequeſtrat. pecuniæ defin. 1.* Man-
tua *Dialog. Hiſterolog. claſſ. 1. cap. 6. n.
2.* Practicus Papienſ. *in form. ſequeſtr.*
Immò quia illud cauſæ cognitionẽ 18
requirit. *l. 5. §. fin. ff. depoſiti* Gabriel.
cõmun. concluſ. tit. de citatione n. 275.
Seraphin. *deciſ. 723.* ex alijs Borrell.
ibidem n. 22. Poſtius 1. *reſol. Ciuil. cap.
11. nu. 5. & ſeqq.* His conſequens, ſi
abſq; illa (vt in præſenti) proceſſe-
rit, non poteſt dici perfectum, nec
ſuis numeris abſolutum. *Non tan-
tum Iuris ratio, quam ipſa æquitas per-
ſuadet, vt probationes ſecum afferat,
debitoremq; conuincat pecuniam peti-
turus,* ſubjungit text. *in d. l. vnica,* cõ-
ſonat alter *in l. negãtes. C. de oblig. &
action.* Hinc Theodoricus reſcripſit. 19
*Qualẽcumq; cuiuslibet rei poſſeſſorẽ cõ-
neniri*

*ueniri iudiciaria authoritate decerni-
mus, & expectari ſemper iuſta cogni-
tionis euētus; quod ſiquis qualemcumq;
poſſeſſorem poſſeſſione deiecerit, amiſ-
ſionem pro tāta præſumptione, vel bona
litis incurrat*, apud Caſſiod. *in edictis.
cap.* 10. *mihi fol.* 656. probant Gam-
ma *deciſ.* 331. Giurba alios laudans
deciſ. 25. *n.* 3. Non enim eſſet popu-
lis conſulere, ſed nocere, non præ-
ſtare regimen, ſed augere diſcrimen,
ſi in litis incipientis exordio liceret
decernere pro ſequeſtro, Colerus
de proceſſu executiu. par. 1. *c.* 2. *nu.* 102.
fol. mihi 26. Milaneuſ. *deciſ.* 12. *lib.* 1.
prolixiùs Muta *deciſ.* 92. *n.* 3. Regens
Valenzuol. *conſ.* 43. *n.* 168. Antonius
Faber *in C. lib.* 4. *tit.* 3. *defin.* 6. *nu.* 1. &
4. Berlichius *practic. concluſ. tit. de ſe-
queſtro toto cap.* 73. Regens Capyc.
Galeota 1. *controu. Illuſtrium c.* 24. *n.*
50. Conſiliar. Praius 1. *diſput. forenſ.
c.* 42. *n.* 1. & *lib.* 2. *c.* 42. *nu.* 14. Capyc.
Latro, & Staiban. *locis adductis.* Me-
ritò illud vti naturali æquitati con-
trarium, ciuili dignoſcitur conſtitu-
tione prohibitum, *DD. in d. l. vnica.*

Eò impenſiùs (ſubdebatur) quia
pars vti vniuerſalis hæres Patrui
donatoris in bonorum poſſeſſione
virtute præambuli reperitur, quo
20 caſu *Nec Imperiale reſponſum, nec in-
terlocutio cognitoris innouare poſſeſ-
ſionis ſtatum, eo qui rem tenet abſente,
permittit, quia negotiorum merita par-
tium aſſertione panduntur*, ſtatuit Im-
perator *in l. nec Imperiale C. ſi per vim,
& metum, & in l. fin. C. de rei vendic.*
inculcatur à Summo Pontifice *in c.* 1.
vt lite pendente, & c. 2. *de ſequeſtrat.
poſſeſſ.* tradunt Bald. *conſ.* 445. *lib.* 1.
Franc. Marcus. *deciſ.* 405. *num.* 18.
lib. 2. Boerius *deciſ.* 334. *col.* 1. Ca-
pyc. *deciſ.* 96. *n.* 11. Nouar. *d. grauam.*
354. *n.* 5. Farinac. *deciſ. poſthum.* 511.
n. 2. & *deciſ. ciuil.* 35. *n.* 2. *tom.* 2. Gra-
tian. 5. *forenſ. cap.* 850. *n.* 18. & 853. *n.*
12. Muſcatell. *in praxi appellat. par.*
1. *gloſ.* 1. *nu.* 97. omninò Aſinius *de
execution. c.* 121. Regens Capyc. La-
tro *d. conſult.* 63. *num.* 73. relatis alijs
Hunnius *d. tit.* 12. *de ſequeſtro nu.* 21.
Staibanus *d. cap.* 12. *n.* 23. *lib.* 1. ex in-
numeris Poſtius *d. obſeru.* 75. *nu.* 16.
Hinc Iudex cernens quod pars al- 21
tera poſſidet, altera verò poſſiden-
tem perturbat, mandatis pœnalibus,
alijſque remedijs competentibus &
vim inhibebit fieri, & poſſeſſorem
decernet in ſua poſſeſſione manute-
neri, *l.* 1. & *toto tit. vti poſſidetis l.* 3. §.
miſſū ff. de Carboniano edicto Bald. *in
l. ordinarij in fin. C. de rei vendicat.* Be-
rous *conſ.* 46. *n.* 6. *vol.* 3. latè Aſinius
d. c. 121 & *c.* 124. *n.* 2. Gaill. 1. *obſeru.*
5. *n.* 5. Capyc. Latro *d. conſult.* 63. *nu.*
71. Poſtius *memorat. obſeru.* 75. *n.* 18.
obſeru. 73. *nu.* 1. & ex pluribus *obſeru.*
1. *n.* 38.

Regulariter enim vacua, & non 22
occupata poſſeſſio ſequeſtratur, Fa-
rinac. *deciſ. Ciuil.* 185. *n.* 1. *tom.* 2. Ve-
ſembec. *d. conſ.* 41. *n.* 20. *lib.* 1. Andre-
as Cludius *de ſequeſtro c.* 5. *n.* 5. My-
ſinger. *centur.* 5. *obſeru.* 35. Colerus
de proceſſu execut. lib. 1. *c.* 2. *nu.* 137.
Hunnius *vbi ſupra nu.* 8. Thorus *par.*
3. *v. ſequeſtrum bonorum poſſeſſorum ab
aliquo, circa fin.* & tunc propriè eſt
locus ſequeſtro, vbi partibus de poſ-
ſeſſione certantibus, earum neutra
poſſideat Coccin. *deciſ.* 492. Guid.
Papa *deciſ.* 178. Poſtius *d. obſeru.* 75.
n. 1. & 31. Riccius *collect.* 1507. *verſ.
animaduertendum.* Alitèr eſſet per- 23
durum, poſſeſſorem de ſua poſſeſſio-
ne decedere, & maximè videretur
Iniurioſum illum pēdente lite expel-
lere per ſequeſtrum, Chriſtophorus
Paz *de tenuta cap.* 10. *num.* 6. Practi-
cus Papien. *in forma ſequeſtri gloſ. ſa-
piens nu.* 3. Ioſeph. Ludouicus *deciſ.
Peruſin.* 20. *num.* 6. Valaſcus *conſult.*
191 *num.* 39. Hercules Mareſcot. 1.

var.

var.cap.11.n.22. Burat. deciſ.904.n. 5.Poſtius d. obſeru.75.nu. 18.& 21. Regens Merlinus 1.contrau. cap. 24.
24 nu.4. quarè Iudex hoc faciens vim maximam diceretur inferre, qui ſubiectos tenetur potius paterna prouiſione conſulere, *l.vim facit ff. de vi, & vi armata, c.conquærente.de reſtit.ſpoliat.c.ſecundum Apoſtolum. de præbendis can.prædicator 16.q.1. can. clemens 8.q.1.* Eleganter Antonius Faber. *Semper cauere debet Iudex, vt certum poſſeſſorem conſtituat, ne alioqui ſi rem ſequeſtrari iubet, iniuriã ei faciat, qui in ſua poſſeſſione retineri debuit, iuſtãq; appellandi cauſam ei præbeat. in C.lib.8.tit.3.defin.20.Vnde vi.*

25 Donatario tamen authoritate iudiciali proſpicitur vinculo cautionis, hoc eſt præuio libello, vel petere fieri bonorum deſcriptionem, *Nouar.d.grauam.* 354.*num.6. vbi teſtatur de praxi*, & exindè cautionem de illis pendente lite non minuendis, ex latè traditis à Veſembec. *d. conſ.41.num.* 35. *lib.* 1. Staiban. *d.c.* 12. *nu.* 24. vel inſtare vt præceptum de non alienando legitimo poſſeſſori fiat, quod inhibitionem appellant relatis pluribus Matthæus Colerus *de proceſſ.executiu.par. 1.c.2. nu.* 176. *fol.*37. Coraſius *lib.3.miſcellan. Iuris cap.2.n.8.fol.mihi* 199. Capyc. Latro *d.deciſ.* 197.*n.*23.& 28. Cumq; in facto nullum dictorum præceſſerit; his finitimum dicebatur, iniuſtum fuiſſe ſequeſtri decretum, ideòque ad irritũ retractandum. Iſernicus *in Cõſtit. Regni Circa violentiarum nu.*80. Ruinus *conſ.*17.*n.*5.*lib.*5. Muta *deciſ.* 24.*num.*12. quod enim de facto proceſſit, lex de facto retractari permittit, Seraphin. Milanenſ. Oſaſcus, & alij apud Capic. Latro *d.deciſ.* 197. *n.*8. Staiban. *d.c.* 12.*num.*20. Tappia *deciſ.*23.*n.*28.& 31. Poſtius *d.obſeru.* 75.*n.*14.

Nos autẽ proſpicientes quod donatario pleniore ſubuenitur veritatis lumine, contrarium promulgaui-
mus, nempe cõſultò per Curiã ordinatum 26
(ex æquitate potius, quam rigore, ſicuti demõſtrabimus) quod, *citra præiudicium iuriũ partium*, res donatæ idoneo ſequeſtro collocarētur. Vt autem id pleniùs agnoſcamus, præmittendum eſt nobis, ſequeſtrum eſſe iudicij præparatorium; ſæpe enim porrecto libello ex cauſis ſuboritur de ſequeſtratione diſpectio, Colerus *d.tract.par.1.c.2.n.78.* & 96. Herman. Vulteius *lib.2. Iuris prudentiæ Romanæ c.30.& lib.2.de Iudicijs c.9.fol.mihi* 518. ideòq; Iudex, etiam ex officio, in Iudicij limine
poteſt decernere, vt impellente cau- 27
ſa legitima, ſequeſtrētur bona. Hoc enim prudentum reſponſa: hoc Senatus conſulta: hoc Principum mãdata definiũt apud Borgnin. *deciſ.* 3. *n.*2.& 42.*lib.*1. Duenas *de regulis Iuris v. ſequeſtrum* Ioſeph Ludouicus *deciſ.Lucenſ.*51.*num.*8. Gratian. 1.*forenſ.c.*114.*n.*9. Magon. *deciſ.Florent.* 31.*n.*14. Lancellot. *de Attentatis in præfat. cap.4.num.*243. Carrocius *de depoſito par.3. quæſt.* 37. deciſum teſtantur in S.R.C. Thorus *d.v. ſequeſtrum bonorum poſſeſſorum*, Regens Capyc. Latro *lib.2.conſult.78.nu.*56. & 57. Ex quo Antonius Faber in
hæc verba ſubſcripſit. *Et ſi non ſole-* 28
*at Senatus incipere à ſequeſtratione, vel ab alia executione, ſed ante omnia iubere vt aduerſarius in Ius euocetur. Interdum tamen euenit, vt euidentiſſima æquitate id ſuadente, aliud obſeruari oporteat, nè alioquì ſummum Ius ſumma ſit iniuria. in C.tit.de prohibit. ſequeſtratione pecuniæ defin.*6. Eò fortiùs in præſenti, dum ex publico documento donationis in actis exhibito (cuius validitatem vberiùs PETITORIVM demonſtrabit ex recēſitis à Gy-

à Gypſio ad Regentē Capyc.Latro
29 obſeru.101.n.7.) de anteriori, ac po-
tiori claruit credito, Bart. in l. litibus
nu.13.C.de agricol. & cenſitis lib.11.
Alex.conſ.163.n.2. Colerus d. tract.
part.3.c.1.n.28.& 31.Camillus Me-
dices conſ.28.nu.12. Carrocius de
ſequeſtro part.3.q.2.nu.1. Polidorus
Ripa obſeru.55.num.2.Gratian.3.fo-
renſ.c.483.n.1.Milanenſ.d.deciſ.12.
n.29.Borrell.alios laudans d.tit. de
ſequeſtr.n.31. latè Muta d.deciſ.92.
num.13.Thorus part.3.Compend.v.ſe-
queſtrum fieri an poſſit Cancer. d. tit.
de ſequeſtro n.5.Riccius collect.2575.
Regens Capyc. Latro d.deciſ. 197.
n.5.26.& 27.Staib.d.cap.12.nu.18.
30 Immò nō ſemper neceſſe eſt per pu-
publicum Inſtrumentum patere de
credito, cū ſufficiat ſummariè quoq;
modo, Guido Papa deciſ.246.ex ali-
is Muta d.deciſ.92.n.13.in fin. Grat.
ſæpedicto cap.114.nu.10.11. Capyc.
Latro ſuprad.deciſ. 197.num.25. Vel
ſemiplenè apparere de illo, Imol. &
Aretin. in l. Imperatores §.fin ff.de ap-
pell. Alex. & Iaſon in l. ſi fideiuſſor §.
ſatiſdatum ff. qui ſatiſdare cōgantur
Abb. in c.dilectus de ſequeſtr.poſſeſſ.
Curtius de ſequeſtro cap.2.num.50.
Muta ibidem Regens Latro d. deciſ.
197.num.4. Acceſſit impenſiùs, quia
31 ſi pendente lite pars aduerſaria poſ-
ſeſſionis cōmodo frueretur, omni-
nò veniret donatarius illudendus,
(vt pote proprietate carēs, & fructi-
bus) fieret.n.cauſa immortalis, vi-
tæq; illius metam excederet, ob pri-
uilegia, ac reſtitutiones in integrū,
quæ parti aduerſæ, vti à iure priui-
legiatæ competerent, vt in ſimili
conſiderat Staibanus 1.reſol.cap.41.
num.4.

Quod intercedat in facti ſpecie
(vt per ſingula decurramus) legiti-
32 ma ſequeſtrandi cauſa, duplici patet
inſpectione. Prima, cū inter cætera
donata ſint quinquaginta vaccæ,
quæ de facili diſsipantur; pariter
fructus ſtabilium donatorum, qui
ſimiliter diſperguntur; ſequeſtrum
non infirmari, ſed debet potius con-
firmari. Gaillus Myſing. & Practi-
cus Papienſis locis adductis. Iaco-
bus Cuiac.lib.5.ſentent. Pauli c. vlt.
Io: Coraſ. lib.3. miſcell. Iuris c.2.n.
17.Nouar.d.grauam. 354.n. 7. Bor-
rellus poſt alios d.tit. de ſequeſt. nu.
27.Gratian.deciſ.63.n.2. Viſcont.in
Concluſ. Iuris v. ſequeſtrum Polido-
rus Ripa obſeru.163. Carrocius de
ſequeſtro par.1.q.2.Latrea deciſ.Gra-
nat.3.nu.21.& 58.nu.5.Hieronimus
de Leo deciſ.Valen.5.num.5. Regens
Latro nuper laudatus nu.2. Gratian.
d.cap.853.num.13.lib.5.deciſum in
S.R.C.teſtantur Thorus par.3.comp.
v.ſequeſtrum bonorum poſſeſſorum, &
Staiban.d.cap.41.in fin.firmat quoq;
Colerus de proceſ.execut.part.1.c.2.
in addit.lit. T.ibi, Niſi ſubſit dilapi-
dationis, vel vaſtationis ſuſpicio, tunc
fructus, & res ipſa, non modò in ſecun-
da, verum etiam in prima inſtantia,
non habita poſſeſſionis ratione ſeque-
ſtrantur in Camera. Qui fructus di-
lapidari dicuntur, & ſi per poſſeſſo-
rem in vſum proprium conuertan-
tur, Bald.in c.1.col.1.quo tempore mi-
les Angel. in d.l. Imperatores §. fin.
omninò Natta conſ. 584.num.2.&
ſeqq. vol.3. Io. Koppen. de fructibus
lib.2.tit.4.verſ.Cæterum quod ſupra-
diximus, Verral.deciſ.92.num.2.par.
2.alios dat Borrel.quo ſupra nu.28.
& Gratian.d.cap.114.num.1.& 2.
Præſertim in facto, ex quo ne dum 33
illuxit dilapidationis vrgens ſuſpi-
cio, ſed difficilis dilapidati recupe-
ratio, Puteus deciſ.150.num.3.lib.1.
& 249.num.3.lib.3.Gratian.proximè
indicatus num.6.Staib. laudato cap.
41.n.5.ex alijs Heringius de fideiuſ-
ſorib.c.15.num.29.& ſi indiſtinctè,

ſeclusa dilapidandi ſuſpicione, fieri hæc ſequeſtra, ex obſeruãtia firmet Alexander Raudenſis celeberrimus
34 Iure Conſultus (ita enim hic author glorioſè iactitat de ſe ipſo *deciſ. Piſan.* 1.*n.*109.id ægrè ferente collega Marta *vol.*93. *num.*25. & irridente Fontanell. *de pactis clauſ. 6. gloſ.* 2. *parte* 7.*n.*29.)qui *conſ.*14. à præfata conſuetudine non recedendum ſubiungit, prius id voluit Iacobus de Arena *de ſequeſtro n.*8.*tom.* 3. *tractatum diuerſ.* vbi ſemper fieri ſequeſtrationes recenſuit, non inſpecto an adſit dilapidationis præſumptio, aut collitigans perſonali, vel reali actione pulſetur, teſtantur quoq; Colerus *de proceſſ. execut par.*1.*c.*2.*n.* 132.*mihi f.*31. Capyc.Latro *d.deciſ.* 197.*n.*32.Gypſius *obſeruat.* 5. *ad deciſiones prædicti Regentis n.*10.(quidquid aliter opinetur Borrellus *d.tit. de ſequeſtro nu.* 27.) Iuuat repetere, quæ Petrus Vanderanus benè notando egregia ratione decurrit, *Optimo ſanè conſilio* (inquit) *de eo quod in fraudem creditorum geſtum eſt, reſcindendum propoſuit Prætor; quid ſanè non facient ij, quibus iam bonis ce-*
35 *dendum eſt, vt creditores fruſtentur? & amicis ſe beneuolos præbeant, & in aliquo ſi poſſint gratulentur? ſit certè vt cum penè extrema ſint ſortis, & deſperatæ iam fortunæ, vt paruo nummo amicis, quam iuſto pretio creditoribus addicere malint, hac ſcilicet perſuaſione, quod æquo momento ſe liberandos putent, de priuileg. credit. cap.*11. *mihi fol.* 227. Aliter (quia ſemper præ-
36 ſumptio ſtat contra poſſeſſorem quod litiget cauſa differendi iudicium, vt interim capiat fructus, ſicuti teſtantur de praxi poſt Abb. Io: Andreã, cæteroſq; vetuſtiores Præſes de Franchis *deciſ.*204.*in fine* Regens Sanfelicius *deciſ.* 211. Thorus *in ſupplemento v.ſequeſtrum* Gypſius *d.obſeru.*45 *num.*4. Poſtius *de manutenendo obſeru.*75.*nu.*48.& 49.) fruſtatorium redderetur Iudicium, cum ſi de fructibus poſtea experiri voluerit donatarius, etiam ſi obtinuerit in Iudicio, laborabit in vanum, aduerſario parum, vel nihil in bonis habente, Gaill. 1.*obſeru.*142.*n.*2.*cum alijs nuper adductis.* Poſtius magis in ſpecie *d.nu.*48. & 49. id quod maximè exhorrent Iura, quæ actus fruſtatorios nequaquam admittunt *l. quoties in actionibus l. vbi eſt ff. de rebus dubijs.* Clarus. §. *teſtamentum q.*99. *n.* 11. Giurba *deciſ.*4.*nu.* 26. Hartman. Piſtor *lib.*1 .*qq. Iuris c.*22.*nu.*8.& 9. Hermãnus Vulteius *lib.* 2. *Iuriſprudentia Romana c.*30.*nu.*70. Hering. *de fideiuſſ. c.*16.*n.*25. alios dant Barbol. *in princip. Iuris v. Actus n.*37. & Io: Antonius Molegnanus dilectiſſimus ſocer meus *centuria* 1. *alterc. legalium alterc.*29.*n.*25. Hinc expe- 37
timur indies, ad inſtantiam partis habentis ſuper re Ius, vel hypothecam, ſequeſtrationes fieri per viam præcepti prohibitorij, ne tertius ſoluat, aut alteri diſtrahat; teſtantur hanc praxim Caualca. *deciſ.*3.*nu* 12.*part.*1.Cyriac.1.*controu.cap.*116. *num.* 1. Thorus *part.*3.*compend. v.ſequeſtrum factum ad inſtantiam alicuius.* 38

Si oppoſita fronte obijceretur, dilapidationem cauſa cognita, ſaltim ſummariè (vt opus erat) non illuxiſſe, ex traditis à Gayllo 1.*obſeru.*147.*n.*5. de quo Andreas Cludius *de ſequeſtro c.*5.*nu.*18. Coler. *d. tract. lib.* 1.*c.*2.*n.*131. Hunnius *Encyclopedia d.tit. de ſequeſtro c.*1.*nu.*14. Illa etenim non præſumitur, niſi ſpecialiter deducatur, Gratian. *deciſ.* 63. *nu.* 1. Præſul Thomatus amicus noſter chariſſimus *deciſ. Maceraten.* 12.*n.*9. Regens Capyc Latro *d.deciſ.* 197.*nu.*20. Non adſtruendi vim haberet 39

beret obiectum, ſed materiam de-
ſtruendi. Nam cum ad aures Iudicis
multorum fide digna relatio ſæpius
etiam repetita perduxerit, & fama
iam publica per facti euidentiã di-
uulgata dilapidationẽ fecit quoq;
notoriam; fruſtatorium ille cenſuit
(quia pars totam animalium gre-
gem vna cum fructibus ſtabilium
donatorum funditùs diſſipabat) co-
gnitionaliter eam deducere, placito
peritiſſimi Fabri, cum ait, *Sequeſtra-
tio permittitur, etiam non citata parte,
quando euidens periculum eſt in mora,
in C. lib. 4. tit. 3. definit.* 2. Reſcriben-
40 te enim Theodorico, *Peruia ſunt ſem-
per iniurijs facultates abſentiũ, & quo-
dãmodo videtur occaſio homines in de-
lictum trahere, quæ non poteſt animus
peruadentis de deſolatione terrere*,
apud Caſſiod. 1. *var. epiſt.* 15. Hinc
vſu compertum eſt, in arduis, ſubi-
tiſq; negotijs nil feſtinatione ſecu-
rius, nil tarditate pernicioſius. In
his *interdum opus non eſt longo conſi-
lio, ne interim dum Roma conſulitur,
Saguntum occupetur*, ex Liuio ait Vul-
pel. *de pace q. 70. n. 2. & ne nauis cum
Gubernatore prius naufragiũ patiatur,
quam vectores conſuli poſſint*, ſubdit
Sextus Cecil. Rectè ergò Verrius
Sabinus Senatũ increpat, *Maximi-
nus quadrato agmine, caſtris vbiq; poſi-
tis ad Vrbem tendit, vos ſedendo, & cõ-
ſultando diẽ teritis; longa oratione opus
non eſt, vbi res perurget*, alitèr illud
veraciter impleretur, *Conſilium poſt
facta, imber poſt tempora frugum*. Vn-
dè Demoſthenes, *Rapienda ſunt con-
ſilia nõ quærenda, Philip.* 3. de quo Io:
Cokier. *in Theſauro politic. aphoriſm.
lib. 3. cap. 21. mihi f.* 199. & nos Deo
dante prolixiùs *in noſtro MVSAEO
Politico-Chriſtiano, quod ad omnium
vtilitatem ſub prelo paramus, in
Norma PRINCIPVM axiom.* 23 (Præ-
terquamquod de hac alienatione
facta pendente lite partẽ aduerſam
ſubire pænas legum authoritas de- 41
finiuit *in l. fin. C. de litigioſis c. Eccle-
ſia, vt lite pendente* Cancer. 2. *var. tit.
de rebus litigioſis nu.* 14. ex alijs Al-
fonſus de Olea verè celeberrimus
Doctor *de Ceſſione Iurium & act. tit.
3. q. 11. in princip.* præſertim nullita-
tis contractus, & amiſſionis crediti
Regens Capyc. Galeota 1: *controu.
illuſtrium c. 2. n. 20. & 21.* Pratus 2.
diſcept. c. 35. nu. 8. Montan. 1. *controu.
toto cap.* 49. & nos exactiùs in *LV-
CVBRATIONVM IVRIDICARVM
codice, quamprimum auſpice Deo ſub
incudem reuocando, Lucubrat.* 25.)

Perſpicuo namq; Iure ſtatutum
eſt (vt reuertamur ad penſum) poſ-
ſe Iudicem in notorijs de veritate 42
extraiudicialiter, & parte non cita-
ta ſe informare, Gratian. 3. *forenſ.
cap. 435. n. 2. & lib. 5. cap. 824. nu.* 29.
Andreol. 1. *controu. cap. 79. num.* 29.
laxiori ſtylo Hunnius *Encyclopedia
Iuris part. 2. tit. 15. de Notorio nu.* 28.
fol. mihi 190. Notoria enim ab one-
re probandi nos releuant, Gaill. 2.
obſeru. 26. nu. 21. Sigiſmundus Scac-
cia *de Iudicijs lib. 2. cap. 9. num.* 567.
Vaſquius *in præfat. Illuſtr. controu. n.
25. & lib. 1. cap.* 2. Veſembec. *conſ.* 13.
nu. 62. Coraſius *lib. 4. miſcellan. Iuris
cap. 20. n.* 3. Herman. Vulteius *de Iu-
dicijs lib. 3. cap. 7. tit. de probat. nu.* 63.
fol. mihi 570. Hunnius *vbi ſupra nu.*
23. nec in eis requiritur cauſæ co-
gnitio, Ioſeph Ludouic. *deciſ. Peruſ.
67. num. 20. part.* 2. Gaill. 1. *obſeru. 39.
n. 2. & lib. 2. obſeru. 44. nu.* 10. Veſem-
bec. *conſ. 2. n. 95. vol.* 1. Herman. Vul-
teius *conſ. Marpurgenſ. 21. num.* 337.
vol. 3. Hunnius *loco citato nu.* 27. ex
punctuali doctrina Salyc. *in d. l. v-
nica n. 3. C. de prohibit. ſequeſtr. pecun.*
de qua Colerus *d. part. 1, c. 2: n.* 132.
& ſi non deſint Abb. Bald. Balbus,
cæteriq; apud Magon. *deciſ. Lucenſ.*

6. ſtrenuè defenſantes citationem
43 nequaquam pernecеſſariam in hoc
ſequeſtro, præſertim quia ex ipſa
nullũ releuamen parti reſultat, Bor-
rell. poſt alios, quos allegat *in ſum-*
ma decіſ. lib. 1. tit. de citat. num. 115.
Gratian. 2. *forenſ. cap.* 339. *nu.* 25. ma-
giſtraliter Hyppolitus de Marſilijs
ſingul. 30. quẽ latè exornat Regens
Marinis 1. *quotid. cap.* 45. *nu.* 7. *& ſeq.*
Pariter quia petens ſequeſtrum, vt
eſt ipſemet donatarius, iuridicè poſ-
ſidet (vt dicemus) punctualiter Frã-
ciſcus Tondutus *lib. 2. reſolut. Ciuil.*
cap. 172. *n.* 9.

Nec valeret aſſerere, donata ſta-
bilia cum non ſic de facili dilapida-
tioni probentur obnoxia, fuiſſe per
Curiam perperam ſequeſtrata, Ve-
rall. *deciſ.* 118. *n.* 9. *part.* 3. & ſi poſſeſ-
ſor non eſſet ſoluendo, Ancar. Re-
gens. *famil. qq. quæſt.* 47. *num.* 11. Ca-
ualcan. *deciſ.* 23. *num.* 33. Hoc enim
in caſu conſulitur petenti ſequeſtrũ
vel inhibitionem petere, vel man-
datum, ex eis quæ ante iam diximus
cum Regente Capyc. Latro *d. de-*
ciſ. 197. *num.* 28. Quoniam replica-
tur hoc militare, vbi bona non eſsẽt
hypothecæ ſuppoſita, ſecus (vt in
præſenti) dum proſpiciuntur ne dũ
donatario obligata, imò eidem do-
natione largita, tunc dubio procul
44 *Ea conueniі ſequeſtrari in eum diem,*
in quo controuerſia ſopiatur, vt verbis
vtamur Cæſaris *in l. ſi quando. C. de*
ordine cognit. firmant Caualcan. *d.*
deciſ. 23. *n.* 14. Grenæus ad Gayllum
1. *obſeru.* 147. *n.* 3. attingit nonnulla
Cancer. 2. *var. tit. de ſequeſtro nu.* 22.
optimè Regens Latro *d. deciſ.* 197.
n. 9. vbi non inconcinnè ſubiunxit;
quod licet medicina ſequeſtri ſit
cautio, quæ in caſu ſuccumbentiæ
videtur parti conſultum, ſi tamen
bona in iudicium deducta credito-
ribus eſſent hypothecata, & ſeque-
ſtratio fieret, vt euitentur ſcandala,
vel ob aliam cauſam (vt in facto)
nec ſatiſdatio, nec iuratoria cau- 45
tio, quin valerent ſequeſtrum radi-
citùs profligare, ſufficerẽt, ex Gaillo
Caualcan, Balbo Riccio, cæteriſq;
adductis *n.* 32. *Coraſ. lib. 3. miſcell. c.*
2. *nu.* 19. (& ſi alitèr ſenſiat Staiba-
nus 1. *reſol. cap.* 12. *num.* 24.) Idquè
rei non tenue argumentum eſt, qua-
doquidẽ cautionis fragilitati quiſ-
piam non adſtringitur ſe committe-
re, quia *expedit magis rem ſuam ſal-*
uam fore, quam tabulas cautionum
habere, ad text. *in l. ſuſpectus ff. de ſu-*
ſpectis tutor. l. ſi pupilli ff. quod falſo tu-
tor. auctor. geſtum eſt. l. cogi §. ſi pater
ibi, *ſub incerto cautionis ff. ad S.C. Tre-*
bell. l. qui ita inſtituitus §. 1. ibi, Propter
fragilitatem cautionis ff. eodem, ratio-
nem attulit Cæſar, cum ait *Satiſda-*
tio propoſitum maleuolum non mutat, 46
ſed diutiùs graſſandi in re familiari
facultatem præſtat, in §. fin. Inſtit. de
ſuſpect. tutor. quod decerpſit ex ce-
lebri Calliſtrati reſponſo *in l. quia*
ſatiſdatio 6. ff. de ſuſpect. tutorib. pro-
bant quoq; Gloſ. *in cap. Venerabili v.*
ſuſpectus de officio delegati, Tiraquell.
de retract. lignagier §. 1. gloſ. 18. *num.*
33. Io. Geddæus *de ſequeſtr. poſſeſſ. &*
fructuum cap. 3. *n.* 18. *& ſeqq.* Io. Co-
raſius *lib. 3. miſcell. c.* 2. *n.* 20. Hering.
de fideiuſſor. cap. 6. *n.* 186. *cap.* 15. *nu.*
31. *& cap.* 18. *n.* 107. Gratianus (miſ-
ſis conſultò plurimis) 5. *forenſ. cap.*
832. *n.* 18.

Altera inſpectio, qua ſolidatur
ſequeſtrum, eſt ne partes de poſſeſ-
ſione certantes, deueniſſent ad ar-
ma. Dum enim donatarius ex clau- 47
ſula conſtituti, & vti donatorum
proprietarius, pars aduerſa, vti do-
nantis hæres, virtute præambuli, &
ſic vterq; ſe poſſidere firmabat, niſi
firmiſsimum robur ſequeſtratio for-
tiatur, diſcrimen poſset irretracta-

bile

bile ſuboriri (Ad quod ablegandũ
qui præeſt totis viribus tenetur in-
48 uigilare,cum *congruat illi, vt pacata,*
& quieta prouincia ſit,quam regit, ad
tex.*in l.congruit ff.de officio Præſidis l.*
illicitas.§.ne potentiores ff. eodem,latè
Caball. apud Regentem Sanfelic.
deciſ. 142. *nu.* 1. *par.* 1. &nos neruo-
ſius *in noſtro MVSAEO part.* 1. *in nor-*
ma PRINCIPVM axiom. 12.) Exacti
49 enim conſideratio temporis,& con-
ſiderata illius diſcrimina manife-
ſtant , ex altercatione poſſeſſionis
odiorum pullulare cauſas : euenire
criminũ pugnas:fraternas acies in-
ſtrui: amicitiarum fœdera diſſipari ;
& dum alter quærit vt primus inua-
dat, alter cogitat vt immune poſſi-
deat . Cum itaq; nemo velit (vt aſſo-
let)facere poſſeſſionis iacturam ,de-
uenitur ad pugnã; armantur ſerui :
incitantur propinqui : & in alterius
locum pectus opponitur alienum:
animatur vino furor conductus, &
effuſus ſanguis fit pretium poſſeſsio-
nis. Aperitur poſtmodum legibus
forum, & dum partibus dimicanti-
bus de poſseſsionis Iure contendi-
tur,amicitiarum compago diſſolui-
tur,animorum dulce vinculum diſ-
ſipatur. Ad compeſcendum igitur
hunc exceſſum conſultum eſt Iudici
bona primitùs ſequeſtrari, *l. æquiſſi-*
mum,ex illa decidendi ratione,*Cur*
ad arma , & rixam procedere patiatur
Prætor , quos poteſt iuriſdictione ſua
componere ? ff.de vſufructu. probant
poſt priſcæ ſeueritatis interpretes
Borrellus *d.tit.de ſequeſtro n.* 32. Au-
guſtin. Barboſa *in d.l.vnic. C. de*
prohibit.ſeq.pecun. Sebaſtianus Næ-
uius *in ſyſtema ſyſtematũ in d.l.vnic.*
Anna Senior *alleg.*60. *nu.*1. Muſca-
tell.*gloſ.ſententia nu.*97. Fontanell.
ſic deciſum referẽs *clauſ.* 7.*gloſ.* 3.*p.*
9.*n.*4.*& part.*10.*nu.*21. Menoch. *de*
recup.poſſeſſ.in præ lud.n. 24. Antoni-
us Faber *in C.lib* 1.*tit.* 10.*defin.* 9.
Præſes de Franchis *deciſ.*163.*nu.* 6.
Riccius *collectan.* 1410. Cyriacus 1.
*controu.cap.*12.*num.*54.Gaillus 1.*ob-*
*ſeru.*5.*n.*2.*&* 10.*vbi multos caſus re-*
cenſet,quibus licitum eſt Iudici à mã-
datis pœnalibus inchoare, Veſembec.
*conſ.*48.*num.*37.Myſinger.*centur.* 5.
*obſeru.*35.*nu.*2.Ludouic. Gilhaus.*in*
*arbore Iudic.Ciuil.c.*10.*n.*9.Coraſius
*lib.*3.*miſcell.c.*2.*nu.*9. Andreas Clu-
dius *de ſequeſtro c.*5.*n.*9. ex innume-
ris Poſtius *d.obſeruat.* 75. *num.* 1. *&*
*obſeru.*1.*n.* 37.Hunnius *Encyclopedia*
*Iuris part.*3.*tit* 12.*n.*20.Thorus *part.*
3.*compend.v. ſequeſtrum fructuũ hæ-*
reditatis, Regens Sanfelicius *deciſ.*
211.Nouar.*d.grauam.*354.*n* .9.

Sed obijci poterit. Armorum
ſuſpicionem non perfunctoriè , ſed
ſummaria debuiſſe cognitione pro- 50
bari ex,traditis à Borrello *loco laud.*
*n.*37. Poſti.*d.obſeru.*75 .*nu.*7.*& ſeqq.*
Etenim vbi iuſta timoris , & ſcãdali
ſubeſt cauſa,ea eſt cauſa cognita iu-
ſtificanda *l. capitalium §. ad ſtatuas*
vbi Bart. & DD. *ff. de pœnis* Borrell.
& Poſtius *locis narratis*,ille *num.*38.
iſte *n.*9. At obiectum in caſu propo-
ſito ſicuti fragili fundamento niti-
tur, ita lubrica ratione fundatur ;
procederet illud , vbi inter partes
inimicitiarum aculeis non eſſet ac-
cenſa contentio, nec ſua nomina
improbo maledicto cõuicijs laceſ-
ſiſsent, tunc quia præſumitur diſce-
ptationem ad leges potius , quam
ad arma ſpectare ; armorũ timor le-
gitimis debet probationibus demõ-
ſtrari,ex recenſitis à Gratiano *deciſ.*
110.*nu.*11.ſequitur Poſtius *d.obſeru.*
75.*nu.*11. ſecus ſi poſt concertatio-
nem diutinam (vt in facto) inimici-
tia capitalis cõualuiſſet (hæc enim
ſemper oritur, vbi de maioris partis
bonorum litigio diſcepatur . Fari- 51
nac.*de Indicijs, & tortura q.*49.*nu.*2.

ex infinitis Borrell. *in ſumma deciſ. part.2.à tit.15.n.308.*Cyriac.1.*controu.cap.106.nu.21.* Andreol. 2.*controu. cap.149.nu.13.*Ciazzus *diſcept. crimin. diſcept.26.nu.6.*Regens Merlinus 1.*controu.cap.98. nu.* 10.*&* 11. Reg. Marin. 2. *quotid.cap.*211.*n.*14. Et nos extentè *in noſtro ZODIACO TRAGICO in ſimulacro Scorpij*)Tunc quia poſſeſſionis iura nõ legibus,ſed viribus creditur vindicanda(quod in præſenti verbales iniuriæ inuicẽ illatæ prænunciabant, Regens Capyc.Latro *tom.2.conſult.*101.*nu.*11.
52 *&* 12.) etiam nulla adhibita cauſæ cognitione,fuit ſequeſtrum ordinatũ Iuridicè, magiſtraliter Hyppolitus de Marſilijs poſt Bald.Puteum, cæteroſq;*ſingul.*648.ibi *Si periculum eſt in mora,ne partes veniant ad arma, Iudex poteſt facere præceptum ſine alia cauſæ cognitione*, ſequuntur Carrocius *de depoſito part.1.q.6.& deciſ.*19. *n.*54. Colerus *de proceſſ.execut.d.p.*1. *c.*2.*n.*137.*& nos ſupra n.*33. Quãuis enim regulariter triſtes euentus nõ ſoleãt expectari, *l. inter ſtipulantem* §.*ſacram ff. de verb. obligat.* abundè Cyriacus 1.*controu. cap.* 120.*nu.*77. *& cap.*103.*num.* 75. ſi tamen iuxta naturam,hominiſq; diſpoſitionem ſunt contingentes, debent attendi. Oſaſcus *deciſ.*24.*nu.*8.Gratian, 4.*forenſ.cap.*700. *nu.*7.*Falluntur qui pu-*
53 *tant* (intonuit D. Valerianus) *nil ferro fortius, nil veneno violentius; quamuis iſta in perficiendis mortibus peculiare natura habeant beneficium; cedunt tamen in contentione verborum homil.* 5.*de oris inſolentia mihi fol.*7. Priſcorum eſt monitum. *A conuicijs ad cædes tranſitus valdè breuis eſt*; exẽplis illuſtrat P. Hieremias Dreſſelius *tom.*2.*tit.Orbis Phaton cap.* 11. §.2.*mihi fol.*620. Eapropter ille,cuius Sapientia totis celebratur ſeculis, ſic omnibus inculcauit: *Abſtine à lite, & minues peccata, quia certamen feſtinatum incendit ignem, lis feſtinans effundit ſanguinem. Eccleſiaſt. cap.* 28. à quo mutuatus Cæſar 54
ſic aptè ſubiunxit. *Sæpè pecuniariæ cauſa materiam criminibus creare noſcuntur, in l. properandum C. de Iudicijs, & in* §.*ſi vero aliquis, Auth. de triente, & ſemiſſe,* congruit textus *in l. ſeruus* 19.§.*ſed ſi aliqua ff. de action. & oblig.*& probant Carauit.*tit.*10.*n.* 4 Marcellus Cala *de modo articulandi.in princip.n.6.&* 7. Lucas de Penna *in l. vnic. C. vt armorum vſus lib.* 11.*n.*9.Viuius *deciſ.*57.*n.*2. Roland. *conſ.*38.*nu.*30. *lib.*2. Belleđ. *diſquiſ. clerical.tit.de diſciplina cleric.*§. 21. *n.*28. ad nauſeam Marotta *diſputat. forenſ.c.*18.*n.*22.*& ſeqq.*Hodiern.1. *controu.cap.*49.*nu.*7.*& ſeq.*& nos ſalubriter *in noſtro MVSAEO p.* 1 *in Norma ADVOCATORVM axiom.*16.

Hinc ſumma imprudentia notãdi ſunt illi,qui illius Theodorici Regis immemores apud Caſſiodorum infra citandum, ita exiſtimant Reipublicæ conſulendum, vt prius prorumpatur ad arma, adhibeantur inde remedia, cum teſtante Ambroſio *Morbus longè facilius declinatur, quã admiſſus eijcitur,* apud Andreã Eborenſem *lib.*1.*ſenten.memorab.v. Morbus mihi fol.* 298. vndè Plinius, *Vbiquè vitia remedijs fortiora*, teſtatur 55
Annæus Robertus *lib.* 1. *rerum iudicat.cap.*7.*mihi fol.* 98. Eaderè repetitis legibus admonemur. *Melius eſt occurrere in tempore, quam poſt exitum* 56
vendicare, l. 1. *C. quando liceat vnicuiq; ſine Iudice. Melius intacta Iura ſeruari, quam poſt cauſam vulneratam remedium quærere l. Sancimus C. quibus in cauſis in integrum*, firmant Mantic. *de tacitis lib.*2.*tit.*8.*num.*30. Tuſcus *in pract.tom.6.lit. P. concluſ.* 648.Belleđ.*diſquiſ.cleric part.*1.*tit. de diſcipl. cleric.* §.5.*c.* 105. Regens

Tap-

Tappia *dec.* 23. *n.*61. Præſtat itaque
morbo ſtatim occurrere, quam illũ
depellere, *Et quod cauere poſſis, ſtultũ*
admittere eſt, Terent. *in Eunuc.* quia
Excreſcentibus morbis læſio debaccari
permittitur, cum medicina differtur,
Caſſiod. *lib.* 3. *var. epiſt.* 40. Hinc Do-
57 ctores aſſeuerarunt, timorem belli
bello æquiparari, argum. text. *in l.*
Pedius in princip. ff. de incend. ruin. &
naufrag. & quod notatur *in l.* 1. §. *ſi*
ſuſpicio, eod. tit. Roman. *cõſ.* 163. Nat-
ta *conſ.* 163. Surd. *conſ.* 210. Tappia
d. deciſ. 23. *n.* 62. optimè *Ancar. conſ.*
88. ibi *Quiquidem timor, & ſuſpicio*
habetur pro tempore guerræ (ſubindè)
hinc dicitur quod ſufficit terror armo-
rum. optimè Surd. *deciſ.* 183. *nu.* 2.
vbi docuit, ſuſpicionem cuiuſdam
mali euentus idem operari, ac ſi ac-
cidiſſet caſus, ſequitur nouiſſimè
Conſiliar. Pratus 2. *forenſ. cap.* 37. *n.*
58 15. Immò ipſum belli timorem bel-
lo deteriorem eſſe, iuxtà illud Sene-
cæ, *Timor belli peior eſt bello* voluit
Surd. *d. deciſ.* 183. *n.* 2. Ancar. & Tap-
pia *locis probatis*, Anna genitor *al-*
leg. 21.

Itaquè benè diximus (vt vnde
diuertimus redeamus) hoc in caſu
59 rei litigioſæ poſſeſſionem ſtatim à
Iudice ſequeſtratam, quia ſecundũ
ſcita veterum cõditorum, *Bonæ fidei*
poſſeſſori primum oportet celeri refor-
matione ſuccurri, & tunc cauſam ori-
ginis, & proprietatis agitari, ad text. *in*
l. coloni, cum conſocijs C. de agricol. &
cẽſitis lib. 10. vt enim prænotauimus
n. 33. *Interdum locus, vel tempus non*
patitur plenius deliberandi conſilium
l. 1. *ff. de exercit. action.* Ea propter
adſtringitur omnis iudicans, etiam
à iuris regulis recedendo, ad text. *in*
l. de pupillo §. *ſi quis riuos ff. de noui*
operis nunciat. (cum pro bono pa-
60 cis poſsit à iuſtitiæ tramite quãdoq;
recedere, *c. niſi* 21. *de prabend. c.* 3. *in-*
fin. de ſent. & re iudic. in 6. Couarr.
in regul. peccatum n. 4. Tiraquell. *de*
pænis temper. cauſ. 46. Ioſeph. Ludo-
uic. *deciſ. Peruſ.* 25. *n.* 12. Gaill. *de pa-*
ce public. lib. 2. *c.* 9. *num.* 2. Riccius *in*
praxi fori Eccleſ. parte. 4. *reſol.* 207. *n.*
30. Præſul Maranta *parte* 2. *contron.*
cap. 4. *num.* 31. Giurba *deciſ.* 4. *nu.* 33.
Maya *lib.* 1. *obſeru. Iuris. c.* 14. *nu.* 13.
omninò Gratian. 4. *forenſ. cap.* 706.
num. 21. 22. eruditè Franciſcus de
Petris *lib.* 1. *feſtiu. lection. c.* 11. *fol. mi-*
hi 106. pariter vbi periculum eſt in
mora ex ſententia plurimorũ apud
Heringium *de fideiuſſ. c.* 15. *nu.* 78.)
naſcenti malo occurrere, & ſcan-
dalis imminentibus celeriter obui-
are, Gaill. 1. *obſeru.* 5. *n.* 2. *&* 8. Fonta-
nell. *de pactis clauſ.* 7 *gloſ.* 3. *part.* 10.
num. 22. Hinc Theodoricus, *Pietatis*
genus eſt coercere infantiam criminis,
ne iuueneſcat augmentis, apud Caſ-
ſiod. 5. *var. epiſt.* 39. *fol. mihi* 191. &
D. Hieron. *Dum paruus eſt hoſtis, cũ*
interfice, apud Ægidium Bellamer.
conſ. 40. *num.* 24. de quo Hering. *d.*
tract. c. 25. *nu.* 60. Præſertim quia in
facto collitigãtes ſunt arctiſſimo cõ-
ſaguinitatis vinculo colligati, & ſic
videntur acerrimè inter ſe diſſidere
chariſſima; quid mirum ſi odium,
quod ex hac lite ſuboritur, omnium
maximè redditur implacabile? Do-
cẽt enim hiſtoriæ veteres, patefaciũt
recentes memoriæ, & nos ipſi expe-
rientia certa probauimus, nullum
odium excogitari acrius, quã con- 61
ſanguineorũ, teſte Tacit. 2. *hiſtor.* Vn-
de Euripides in Medæa, *Graues mor-*
talibus conſanguineæ cædes, apud An-
dream Eborenſ. *lib.* 1. *memorabil. v.*
Affinitas mihi fol. 493. nam, vt Peri-
pateticorũ Princeps docuit, *quorum*
amor ſummus eſt, horum odia ſumma
ſunt 7. *politic. c.* 7. Hinc prouerbio di- 62
citur, *quod fratrum contentiones, &*
iræ ſunt acerbiſſimæ, & qui ſe nimium
dili-

Google

diligũt, hi ſe nimiũ odio habent, adſtipulatur Bald. in l. cũ oportet n. 17. C. de bonis quæ liberis, & Plutarchus: Noſtro tempore fratres, & cognati, niſi regionibus, fluuijs, muriſq; communia bona diſtinguant, lõgoq; à ſe inuicem ſint remoti ſpacio, altercandi finem non faciunt, in vita Æmilij Paul. Rationẽ adiecit Philoſophus vbi ſupra, quia magis irritatur animus contra familiares, & amicos, quã contra ignotos, ſi ab illis contemptum ſe, aut læſum putet, de quo prolixiùs Chriſtophorus Forſtnerus in notis ad Tacitum lib. 2. annal. in illis verbis, Gener inuiſus, inimici Soceri: mihi fol. 80. Io: Cokier in Theſauro polit. aphoriſm. lib. 5. c. 10. mihi fol. 256. & Magnum Theatrum vitæ humanæ nouiter editum tom. 5. lit. O, de Odio cap. Affinium, & cognatorum mihi fol. 52. & ne noſtros negligamus meminit Carauita rit. 46. num. 10. Thorus part. 3. Comp. v. ſequeſtrum fructuũ hæreditatis. Ipſaq; odia (quia rariſſimi pacis inſtillatores) ſemper præſumuntur durare, tametſi litigia terminentur Coſta de Iudicijs r. 1. num. 35. Baiard. ad Clarum §. fin. q. 21. num. 114. Eliſæus Danza de pugna Doctorum lib. 3. tit. de Iudicijs c. 5. num. 2. Et per cõſequens ſemper in viridi animus vlciſcendi, Regens Valenzuol. conſ. 161. num. 6. lib. 2. Caball. in tract. de omni genere inimic. num. 115. relatis alijs Danza ad Gramat. deciſ.
62 33. nu. 11. Et quod in dubio præſumatur, quod credibile eſt, docent poſt Summum Pontificem in c. quia veriſimile, de præſump. Menoch. de arbitrar. caſ. 199. num. 10. & lib. 1. præſumpt. quæſt. 18. n. 10. Crauet. conſ. 6. nu. 24. & conſ. 8. num. 6. poſt multos Hunnius Encyclopedia parte 2. tit. 20. de præſumpt. c. 1. n. 23. Nam veriſimi-
63 le ne dum probabile, ſed pro vero habetur Antonius Faber in Conſult. pro Ducatu Mõtiſferrati par. 1. fol. 12. Theodorus Reinkinck de regimine lib. 1. claſſ. 4. cap. 19. num. 22. fol. mihi 228. immò prolege, ex alijs Gratianus 5. forenſ. cap. 873. nu. 13. extentè cap. 878. nu. 16. ita quod ſecundum id iudicatur l. fin. quæ res pignor. oblig. poſſ. Gratian. 4. forenſ. c. 719. n. 15.

Quod tandem opponitur; per ſequeſtrum non potuiſſe partem in ſua poſſeſſione præiudicari, ex adductis num. 14. potius aures demulcet, quam habeat aliquid de ſubſtantia, vt loquamur cum Paulo Caſtrenſ. in l. cum fuerit n. 1. ff. de condit. & demonſtr. Quando enim ammittitur in ne-
ceſſaria ſequeſtratione poſſeſſio? nõ 64
ne tunc ſequeſter eſt in poſſeſſione tantum cauſa cuſtodiæ? Boerius deciſ. 175. n. 9. Farinac. deciſ. 162. nu. 9. Gaill. 1. obſeru. 5. n. 10. Gregor. XV. deciſ. 9. vbi latiùs Beltramin. Petrus Gregorius Toloſanus lib. 23. ſyntag. Iuris vniuerſi cap. 30. num. 20. Ioan: Coraſius lib. 3. miſcellan. c. 2. nu. 14. Gratian. 1. forenſ. c. 114. n. 12. Fontanell. clauſul. 7. gloſ. 3. parte 10. nu. 22. & parte 9. nu. 6. Poſtius d. obſeru. 75. nu. 53. Regens Merlinus. 2. controu. cap. 80. n. 22. Hunnius Encyclopedia d. tit. de ſequeſtro c. 2. num. 7. & ſeqq. D. Franciſcus Salgada in labyrintho creditorum parte. 1. cap. 13. num. 29. & 30. in proprijs terminis ſequeſtrationis neceſſariæ, & voluntariæ Auguſtin. Barboſa in tract. de Iure patronatus cap. 12. n. 234. mihi fol. 217. tom. 2. Hinc Antonius Faber ait. Sequeſtratio permittitur, etiam nõ citata parte, quando euidens periculum eſt in mora, propterea quod ſequeſtratio, quæ fit per Iudicem cuſtodiæ cauſa, & vt res in tuto ſit, non adimit poſſeſſionem ei, qui poſſidet. in. C. lib. 4. tit. 3. defin. 2.
Præſertim quia in ſequeſtri decreto 65
proſpicitur clauſula, Citra præiudicium Iurium partium, de qua Fõtanell.

d. parte

*d.p.*10.*n.*22.*in fin.* Poſt.*d.obſ.*75.*n.fin*
Immò, ſi veritatem medullitùs
66 perquiramus, præambulum, vti nul-
liter à parte obtentum, iuſtam poſ-
ſidendi cauſam ipſi non tribuit, quã-
doquidem illud obtentum fuit pen-
dente lite olim exorta inter donan-
tem petentem; antequam fati mu-
nus impleſſet, ob ingratitudinem
donatarij reuocare donationem, &
donatarium replicantem ex cauſis
illam nequaquam retractationi ob-
noxiam, ex traditis à Lancell.*de at-
tentatis parte* 2.*c.*4. *nu.* 15. quem re-
fert Menoch. *cōſ.*928.*n.*29. ita quod
dum hac forenſi contentione inter
ipſos diſceptabatur, decreto Curiæ
nulla prouocatione ſuſpenſo, proui-
ſum fuit, *Donatarium ſuper. bonis do-
natis, non eſſe moleſtandum de facto.*
(& ſic continuata præſumitur ante-
rior poſſeſſio, dum donatarius egit,
& ſimul obtinuit, Poſtius latè *de ma-
nuten. obſeru.*57.*num.*101.) Itaq; *ſibi
imputare poterit pars aduerſa, ſi negli-
gens fuerit in ſua iuſtitia proſequenda,*
Summus Pontifex inculcauit *in cap.
dilecto in fine, de verb. ſignif.* Si ergò
tunc temporis donans non iuridicè
poſſidebat, immò potius donatari-
us, qui ſaltim animo poſſeſſionem
retinuit, Poſtius *de manuten. obſeru.*
17.*num.*16.*&* 18. etiam ſi ad bona
nunquam acceſſerit, Cyriac. 2.*con-
trou.cap.*258.*n.*43. Poſtius *vbi ſupra
n.*20. quo veritatis colore pars ad-
uerſaria vti donantis hæres ſuã poſ-
ſet poſſeſſionem velare? Nonne
67 *Vitia poſſeſſionum à maioribus contra-
cta perdurant?* Nonne *ſucceſſorē au-
thoris ſui culpa comitatur?* ad text. *in
l.vitia.C.de acquir.poſſeſſ.* Nonne *hæ-
redis ſuccedentis in vitium, par haben-
da fortuna eſt? l.*2.*C.de fructibus, &
litium expenſis* Cyriac. 1.*controu.cap.*
10.*nu.*8.*&* 11. Tondutus *lib.*2.*reſol.
ciuilium cap.*172.*num.*7. Rectiſsimè
Cæſar, *Nemo ambigit, poſſeſſionis du-
plicē eſſe rationem, alia quæ iure, alia
quæ corpore conſiſtit, veramq; autem
ita demum eſſe legitimam, cum omniū
aduerſariorum ſilentio, & taciturnita-
te firmatur. Interpellatione verò, &
controuerſia progreſſa, non poſſe eum in-
telligi poſſeſſorem, qui licet poſſeſſionem
corpore, tamen ex interpoſita conteſta-
tione, & cauſa in iudicium deducta ſu-
per iure poſſeſſionis vacillet, ac dubitet,
l.nemo.C.de acquir. poſſeſſ.* Acceſsit
impenſius, quia donatario poſt di-
ctum decretum ſuperuenit alius no-
uus titulus, nempe proprietas dona-
torum ob donantis obitum (vt di-
cemus) quo caſu iure illi permitti-
tur continuatio poſſeſsionis, etiam
abſq; alia declaratione (poſito, non
admiſſo primū ius corruere) Rota
Romana apud Poſtiū *deciſ.*57.*n.*3.
Cum ergo bonum Ius in petito-
rio foueat donatarius, omninò in 68
poſſeſsorio vincere debet, ita enim
decernit Imperiale reſponſum, cum
ait, *Ei poſſeſſio acquiratur, qui potiora
ex legitimis modis iura oſtenderit, l.
fin.C.de edicto D.Adriani tollendo.* Nã
ſecundum Iuriſprudentiæ Fabrum
*Tam in beneficialibus, quam in profa-
nis controuerſijs poſſunt, quæ ad petito-
rij cauſam pertinent, deduci in iudici-
um, quo de ſola poſſeſſione controuerti-
tur: non vt de petitorio quicquam pro-
nuncietur, ſed tantum corroborandi, &
vt noſtri loquuntur, confortandi poſſeſ-
ſorij gratia. Qui enim potiora in peti-
torio Iura habet, is vtiq; etiam in poſ-
ſeſſorio vincere debet, cæteris paribus,
in C.lib.* 8.*tit.*4. *vti poſſidetis defin.*3.
ſequuntur Guid. Papa *deciſ.* 71. Ro-
dericus *de annuis reditib.lib.*1.*c.*17.
*nu.*22. Ioſeph Seſſe *de Inhibit. c.*5. §.
10.*num.* 71. in punctis Cancerius 3.
*var.cap.*14.*n.*54.*&* 87. Conſil. Strai-
ban.2.*reſol.*175.*num.*64. *vbi ex* Me-
noch. *voluit, quod ſola vehemens præ-*

ſumptio contra detentorem facit, ne interim poſſeſſorium concedatur.& lib.1. cap.27.n.23. & nos in ſeq. parte 2.nu. 15.& ſeq.

Non itaq; ambigendum, quin
69 ex illa oppugnatione tunc facta donanti ſuper validitate donationis, ſtatim effectus ſit donatarius legitimus contradictor ad impediendum prætenſo hæredi in bonis donatis immiſſionem, Fontanell. *clauſ.7.gloſ. 3.parte 3.n.29.34.& ſeq. & parte 10, nu.46.* Argelius *de legitimo contradictore q.6.art.1.in addit.nu.1.* Noguerol. *allegat.25.n.206.* Cutell. *de donatione cõtempl.matrim.tract.2.diſcurſ. 1.ſpecial.17.nu.46.* ſcitè ſubtiliterq; *Alfonſus de Olea de ceſſion. Iurium tit. 6.q.5.n.9.& 12.* Rota Roman. apud Poſtium *deciſ.59.nu.12.* Amaya *lib. 3.obſeru.iuris c.2,n.19. mihi fol.345.* Franciſcus Tondutus *d.cap.172.n.4.* ex noſtratibus Cõſiliarius Staiban. *2.reſol.cap.111.nu.76.* Regens Marcianus *2.diſput.forenſ.c.56.num.22.* nouiſſimè ſocer meus *alter.44.num. 29.& ſeqq.fol.260.* Celeberrimi Iuris eſt, allegantẽ bona, de quibus teſtator diſpoſuit, eſſe talis conditionis, quod non poterat ea diſtrahere, effici legitimum contradictorẽ, Caualcan. *deciſ.45.n.5.& ſeqq.in addit. parte 1.* Caſtillus Sotomayor *3.quotid.controu.cap.24.nu.106.* Farinac. *deciſ.207.nu.2.parte 1.* Marta *de ſucceſſ.legal.parte 4.q.16.art.2.num.36.* Noguerol. *d.alleg.25.num.106.* Ra-
70 tio eſt in promptu, quia beneficium *l.fin.C.de edicto D.Adriani tollendo* ſolum competit ſuper bonis, quæ tempore mortis à teſtatore poſsidebantur, vt ex textus lectura percipitũr, in illis verbis, *Mittatur quidem in poſſeſſionem earum rerum, quæ teſtatoris mortis tempore fuerunt*, & probant poſt Guid.Pap. *deciſ.356.verſ.octauus caſus, & ibi Beltramin.* Menoch. *de adipiſcend. remed.4.n.55.& 583.* Surdus *conſ.263.n.7.* non ſuper eis, quæ per tertium poſsidentur, vel alienæ ſunt hypothecæ ſuppoſita, ex ſubſequẽtibus verbis textus, *Non antẽ legitimo modo ab alijs detinẽtur*, Marta *vot.202.n.4.* Viſcont. *in concluſ.v.Remediũ*, meminit ſocer meus *quo ſupra in fin.* Habente igitur donatario titulum á donatore, quo bona donata poterat poſsidere, remedium *d.l.fin.* hæredi parti aduerſæ non ſuffragatur; Iaſon Soccin. Zuccard. Vantius cæteriq; apud Caualcan. *deciſ.20.nu.26.parte 3.& in addit.ad deciſ.45.num.10.parte 1.* Veſembec. *conſ.100.nu.20,vol.2.* Menoch. *conſ. 443.num.21.& 22.* Staiban. *2.reſol. 111.n.76.* Nam regulariter hoc beneficium ceſſat, vbi tertius vti legitimus cõtradictor opponit, hæredem in poſſeſsionem non immittendum, ex quo excluditur ab eo, qui habet Iura in legibus potiora, Caualcan. ex alijs *vbi ſupra.*

Cum itaq; cõtra titulo poſsidentem non detur hæreditatis aditio *l. regulariter ff.de petit.hæredit. l.hæreditatem C. in quibus cauſis ceſſat long. temp. præſcript.* Cæſar Argelius *de legitimo contradict.art.5.q.15.num.90.*
omninó Amaya *d.num.9.* præambu- 71
lum partis aduerſæ, vti pendente lite, & ſic attentatum, & vti ſuper bonis alienis obtentum, viribus non ſubſiſtit. Quis enim in vitioſa poſſeſsione defendendus ſit, vel manutenendus cõtra iura perſpicua *in l. 1. in fine cum duabus ſeqq. ff. vti poſſidetis? Improba poſſeſſio* (tonat Cæſar) *firmum titulum poſſidenti præſtare nõ poteſt, in l.improba 7.C.de acquir. poſſeſs.* & alibi, *Qui fundum irrumpit alienum retinendi iuſtam cauſam non habet l. nec ex vera C. de acq. poſs.* firmant Natta *conſ.168.num.4.lib.3.* Lancellot. *de attentatis lite pendente*

in præ-

in præfat.n. 296. Gratian. *deciſ.* 110. *n.*2. Caſpar Clock *de Ærario lib.* 2. *c.*5.*nu.*10.*mihi fol.* 210. Theodorus Reinkinck *de regimine lib.* 1. *claſs.* 3. *cap.*3.*nu.*46.*mihi fol.*112. Hinc dicimus non videri poſſeſsionem habere, qui ita nactus eſt eam, vt retinere non poſsit, Afflict. *deciſ.* 403. *nu.* 21. Reinkinck *vbi ſupra n.*48. Eò impenſiùs quia donatarius vti contradictor legitimus in inuentarij confectione (vt requirebatur) non fuit auditus, noſtras Horatius Perſius *conſ. ciuil.*23.*n.*10.*&* 11. Si ergò præambulum nulliter eſt obtentum,
72 nullũ poteſt circa poſſeſsionem Iuris miniſteriũ operari, optimè poſt Oſaſcum Præſes de Franchis *deciſ.* 204.*n.*26. omninò Nouar. *deciſ.* 119. *n.*4. conducunt tradita per Menoch. *d. conſ.*928.*num.*29.*& ſeqq.* poſt eum affluenter Poſtius *de manuten. obſeru.* 48.*n.*3.*cum ſeqq.* Et ſi illa quoq; bonorum apprehenſio fuit pariter attentata, iuridicè proceſſit Iudex ad ſequeſtrationem bonorum, Borrell. poſt grauioris doctrinæ conſultos *d. tit. de ſequeſtro num.* 75. Gratian. *d. deciſ.* 110.*nu.*2. Melchior Lotter. *de re beneficiaria tom.* 1.*lib.*2.*q.* 13. *num.* 38, Seraphin. *deciſ.*797.*n.*7. Coccin. *deciſ.*225.*n.*1. Poſtius *de manut. d. obſerua.*48.*n.*12.*& obſeruat.*75.*nu.* 37. *& ſeq.* Præſertim quia cautus Iudex,
73 (is fuit Io: Antonius Molegnanus ſocer meus, non tam legali ſcientia ſummus, quam morum claritate perſpicuus) qui inchoati litigij non ignarus, in decreto præambuli adiecit clauſulam, *Nullo exiſtente legitimo contradictore*, qui cum exiſteret, præambuli titulus ad non titulum eſt reducendus, Menoch. *d. conſ.*928. *n.*30. ſumpto potiſſimum argumento à ſenſu cõtrario, quod in Iure eſſe fortiſſimum, *ex l. inter.* §. *cum inter ſocerum ff. de pactis dotalibus*, & ex alijs laxiori ſtylo retexui in meo *LVCVBRATIONVM IVRIDICARVM codice, tota lucub.* 2.

Ex præmiſſis igitur euidenter apparet, bona donata ab aduerſaria parte, prætermiſſo Iuris ordine, & conſequenter contra Iuſtitiam detineri, ideoq; ritè in ordinatione ſequeſtri (ex æquitate potius, quã rigore, vt prænotabimus) Curiam proceſſiſſe; Cum regulariter Iudex 74
ſemper iuſtè præſumatur egiſſe, ad præſcriptũ iuris officium exequi, ſtateram geſtaſſe in manibus, lances appendiſſe æquo libramine, ſicuti poſt Baldum, & cæteros Surdus *deciſ.* 170.*nu.*4. Cyriac. 1. *contron. cap.* 162.*n.*23. Gratianus 1. *forenſ. cap.* 7. *n. fin.* & húc reſpexit Ambroſius, cum ait, *Iudex nil ex arbitrio ſuo facit, ſed* 75
iuxta leges, & Iura pronunciat: ſtatutis Iuris obtemperat, non indulget propria voluntati: nihil paratum, & meditatum domo defert: ſed ſicut audit, ita iudicat: & ſicuti ſe habet negotij natura, decernit: Obſequitur legibus, non aduerſatur: examinat merita cauſæ, non mutat, in pſalm. 118.*ſerm.* 20. & nos abundè *in noſtro MVSAEO in Norma IVDICVM axiom.* 3. ex quo Summus Pontifex docuit, *Pro his, quæ à Iudice ſunt acta, præſumitur quod omnia ritè fuerint celebrata, cap. bona il primo, de electione, & cap. ſicut, de ſẽtent. & re iudicata*. Et per conſequens Sole clarùis illuceſcit broccardium ſupra poſitum, quod *Ex* 76
perſpicuis indicijs arguitur iniquitas inuaſoris.

NOTABILIVM EXEGESIS.

1 *PRiori, & potiori poſſeſſione ſuffultus, in bonis manutenendus.*

2 *Per clauſulam Conſtituti transfertur ne dum ciuilis, ſed naturalis poſſeſſio, immò dominium.*

3 *Donatarius per cõſtitutum poſſidens, præfertur poſteriori corporaliter poſſidenti.*

4 *Egregius Antonij Fabri locus adducitur.*

5 *Nõ minus operatur ficta, quam vera traditio.*

6 *Antonius Faber, & Gaitus adducuntur loquentes.*

7 *Munitus clauſula conſtituti, ſi in ſua poſſeſſione turbatur, vti ſpoliatus, poteſt intentare remedium recuperanda.*

8 *Prædium duobus venditum, illi adiudicatur, cui prius fuit tradita poſſeſſio.*

9 *Fallit, ſi in priori contractu intercederet clauſula conſtituti.*

10 *Donans, & fictè per clauſulam cõſtituti tradens rem donatam, non poteſt poſtea alteri tradere, vel hypotheca ſupponere.*

11 *Conſtitutum morte conſtituentis extinguitur ſecundum aliquos.*

12 *Defenditur, hoc procedere in cõditionali contractu, non autem in puro.*

13 *Notabilis Antonij Fabri locus adducitur.*

14 *Hodierna praxis in hac materia affertur.*

15 *Proprietarius vſufructuario mortuo poteſt, etiam propria authoritate, poſſeſſionem capère.*

16 *Poſſeſſio hæredis vſusfructuarij non eſt manutenibilis contra proprietarium.*

17 *Reſeruatio vſufructus traditionẽ poſſeſſionis, qua erat penes tradentem inducit.*

18 *Creditor ex cauſa lucratiua anterior, præfertur creditori poſteriori ex cauſa oneroſa.*

19 *Eo magis in poſſeſſione bonorũ.*

20 *Exceptiones requirentes altio-*
21 *rem indaginem in manutentionis Iudicio nõ ſic de facili admittũtur.*

Reſpondent vltima primis.

22 *Epilogus Poſſeſſorij.*

23 *Non eſt recedendum ab eo, quod aliàs à ſupremis Tribunalibus definitum eſt.*

24 *Concluſio ex Summo Põtifice.*

SYNOPSIS.

MIrabiles clauſulæ conſtituti vires, ad propoſitam controuerſiam attinentes, per legitimos Iuris tramites deteguntur * Proprietarium, vel eius hæredem, fructuario diem functo, poſſe, etiam authoritate propria, naturalem poſſeſsionem capere, ſuæq; Ciuili iniungere, ita ut hæc vnita, & ex vtroq; cõglomerata poſſeſsio, ſit vbiq; manutenibilis aduerſus fructuarij ſucceſſores, raptim oſtenditur * Nonnulla quoq; ad materiam pertinẽtia, & à Doctoribus in dubium reuocata, vti accedant, à Iure recedant, & obſeruẽtur in praxi, methodicè perſtringũtur.

POS-

POSSESSORII PARS ALTERA.

Is verè dicitur poſſidere, cuius nomine poſſidetur, cap.cum veniſſet. de reſtitut. ſpoliatorum.

HActenùs oſtẽdiſſe ſuf-
ficiat, ſequeſtri decre-
tum nõ tam legibus,
quam bonis moribus
conſentaneum. Con-
ſequens eſt, vt videamus id ipſum
donatario obeſſe potius quam pro-
deſſe (& ſic vltima theſis illumina-
tur) Etenim cũ poſſeſſio donatorum
magis ſit penes ipſum, tũ ex clauſu-
la conſtituti, tum vigore ſæpedicti
decreti, & vti eorum proprietarium,
quam apud partem aduerſam virtu-
te præãbuli nulliter, vt dicebamus,
1 obtenti; ille, vti priori, potioriq; poſ-
ſeſſione munitus, eſt omninò, ſecluſa
poſteriori, ac turbatiua partis poſ-
ſeſsione, in eiſdẽ bonis manutenen-
dus. Hæc theſis eſt Rotæ Romanæ
(quam totius Orbis lumen appellãt
Theſaurus *in præfat. deciſ. n. 33.* Viui-
us *in epiſt. ad tom. 3. & 4. deciſ.* Surdus
*conſ. 403. n. 84. lib. 3 vbi teſtatur, Rotæ
deciſiones ſemper ſumma delectatione
legiſſe*, ex alijs Conſiliarius Pratus
2. diſcept. forenſ. cap. 5. n. 104. Rubeus
in addit. tom. 7. in præfat. n. 13.) apud
Poſtiũ *poſt tract. de manut. deciſ. 299.
& 300.* repetitur à Poſtio *d. tract.
de manut. tota obſeru. 71.* & adſtipula-
tur Franciſcus Tondutus *2. reſol. Ci-
uil. cap. 172. nu. 4.* ibi, *Cum donatarius
vigore clauſulæ conſtituti fuiſſet ma-
nutentus per decretum in eadem cauſa
factum*, ex noſtratibus Aſcia *deter-
min. 2. n. 19. & 20.* Conſiliarius Stai-
ban. *2. reſol. cap. 111. n. 77.*

Scimus enim, & profunda cõſide-
ratione perſpeximus, ex dicta clau- 2
ſula cõſtituti ſtatim in donatarium,
& ſucceſſiuè in filios procreandos
(nunc viuentes) tranſlatum fuiſſe
donatorũ dominium, & naturalem
abſq; actuali traditione poſſeſsionẽ,
ad vulgatos text. *in l. interdum, & l.
quod meo*, & vtrobiq; ſcribentes *ff. de
acquir. poſſeſſ. l. qui rem C. locati.* firmãt
poſt repetentes Tiraq. *de Iure conſti-
tuti parte 1. n. 2. & parte 2. ampliat. 1.*
Maceratenſ. *var. reſol. cap. 11. nu. 95.
& 96. lib. 2.* Maurus Senior *allegat.
12. nu. 2.* Ioſeph Ludouicus *deciſ. Pe-
ruſ. 29.* Gratian. *1. forenſ. c. 175. nu. 3.*
Giurba *deciſ. 112. n. 11. & deciſ. 65. n.
20.* Præſes de Franchis *deciſ. 215.*
Antonin. de Amato *1. var. reſol. cap.
39. nu. 75.* Trentacinq. *conſ. 23. nu. 2.
parte 2. & lib. 3. var. tit. de donat. reſol.
3. n. 11.* diffuſiùs Rota *d. deciſ. 299. n.
2.* Poſtius *de manuten. obſeru. 20. n. 4.*
Horatius Perſius Materanus *conſ. ci-
uil. 23. n. 6.* Regens Marinis *1. quotid.
cap. 281. n. 3.* Regens Merlinus *1. con-
trou. c. 35. nu. 2. & lib. 2. cap. 17. nu. 24.
cap. 18. n. 6. & cap. 19. nu. 19.* Regens
Capyc. Latro *tom. 2. conſult. 137. nu.
21.* Regens Marcianus *2. diſput. 56.
n. 22.* Conſiliarius Pratus *1. diſcept.
c. 8. n. 24.* Barbat. *de aſſiſtẽtia gloſ. 10.
n. 4.* Nonius Acoſta poſt hæc ſcripta
viſus *in tract. de priuileg. credit. regul.
1. ampliat. 4. nu. 2.* Socer meus *alterc.
44. n. 10. & alterc. 45. n. 3.* Eminentiſ-
ſimus Mantica *de tacitis cõuent. tom.
2. lib. 13. tit. 4. n. 20.* vbi docuit, etiam
à traditione donationem incipere,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

ſi donator conſtituat ſe donatarij
nomine poſsidere, ſequuntur Giur-
ba *d.deciſ.*112.*n.*11.Regens Merlin.
*d.cap.*18.*nu.*7.Regens Marcianus *d.*
*diſput.*56.*nu.*21.ſocer meus *d. alterc.*
44.*num.*10. optimè Gaitus *de credito*
*cap.*4.*quæſit.*11. *num.* 1283. *&* 1284.
quo loci multorum fretus authori-
3 tate ſubiũxit, Donatarium poſſiden-
tem per conſtitutum præferri poſte-
riori creditori corporaliter poſsidẽ-
ti, probant quoq; Iudex Paſcalis *de*
patria poteſt. parte 1.*cap.*8.*num.* 188.
Maſtrill.*deciſ.*211. Tondutus *d. cap.*
172.*n.*4.*&* 16. latè ſocer meus *d. al-*
*terc.*44.*n.*17.*&* 28.& nos *infra*.Con-
currens ergò donatarius factus poſ-
ſeſſor per clauſulam Conſtituti cum
hærede donatoris in Interdicto re-
tinendæ, omninó ille præfertur; *In*
interdicto retinendæ poſſeſsionis (re-
4 ſcripſit optimè Faber) *præferẽdus eſt*
hæredi donatarius, ſiuè inter viuos, ſiuè
mortis cauſa donatum ſit, qui pro ſe
habeat clauſulam constituti; quoniam
mortis tempore, & eo inſtanti, quo ius
hæredis naſci incipit, reperitur extra
cauſam hæreditatis poſſeſſio, quæ viuo
adhuc donatore per eam clauſulam in
*donatarium translata fuit, in C. lib.*8.
*tit.*4.*vti poſsidetis deſin.*6.

Tanta enim, & tam admirabilis
eſt conſtituti virtus, vt quamuis mo-
dus dicatur fictus: DD. *in d. l. interdũ*
& l. quod meo ex alijs Marcianus *d.*
*diſput.*56.*n.*20.ſocer meus *alterc.*45.
*n.*4. Acoſta *d. ampl.*4.*n.*3.*v. dixi fictè*
tradita, veram tamen, & efficacem
transfert poſseſsionem, & cum ea
quoq; dominium; adeò quod nulla
alia ſupereſt apprehẽſio, Boer. & Ca-
cheran. apud ſocerũ meum *ibidẽ n.*5.
ex Pontificio Canone, quo ante
iam diximus, *Is vere dicitur poſſidere,*
cuius nomine poſsidetur, cap. ſi diligen-
5 *ti, de præſcript.* Non enim minus ope-
ratur ficta, quam vera traditio. Ariſ-
min Tepat *var. Iuris ſentent. lib.*2.*tit.*
de clauſul. Conſtituti. Cacheran. *de-*
*ciſ.*36.Fontanell.*clauſ.*4.*gloſ.*27. *nu.*
5.Petrus Gregorius Toloſan. *ſynta-*
gm. Iuris vniuerſi parte. 3. *de action.*
*lib.*25.*cap.*18.*num.* 5.*& cap. de acqui-*
ſit. rerum per traditionem Polidor.Ri-
pa *obſeru.* 96.*num.* 3. Magil.*de euict.*
*q.*63. *num.* 3. Giurba *deciſ.* 61. *n.*20.
Regens Rouit. *in pragm.* 1. *de aſsiſt.*
*nu.*21.Barbat.*eod. tract. gloſ.*10.*nu.* 4.
copioſè Amat. *loco cit.* Gratian. 3.
*forenſ. cap.*502.*n.*2. Octauius Carac-
ciol.*deciſ. Sicil.*20.*nu.*29.Staib. Pra-
tus, & Marcian. cum alijs *ſupra lau-*
datis, quibus addimus Reg. Sanfel.
deciſ. 115.*num.*2.*parte* 1.Immò adeò
eſt efficax hæc traditio, vt conſtitu-
tẽs ſolum remaneat ſimplex detem-
ptor. Menoch. *de recup. poſseſs. remed.*
14.*n.*25. Giurb. *deciſ.*115.*n.*15. Gra-
tian. 1. *forenſ. c.*175. *nu.* 2. ſed audia-
mus Fabrum ſic altiùs differentem.
Placet per clauſulam constituti tranſ- 6
ferri non modo ciuilem, & fictam, ſed
etiam naturalem, realem, veram, &
actualem poſſeſsionem, perindè atq; per
traditionem, in C. lib. 7. *tit.*7. *de acq.*
*poſseſs. deſin.*39. adſtipulatur Gaitus
ſic aptè ſubiũgens, *Traditio, quæ ex*
cõſtituto inducitur, verã fingẽdo tranſ-
fert poſseſsionem, prout & ſi à dona-
tario actualiter fuiſset tradita res do-
nata; eandemq; donatarius donatori
demum cõſignaſset locationis, aut alio
detentionis titulo, donatorq; inſuper
alienaſſet; tũc nullus negaret compete-
re donatario remedium poſseſſoriũ re-
cuperãda, proditum in beneficiũ amit-
tentium poſseſsionem modo prædicto.
*in tract. de credito c.*4.*quæſit.* 11. *num.*
1289.*& quæſit.*7.*n.* 799. *& in præfat.*
*n.*57.ſocer meus *d. alterc.*45.*num.*5.
prius id voluit Rota apud Poſtiũ *d.*
*deciſ.*299.*n.*2.*&* 3.vbi docuit, poſſeſ-
ſionem hãc eſſe vbiq; manutenibilẽ
etiam aduerſus hæredes conſtituen-

tis

tis,ex Menoch.*de retinend.remed.* 3.
num.23.Cuman.*conſ*.173.Caſtill. *de*
vſufructu c.61.*nu*. 7. Valaſc. *conſult*.
79. *nu*. 9. ſuffragatur amicus noſter
Tomatus *deciſ*. 35.*num*. 40. *& deciſ*.
118.præſertim quia conſtituens cō-
ſtituti tempore poſſidebat ; Tiraq;
Rimin.Natta Alciat. Gozad. Guid.
Papa apud Pratum *lib*.2.*diſcept.cap*.
47.*n*.30.Berlichius *deciſ*.255.*nu*. 13.
7 Hinc ſi munitum hac clauſula con-
tingerit in ſua poſſeſſione turbari,vti
ſpoliatum poſſe recuperādæ reme-
dium intentare, nemo eſt qui neſci-
at,Menoch.*conſ*.139.*nu*.22.*& de re-*
cuper.remed.14.*n*.24.*& ſeqq*. Rouit.
in d.pragm.nu.23.Gaitus *quæſit*.7.*nu*.
97.Paſcalis *de patria poteſt. parte* 1.
c.8.*n*.140. Barbat.*de aſsiſt.in præfat*.
n.64.Cutell.*de donat.contemplat.ma-*
trim.tract.2.*diſcurſ*.1.*ſpecial*.26. *nu*.
13.Regens Marcian.*d.diſp*.56.*n*.22.
ſocer meus *d.alterc*.44.*nu*.28.*& al-*
terc. 30.*n*.14.

Eapropter non inconcinnè ſcri-
pſit Regens Merlin. 2. *controu.cap*.
18.*nu*.19. quod quamuis Imperiale
8 reſponſum ſit, quod vbi prædium
duobus diſtrahitur,ille cui tradita
fuit poſſeſſio in detinendo dominio
videtur potior, licet reſpectu con-
tractus in tempore ſit poſterior, idē
ſi ex cauſa donationis, cum eum cui
priori poſſeſſio tradita eſt, haberi
potiorē conueniat, ait Cæſar *in vul-*
gata l.quoties C.de rei vendic.de qua
(miſſis alijs) Regens Marinus 2.*quo-*
tid.cap.240. & ex innumeris Augu-
ſtinus Barboſa *in collect. in Codicem*
9 *in d.l.* Hoc tamen claudicat,vbi in
priori contractu intercederet clau-
ſula conſtituti, quoniam nequaquā
is,in quem prius translata fuit poſ-
ſeſſio diceretur potior, ſed primus
contrahens, qui, & ſi corporali de-
ſtitutus poſſeſſione, in cōtractu præ-
fatā haberet clauſulam,Gregor.XV.
deciſ.567. Tiraq.de *Iure conſtit.parte*
1.*nu*.21.Ioſeph Ludouicus *deciſ. Pe-*
ruſ.29.*n*.18.Barbat.*in ſæpedicto tract.*
de Aſsiſtentia gloſ.7.*nu*.43. Vrſill.ad
Afflict.*deciſ*. 275. vbi ſic refert deci-
ſum in S.R.C. idem Merlinus *loco*
laudat.n.15.vbi abſq; diſcrimine ita
ſeruari teſtatur, prius Gaitus *d.cap.*
4.*quæſit*.11.*num*.1290.Rota *d. deciſ*.
299.*nu*.1.*ſeqq*.Barboſa *quo ſupra*,fir-
mat optimè ſocer meus *d. alterc*.44.
n. 26. Ratio non eſt in obſcuro,nam
cum per dictam clauſulām conſti-
tuti vera (*vt prædiximus*) tradatur
poſſeſſio,donans poſt factam dona- 10
tionem rem illam donaram, & hu-
iuſmodi traditam nō poteſt pigno-
ris nexui alteri creditori ſubijcere,
& ſi taliter ſubijcerit, & ex poſt fa-
cto donans decoxerit,anterior do-
natarius huic creditori in concurſu
præfertur, notabiliter Acoſta *d.am-*
pliat.4.*nu*.1.vbi ex Menoch. Valaſc.
Molin. Caſtill. Gomez.Larrea Gut-
tierez ait,rei alienatæ pignorationē
nullā,& inefficacem eſſe,itaut dona-
rario, in quem poſſeſſio, & domini-
um acquiſita ex conſtituti clauſula
proponuntur, in concurſu nullate-
nus officere debent,cum donans nō
poſſit amplius de bonis alienis di-
ſponere, nec ea in alium tradere,
Corſet. *ſing*. 88. *v. Donatio* Celſius
Vgo *conſ*.52.*n*.2. *&* 58.*n*.6.8. Viuius
deciſ.421.*nu*.10. Peguer.*deciſ.crimi-*
nal.48.*n*.8. latè Cutell. *d. tract*.2.*di-*
ſcurſ.1.*ſpecial*.26.*num*.13.neq; alteri
obligare *l.rem alienam, vbi omnes ff.*
de pignor. Neguſ. *de pignor. parte* 2.
memb.3.*nu*.52. Pacif. *de Saluiano in-*
terdicto inſpect.3.*c*.2.*n*.254.meminit
ſocer meus *d.alterc*.44.*nu*.26.*&* 27.
& nos *in PETITORIO parte* 1.*n*. 28.
& ſeqq.

Ex quo palpabilis eorum lapſus 11
detegitur, qui vulgarunt, conſtitu-
tum morte extingui conſtituentis
vt

vt videntur aſſerere Gratianus 4. fo-
renſ.cap.779.num.22. Barbat.de aſ-
ſiſtent.gloſ.7.num.27.Staiban.1.reſol.
cap.41.num.9.& 10.Marius Giurba
obſeru.52.num.4.Paſcal.de patria po-
teſt.parte 1.cap.8.num. 152. Regens
Marinis lib.2.quotid.c.62. Conſilia-
rius Pratus 2.diſcept.forenſ.cap.47.
12 num.32.Quoniam hæc opinio in cō-
ditionali dūtaxat contractu, ſi nēpè
contingat conditionem poſt conſti-
tuentis obitum adimpleri, procedit,
vt optimè probant Rota d. deciſ.
299.n.9.& deciſ.58.n.6.Andreol. 1.
contr.cap.68.n.16.Antonin. Ama-
tus 2.var.cap.62.circa finem.ſecus in
contractu puro (vt in propoſita fa-
cti ſpecie) in quo ſicuti à primordio
conſtitutum in cōſtitutarium, & hæ-
redes veram transfert poſſeſſionem,
ita durat, & effectū producit in præ-
iudicium conſtituentis, & eius hæ-
redū, Amatus d.cap.62.& lib.1.cap.
39.n.82.& ſeqq. Andreol. d.c.68.nu.
16.Poſtius de manut.obſeru.11.n.11.
& 12.& obſeru.20.n.4. Rota d. deciſ.
299.n.7.latè Cutel.d.tract.de donat.
tract.2.diſcurſ.1.ſpecial.17.num.60.
Præſes de Franch.deciſ.80.nu.15.&
16.Viuius deciſ.416.Viſcont.v.Pra-
carium Alfonſ.de Olea de ceſſion. tit.
6.q.5.n.11.Nouar.in pragm.1.de Aſ-
ſiſtentia Staiban.2.reſol.c.111.n.77.
ex noſtratibus Aſcia determin.194.
Maxill.§.marito ad inopiam vergente
n.24.ſocer meus alterc.45.nu.15.&
ſeq.Præterquamquod Antonius Fa-
ber indiſtinctè aſſeruit, nunquam cō-
ſtitutum morte conſtituentis extin-
gui, quem, ne ſolus ſapere velle vi-
dear, loquentem nunc facere lubet,
13 Magna inter noſtros fuit quæſtio (in-
quit ille) an poteſtas clauſulæ conſti-
tuti per mortem ſiuè conſtituentis, ſiuè
conſtitutarij finiatur? Senatus noſter
magis probat, vt neq; cōſtituentis, neq;
cōſtitutarij morte finiatur poſſeſſio, quæ
per cōſtitutum quæſita fuerat; non ma-
gis, quam ſi per realem, & actualem
traditionem acquiſita fuiſset; adeò vt
placeat non minus hæredi cōſtitutarij,
quam ipſi conſtitutario competere in-
terdictum retinendæ poſſeſſionis, nec
minus aduerſus hæredem cōſtituentis,
quam aduerſus ipſum conſtituentem.
Rationem adiungit. Præſertim verò
poſtquā moribus noſtris receptum eſt,
vt defuncti poſſeſſio, non ſecus ac do-
minium rerum hæreditariarum con-
tinuetur, & transferatur ipſo Iure
in hæredem, etiam quoad effectum in-
terdicti proponendi, in C. lib.7.tit.7. de
acq.poſſeſſ.defin. 39.& 27. Adſtipu-
lantur Claudius Seyſel apud Tiraq.
de Iure conſtituti parte 1.num.66.&
latiùs ampl.13.n.3.& limit.21.nu.9.
Paſcalis de patria poteſt.parte 1.c. 8.
nu.153.Horatius Perſius conſ. Ciuil.
23.num.7.& 8.Præſertim exiſtente
clauſula in donatione adiecta, ex
nunc pro tunc, vt ex Alex. & alijs fir-
mat Rota d.deciſ.299.num.7.(quid-
quid aliter ex Staibano ſentiat Pra-
tus d.c.47.nu.32.) Hinc experimur 14
in dies tam viuo, quam mortuo de-
bitore conſtituēte, aſsiſtentiam præ-
ſtari ſuper eiuſdem bonis, etiam per
tertios poſſeſsis, nulla præcedēte in
bonis debitoris diſcuſsione, teſta-
tur de praxi ſocer meus d.alterc.45.
in fin. Vltra quod in facti ſpecie con-
ſtitutum viuo donatore conſtituen-
te per decretū Curiæ ſæpedictum,
quo, auditis partibus, definitum fuit,
Donatarium in bonis donatis non eſſe
moleſtandum de facto, ſatis effectum
habuit.

Videmus hìc vaſtum nobis pela-
gus de conſtituti materia aperiri, ſed
eam hòc in loco valere ſinamus; qui
prolixiorem ſermonem cupit audi-
re, authores conſulat præcitatos, nā
monitore Polibio, Minimè neceſſa-
riū eſt, vt de his, quæ rectè à multis di-

cta

cta ſunt, dennò ſermo habeatur lib. 1. hiſtor. obſeruat Franciſcus Amaya *lib. 1. obſeruat. Iuris c. 1. in fine mihi fol.* 22.

Verum illud, quod maioris eſt luminis, addendum eſſe perſpeximus. Eſto dicatur, quod donatarius ad-
15 huc ciuiliter poſſidet (quod non admittimus) quia tamen in publico retrodonationis documento (de quo nobis erit in petitorio differendum) euidenter apparet, promiſiſſe donantem in vltimis bona retrodonata relinquere donatario (ſub hac enim conditione retrodonatum eſt) His finitimũ, cũ donatarius vigore pacti ſtatim effectus ſit donatorum proprietarius, viceuerſa donator ſolũmodo fructuarius; poteſt proprietarius vſufructuario vita functo authoritate propria naturalem poſſeſſionem capere, ſuæque ciuili iniungere, cum obitu fructuarij ſit vſufructus extinctus, qui cũ proprietate conſolidatus, ſub poteſtate proprietarij effectus fuit incontinenti. Hoc theorema diffuſiùs illuſtratur à Rota Romana apud Poſtium *d. deciſ.* 299. *nu.* 4. *& deciſ.* 300. quam ſequũtur Gratian. 4. *forenſ. cap.* 779. Cutell. *de donat. contempl. matrim. tract.* 2. *diſcurſ.* 1. *ſpecial.* 17. *num.* 55. extentè Capyc. Galeota 1. *controu. cap.* 36. Poſtius *de manuten. obſeru.* 16. *n.* 41. Præſul Thomatus *deciſ.* 35. *&* 118. Andreol. 2. *controu. cap.* 178. *nu.* 1. *&* 2. Ciarlin. 2. *cõtrou. toto cap.* 169. Quandoquidem hoc in caſu non diceretur noua poſſeſſio, ſed eadem cum incremento, ex alijs Poſtius *d. obſeru.* 16. *nu.* 43. Ciarlin. *ibid. nu.* 4.
16 adeò valida, permanẽs, & ſubſiſtẽs, vt vbiquè manutenibilis ſit, etiam contra hæredes vſufructuarij, Rota apud Poſtium *deciſ.* 58. *nu.* 31. *&* 32. Ciarlin. *num.* 8. quos poteſt propria authoritate repellere *l. clam poſſidere §. qui ad nundinas ff. de acquir. poſſeſſ. l. cum fundum l. qui poſſeſſionem ff. de vi, & vi armata* Bart. Neguſ. Gozadin. Natta Borgninus apud Cancer. 2. *var. tit.* 7. *de reſtitut. ſpoliatorum nu.* 44. *&* 62. Rota apud Poſtium *deciſ.* 327. *num.* 14. Gabriel. *tit. de acq. poſſeſſ. concluſ.* 6. *num.* 11. *&* 12. ex alijs Theod. Reinkinck *de regim. lib.* 1. *claſſ.* 3. *c.* 3. *n.* 41. Ea potiſsimũ ratione, quod cum vſufructuarij poſſeſsio obitu ſit extincta, nec tranſeat ad hæredes, diceretur pariter extincta poſsidendi cauſa ad hæredes nõ trãſitoria, Honded. *conſ.* 18. *n.* 73. cũ aliis, quos recenſet Ciarlin. *ibid. n.* 9. Itaq; tenetur omninò Iudex iniuſtos detentores expellere pro defentione proprietarii Poſtius *de obſeru.* 16. *n.* 34. Ciarlin ex multis *num.* 14. qui & ſi diceretur Ciuiliter poſsidere, ea tamen poſſeſsio eſt adeò ad manutentionem ſufficiens Caualer. *deciſ.* 86. *num.* 3. vt nequaquam dicitur per ingreſſum naturalis à prætenſo hærede aduerſario impedita Caualer. *deciſ.* 86. *n.* 2. Ciarlin. *num.* 38. & ſi hic denegaret admittere donatarium, tamen ſi ciuiliter poſsidentem, vim inquietatiuam diceretur inferre, Menoch. *conſ.* 139. *nu.* 23. Poſtius *deciſ.* 327. *n.* 13.

Ratio prædictorum ex celeberrima Cæſaris diſpoſitione depromi- 17
tur, *in l. quiſquis* 28. *C. de donat*, vbi ſtatuitur, quod reſeruatio vſusfructus traditionẽ poſſeſsionis, quæ erat pænes tradentẽ inducit, his verbis adiectis, *Quiſquis rem aliquã donando, vſumfructum eius retinuerit, etiam ſi ſtipulatus non fuerit, eam continuò tradidiſſe credatur; nec quid amplius requiratur, quo magis videatur facta traditio, ſed omnimodò idem ſit in his cauſis vſumfructum retinere, quod tradere*; firmãt Decius *conſ.* 30. *nu.* 3. *&* 238. *n.* 2. Guido Papa *deciſ.*

112.

312. latè Caldas *coſ.*22.*n.*1.*& ſeqq.* ibique ſubſcribens *num.*22.Gamma *deciſ. 166.* Fontanell.*de pactis clauſ.* 4.*gloſ.*3.*num.*17.Rota *d.deciſ.*299.*&* 300. Tiraq. Vrſill. Alfan. Villabol. Maſcard. Magon. Honded. Coſta, & alij apud Viſcont. *in concluſ. Iuris v. Poſſeſſio* latiſſimè Antoninus Amatus 1. *var.cap.*26.*num.*2.*& lib.* 2.*c.* 62. Regens Marinis 2.*quotid. c.* 70. *num.*8. alios dat ſocer meus *d. alterc.*44. *num.* 13. omninò Cutell. plurimos referens *allegat.*1.*poſt tract.de donat. contemplat. matrim.num.* 11.*&* 12. vbi ſubiunxit,hoc impenſiùs militare, ſi cum reſeruatione vſusfructus cōcurreret clauſula conſtituti (vt in preſenti) ſubſcribit Regens Capyc. Latro *tom.* 2. *conſult.* 137.*num.*22.*& ſeq.* Rota apud Poſtium *d.deciſ.*58.*nu.*22.Nam hoc in caſu prædicta clauſula operatur, vt vtraq; poſſeſsio dicatur apud dominum reſidere, Poſtius *d. obſeru.* 16. *num.*46.

Cum itaq; donatarius vigore præcedētis donationis patti aduerſariæ ſit anterior, quæ ſolum poſteriori titulo,nempè teſtamento,nititur, non ſolum debet in donatorū
18 proprietate præponi, Gaitus *de credito cap.*4.*quæſit.*11.*num.*1237.*& in addit.part.*2.*reſol.*1.*& ſeqq.*Andreol 1.*contron. cap.* 31. *& lib.*3.*cap.* 204. *Caſtill.lib. quotid.cap.*80. *nu.*17. Nonius Acoſta *de priuil. credit. regul.* 1. *ampl.*4.*n.* 23. Alfonſus de Olea *de Ceſſion.Iurium tit.*4.*q.*3.*num.*28. Regens Merlin.2.*contron.cap.*19.*n.* 17. Regens Capyc.Latro *deciſ.*156.*parte* 2.Regens Sanfelic. apud Marcianū *d.diſput.* 56.*n.*23.Conſiliar. Staiban.2.*reſol.*103.*n.*80.meminit ſocer meus *d.alterc.*44.*num.* 16.(exploſa ſentētia Regētis Rouiti viri alioquin peritiſsimi *dec.*48. *in append.*) Sed ei
19 in poſſeſsione præferri, pulcrè Franciſcus Tondutus *d.cap.* 172. *num.* 4. Bald.Cuttius Zabarell.Gaill. & alij apud Colerum *de proceſſu executiu. parte* 1.*cap.*2.*num.*138. *mihi fol.* 32. omninò Rota apud Poſtium *d. deciſ.*299.*n.* 1.*ſeq.& deciſ.*329.*num.*1. vberiori calamo idem Poſtius *de manuten.obſeru.*71.*n.*2.*&* 58.*nu.* 18. Staiban.2.*reſol.*111.*n.* 77. vbi ſic teſtatur deciſum,nouiſsimè ſocer meus *alterc.*30.*n.*14.*&* 15.

Nec poteſt prætenſus hæres illo clypeo ſe defendere,quod ſuper bonis donatis habeat iura iuribus donatarij potiora, quo caſu deberet ſaltim in ſua poſſeſſione manuteneri. Quoniam,præterquam de credito vſq;modo non conſtat, & poſito illud quomodocumq; patere, vti turbidum, & requirens altiorem indaginem, non eſt efficax ad poſſeſſionem contrariam elidēdam, cum in hoc manutentionis iudicio nullatenus admittantur exceptiones turbidæ,& quæ faciliter poſſunt diſcuſſionum laqueis implicari, Burat. *deciſ.*194.*n.*7. Rota apud Poſtium *deciſ.*101.*n.*2. *&* 119.*n.*7. Menoch. *de retin.poſſeſſ remed.vlt.n.*43. Gratian. 5.*forenſ.cap.*926.*n.*27.*&* 948.*n.* 5.6. *&* 14. Gypſius ad Capyc. Latro *obſeru.*101.*nu.*7.Ciarlinus.*d. cap.* 169. *n.*66.*& ſeq.*Cum itaq; verè donata poſsideat donatarius,reſultat omninó verum Summi Pontificis monitum,quod *Is verè dicitur poſſidere, cuius nomine poſſidetur.* 21

Repetitis itaq; omnibus, concludendum pronunciamus,donatariū, *cui potius lux veritatis aſſiſtit,* vt mutuemur verba Pontificis *in cap. cauſam 9.de probat.*quia tēpore litis motæ vigore conſtituti,virtute decreti, 22 & vti donatorū proprietarius poſſidebat,eſſe in donatorum poſſeſſione,ſecluſa hæredis detentione, manutenendum. Vel ſaltim pro bono

no

no pacis, antequã cauſa proprieta-
tis cognitionaliter explanetur, præ-
dicta bona, ſeruata forma tot decre-
torũ à Supremis Tribunalibus pro-
latorum, ſequeſtro idoneo collo-
23 cari; Cum nefas ſit ab ijs recedere,
quæ communibus fuêre ſuffragijs
in cauſis ſimilibus definita. Paulus
Chriſtianæus *deciſ. Belgic.* 2. *vol.* 1.
Gratian. 3. *forenſ. cap.* 544. *nu.* 33. *&*
lib. 5. *cap.* 947. *n.* 18. Regens Tappia
deciſ. 3. *num.* 145. 146. *& deciſ.* 7. *num.*
15. Regens Rouitus *conſ.* 18. *num.* 3.
Regens Capyc. Latro *tom.* 1. *conſult.*
6. *num.* 4. Conſiliar. Pratus 2. *forenſ.*
cap. 46. *num.* 79. *& ſeqq.* Etenim *veni-*
entium temporum eſt diſciplina inſtare
veteribus inſtitutis l. vnic. C. Theodoſ.
de longa cõſuetud. & quod ſemel decre-
tum eſt fieri, nulla debet nouitate
mutari, Arnob. lib. 2. aduerſ. gentes,
Itaquod, ſicuti Summus Pontifex
inculcabat, *in can. cum pia.* 25. *q.* 2.
Ea, quæ pro quiete fuerunt ordi- 24
nata, nec diſſimulatio ne-
gligere, nec quadam
valeat præſum-
ptio pertur-
bare.
Sed ſicut hoc, quod ratio exige-
bat, oportuit definiri, ita
quod definitum eſt,
non debeat
violari.

EXPLICIT POSSESSORIVM

Petronius.

Inueniat, quod quiſquè velit; non omnibus vnum eſt,
Quod placet, hic ſpinas, colligit ille roſas.

Digitized by Google

Digitized by Google

FAX POSTERIOR
AD IVRA
PROPRIETATIS

Tu nobis Helice, nobis Cynoſura, MARIA,
Te duce vela damus, portus habitura ſecundos;
Tu mare, tu ventos, tu ſydera cuncta, Deumque
Concilias; tu tuta ſalus, tu pacis origo,
Tu commune bonum, generis tu gloria noſtri,
Huc ades; & captos praſenti numine curſus
Dirige; atquè infirmam rege per vada cærula puppim.
Mantuanus Carmelita A. Parthen.

NOTABILIVM EXEGESIS.

1 *SOboli naſcitura nefas ſubtrahere collatum liberalitatis officium.*

2 *Genitores filiorum bona dilapidantes, amentes potius quã amantes.*

3 *Paupertate ſordeſcimus, conſule l. quiſquis C. ad l. Iuliam maeſt. Tiraq. de nobil. c. 25. nu. 9. Turturet. de nobil. Gentilit. lib. 3. c. 7.*

4 *Harmonicus Caſſiodori locus pro naſcituris.*

5 *Proponitur theſis in petitorio examinanda.*

6 *Perfecta donatio reuocari nequit in praiudicium quorum intereſt.*

7 *Contractus ſemel perfectus irreuocabilis.*

8 *Notabile Seneca monitum pra oculis ſemper habendum.*

9 *Donatio ſolo donatoris conſenſu efficitur irreuocabilis.*

10 *Donatio contemplatione matrimonij, uti pars contractus dotalis, pariliter cum dote deciditur.*

11 *Dotes mulierum conſeruari, Reipubl. intereſt. & quarè.*

12 *Donationes contemplatione nuptiarum factas ad inſtar dotis intactas, illibataſq; cuſtodiendas.*

13 *Pacta, qua dotis cõditionem deteriorem reddunt, à Iure improbantur.*

14 *Pariter ſi læderent dotis interuſurium, augmentum, fructus, & huiuſmodi ex Staibano.*

15 *Mariti plus impendunt in ornamentis uxorum, quam pro dote recipiunt ex Iulio Claro, & quotidiana experientia.*

16 *Cõuentiones has donationes deteriorantes nullius ſunt roboris, & momenti.*

17 *Reconditum Papiniani reſponſum à Caſare mutuatum.*

18 *Dotantẽs, qui ampliores ſapè dotes puellis aſſignant, doloſis, & ca-*

ptatorijs retroceſſionibus non fraudandi.

19 *Ius natura diuinum, atq; Ciuile fraudes in contrahendis negotijs agrè ferunt.*

20 *Matrimonium, quod difficultatibus multis opprimitur, aduentitijs nō debet cumulari ponderibus.*

21 *Egregia carmina ſeruilem, & infelicem maritorum conditionem exprimentia loco coronidis adducuntur.*

22 *Donatio propoſita quaſtionis ante matrimoniū inter partes concluſa.*

23 *Iuris broccardicum, fides nō facit fidem, tripliciter claudicat; & quomodò.*

24 *In Inſtrumento non ponitur cōtractus ſubſtantia, ſed eius ſolum probatio.*

25 *Vitiato inſtrumento nō vitiatur contractus, cuius tenor poteſt aliūdè probari.*

26 *Donatio controuerſa correſpectiua fuit ad matrimonium, & quarè.*

27 *Correſpectiui contractus, quia pro vnico reputantur, pari paſſu ambulant.*

28 *Celeberrimus D. Valeriani locus affertur, & alter Caſſiodori n. 30.*

29 *Bona in teſtamento relicta debent eſſe defuncti, non aliena, aut reſtitutioni obnoxia.*

31 *Conquaſtus Seneca contra ſplēdidum poſſeſſorem nimis ære alieno grauatum.*

32 *Donatio contēplatione certi matrimonij dicitur eiuſdem cauſa finalis, non impulſiua.*

33 *Donatio matrimonij cauſa finalis, ipſo iure irreuocabilis.*

34 *In donatione contemplatione certi matrimonij ſemper eſt locus euictioni, etiam ſi promiſſa non eſſet.*

35 *Vbi contractus eſt nullus, nullā poteſt parere actionem ad intereſſe.*

36 *Donatio contēplatione certi matrimonij tangit intereſſe mariti, vxoris, & filiorum.*

37 *Ideò nequit ſolummodo à marito, inconſultis ipſis donatori retrocedi, & n. 40.*

38 *Vxor in hac donatione principaliter eſt contemplata, non ſecundario.*

39 *Iuris Canones ad materiam attinentes adducuntur.*

41 *Fructus donationis poſſunt ſolummodo retrocedi.*

42 *Retrodonatio de, qua agitur, quibus coniecturis coactè præſumatur, obtenta, & n. 51.*

43 *Series affertur, qua illa fuit extorta.*

44 *Iura in auaros ſemper inſurgūt.*

45 *Præſentis ſeculi calamitates ex Fulgentio, & Cęſare.*

46 *Reuerentia cum læſione conglomerata nullum reddit cōtractum.*

47 *Nemo præſumitur ſponte iactare ſuum, quia ex Baldo ordinata charitas ſe plus amat in vngue pedis, quam aduerſarium in vertice capitis.*

48 *Omnes homines quærunt potius diuitijs affluere, quam ſe paupertate conſtringere.*

49 *Patres ſemper pro filius cōſilium capiunt ſalutare.*

50 *Tenentur theſaurizare illis ex Petro, & Paulo Apoſtolis, Tullio Ambroſio, & alijs.*

52 *Veriſimilitudo veritatis imago, caſus legis, ipſaq; veritas.*

53 *Ratio naturalis nō patitur, velle parentes proprios filios ſuis facultatibus ſpoliare.*

54 *Ingenitum eſt parentibus propriam ſobolē extraneis anteferre.*

55 *Etiā ſi eſſet in vtero, aliter quid emergeret, exemplis oſtenditur.*

53 *Sum-*

56 *Summa ſtoliditas eſt ſubtrahere bona liberis, & dare extraneis.*

57 *Inſtruente natura plus filios, quam nos metipſos diligimus, ex Latino Pacato, & D. Hieronimo.*

58 *Harmonica Claudiani carmina parentum labores pro filijs exprimentia recenſentur.*

59 *Cõſpicua naturalis rationis encomia enucleantur.*

60 *Deficiente Ciuili lege ratio naturalis allegatur in deciſione cauſarum.*

61 *Legum conſulti ſæpè à naturali ratione ratiocinantur.*

62 *Ius naturale fons eſt iuris Ciuilis, ius Ciuile riuulus naturalis.*

63 *Contractus metu geſtus nullus, vel ad irritum reuocandus.*

64 *Importuna praces vim habent compulſionis.*

65 *Cum quis obſequitur, neceſſitate quadam exequitur, pares potius, quam aſſentitur.*

66 *Iuſtus dicitur metus, vbi quis amiſſione patrimonij ſui monetur.*

67 *Blando vis latet imperio.*

68 *Suaſio, quando in alterius tendit praiudicium compulſione fortior.*

69 *Vi, metuq; nihil agendum.*

70 *Concluſio prima partis ex Cæſaris reſponſo excerpta.*

71 *Reſpondent vltima primis.*

SYNOPSIS.

DOnatio contemplatione certi matrimonij facta Nepoti, & liberis procreandis ab eo, vti pars contractus dotis, coniugijq; cauſa finalis, tanquam ad matrimonium certum correſpectiua, adeò ſtabilis, vt in præiudicium vxoris & filiorum, quibus ex ea eſt irreuocabiliter ius quæſitum, nec retrocedi, nec aliqua conditione poſſit reſtringi * Retrodonationes coactè fieri, aut importunis precibus extorqueri, ne dum prudentum reſponſa, quam ipſum rationis dictamen, quo impellimur ad iuris noſtri conſeruationem, oſtendunt * Cum mortalibus ſit ingenitum propriam ſobolem ideò extraneis anteferre, vt in omne æuum diuturnitatis memoria relinquatur; nequaquam præſumendum eſt, velle parentes, qui inſtillante natura ex voto liberis omnia parant, in eorum perniciem bona laboribus conquiſita profundere, aut ſua ſponte alteri cedere; vbi genitorum ergà genitos amor nimius, & naturalis rationis pondus, etiam per politioris doctrinæ tramites, demonſtrantur.

PETITORII

PARS PRIOR

Æternum eſt beneficium poſteritatis fauore collatum.
*Caſſiodor.lib.7.variar.epiſt.*40.

ADeò legum ſapientiſ-
ſimi conditores, hu-
mano generi conſu-
1 lentes, non dum na-
tæ ſoboli proſpexê-
re,vt quod in eam titulo donationis
cõfertur,nullatenùs ſubtrahi patian-
tur. *Officium Imperatoriæ maeſtatis*
eſt (inquit Cæſar) *ijs etiam, qui non*
dum nati ſunt, prouidere, & in paren-
tum contractibus futuris quoque libe-
ris fructum naturæ debitum præpara-
re, l.1.C.Theodoſ.de paternis bonis.
2 Sed proh nefas! inter humanos im-
manes ſæpè ſunt genitores,amentes
potius quam amantes, qui paternæ
pietatis obliti,bona,quæ ex alterius
liberalitate liberè ad liberos ſpe-
ctant,dilapidantes; dum viſceribus
proprijs nocere non ambigunt, ſua
quoque iura præcipitent. Nimis
barbara,& veſana crudelitas munus
collatum luce carentibus inuidere;
quid odij ventura ſoboles excita-
3 uit, vt eius gloriam ſic deglorieт li-
uor inglorius? *Lex abdicationis ad-*
uerſus ferociam iuuenum cõſtituta eſt,
cũ Quintiliano addiſcimus, *declam.*
279. Laudabiliter ergò legibus in-
terdicitur, ne huiuſmodi liberalitas
acceſſione grauaminis oneretur: *Cũ*
in tam neceſſarijs ſibi, coniũctiſq; per-
ſonis ſub liberalitatis appellatione de-
bitum potius naturæ perſoluitur, quam
muneris oblatio comprobatur, l.unic.
C.de imponen. lucratiu. deſcript. lib.
4 10.Sit igitur *æternum beneficium po-*
ſteritatis fauore collatum; nam in lu-
cem venturi caſus ſuſcipere nõ merẽ-
tur aduerſos; ne ante grauamen diſtri-
ctionis incurrant, quam gaudia ſuper-
næ lucis inueniant. Caſſiodorus *ibid.*

Hìnc donatio contemplatione 5
certi matrimonij á Patruo facta ne-
poti, & liberis procreandis ab eo,
adeó inconcuſſam, & perpetuam
obtinet firmitatem, vt ad inſtar ma-
trimonij irreuocabiliter erat ſeruã-
da;quarè perperam donatarius in
detrimentũ vxoris & filiorũ,quibus
ex ea eſt irreuocabiliter ius quæſi-
tum, bona donata poſteriori placi-
to donanti retrodonauit. Hæc the-
ſis multifariam illuſtratur. Primó
Cæſarea ſanctione,qua definitur, *Ir-* 6
ritam facere donationem perfectam ne-
mini licet, l.fin.C.de donat.pro donato,
conſenſiunt vno ore Menoch. *conſ.*
92.nu.48 & 179.nu.9. Couar. *1.var.*
reſol.cap.14.n.1. Mantic. *de tacit. lib.*
13.tit.40.n.18. Surdus *deciſ.206.nu.*
5. Cyriac. *1.var.cap.128.num.40.*
Amatus *1.reſol.26.nu.4.11.& ſeqq.*
Giurb. *obſeru.43.* optimè Rota apud
Poſtium *poſt tract. de manuten. deciſ.*
58.nu.17. Lepidè Seneca donantem
redarguit, *Cui des beneficium conſide-*
ra; nulla actio erit, nulla repetitio.
Erras, ſi exiſtimas ſuccurſurum tibi
iudicem; nulla lex in integrum te reſti-
tuet, lib.3.de benefic.cap.14. Ridicu- 7
lum enim eſſet, ſi contractus vnani-
miter celebratus, munitus fide pu-
blica, & iuramento pariter robora-
tus poſſet ad libitum, in præiudici-
um quorum intereſt, reuocari, *l.eo*

quod

Digitized by Google

*quod C. ſi certum petatur l. ſi cut. C. de
obligat. & act.* Rectè obijcitur dona-
tori. *Quod potuit voluit, quod voluit
implere nequiuit*, de quo Theodor.
alleg. 30. *nu.* 5. Gratian. 4. *forenſ. cap.*
699. *n.* 28. Sat legibus definitum eſt,
quæcumq; ab initio fuère liberæ vo-
luntatis, fieri ex poſt facto neceſſi-
tatis, *l. in commodato. §. ſicut ff. com-
mod. l. ſi mandauero §. 1. ff. mandati l.
non idcircò ff. de contrah. empt. l. quam-
uis C. de tranſact. l. de contractu C. de
reſcind. vendit.* Surd. *deciſ.* 113. *nu.* 4.
Annæus Robertus *lib.* 1. *rerum indic.
cap.* 11. Eſcobar *de ratiocinijs cap.* 6.
n. 21. Guttierez *pract. qq. lib.* 3. *quæſt.*
43. *nu.* 14. Cardinalis Tuſcus *tom.* 2.
lit. C. concluſ. 983. Barboſ. *in princi-
pijs iuris lit. V. nu.* 65. Giurb. *d. obſeru.*
43. *n.* 1. Salgada *in labyrint. creditor.
parte* 1. *cap.* 19. *n.* 22. Poſtius *reſol. ci-
uil. cap.* 152. *nu.* 5. Erat quippè in do-
nantis arbitrio donationem facere,
vel non facere, ſed factam, ſemelq;
initam, & traditione taliter confir-
matam, non poterat in vxoris, ac ſo-
bolis præiudicium reuocare, quia
vt vulgare dicterium circumfertur,
Serò ſapiunt Phryges. Vnde Seneca
8 (refertur apud gnomologos) *Ante-
quam promittas deliberes, cum promiſ-
ſeris facias*, de quo nos, Deo dăte, di-
cemus *in THESAVRO GNOMOLO-
GICO cap. Dogmata Socratis, & cap.
Dogmata Senecæ.*

Eò impenſiùs, quia hodiè ſolius
9 donatoris conſenſu donatio effici-
tur irreuocabilis, Gratian. 3. *forenſ.
cap.* 594. *nu.* 19. Salgada *d. tract. parte*
2. *cap.* 26. *nu.* 32. & 37. Ciarlin. 2. *con-
trou. toto cap.* 135. Regens Marinis 2.
quotid. cap. 70. Regens Merlin. 1. *con-
trou. cap.* 59. *nu.* 27. Regens Marcian.
1. *diſput. cap.* 13. *n.* 12. & *cap.* 14. ſocer
meus *alterc.* 44. *nu.* 5. maximè acce-
dente iureiurando, cuius virtute etiã
abſenti quæritur actio, Paſcal. *de pa-
tria poteſt. parte* 1. *cap.* 4. *nu.* 116. Cen-
ſal. ad Peregrin. *de fideicom. obſeru.*
51. Fontan. *de pact. clauſ.* 3. *gloſ.* 4. *nu.*
10. Amatus 1. *var. cap.* 30. *n.* 2. & *lib.*
2. *cap.* 70. *num.* 24. Regens Marinis 1.
quotid. cap. 86. *nu.* 5. Regens Capyc.
Latro *deciſ.* 2. *n.* 24. & *deciſ.* 44. *n.* 19.
Salgad. Marcian. & ſocer meus *locis
adductis*. Lex enim ſemper ſupplet
præſentiam donatarij Cutell. *de do-
nat. contempl. matrim. tract.* 2. *diſcurſ.*
1. *ſpecial.* 24. *num.* 9. & *ſeqq.* Conſi-
liarius Hodierna celebrati nominis
I.C. ad Surd. *deciſ.* 111. Marcian. *d.
cap.* 13. *nu.* 6. benè explicat Carolus
Bottilier. collega noſter doctiſſimus
de ſucceſſ. ab inteſt. theorem. 43. *n.* 9.

Cum itaq; inſpexerimus, dona-
tionem hanc in limine matrimonij 10
celebratam (aliquantulum enim
temporis effluxit inter vtrumquè)
firmandum eſt nobis, ipſam, vti ma-
trimonij partem, & cum dotali con-
tractu confundi, & cum eo, cuius na-
turam retinet, tum reſpectu validi-
tatis, tum irreuocabilitatis pariliter
iudicari, *l. etiam ff. de inoffic. teſtam. l.
Marcellus. ff. de donat. cauſa mortis.*
Fontan. *clauſ.* 4. *gloſ.* 1. *nu.* 19. Tondu-
tus 1. *reſol. Ciuil. cap.* 35. *num.* 9. Gra-
tian. 1. *forenſ. cap.* 297. *num.* 6. Giurb.
obſeru. 38. *n.* 12. & 16. perpolitè Re-
gens Merlinus 2. *controu. toto cap.* 34.
& 60. *n.* 1. Regens Capic. Latro *tom.*
1. *conſult.* 46. *n.* 2. Regens Marcian. 2.
diſputat. cap. 84. *num.* 10. Andreol. 2.
controu. cap. 155. *nu.* 11. Bottilier. *vbi
ſupra theorem.* 105. Quarè ſicut Rei- 11
publicæ intereſt, vt dotes mulierum
conſeruentur, *l.* 2. *ff. de Iure dotium l.*
1. *ff. ſolut. matrim. l. hoc modo* 64. *in fin.
ff. de condit. & demonſtr.* Salzed. *ad le-
ges noua recopilat. l.* 66. *tit.* 4. *toto lib.* 2.
Conſiliar. de Meſa 3. *var. cap.* 32. *nu.*
13. Honoratus Leotard. *de vſuris q.*
30. *n.* 44. ex alijs Alfonſus de Olea
de ceſſion. iur. tit. 3. *q.* 7. *n.* 1. vbertimè

Fran-

Franciſcus Amaya 2.obſeru.Iuris to-
ta obſeru.4.fol.145.nam ſine dotibus
debita matrimonij dignitas, ideoq;
humana ſocietas facilè infringun-
tur, Petrus Vanderan.de priuil. cre-
dit.cap.5.Vacon.á Vacuna lib.1.de-
clar. Iuris declar.21.nu. 5.alios dant
Fontan.de pactis clauſ.5.gloſ.1. parte
1.Amaya ibid. nu.4. Ita ad commu-
12 nem vtilitatem attinet,has donatio-
nes firmas,illibataſq;perſiſtere,quæ
nedum vniuerſale commodũ, quã
vxoris,& prolis, & ſic ſpecialiter iu-
ra reſpiciunt ſingulorum, extentè
Cutell.d. tract.part.2.tract.2.diſcurſ.
1.ſpecial.9.num.23.& toto ſpecial.16.
Fontan.Merlin.& Marcian.locis lau-
datis Hodiern. ad Surd.deciſ. 322.n.
30. Giurb.d.obſeru.36.n.16. Semper
enim publica præferenda ſunt pro-
prijs,& tunc verè vigilat cura com-
munis,vbi quis magis nititur publi-
cis mederi periculis, quam priuatis
ſtudere fortunis,ad text.in l.vtilitas
vbi Amaya.C.de primipil.lib.12.can.
ſcias frater.7.q.1.Toloſan.de Republ.
lib.24.cap.8.n.11.Menoch. de recup.
poſſeſſ.remed.10.num.101.Gaill.2.ob-
ſeru.56.Tappia deciſ.7.nu.30.& 31.
Annæus Robertus 2.rerũ iudic. cap.
11.ex alijs Barboſ.in princip.Iuris v.
Vtilitas,nuperrimè ex Tacito,& Pli-
nio D.Ioſeph de Roſa Regius Con-
ſiliarius conſultiſsimus, vir dogma-
ticis lectionibus eruditus in allegat.
pro fiſco Regalis Patrimonij circa fi-
nem.

13 Hinc deducitur, quod ſicuti pa-
cta, quæ dotis conditionem dete-
riorem efficiunt,improbantur, l. At-
tillicinus cum ſeqq.ff. de pactis dotali-
bus,ad quorum ornatum Præſes de
Franch.deciſ.54.nu.4.& 489.nu.28.
P. Molfeſius conſ.28. nu.20.abundè
Borrell.in ſumma.deciſ.parte 3.tit. de
priuileg.dotal.n. 494. Petrus Barboſ.
in l.2.parte 1.n. 142.ff.ſoluto matrim.
Io: Sandæus deciſ. Friſia tit. de do-
nat. propter nuptias, & dote defin. 4.
mihi fol.97. Giurb.obſeru. 80.nu.22.
Regens Marinis 2.quotid.cap.166.n.
45. Conſil. Staiban. 1.reſol.forenſ.
cap.3.n.19.& lib.2.cap.152.nu.30.&
ſeq. Reg. Capyc. Latro diſtinguens
tom.2.conſult.89.nu.38.ex quo in le-
gibus Riparijs tit. 39.de dotibus,hæc
legũtur, Siquis mulierem deſponſaue-
rit, quidquid ei per tabularum inſtru-
mentum conſcripſerit,perpetualiter in-
cõuulſum permaneat; memor eſt An-
næus Robertus 1.rerum iudicat. cap.
15.& toto cap.2.& Apuleius.Tabula-
rum nuptialium maneat perpetua au-
thoritas,& inconcuſſa fides.2. Apolog.
Pariter ſi læderet dotis interuſuriũ. 14
Molina de ritu nupt. lib.3.in præludi.
nu.31.aut eius augmentum, vel fru-
ctus; ſicuti plurimis proſequitur,
Staiban. d.cap.152. nu.47.& ſeq.Ea
potiſſimum ratione, quia maiores
expenſas matrimonialis requirit or-
natus,Nicolaus Bets de pactis famil.
fol.199. Scipio Ammiratus lib. 3.
diſſertat.politic.cap. 8. Caſpar Clock
de Ærario lib.2.cap.43.n. 4. mihi fol.
389. Multo magis hoc tempore, quo 15
infelices mariti obſequentes ambitioni
vxorum,plus expendunt in ornamen-
tis,quã recipiunt pro earum dote,vt cõ-
quæritur Iulius Clarus. §. donatio q.
10.num.3. Ita conuentiones has de- 16
ſtruentes donationes (quæ tam rẽ-
ſpectu viri, quam vxoris oneroſæ
dicuntur,Anton.Faber de error.prag-
mat. decad.41.error.3.nu.3.ex multis
Cutellus d.tract.diſcurſ.3. parte 2.n.
25.& tract.2.diſcurſ.1.ſpecial.16.nu.
10. Petrus Sanz de diuiſ. bonor.lib.4.
cap.13.n.4.fol.mihi 514. Regens de
Ponte de poteſt. Proregis tit.de aſſen-
ſu Regio ſuper dotibus §.2.nu. 22. Re-
gens Capyc.Latro deciſ.40. nu.12.)
nulla debent ſtabilitate ſubſiſtere,
nec vllum vxori, atq; venturæ po-
ſte-

Digitized by Google

ſteritati præiudicium generare, Cum
id, quod munus fuerat, incipit eſſe iam
debitum, ſanxit Cæſar in l.1.C.Theod.
de bonis decurion. affatim Reg. Mer-
lin.poſt aliòs.d.cap.34.num.2.& 28.
Hermoſill.ad Gregor. Lopez lib. 3.
tit.4.gloſ.1.nu.28.parte 5.Bottilier.d.
theorem.105.n.31. Giurba obſeru.38.
num.16.latè Andreol.2.controu.cap.
127.Hodiern.ad Surd.deciſ.322.nu.
30. Tondutus 2. controu. Ciuil. cap.
102.n.10.& 168.n.15. Ioſeph. Mele
addit.ad Gizzarel.deciſ.22.nu.1. ſeq:
qui firmiter diuulgarũt, quod quid-
quid contra præfatas donationes a-
ctũ fuerit, ratum haberi ratio nulla
permittit. Iniquum enim eſſet, teſte
Roberto nuper adducto, nunc demũ
contractis nuptijs, legitima ſucceſſio-
nis expectatione priuari eos ac de-
17 cipi; cum ſecundum Papiniani reſpõ-
ſum, meritis magis filios ad paterna ob-
ſequia prouocandos, quam pactionibus
adſtringendos l.ſi quando. §.1.C. de
inoffic.teſtam.

Ad hæc. Nulla iuris ratio, aut æ-
18 quitatis benignitas patitur, patres
dotantes, vel alios conſanguinitate
deuinctos, qui proprium patrimo-
nium eneruantes, pinguiores ſæpè
dotes huius donationis intuitu aſſi-
gnant puellis, his retroceſſionibus
decipi atq; circumueniri, Præſes de
Frãchis deciſ.205. P. Molfeſius conſ.
11.nu.4.& 6. Fontanell.clauſ.4.gloſ.
1.num. 9. benè Cutell. ibid. tract. 2.
diſcurſ.1.ſpecial.9.num.10. omninò
Gratian.5.forenſ.cap. 984.num. 24.
Andreol. 2. controu. cap. 155. num.
9.Hodiern.ad Surd.d.deciſ.322.nu.
30.& 32.Regens Capic. Latro tom.
1.conſult.54.n.40. Si enim illi in cõ-
tractus exordijs de retrodonationi-
bus faciẽdis fuiſſent admoniti, vtiq;
renuiſsẽt puellas huiuſmodi copula-
ri, arg.text.l.purè, ex illa decidendi
ratione, Non ducturus vxorem, niſi do-
tem recepiſſet, ff. de doli except. l.Bar-
barius.ibi Sed & ſi ſciuiſſet ff.de officio
Præſidis, firmant Menoch. lib.4.præ-
ſumpt.2.nu.18. Adrianus Neguſant.
in ſylua reſponſ.cap.518.nu.11. Cal-
das Pereyra conſ.20.nu.4. Honded.
conſ.97.nu.24.vol.1.Fontan.clauſ.5.
gloſ.8.parte 3.num.7.& clauſ.10.gloſ.
vnic.n.52. Theodorus Reinkinck de
regimine ſeculari lib. 1.claſſ.1.cap. 5.
nu.85.Gratian. 5.forenſ.cap.815.nu.
16. notabiliter Reg. Merlin. d. cap.
34.n.3.Tondut.loco laud.cap.168.nu.
14. ex alijs Bottilier. d. tract. de ſuc-
ceſſ.ab inteſt.theorem.6.nu.20.& 21.
Alfonſus de Olea de ceſſ. iurium tit.
2.q.2.nu.11. Quæ fraus indignior ex-
cogitari ſecreta ſubtilitate poteſt (in-
quit diſertiſſimus Annæus Rober-
tus) quam ſi liceret ab ipſo adoleſcen-
te, qui amore captus ſit contrarias pa-
ctiones ſtipulari, ſollemneſq; adeò ta-
bulas abrogare, & dotalis inſtrumenti
fidem deſtruere? Hæ ſunt fraudes olim
raræ, nunc frequentes, quibus obuiam
iri Senatus neceſſe exiſtimauit, lib. 1.
rerũ iudic.cap.2. Hinc omni lege de- 19
cantata ſententia. Fraudibus obuian-
dum. Tullius naturali iure fretus di-
cebat, Nil eſſe à natura alienius, quã
fraus, & dolus in negotijs contrahendis
3.offic. In diuinis Apoſtolus; Ne quis
ſupergrediatur, neq; circumueniat in
negotio, fratrem ſuum, quoniam vin-
dex eſt Dominus ad Theſſol. 4. & Vl-
pianus Prætoris edicto, aduerſus
varios, & doloſos, qui alijs obfuerunt
calliditate ſubuenit; ne illis malitia
ſua lucroſa, iſtis verò ſimplicitas ſit dã-
noſa, l.1.ff. de dolo malo, probant Me-
noch. Couarr. Tiraq. Angel. apud
Barboſ.in principijs Iuris v.Fraus, &
v.Delictis latè Giurb.obſeru.9.n.8.&
ſeq. Conſiliar. Pratus 2.forenſ.cap. 1.
n.48.& cap.21.num.44.ex Tullio, &
Gellio Io: Coraſius lib. 4. miſcell.
cap.19.& nos in PETITORIO part. 3.

Cum igitur (concludit Cæſar) *in arbitrio cuiuſcumq; ſit hoc facere quod inſtituit, oportet eum vel minimè ad hoc proſilire, vel cum adhoc venire properaueris, non quibuſdam cogitatis artibus ſuum propoſitum defraudare, tantamq; indeuotionem quibuſdã, quaſi legitimis velamentis protegere, in l. ſi quis argentum. §. ſi autem C. de donat.* refert Cutell. *d. tract. 2. diſcurſ. 1. ſpecial. 32. nu. 12.* Giurba alios laudans *deciſ. 85. n. 13.* Intolerandum, nimis
20 execrabile, non ferendum, cum dotis fructus vix ſufficiant ad onera ſubſtinenda, *cap. ſalubriter de vſuris* aduentitijs matrimonium cumulare ponderibus, quod, ſicuti quotidiana docet experientia, nimia aſpetitate premitur, & aduerſis caſibus prægrauatur, Io: Chriſoſtom. *de Virginit. mihi fol. 46. & ſeqq.* Vgo de Sancto Victore *in libello ad ſocium volentem nubere*, Franciſcus Petrarca *dialog. 70. de ortu filiorum*, Michael Metina *lib. 1. de ſacrorum hominum continentia cap. 51.* Homobon. de ſtatibus vitæ humanæ *par. 2. cap. 19. mihi fol. 659.* ex noſtris Annæus Robertus *lib. 2. rerum iudic. cap. 14. in princip.* Fontan. *clauſ. 6. gloſ. 2. parte 2. nu. 26.* Poſtius *1. reſol. ciuil. cap. 77. num. 19.* & nos cumulatiùs *in IVRIDICIS LVCVBRATIONIBVS lucub. 30.* & per catholica, politicaq; monita *in noſtro MVSAEO parte 1. in Norma CONIVGATORVM axiom. 3.* Vndè verſus.

21 *Qui ducit coniugem, ſe nimis onerat,*
A cuius onere mors ſola liberat,
Vir ſeruit coniugi, & vxor imperat,
Sic ſeruus factus eſt, qui liber fuerat.
Qui ducit vxorem, ad iugum ducitur,
Et pænam fugiens, ad pænã trahitur;
Vxorem capiens plus ille capitur,
Nã ſemper ſeruiens, ſeruus efficitur.
Vxorem capiens, hic mortem accipit,
Dum putat viuere, iam mori incipit,
Viuendi tædium in mente concipit,
Sed ea mortua, vir vitam recipit.
Qui eſt ſub coniuge, ſub iugo premitur,
Et mori cupiens, languere cogitur,
Hic dolor maximus, & pæna dicitur
Vt rubus ardeat, qui non conſumitur.
Quid dicam breuiter eſſe coniugium?
Nil præter Tartarũ, vel Purgatoriũ?
Non eſt in Tartaro quies, vel ociũ,
Nec dolor coniugis habet remedium.
Quis poſſet coniugis ferre moleſtias?
Labores varios, & contumelias?
Labor & tædiũ reſtant poſt nuptias;
Vxorem igitur ceù mortem fugias.

Nulli itaq; videtur ambiguũ, (vt amoto quæramus ſeria ludo) conſanguineos ſponſæ nunquam matri-
monium probaturos, niſi hæc dona- 22
tio præceſſiſſet, & quamuis legatur in Inſtrumento (ex errore Tabellionis potius) *ratione matrimonij contracti largitum*, ante tamen contractas nuptias firmatam fuiſſe donationem irreuocabiliter inter partes, multorum claruit teſtimonio, quorum fides in actis exibitæ non ſunt in dubium reuocandæ. Etſi enim ius ita comparatum eſt, vt fides nõ faciat fidẽ, propterea quod teſtibus, nõ teſtimonijs creditur, ſæpè tamen hoc iure vtimur, vt fidibus fides adhibeatur, id quod maximè locũ
obtinet in præſenti. Primò quia 23
pars poſtquam notitiam habuit, cõtra fides nihil oppoſuit, & Iudex ad ſenetntiã proſiliuit, ex traditis à Mareſcot. *1. var. cap. 81. num. 9.* Deindè, quia tres ſacerdotes, totidemq; laici vitæ integritate conſpicui, qui interfuêre tractatui (ex quibus nemo donatario agnationis vinculis alligatus, vel cognationis nexu deuinctus) ſe ſubſcripſerunt, ad pulcherrimum Deciani *conſ. 51. nu. 101. lib. 2.* de quo Gratian. *4. foreſ. cap. 677. nu. 14. & 15.* Marta *vot. 58. n. 1.* Thorus *parte 1. Compend. deciſ. Curiæ Archiepiſcop.*

piſcop.v.fides, optimè Rota apud Poſtium *poſt tract. de manut. deciſ. 97. n.* 4. Tandem, quia adminiculis fulgiuntur, *ad deciſ. Barat.* 306. de qua Andreol. 2. *controu. cap. 147. num.* 13. Rota *ibid. nu.* 3, quorum præcipuũ ex retrodonationis narratiua depromitur, in qua legitur, donatorẽ ratione matrimonij contrahendi donatario donauiſſe. Verũ, ne potuiſſet vlterius quid dubitationis emergere, aut amplius pars aduerſa velamen excuſationis aſſumere, curauimus ex delegatione M.C. Vicariæ, in qua iudicium olim agitabatur, hos teſtes, & alios fide dignos legaliter fuiſſe receptos, & diligẽter examinatos, vt ex eorum dictis plenius lumen prodeat, quo noſtrum cõſultum perſpicuo veritatis nitore clareſcat.

Non itaq; reuocandum in dubiũ, quin ibi aliud fuerit à cõtrahentibus dictum, aliud à Notario ſcriptum;
24 Cumq; in inſtrumento nunquam videarur poſita contractus ſubſtantia, ſed eius dũtaxat probatio, *Cum res* (inquit Cæſar) *nõ inſtrumentis gerãtur, ſed in has rei geſta teſtimonium conferatur, l. cum res* 12. *C. de probat. & l. cum inſtrumentis* 10. *C. de fide inſtrum.* Caſtrenſ. *conſ.* 75. *num.* 2. *lib.* 2. Alexand. *conſ.* 170. *num.* 2. *lib.* 7. Decius *conſ* 17. *num.* 3. latè Surdus *conſ.* 80. *num.* 29. *& deciſ.* 246. *num.* 19. vndè in noſtrorum broccardico, aliud inſtrumentum, aliud eſt contractus, Maſcard. *de probat. cõcluſ.* 1263. *n.* 21. Surd. *d. deciſ.* 246. *n.* 18. Duard. *ad conſtit. Pij V.* §. 2. *q.* 3. *num.* 12. Leotard. *de vſuris q.* 58. *num.* 17. Capibl. *de Baronibus pragm.* 1. *num.* 349. ſicuti aliud continens aliud contentum, *DD. in l. ſeruum* §. *cum qui chirographum ff. de legatis* 1. Surd. *deciſ.* 277.
25 nec vitiato inſtrumento vitiatur cõtractus, cuius tenor poteſt aliundè probari, Fontan. *clauſ.* 1. *n.* 5. *& clauſ.* 6. *gloſ.* 3. *parte.* 7. *n.* 66. *& ſeq.* Craſsus *de except. except.* 20. *n.* 30. *& except.* 29. *num.* 20. P. Molfeſius *tom.* 2. *parte* 10. *tota q.* 7. Regens Rouitus *conſ.* 90. *nu.* 11. *vol.* 1. Gaitus *de credito cap.* 3. *tit.* 1. *num.* 835. *& ſeqq.* His ergo fit conſequens, ex imperfecta ſcriptura poſſe perfectum eſſe contractum, vt potè ex diuerſis nulla fiat illatiò, optimè Leotardus *d. q.* 58. *n.* 17. *in fine.*

Famulatur prædictis nulli patens diſcrimini firmiſſima iuris regula, qua dicimus donationem ad matrimonium fuiſſe correſpectiuam, ita vt ipſa & matrimonium, cum alterum reſpectu alterius ſit confectum, correſpectiui nuncupantur contractus; in punctis Menoch. *conſ.* 723. *n.* 14. Gratian. 4. *forenſ. cap.* 624. *nu.* 12. *& lib.* 5. *cap.* 924. Theodorus Reinkinck *d. tract. lib.* 1. *claſſ.* 5. *cap.* 14. *n.* 14. Regens Capyc. Latro 1. *conſult.* 46. *num.* 2. Conſil. Sraiban. 1. *reſol. cap.* 22. *nu.* 6. Præſertim quia inſtrumentum ſæpèdictæ donationis celebratum fuit eadem die, eodem in loco, & coram eiſdem teſtibus, qui in marrimonij fuerunt concluſione præſentes, quæ ſunt requiſita correſpectiuitatis, ex traditis à Menochio *lib.* 6. *præſump.* 12. *num.* 5. *&* 8. Coſta *de facti ſcientia inſpect.* 8. *num.* 6. latè Giurb. *deciſ.* 85. *num.* 18. Gratian. 4. *forenſ. cap.* 692. *num.* 42. *& lib.* 5. *cap.* 897. *nu.* 2. Regens Capyc. Latro *deciſ.* 56. *num.* 13. & ipſa quoq; conſideratur, ſiuè vnus contractus poſt alterum diem celebraretur; ſiuè poſt paucos dies, ſiuè varijs inſtrumẽtis, ſiuè inter diuerſas perſonas, ſiue haberent cauſam ſeparatam. Menoch. & Giurba locis adductis, quibus adſtipulãtur Cyriac. 3. *controu. toto cap.* 535. Conſiliar. Pratus 2. *diſcept. cap.* 42. Regens Capyc. Latro 1. *conſult.* 54. *nu.* 34. *& ſeq. & d. deciſ.* 56. *n.* 13. 26

Atqui cõtractus correſpectiui, cum vnus inſit in alterum, Giurba *loco cit. n.*18. Gratian. *cap.*624. *n.*12. & 853. *n.*33. non debent diuerſo iure cenſeri, Giurba *ibidem num.*19. & 20. Gratian. *cap.*627. *n.*21. & 22. 960. *nu.* 16. & 924. *nu.*2. quia vnicus reputantur contractus, Gratian *d. cap.* 692. *n.* 38. 717. *n.*14. & 759. *nu.*10. Giurba, Capyc. Latro cum alijs ſupra laudatis nouiſſimè Conſiliar Pratus 3. *diſcept. cap.*30. *n.* 15. & *ſeq.* His ergò finitimum, ſicuti matrimonium ſolui non poteſt, neq; fieri ne ſit contractũ, pariter hæc donatio, Præſes de Frãch. *d. deciſ.* 205. *nu.*3. Giurba *obſeru.*38. *n.*16. Etenim ea obligatio, quæ inſtrumento donationis inſpicitur, ita donantis voluntatem perpetuo obſeruantiæ nexu deuinxit, vt exindè cõtraria voluntate donata alteri in teſtamẽto relinqui nõ poterãt; quia

28 ſecũdũ D. Valeriani reſpõſum, *Tandiù iuris tui eſt patrimonium tuum, quandiù chirographi fide alteri non fuerit obligatum. Nam omnis oblati muneris gratia perit, vbi cauſa repetitionis incumbit; & nil votis ſuis præſtiteris, cui neceſſe eſt inuito reddere quod promiſit, humil.* 4. *de promiſſis nõ redditis mihi fol.*6. & probãt Caſtrẽſ. Pariſ. Roland. Cephal. Ruinus Caualcan, & cæteri apud Giurb. *obſeru.* 43. *n.*4. Celſius Hugo *conſ.* 53. *n.*2. & 58. *n.*6. Ioſeph. Ludouicus *deciſ. Peruſ.*29. *nu.*25. & 47. *nu.*9. Ludouicus Peguera *deciſ. crim.*48. *nu.* 8. Viuius *deciſ.*421. *n.* 10. Rota apud Poſtium *d. deciſ.*58. *n.*19. Bottilier. *d. theorem.* 105. *nu.*31 Enucleati ſiquidem Iuris

29 eſt, in re aliena non poſſe quenquam hæredem inſtitui, Crauet. *conſ.* 19. *n.* 13. Vaſquez *de ſucceſſ. creatione tom.* 1. *tit.* 2. §. 17. *requiſit.* 26. Surd. *deciſ.*93. *n.*30. Gaill. 2. *obſeru.* 137. *n.* 1. Dauth *de teſtam. nu.*268. Regnerus Sixtinus *conſ. Marpurg.* 19. *num.*27. *vol.* 2. nam cum inſtitutione hæreditas tribuatur, illa debet eſſe Ius defuncti, non alienum, aut reſtitutioni obnoxiũ, *l. hæreditas* 67. *ff. de regul. Iuris l. nihil.* 24. *ff. de verbor. ſignif.* Veſemb. *in paratitlis de hæredibus inſtituendis n.* 5. Philippus Matthæus *conſ. Marpurg.* 20. *nu* 43. *vol.* 1. Acoſta *de priuil. credit. regul.* 1. *ampl.* 4. *nu.*2. ſocer meus *alterc.*44. *n.* 26. & 27. & nos *in POSSESSORIO p.*2. *n.* 10. Exultè Caſſio-dorus. *Quid prodeſt ſi quiſpiã videtur idoneus, & fieri non poteſt à contractis nexibus abſolutus? Egenti ſimilis eſt, qui reddere nequit alienum, nec dici poteſt proprium, quod liberare dominũ non valet addictum, lib.* 7 *var. epiſt.* 47. *mihi fol.*263. commendat Salgada *in Labyrintho credit. par.* 1. *cap.*24. *num.*117. Quò pertinet illud Sene- 30

cæ, *Latè poſſidet, ſed multum debet: habet domũ formoſam, ſed nummis alienis paratam: familiam nemo citò ſpecioſiorem producit, ſed nominibus non reſpondet: ſi creditoribus ſoluerit, nil illi ſupererit*, relatus á Gothofredo *in locis aureorum eiuſdem in Iuridicis tit. de rebus creditis mihi fol.*32. 31

Conueſtitur hæc noſtra ſententia, quia donatio ſæpedicta facta fuit contemplatione certi matrimonij cum determinata perſona deindè contracti, vnde dicenda eiuſdem cauſa finalis, non impulſiua, Gizzar. *deciſ.*22. *n.* 14. Fabius de Anna *conſ.* 78. Caſtill. *deciſ.* 106. *n.*6. Gratian. 5. *forenſ. cap.* 924. & 984. *num.* 24. Hodiern. ad Surd. *deciſ.*322. *nu.* 11. Cyriac. 2. *controu. cap.* 270. Molfeſ. *addit. ad conſ.*9. *num.*8. Andreol. 2. *contron. cap.*155. Thorus *part.*2. *Compendij v. Donatio contemplat. matrim.* Tõdut. 2. *reſol. ciuil. cap.*168. *n.*5. Regens Merlin. *d. cap.* 34. *n.*7. Euidentiſſimi ſiquidem iuris eſt, quod vbi certum eſt matrimonium, ſemper cauſa finalis appellaretur donatio, Thorus 32

rus vol.29.n.45.tom. 1.Præſes Ama-
tus conſ.68.n.32.Gratian d.cap.924.
num.30.ex innumeris Andreol. d.c.
155.nu.8. Tondutus quo ſuprà Botti-
lier. theorem.104.n. 6. Conſiliar Sta-
ib.1.forenſ.cap.22.n.27.& lib. 2.cap.
161.n.54. laxiori calamo Conſilia-
rius Pratus poſt hæc ſcripta perle-
ctus 3.forenſ.toto cap.30.qui firmiter
defenſarunt, filios hoc in caſu, ex-
ploſa aduerſariorum ſententia, vti
filios, & ex propria perſona ſucce-
33 dere. Atqui donatio cauſam fina-
lem reſpiciens, efficitur ipſo iure ir-
reuocabilis, P.Molfeſius parte 4.q.
25.n.7. Regens Capyc. Latro 1.con-
ſult.46. Regens de Ponte de poteſta-
te Proregis tit.de aſſenſu ſuper dotibus.
§.2.num.21.Menoch.d.conſ.723 nu.
22. Fabius de Anna orè Menochij
conſ. 139.num. 18.vol. 2. Rota apud
Tondutum 1.reſol.Ciuil poſt cap. 55.
deciſ.2. verſ. Nec obſtat quod donatio
fol.127.& deciſ.ſeq.verb. Et licet in
donatione certi matrimonij fol. 128.
Giurba d.obſeruat.38.nu.16.Fontan.
clauſ.4.gloſ.28.n.6.Molfeſ.d.conſ.11.
n.3.19.& 22.Gratian.d.cap. 984.nu.
22.& toto cap.924.Tondutus 2.reſol.
Ciuil.cap.102.n.10. Amatus Thorus
Andreol.locis adductis.Horat. Perſi-
us conſ.Ciuil.23.nu. 5. affluentiſſimè
Pratus d.cap.30. vbi pulcherrimam
adducit Rotæ deciſionem, congru-
unt notata à Nonio Acoſta de priuil.
credit.regul.1.ampl.9.nu.9. Nec eget
inſinuatione,Fontan.d.clauſ.4.tota
gloſ.29.Cutell.tract.1.diſcurſ.3.parte
6.& ſpecial.4.Monter.deciſ.10.nu.7.
Giurba d.obſeru.38.n.12.Andreol.d.
cap.155.n.4. Et quod præſtantiùs in
34 ea eſt locus euictioni, ſiuè à promiſ-
ſione,ſiuè à traditione inciperet, ex
alijs Fontan.clauſ.4.gloſ.8. parte 14.
n.23. etiam ſi euictio promiſſa non
eſſet,Regens Capyc. Latro deciſ. 40.
n.16. (quocircà donantis hæres nō
poteſt effugere ſubrogationem alio-
rum bonorum in defectũ donatorũ
non exiſtentium,vt in alijs donatio-
nibus onerosis. Præſul Maranta 1.
reſponſ.33.n.10.ſeqq.Bottilier.de ſuc-
ceſſ.ab inteſt.theorem.70.nu.21.) His
ergò fit conſequens, retrodonatio-
nem vti legibus interdictam, viribus
non ſubſiſtere, cum pariliter iudice-
tur actum non abſoluere, & inuali-
dum facere, Gratian.4.forenſ. cap.
699.n.2.ex alijs Barboſ. in principijs
iuris v.actus.n.39. ideoq; ad intereſ- 35
ſe nō adſtringitur donatarius, ea ra-
tione quia vbi contractus eſt nullus
nullam poteſt parere actionem ad
intereſſe,l.licet §.ea obligatio ff.de pro-
curat.omninò P.Molfeſ.conſ. 38. nu.
36.& ſeq.

Et quod maioris eſt ponderis, 36
quia controuerſa donatio,ne dum
donatario facta fuit,quam liberis ex
matrimonio procreandis,pariter in-
tereſſe tangit vxoris, Regens de Pō-
te ſupra laud.n.20. & ſeqq. Andreol.
2.controu.cap.127.nu. 4. ex quo elo-
quentiſſimus Faber ait, Huiuſmodi
donationis commodum non ei tantum
perſona acquiritur, cui donatum eſt, ſed
coniugi quoq; & liberis ex eo matrimo-
nio naſcituris, quorum etiam omnium
rationem haberi æquum eſt, in C.lib. 8.
tit.36.de donat.defi. 1. Quarè nequi- 37
bat contempto iuſtitiæ tramite do-
natarius eam inconſultis ipſis; quo-
rum intererat, retrocedere, quia Cer-
tiſſimum eſt, ex alterius contractu ne-
minem obligari, l.3.C.ne vxor pro ma-
rito.in punctis Natta conſ. 609.n. 41.
Præſes de Franchis d.deciſ. 205. Fa-
bius de Anna d.conſ.139.n.18.Iulius
Clarus §.donatio q. 10. P. Molfeſius
d.conſ.11.nu.1. & 7. latè Gratian. d.
cap.924.nu.33.Tondutus d.cap.102.
n.10.Pratus d.c.30.n.11.& per totum
omninò Rota apud Rubeum in no-
uiſſimis tom.6. deciſ. 127. per totā po-

tiſſimum inaudita vxore, Regens Rouit.*conſ.*15.*n.*8.*lib.*2.*& in pragm.* 1,*num.*167. *de abuſu titul.* Regens Merlin.*d.cap.*34.*nu.*8. in illis verbis *Conſenſus vxoris omnimodò requirendus eſt.& nu.* 36.Hodierna ad Surd. *d.deciſ.*322.*nu.* 29.*&* 30. Staiban. 1. *reſol.cap.*3.*n.*12.Pratus *d.cap.* 30. *nu.*
38 12.Cum enim vxor in hac donatione non ſecundariò, vel conſecutiuè (vt plurimi grauiter lapſi perperam autumarunt) ſed principaliter ſit contemplata,Gratian *d.cap.* 924.*n.* 36.Marcel l.Marcian. *conſ.* 33.*nu.* 4. Regens Merlin.*d.cap.*34.*num.* 36. *& cap.*60.*num,*5.Pratus *quò ſupra*,cuius intereſt habere virum locupletem pro oneribus matrimonij ſubſtinẽdis,Fontan.*clauſ.*5.*gloſ.*1.*parte* 1.Iniuſtum videretur & impium,ſi illa taliter remaneret decepta, & hac donatorum dilapidatione deluſa, Gratian.*d.cap.*924.*nu.* 34. cum alijs ſupra traditis. *Non enim æquum eſt* (inquit Cæſar) *quem videre egẽtem, quem prius habuit in coniugem, vel amicum,cap.*1.*de notis feudor.*Regens
39 Tappia *deciſ.*16.*n.* 53. Nec rationes ſunt in obſcuro, etenim quod noſtrũ eſt,ſine facto noſtro nequit auferri,*l.id quod noſtrum vbi DD.ff.de regul.iuris.*Natt. Menoch.& Molfeſ. *locis adductis*, Et quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari, *l. fin.C.de author.præſtand.cap.quod omnes.de regul.iuris in 6.cap.accedentes.* §.*volentes.de præſcript.can.*1.*diſt.* 66. præſertim quia ius tangit ſingulos vti ſingulos, ad vulgatam *deciſ.* de Franchis 2.Gratiã.*deciſ.*169. *num.*3. Gaill.*de pignor.obſerv.*20.*n.*2.*& ſeqq.* vnde Faber, *Quod maiori parti dominorum placuit,alijs nocere non poteſt, quorum intereſt vt ſingulorum, in C. lib.*3.*tit.*26.*defin.*5.Maſtrill.*de magiſtrat.lib.*5.*cap.*15.*nu.*21. Theodorus Reinkinck *de Regimine lib.* 5.*claſſ.* 5. *cap.*8.*n.*71. Ex quo naturalis ſimul & ciuilis emanat ratio, qua dicimus alienam cõditionem meliorem quidem etiam ignorantis, & inuiti nos fecere poſſe, deteriorẽ verò nequaquam *l.ſoluendo. ff. de negotijs geſtis l.ſoluere.ff.de ſolut.l.ſæpe ff. de re iudicata l.*10.*C.de procurat. l.factum.* vbi latè Petrus Faber *ff. de regul. Iuris*,
Sequitur ergò,nullam fuiſſe retrodonationem, ex qua ne dum vxori, quam filijs & ſi non ſenſientibus,vel cõſentientibus irreparabile infligitur præiudicium,cum in eorum detrimentum nec minima quoq; pars poterit retrocedi, Fontan.*clauſ.*4. *gloſ.* 1.*n.*71.Maſtrill.*deciſ.*211.*n.*4. videndus Gratian.*d.cap.*924.*nu.* 33. *&* 37.ex alijs Merlin.*d.cap.*34.*num.* 8.Bottilier.*theorem.*105.*num.*31.Nã ſecundum Summum Pontificem, *Ita proueniat commodum, quod alijs non immineat detrimentum, cap ſedes extra de conceſſ.præbend.* Quicquid eſſet ſi retrocederẽtur fructus, qui ſuperſunt pro oneribus matrimonij, quoniam de illis, ſicuti de fructibus dotis,eſt valida retroceſſio,Regens Capyc. Latro 1. *conſult.*54.*n.*42.*& ſeqq.* 40 41
Demum pro retrodonationis inualiditate perpendimus,quod illa, cauſa impellente nulla,obtenta fuit poſt trium menſium à die celebratæ donationis excurſum, vndè nõ ſpõtaneo iudicio, ſed coacto donatoris imperio, ideoq; dolo & metu extorta pręſumitur, & vt loquitur Auguſtinus, *Iubendo potius quam docendo, minando quam monendo*, apud Lypſium 4.*politic.cap.*4.*mihi fol.*129. Idquè facile in lucem emerget, ſi in medium aduocemus nullam cauſã retrocedendi bona donata, atque præambulã donatarij reuerentiam ipſi donanti ſemper exhibitam, cui ita debitæ obſeruantiæ præſtabat obſequium, vt nedum vti patruum, 42

vc-

verùm illum venerabatur vt patrẽ,
ad text. *in l. velle ff. de regul. Iuris l. 1.*
§. quæ oneranda ff. quarum rerum actio
detur l. penult. ff. de furtis dequo la-
tiùs Petrus Loriotus *in lib. de Iuris*
apicibus tit. de regulis Iuris l. 4. mihi f.
526. & ſeqq. ex alijs Bottilier. *in ſæpe-*
dicto tract. theor. 91. num. 1. & 12. Et
43 ſic potuit reuera contingere, quod
donans ad extorquendam retrodo-
nationem primò donatarium ſedu-
cendo pellexit: deindè fruſtratus
precibus reluctantem ipſum grauiſ-
ſimo metu, qui poterat & debebat
cadere in cõſtantem virum, perter-
ruit; ad hæc, oculis animoq; vio-
lentiam, quam multiplicatis vici-
bus repetebat, innexit: ita demum
negotium texit, callidè ſtruxit, &
artificio miro compoſuit, vt obſe-
quẽtiſſimus nepos, cum eius nequi-
ret propoſito reluctari (ſæpè enim
vt eſt apud Martial. *lib. 2. Res eſt im-*
perioſa timor) vt inter eos pacis vi-
geret tranquillitas, incaleſceret cõ-
cordiæ vnitas, & animorum identi-
tas perſeueraret, pariter vt caueret à
duris, illi tandem bona donata re-
trodonauit. O feruens ardor habẽ-
44 di, qui neſcis intra fines continen-
tiæ contineri! Tu abſtinere non va-
lens à vetidis, nec gaudere debito
modo conceſsis, ſæpè excitas offi-
cium Iudicis ad tuam audaciam
comprimendam, ad text. *in cap. de-*
teſtanda. de conceſſ. prębend. in 6. Va-
45 *cat hoc tempore* (libeat cum Fulgen-
tio proclamare) *potentibus opprime-*
re: primoribus rapere: priuatis perde-
re: miſeris flere, apud Hering. *de fi-*
deiuſſ. cap. 8. num. 134. nec mirum, dũ
hac tempeſtate adeò naturale incre-
buit vitium, *vt quiſpiam ſe nihil ha-*
bere, qui non totum habeat, arbitretur
ad textum *in l. 2. C. Theodoſ. de bo-*
nis decurion. de quo nos copioſe *in*
noſtro MVSAEO part. 2. in Norma
PRAESVLVM axiom. 30. & in ZO-
DIACO TRAGICO in ſimulacro ARI-
ETIS. Quæ reuerentia cũ enormiſ- 46
ſima læſione conglomerata (dum
enim donatum donanti retrocedi-
tur, ſemper enormiſsimã læſionem
ineſſe probatur; ex multis docuit
Thorus *parte 2. Cõpen. v. Donatio fa-*
cta à viro vxori. verſ. Quintò & vlti-
mo) contractum, etiam nullis præ-
cedentibus minis, reddit inualidum,
Thorus *ibid. & in alleg. vnica poſt Vo-*
ta deciſiua tom. 1. per totam, pariter ſi
eſſet cõiuncta cum precibus impor-
tunis, vt pleniùs & planiùs infra di-
cemus.

Vt autem hoc cumulatiùs agno-
ſcamus (*Longius nos impetus euehit*
prouocante materia, vt loquamur cũ
Romano Philoſopho 1. *de benef. cap.*
10.) illa iuris præſumptione valla-
bimus. Ratio recta nõ patitur, mor- 47
tales ita ſupinos, vt iuri ſuo in ſui de-
trimentum ſpõte renunciẽt, ad text.
in l. cum de indebito ff. de probat. l. fili-
us familias cum ſimilibus. ff. de donat.
Tiraq. *in l. ſi vnquam v. donatione lar-*
gitus n. 206. Annæus Robertus 1. *re-*
rum iudicat cap. 15. Maſcard. *de pro-*
bat. concluſ. 992. n. 1. & concluſ. 555.
Menoch. *lib. 5. præſumpt. 27. nu. 9. &*
de arbitr. caſ. 88. Surdus *de alimentis*
tit. 6. q. 1. n. 4. & ſeqq. optime Ceuall.
comm. contra comm. q. 828. num. 247.
Eſcobar *de ratiociniјs cap. 22. nu. 2.*
Gratian. *4. forenſ. cap. 740. n. 1.* Fõtan.
clauſ. 5. gloſ. 3. parte 3. num. 9. Caſtill.
Sotomayor *5. quotid. cap. 89. n. 100.*
Barboſ. *in princ. Iuris. V. Donare num.*
63. Caſpar Clok *de Ærario lib. 2. cap.*
84. n. 95. Præſes Amatus *conſ. 40. nu.*
23. Regens Capyc. Latro *deciſ. 98. n.*
10. omninò Conſiliar. Pratus *2. di-*
ſcept. cap. 5. num. 71. & ſeqq. Eadere
Summus Pontifex in hæc verba re-
ſcripſit. *Nullam rationem hoc veriſi-*
mile reddere, vt quiſquis beneficium

mul-

multis fortè expenſis, & laboribus conquiſitum, facile ſine magna cauſa ſua ſponte reſignet, cap. ſuper hoc; de renunciat. primum hoc Peripateticus docuit, cum ait, *Neminem ſponte ſuas eijcere fortunas, Ethic. 3. cap. 1.* quandoquidem (ſi liceat vti verbis Baldi) *Charitas ordinata ſe plus amat in vngue pedis, quam aduerſarium in vertice capitis, conſ. 312. col. 1. lib. 4.* Borchol. *de feudis cap. 7. nu. 41.* Herman. Vulteius *de feudis cap. 10. lib. 1. num. 28.* Alciatus *1. præſumpt. 52.* Quotidiana enim docet experientia (quæ dicitur veritatis lumen, & efficax rerum magiſtra, *l. per hanc in fin. C. de tempor. appell. cap. quamuis de elect. in*
48 *6.*) neminem, niſi mentis amentis, velle ſe paupertate conſtringere, immò potius diuitiatum copia dilatare, Maſcard. & alij apud Lanfranch. Zacchiam *de ſalario q. 76. nu. 50.* Regens Capyc. Latro *tom. 2. conſult. 90. nu. 12.* cum alijs nuper laudatis, & eſt reconditus textus *in l. Praſes. 6. C. de ſeruit. & aqua*, vbi *Satis durum, & crudelitati proximum*, (ſtatuit Cæſar) *ex tuis pradijs aqua agmen ortum, ſitientibus agris tuis, ad aliorum vſum vicinorum iniuria propagari.*

Propter diſtractas ſiquidem facultates diuitiæ minuūtur, & dignitates, in quibus conſiſtit decus, ſplēdorq; familiæ, prorſus vileſcerent, *l. 1. §. ſed et ſi ſeruus. ff. de vētre inſpic. l. pietatis. C. de ſuſpect. tutor. arg. l. 2. C. quando, & quibus quarta pars lib. 10.* Decian. *conſ. 9. n. 4. vol. 3.* Zaſius *conſ. 3. nu. 58. lib. 1.* Menoch. *conſ. 126. nu. 28.* Fabius de Ann. *cōſ. 52. in fin.* Riccius *deciſ. 50. n. 4. lib. 3.* Gratian. *5. forenſ. c. 924. nu. 41.* Hering. *de fideiuſſ. cap. 1. n. 149.* Regnerus Sixtinus *conſ. Marpurg. 11. num. 47. vol. 2.* Herman. Vulteius *lib. 1. feudorum cap. 8. n. 36. & conſ. Marpurg. 25. num. 36. & ſeqq. vol. 2.* ex externis Xenophon. *lib. 8. Cyropedia* Vincentius Turturetus *de nobil. Gentil. lib. 2. cap. 6. fol. 89. & 159.* Melchior Iunius *lib. 1. qq. politic. q. 17. fol. 154.* inſigniter Edo Nehuſius *in Theatro Ingenij humani lib. 2. cap. 16. de diuitiarum ſplendore* & Reinerus filius *in Tyrocinio eloquentia orat. 19. de commendatione diuitiarum* Daniel Otto *diſſert. de Iure publico c. 8. mihi fol. 162.* Tiraq. *de nobilit. cap. 25. n. 9.* Annæus Robertus *lib. 2. rerū Iudic. cap. 9. mihi fol. 419.* Hinc Æneas Syluius deindè Pius II. Pontif. Max. ait, *Mundalis honor diuitijs ſubſtentatur, quę ſunt fideiuſſores futuris neceſſitatibus, epiſt. 71.* quia *Romę*, teſtante Seneca, *Senatorum gradus cenſus aſcendit, cenſus equitem Romanum à plebe diſcenit, cenſus in caſtris ordinem promouet, cenſu Iudex in foro legitur, lib. 2. contron. 1.* Vice verſa *Paupertas ſemper maledicto, probroq; eſt, contempta diuitibus, inuiſa pauperibus*, Senec. filius *epiſt. 115.* Annæus Robertus *lib. 3. rerum iudic. c. 2.* Turturetus *loco laudat. lib. 3. c. 7. fol. 159.* & húc reſpexit Ouid. cum ait

Curia pauperibus clauſa eſt, dat cenſus honores,
Inde grauis cē ſus, indè ſeuerus Eques

Proprias ergò extendere faculta- 49
tes innatum præcipuè agnoſcimus genitoribus, quorum tantus eſt erga genitos amor, vt nihil in eos turpiter, nil indecorè, ſed iuſtè, vtiliterq; conſilia pro eis capere cenſeātur, *l. nam & ſi parentibus ff. de inoffic. teſt. l. cum furioſus C. de Curat. furioſi l. nec in ea ff. ad l. Iuliā de adult.* Et hoc, *Propter votum parentum, & naturalem ergà filios charitatem*, tonat *in d. l. nā & ſi parentibus*, illæ doctrinæ, legalis thesaurus, & iuris aſylum Papinianus (ſic eum laudat Ælius Spartianus *in Seuero*, referente locupletiſſimo Tiraquello *in Cōnubial. l. 2. num. 47.*)

Digitized by Google

47.) Nam, vt author eſt Caſſiodorus, *Gratificante natura illis amplius debemus, qui nobis proximitate iunguntur. Ciuibus debemus communem gratiam, ſed affectum filijs ſingularem*, *lib. 12. var. epiſt. 5.* Hinc Vas
50 illud Electionis, *vt Parentes liberis rem congerere, & ſeruare debeant*, monuit 11. *Corinth.* 12. 14. & alter Princeps Apoſtolorum, *Non debent filij theſaurizare parentibus, ſed parentes filijs*, *Petr. 5. can. prædicator 16. q. 1.* antea concinit Tullius, dũ ait. *Optimè ſocietas hominum, coniunctioq; ſeruabitur, ſi vt quiſq; erit coniunctiſſimus, ita in eum benignitatis plurimum conferatur* 1. *offic.* cui Ambroſius, *Eſt etiã illa probãda liberalitas, vt proximos ſeminis tui nõ deſpicias*, *lib. 1. offic. c. 30.* notat Hugo Grotius *de iure belli, & pacis, lib. 2. cap. 7. n. 10. fol. mihi* 180. Et ne Iuris noſtri videamur obliti, *Ratio naturalis* (ſanxit acutiſſimi vir ingenij) *quaſi lex tacita liberis parentum hæreditates adijciat, in l. fin. ff. de bonis damnat.* & alibi, *Non ſic parentibus liberorum, vt liberis parentũ debetur hæreditas; cum parentes ad bona liberorum ratio miſerationis admittat; liberos natura ſimul, & parentum commune votum, l. in ſcripto §. fin. ff. vndè liberi.* Itaquè *Omnia, quæ noſtra ſunt, liberis noſtris ex voto paremus*, concludit Triphonius I.C. *in l. nihil. ff. de bonis libert.* Quod mirè complexus eſt Io: Coraſius *lib. 3. miſcell. cap. 16. n. 2.* cum ait, *Dedit natura homini non modo procreationem, ſed prolis ſuſceptæ educationem; hanc inclinationem habet homo cum alijs animãtibus communem; Nam & bruta rationis expertia prolem alunt, fouent, tractant, ac tuentur, quæuè ſunt ei nocitura declinant. Illud tamen præcipuum eſt homini, quod bruta ad ea omnia præſenti tantum neceſſitate ferantur, neq; futura proſpiciant: contrà verò homo ſolers, cautus, & ſapiens ea etiam quæ ventura ſunt, prouidet. Quarè nõ ſolum ad educandum filium præſenti inclinatione ducitur, ſed ad eum quoq; tuendum & in poſterum cõſeruandum, prouidentiſſimè commouetur. Seſe ideò defatigans, vt quæ ad ſubleuandam hominum miſeriam neceſſaria ſunt, comparet, quæ non ſibi, ſed liberis ex voto parat.* hactenus ille, cui fauent Annæus Robertus 2. *Rerum Iudic. c. 9. in fin.* Myſing. *cent. 4. obſeru.* 25. Regner. Sixtin. *conſ. Marpurg. 9. nu.* 93. *& ſeq. vol.* 2. Si quidẽ, vt Saluian. diſſeruit *in epiſt. Affectus ipſe pro nobis orat, natura ipſa nobis poſtulat, ſuffragia cauſarum in mentibus iudicum habemus.*

Fatendum eſt ergò, in ſępedicta 51
retrodonatione dolum, qui *perſpicuis probatur indicijs l. 6. C. de dolo*, & metum validos ad præfatam inualidandos interceſſiſſe, quia, *Veriſimile non eſt* (inquit Tullius) *odio fuiſſe parenti filium ſine cauſis multis, magnis & neceſſarijs in orat. pro Roſcio Amer.* cui Seneca, *Pater niſi magna, & multa iniuriæ patientiã euicerint; niſi plus eſt quod timet, quam quod damnet, nõ facilè accedit ad decretoriũ ſtylum. 1. de clement. c. 14.* Nam *Charitas* (ſubiungit idemmet Cicero) *quæ eſt inter natos, & parentes diminui, niſi deteſtabili ſcelere nõ poteſt, in Lal. in princ.* Eleganter Ambroſius. *Quid dulciſſimi mærentur filij, vt paterno excludatur amore, cum ſit impiũ mori nolle pro liberis? Quid vxor chariſſima quędam vitæ cohæres, & conſortium communis naturæ? Oderim ergò pignora charitatis? naturam interroga? Amare parentes liberos, lex naturæ eſt; maritos coniuges, lex diuina, quæ coniugij charitatem in naturã vertit, in pſalm.* 118. Crudeles ſanè parentes meritò crederentur, ſi ſpontè filiorum commodis inuiderent, quos ipſa iu-

ra (vt antè iam diximus) pro eorũ vtilitate ſollicitos, vigileſq; præſumunt, ſicuti Maronis quoq; Muſa teſtatur,

Omnis in Aſcanio cari ſtat cura parẽtis probãt Alciat.*de præſumpt.reg.* 1.*præſumpt.*2.*num.*1.Menoch.*eodem tract. lib.*4.*præſumpt.*36.*nu.*3 *præſumpt.* 54. *nu.*9.*præſumpt.*81.*n.*30. *& lib.*6.*præſumpt.*56.*n.*15.Zacchias *de ſalario q.* 51.*n.*23.

Idq; præcipuè perſuadent *& RATIO NATVRALIS*, ad text. *in l. propter inſidias*, cum ibi notatis *C.qui accuſare nõ poſſunt*; *& VERISIMILITVDO* veritatis imago, Tiraq.in *l.ſi vnquam in præfat.nu.*38. Gratian. 4.*forenſ.cap.*796.*n.* 26. Menoch.*conſ.* 13. *n.* 13. Vdalricus Zaſius *conſ.*5.*n.* 39. *& ſeq. lib.* 1. *mihi fol.* 21. Regnerus Sixtin.*conſ.Marpurg.*7.*n.*77. *lib.*3.*& conſ.*14.*n.* 2.*lib.* 2.Herman. Vulteius *conſ.Marpurg.*15.*n.* 153.*lib.*1. Clock *d.cap.*84.*num.*82.Regens Marinis 1. *quotid.cap.*191.*nu.* 20. *&* 22.Carol. Bottilier.*de ſucceſſ. ab inteſt. theorem.* 106.*num.* 16.caſus legis, ſecundum Decian.*conſ.*109.*n.*64.*lib.*2. *& conſ.* 100.*nu.*24. Ipſaq; veritas, ex Oſaſco *deciſ.* 168.*nu.*10. Conſiliar. Pratus 2. *forenſ.cap* 21.*nu.*8.omninò Gratian. 5.*forenſ.cap.*878.*n.*16.*&* 873.*nu.* 13. *& nos in POSSESSORIO parte* 1.*n.*63.

52

53 Ratio ſiquidem naturalis veriſimile eſſe non patitur, genitores, qui filios proſequuntur *affectu propenſiore, l.penult.§. Iulianus ff. quod falſo tutore auth. geſt.* velle ſe ipſos, ſuamque prolem, *Vita oculũ* ex Euripide, *ſpem parentis, memoriam nominis, ſubſidium generis, hæredem familiæ* ex Tullio, proprijs facultatibus ſpoliare, in terminis Baldus *conſ.* 364. *col.* 1. *in fin. lib.* 3. Crauetta alios congerẽs *conſ.* 49.*n.*4. notabiliter Thorus *d parte* 2. *v.Donatio facta à viro* Zaſius *vbi ſupra*, ad materiam Toloſanus *de Republ.lib.*2.*cap.*9.*nu.*4. Tondutus 2.*reſol.Ciuil.cap.*127.*n.*19.Bottilier *in d. tract. theorem.*54.*n.*4. *Quid enim tam durum, & tam inhumanũ eſſet, quam amiſſione rerum familiarium, & paupertatis deiegi vilitatem, & inuidia patere diuitias?* inquit Cæſar *in l. meminimus.C.quãdo, & quibus quarta pars lib.*10.Nemo (niſi rationis ſit alienus) ſic propriam ſobolem diliget, vt cum frui liceat opibus affluentibus, iactura patrimonij ſui ſollicitam redimat egeſtatem, Annæus Robertus 2.*rerum iudic.cap.*9. *in fin.*

Hinc videmus ingenitũ eſſe mortalibus ſuam prolẽ extraneis vbiq; præferre, Bald.*in cap ſuper eo de teſtibus* Mantic. *de coniecturis lib.* 6. *tit.* 11.*n.*3.Menoch.*conſ.*462.*n.*6. Peregrin.*de fideicom. art.*25.*n.*19.Mareſc. 2.*var.cap.*49 *n.*21.Gratian.4 *forenſ. cap.*648.*n.*17.Viuius *deciſ.*398.*n.*13. Fuſar.*de ſubſtit.q.*490.*n.* 100.*&* 468. *n.*23.Zaſius *conſ.*3.*n.*45.Regens Capyc. Latro *deciſ.* 127.*num.*20.*& ſeq.* Regens Merlin. 2. *controu.cap.* 1.*nu.* 35.Regẽs Marcian.2.*diſput*, *cap.*87. *n.*38.*& ſeq.*alios dat Bottil. *theorem.* 54.*n.*4. etiam ſi eſſet in vtero, quæ cum habeatur ac ſi in rebus humanis eſſet *l. qui in vtero ff. de ſtatu hominu.*ex alijs Zacchias *de ſalario q.*89. *n.* 4. ſemper extraneis minuſq; dilectis præponitur, egregiè Surdus *conſ.* 125.*n.*16.*lib.*1. Cephalus *conſ.* 318. *num.*49.*lib.*3. Cyriac. 1. *controu. cap.* 9.*n.*16. Gratian. alios laudãs *d.cap.* 648.*num.*18. Aliter, quid aliud finerent parentes, quã vt dulciſſima ſoboles aurea Antiſthenis virga à Muſarum adytis depellatur; mendicatæ eruditionis cauillo perſtringatur cum Zenone: ſtipem petat cũ Diogene: aquam nocturnis horis hauriat cum Cleanthe: vectitet fabis cum Telemacho: incedat nudis pedibus cum Iſocrate; & ſic illud grã-

54

55

de

de emergeret inconueniens, vt magis dilectus deterioris conditionis eſſet quam minus dilectus, quod nec *ſanguinis neceſſitudo ſuadet l. pietatis C. de ſuſpect. tutor.* probāt Ioſeph de Ruſticis *in repet. An & quando lib. 5. cap. 6. n. 22.* Fuſar. *de ſubſtit. q. 459. n. 4. 437. n. 89.* Tondutus *quo ſupra*, Regens Capyc. Latro *deciſ. 110. nu. 13.* omninò Conſiliar. Hodierna *1. controu. cap. 32. n. 1.*

56 Quod ergó ſtoliditatem ſapieret, *& cōtra naturales ſtimulos eſſet l. amiciſſimos §. Lucius ff. de excuſ. tutor.* quæ poſteritati ſubtrahere liberalitatis officium, & extraneis illud tradere, docet Rodericus Suarez *alleg. 1. nu. 10.* refert *Menoch conſ. 683. n. 16.* vbi ait, *Extraneis donare, & ſanguine coniunctos priuare, magnā ſapere demētiā*, ad tex. *in l. 2.* ibi *ſed nō ex officio pietatis ff. de inoffic. teſtā. l. 4.* ibi, *contra ſanguinem ſuum ff. eodem l. 2. ff. de recep. arbit. l. 1. ff. de bonis eorum qui ante ſent.* vulg. *l. cum auus & l. cum acutiſſimi can. non ſatis* 86. *diſt. can. non extimemus 13. q. 2.* Menoch. *lib. 6. præſumpt. 45. n. 57. & toto conſ. 1140.* Maſcard. *d. concluſ. 555.* Ceuall. *q. 828. nu. 249. & ſeq.* Gratian. *deciſ. 69. nu. 17.* Fontanell. *de pact. clauſ. 4. gloſ. 9. part. 4. nu. 130.* Hieron. de Laurentijs *deciſ. Auinion. 22. num. 8.* Hering. *de fideiuſſ. cap. 8. nu. 89.* Anell. Amatus *conſ.*

57 *45. nu. 20. Inſtruente enim natura plus filios, quam noſmetipſos diligimus*, tonat Latinus Pacatus *Paneg. ad Theodos. Cæſarem mihi fol. 18.* quia, vt ait Hieronim. *Dulcior eſt parētibus filiorum vita, quam propria*, refert Zaſius *quaſt. de Iudæis q. 1. mihi fol. 104.* pleniùs Tiraq. *in præfat. l. ſi vnquam n. 9. & ſeq.* Annæus Robertus *2. rerum Iudicat. cap. 13.* Menoch. *lib. 6. præſump. 56.* Paſcal. *de patria poteſt. part. 3. cap. 1. n. 2. & parte 4. cap. 8. nu. 3.* Gratian. *1. forenſ. cap. 148. nu. 2.* Bottil. *in princip. n. 6.* extentè P. Cornel. à Lapide *in Eccleſiaſtic. cap. 3. verſ. 4. mihi fol. 143. col. 2.* Magnum Theatrum vitæ humanæ nouiter editū *tom. 6. v. Paren. cap. parentum nimius, & noxius amor mihi fol. 20. & 21.* Hinc harmonicè Claudianus 3. *Honor.*

Nō ſomnos genitor permiſit inertes, 58
Sed noua per duros inſtruxit membra labores.
Horrida ſæua pati: grauibus non cedere nimbis:
Æſtiuum tolerare iubar: tranſnare ſonoras
Torrentum furias: adſcenſu vincere montes:
Planitiem curſu: & valles & concaua ſaltu,
In Gallia portare niues: &c.

de quo nos exactiús *in noſtro MVSAEO parte 1. in norma PARENTVM axiom. 6.*

Quæ ratio naturalis, qua nos impellimur (vt prædiximus) habere genitos & nobis ipſis, & chariores extraneis, tanquam rerum omnium rectiſsima arbitra, argum. text. *in l. ſcire oportet §. conſequens ff. de excuſ. tutor. can. fruſtra. 8. diſtinct.* Angel. *conſ. 110. n. 5.* recti conſilij, rectiq; iudicij fons, & ſcaturigo, Iuſtus Lypſius *de conſtantia lib. 1. cap. 8.* diuini ſplendoris radius, Contarenus *de Republ. & magiſtr. Venetis lib 1.* diuiniq; luminis communicatio, Turaminus *de legibus parte 3. c. 1. n. 3* Vitæ dux, Baſilius Magnus *1. Hexam.* qua errare non poſsumus, Tullius apud Turamin. *ibid. cap. 1. n. 5. parte 3.* quia ſenſibus normam præſcribimus, Idē *part. 1. cap. 4. num. 25.* optimus legis clypeus Viuius *deciſ. 358*, norma Iuris Ciuilis, idem Turā. *d. cap. 4. n. 10.* per quam ſui imagine Deus ad nos, immò in nos venit, Lypſius *vbi ſupr.* Cum diuina prouidentia, *§. penult, inſtit. de Iure naturali, gent. & ciuil.* ab 59

ipſa rerum natura prodierit,§.11.*in-*
ſtit.de rerum diuis. & quodammodo
cordibus hominum inſculpſit, Apo-
60 ſtol.*ad Roman.2.verſ.*15.deficiente
ciuili lege,ne dum optimè iudicat,
d.l.ſcire oportet §.*ſufficit Vinius d.te-*
*ciſ.*Farinac.*de indicÿs q.39.nu.* 16.
Surdus *de alimentis tit.9.q.32.nu.4.*
Frãciſcus de Petris *feſtiu.lection. li.*
*2.c.11.fol.*155. omninò Zaſius *conſ.*
*4.nu.*34.*lib.*1.verũ cæteris antefertur
probationibus, Regens Capyc. La-
61 tro *tom.2.conſult.*80.*num.* 11. Imò
quoties Iureconſulti quid exactè aſ-
ſumunt probandũ, frequenter na-
tura argumenta deducũt,vt *in l. ſinè*
impendia 45.*ff. de vſufructu l. ibi au-*
tem 75. §.*illud dubitationem ff. de*
*verb.obligat.l.*1.§.*ſi id quod,*ibi,*Palam*
eſt naturali ratione ff.de act.& obligat.
optimè Tiraq.*in tract.ceſſante cauſa*
*limit.*1.*n.*67.*& ſeq.*Hartman. Piſtor
*q.*15.*nu.*34.*& q.32.num.*29. Ex quo
Baldus *in l.teſtium n.*24.*C.de teſtibus*
ſcriptum reliquit , *Meliorem teſtem*
quam naturam nos habere non poſſe,
*qua mentiri nõ nouit,*referunt Matte-
acius *de via, & ratione iuris lib.* 2.
*cap.*10.*n.*20.Hering.*de fideiuſſor.cap.*
5.*n.*357.*& ſeq.* adſtipulatur Conſil.
Carleual. *de Iudicÿs tom.2. tit.3.di-*
*ſput.*34.*n.*12.Taliter quod ſicuti ius
62 naturale fons eſt iuris Ciuilis, ita ius
ciuile eſt riuulus naturalis, Theo-
dor. Reinkinck *de regimine ſeculari*
*lib.2 claſſ.2.cap.4.nu.4.mihi fol.*394.
Tuamin. *d.tract.de legibus part.1.c.*
*4.*1.10.*& c.3.n.*27.

Si igitur hæc ſe habent huiuſmo-
di,omninò ad cõſequentiam eſt tra-
hendum, retrodonationem nõ pro-
priæ voluntatis arbitrio,dum nulla
interceſſit cauſa legitima reuocan-
63 di, ſed vel metu obtentam, ideoq;
nullã, aut ad irritum reuocandam,
Anna genitor *allegat.*114.*n.*2.Anna
genitus.*conſ.*73.*num.*16.Viſcont. *v.*
Metus Noguerol.*alleg.*29.*nu.*13.62.
& 63.Sabellius *var.reſol.cap.*70. Re-
gens Capyc.Latro *lib. 2.conſult.* 54.
*& deciſ.*138.Conſil.Hodiern.1.*con-*
*trou.cap.*16.ex alijs Bottillier. *de ſuc-*
*ceſſ.ab inteſt.theorem.*86.*nu.*1.*& theo-*
rem.ſeqq. nouiſſimè ſocer meus *tota*
alterc. 41. peracutè Regens Capyc.
Galeota (digniſſimus parens D.Io-
cobi nunc Regiam Cancellariam
Regentis, viri non tam doctrina le-
gum, quam rerum experientia glo-
rioſi) 2.*controu.illuſtrium c.14.n.*26.
*& ſeq.*Quia, vt diſſeruit Baldus. *Me-*
ticuloſa voluntas pragnãs eſt & impu-
ra,multiplicans quendam diſſenſum cũ
conſenſu, & quandam cum affirmatio-
ne negationem:habet in ſuperficie voli-
tionem , in medulla nolitionem ; ſcin-
ditur cor hominis in duas partes, vna
eſt velle,altera nolle ,prima ſuperficia-
lis; ſecunda realis,in tract. ſchiſmatis.
Vel ſaltẽ precibus importunis ,quæ 64
(vt Conſultorũ clamat authoritas)
vim habent cõpulſionis *l.* 1. §. *quod*
autẽ ibi, *Perſuadere eſt pluſquam cogi ,*
atq; compelli parere ff. de ſeruo corru-
pto l. atqui natura §. *ſi libero ff. de ne-*
got.geſtis l.vnic. C.de rapt. virgin. ibi
Niſi enim eam ſollicitauerit,niſi odioſis
artibus circumuenerit , non facit eam
*velle l.*1. §. 1: ibi,*qui ſapè importunis*
petentium interceſſionibus opprimun-
tur C. ne liceat potentioribus & l. 1. *C.*
de petit.bonorum lib 10. vbi Cæſar ita
cõqueritur , *Sèd quoniam plerumq; ita*
in nõnullis cauſis inuerecunda peten-
tium inhiatione cõſtringimur,vt etiam
non concedenda tribuamus, & tandem
Summus Pontifex, *Et improbitas im-*
portuna petentium à nobis,& predeceſ-
ſoribus noſtris nõ tam obtinuiſſe,quam
extorcuiſſe. extra de prabẽd. & dignit.
tradunt Soccin.Senior.*conſ.*253.*n.*8.
*lib.*2. Oltradus *conſ.* 36.*col.*1. Surdus
*conſ.*373.*nu.*12.*& ſeq.*Afflictus *deciſ.*
69.*nu.*6.de Franchis *deciſ.* 180. An-
næus

næus Robertus 2.rerũ Iudic. cap. 13.
& lib 1.c.15.Molfeſ.tom.2.tit.de con-
ſenſ.mulieris q.7. Ceual. quæſt. 348.
Melchior Paleaz de maioratu part.1:
q.25.nu.9.Menoch.conſ.395.nu.77.
Hartman. Piſtor. 1.queſt.29.Caſtil-
lus Sotomayor 3.cõtrou.cap.1.num.
112.180.& 105.Paſcal.de patria po-
teſt.parte 3.c.2.num.37.Io: Sandæus
deciſ. Friſiæ lib.4. tit.de teſtam.deciſ.
11.mihi fol.366. Andreol. 1.cap.16.
n.6.Regens Capyc.Latro tom.1.con-
ſult.54.nu.21.& 24. Perſius conſ.ci-
nil.6.n.13.optimè Tappia deciſ. 16.
num.9.Raudenſ.deciſ.45.n.2.ex alijs
Bottilier.omninò vidẽdus toto theor.
91.Barboſ.vot.deciſ.lib.1.vot.1.n.30.
lib.2.vot.16.n.31. Dũ enim quis an-
nuit potẽtiũ votis, ex importunitate
metum incurrit,Innoc.in c.petitio, de
Iureiuran.Bart.in tract.de Tyramn.q.
6.Iaſon in §.quadrupli col. 8.n.66.de
act.refert Crauett.conſ.10.n.17.Bot-
til.d.theor.91.n.1.& ſeq.& n.fin.Cõ-
ſil.Pratus 1.diſcept.forenſ.c.27.n.63.
P. Diana reſol.moral.part.3. tract.4.
65 miſcell.ita quod ſi obſequitur,non
libera volũtate, ſed neceſſitate qua-
dam exequitur, Paret potius, quam
aſsẽtitur,nec tam illum ex animo,quã
quia neceſſe eſt,ſequitur. sũt verba Se-
necæ epiſt.97.

Adeò enim grauem moleſtiam
inferunt inſtantiſſimæ preces,vt me-
ritó mouere debeant cõſtantem vi-
rum ad aliquid efficiendum: ſi enim
metus cruciatus corporis à DD.ap-
pellatur cadẽs in virũ cõſtantẽ; gra-
uior certè cruciatus animæ erit in-
ſtãtia precum aſſidua.Quod ſi apud
Summos Pontifices,& inuictiſſimos
Cæſares,quorũ ſuprema in Republi-
ca authoritas eſt, importunæ pre-
ces moleſtiam afferunt, vt ſæpè an-
nuant poſtulantium votis; quis ad-
dubitet,etiam ſecundum rectum ra-
tionis iudicium, adeò moleſtas eſse
inſtantes preces,vt meritò metui ca-
denti in conſtantem virum poſsint
æquiperari? Itaq; cum ex vna par-
te (vt in facti ſpecie) importunitas,
cuiuſcunq;ſit, valdè vrgeat, ne dicã
vexet,& opprimat, ex altera reuerẽ-
tia perſonæ petentis debita, puſilla-
nimem,timidũq; nec audentem cõ-
tradicere, rogatũ reddat; Iure opti-
mo vtraq; metuendi cauſa coniun-
cta,prudentem,ſimulq;conſtantem
coget,ipſiuſq; cõſenſum penitùs ex-
torquebit. Non ſunt preces (inquit
Quintil.declam.281.) vbi negandi li-
bertas non eſt.& Tacitus Suaſio ab eo,
qui iubere poteſt,vim neceſſitatis affert.
14.annal.Hinc Auſonius.

Scribere me Auguſtus iubet, & mea
carmina poſcit,
Penè rogans:blando vis latet imperio. 67
quandoquidem
Eſt rogare Ducũ ſpecies violẽta iubẽdi,
Et quaſi nudato ſupplicat enſe potens.

Immò ſi ipſa ſuaſio in alterius ver- 68
geret detrimentum(vt in facto)plus
haberet roboris,quam ipſa compul-
ſio Crauett.conſ.92.n.12.& conſ.10.
n.17.tranſcriptum à Tappia d.deciſ.
16.n.31.Staibanus Senior conſ.7.n.
8. Thorus alleg.vnic. poſt tom.1.vot.
circa finem. Vis quoq; exiſtimatur,
(ſubdit Robertus d.c.15.) non mo-
dò ſi homines vulnerẽtur,ſed ſi quid
contra legem, cõtra Ius, æquitatẽq;
fiat,ad text.in l.extat.ff.de eo quod me-
tus cauſa. Nam, Cum voluntas (vt
diſſeruit Auguſtinus lib.de duab.ani-
mab.) ſit animi motus, cogente
nullo, ad aliquid vel non amittendum,
vel adipiſcendum; His conſequens, 66
iuſtum dici metum, vbi quis patri-
monij ſui amiſsione mouetur,l.iuſta
ff.de manumiſſ. vind.c. Abbas de eo
quod metus cauſa.

Cũ itaq; vi nil agendũ, teſte Cleo- 69
bulo apud Laertium lib.1. quia, Nil
iuri tam inimicum,quam vis, Tullius

pro Cacin. Nihilq; conſenſui tam contrarium, quam metus l. nihil ff. de regul. iuris. Sequitur retrodonationem ad irritum reuocandã. Quia, *Cum locũ non habeat conſenſus vbi metus, vel coactio intercedit: neceſſe eſt, vt vbi aſſenſus cuiuſq; requiritur, coactionis materia repellatur*, intonuit Sũmus Pontifex in *cap. cum locum 14. de ſpõ-*
70 *ſal.* Et conſequenter, quia hoc mu-

nus aſpexit, *Maeſtas Imperatoria antiqua beneuolentia conſentaneum, & naturali rationi ſubnixum*, illud debet *intactum atq; illibatum cuſtodiri in omni auo valiturũ l. 1. §. in primo. C. de caducis tollend. l. ſi pater 7. §. vtrãq; V. remaneat vera, & irreuocabilis C. de Iure dotium.* Quia, ſicuti cum Caſſio-
doro prædiximus, *Æternum eſt be-* 71
neficium poſteritatis fauore collatum.

NOTABILIVM
EXEGESIS.

1 *Donatio facta ſolum nepoti acceptanti pro ſe, & filiꝗs, in ipſos hareditario iure transfunditur ex Tonduto.*

2 *Fallit, ſi in prafatione contractus exprimeretur donatum nepoti, & filiꝗs.*

3 *Verba in prafatione poſita cauſam finalem demonſtrant.*

4 *Ideoq; cenſentur in diſpoſitiuis omnimodò repetita.*

5 *Ex pracedentibus ſequentia declarantur.*

6 *Id habetur pro expreſſo, quoties ſic veriſimiliter diſponens futurũ fuiſſet, vt reſponderet.*

7 *Donans, & donatarius nõ poſſunt declarare fictitiam donationem hanc in praiudicium vxoris, & filiorum, quibus fuit quoq; donatum.*

8 *Marius Cutellus, & Seneca adducuntur.*

9 *Nemo poteſt allegare propriam turpitudinem.*

10 *Praſertim, ſi in alterius tenderet praiudicium.*

11 *Nec haredes illam defuncti.*

12 *Donatarius vi compulſus ad retrodonandum, cenſetur metu coactus ad declarandum ſimulatam retrodonationem.*

13 *In prohibitis non ſtatur partium aſſertionibus, & ſi ſacramento firmatis.*

14 *Adhoc vt donatio ſimulationis inſimuletur, debet exprimi idonea & ſufficiẽs cauſa ſimulationis.*

15 *Donationes ob cauſam non poſſunt de ſimulatione redargui.*

16 *Ha propriè dicuntur contractus, & magis de permutatione participant.*

17 *Simulatio ſicut à dote excluditur, ita ab hac donatione.*

18 *Pariter data actus neceſſitate.*

19 *Aut ſanguinis coniunctione inter donantem, & donatarium.*

20 *Donationes ob ingratitudinem donatarij reuocantur.*

21 *Crimen non debet indulgentijs ſubleuari.*

22 *Facultas reuocandi donationẽ quando concedatur haredi donantis, ſi donãs dum vixit, tacuit.*

23 *Effectus ingratitudinis recenſentur.*

24 *Actor tenetur probare intentionem*

Digitized by Google

nem ſuam, aliter reus obſoluitur.

25 *Ingratitudo eſt graue ſcelus, ideò regulariter non præſumitur.*

26 *Quilibet præſumitur innocens, donec aliter oſtendatur,*

27 *Qualis pater, talis præſumitur filius.*

28 *Pulcrũ Theodorici reſponſum adducitur.*

29 *Educationis primordia indicãt incrementa.*

30 *Quot modis committi poteſt ingratitudo.*

31 *Perſpicuus Vlpiani textus de præſumpta gratitudine loquens.*

32 *Tam Iure diuino, quam natura gentium, & Ciuili impellimur ad retribuendum benefactoribus.*

33 *Egregius Saluiani locus ad literam recenſetur.*

34 *Animalia mirã beneficiis exhibent gratitudinem.*

35 *Pactum non reuocandi donationem etiã ingratitudinis vitio quãdo validum.*

36 *Hoc pactum in diſpoſitiuis contractus adiectum ſubſiſtit, & quid in executiuis.*

37 *Donatio facta nepoti, eiuſque filijs non reuocatur ob ſolam ingratitudinem nepotis.*

38 *Innocens cum nocente æqua lance non iudicandus.*

39 *Magnum nefas alterum pro altero plecti.*

40 *Niſi præceſſerit culpa, nulla debetur pæna.*

41 *Filius non portabit iniquitatẽ patris.*

42 *Nemo ex facto alterius eſt ſuo Iure priuandus.*

43 *Donationes ob cauſam non reuocantur ob ingratitudinem donatarij.*

44 *Nec donatio ad ſuſcipiendos ſacros ordines.*

45 *Nec illa, quæ fit Eccleſiæ.*

46 *Nec quoq; remuneratoria.*

47 *Nec donatio contemplatione matrimonij.*

48 *Concluſio poſterioris partis.*

49 *Bona donata in donatarium trãsferenda ſimul cum fructibus.*

50 *Reſpondent vltima primis.*

SYNOPSIS.

ARgumenta, quibus impetitur hæc donatio referuntur, & refelluntur. * Proemialia publici documenti verba ſi patenter exprimant impulſum donantem donare Titio, & qui naſcentur ab eo, ſi ex diſpoſitiuis ſolum Titio largitum illuxerit, filij æquè ac ſi eſſent diſpoſitiuè vocati, ad donata iure proprio admittuntur. * Donans & donatarius ſi in retroceſſionis contractu ſimulatam, apparenter factam, &, vt noſtrates loquuntur, fictitiam hanc confiteantur donationem; eorum confeſſio, quæ ſubſtantiam non perimit veritatis, immò propriam detegit turpitudinem, nec vxori, nec præiudicium generat naſcituris, cum eadem compulſione cenſeatur extorta, qua retrodonatio fuit obtenta. * Donatarij ingratitudo, niſi legitimis probationibus patefacta, nullius roboris reputanda;

ſi vero

ſi verò iuridicè in lucem emerſerit, nec ſuffragatur, vbicumq; conſtiterit, donatorem promiſiſſe cum iuramento, præſertim in diſpoſitiuis contractus, etiam hoc ſcelere laceſſitum, non reuocare donationem; aut liberalitas in plures eſſet collata,& crimen ab vno probetur ſolummodò perpetratum. * Donationes ob cauſam, illæ præcipuè, quæ certarum nuptiarum occaſione fiunt, ſicuti ſimulationis inſimulari nequeunt, ita propter ingratitudinem reuocari, nulla ratione Iuriſprudentibus placuit.

PETITORII

PARS POSTERIOR.

Grauiſſimum eſt per calumniam ſubtrahi, quod collatum eſt munificentia principali, Caſſiod.1.var.epiſt.7.

HIs ita diſpoſitis, ne aliquid reſidere videatur ambiguum, ſupereſt vt obſtantia conuellamus, quæ ſi recta mentis acie perſpiciantur, *aliquantulum coloris, nil ſaporis* habere proſpiciuntur, vt in ſimili loquebatur noſter auriga Bart. *in l. ſtipulationes non diuiduntur num.10. ff.*
1 *de verb.obligat.* Primũ obiectũ, quod nempè donatio Nepoti ſolummodò facta ſit, qui,& ſi acceptaſſet pro naſcituris, in eos tamen donata iure hæreditario tranſtulit, ex traditis á Frãciſco Tonduto 1. *reſol. Ciuil.cap. 55.nu.* 13. Vmbra eſt, errore Tabellionis iniecta, quæ ſi luce veritatis attenditur, funditùs diſſipatur. Etenim,& ſi ex Notarij incuria (quæ non nocet partibus, vt dicemus) tãtum Nepoti donatũ appareat (præterquã ex narratiua retrodonationis liquet oppoſitum manifeſtè) In
donationis tamen præfatione patẽter exprimitur, donatorem contem- 2
platione matrimonij diſpoſuiſſe donare Nepoti,& naſcituris ab eo; quæ
verba,& ſi in præfatione poſita, cum 3
declarent voluntatem donãtis, cauſamq; donationis finalem oſtendãt, *l.cum ij in princip.ff.de tranſact.l.1.ff. ad S.C.Macedon.l.final.ff.de hæredib. inſtit.* Menoch. *conſ.*150.*n.*40.160.*n.*31.*& lib.6 præſumpt.*2. Mantic. *de tacit.lib.3.tit.*4. Ceual. *q.*828.*n.* 220. Barboſ. *in princip. Iuris v. Proemialia* 2.56. Seſſe *deciſ. Aragon* 23. Gratian. 4. *forẽſ.c.*742.*n.*7. Andreol. 1. *cõtrou. cap.*39.*n.*8.*& ſeq.* omninó Rota *apud Poſtium poſt tract. de manuten. deciſ.* 212.*n.*10. Nouarius *deciſ.*95.*n.*3.*&* 4. Præſul Maranta 1. *reſponſ.*23.*nu.* 57. Regens Rouitus *in pragm.* 1.*nu.* 25. *de official.* Viſcont. *in concluſ. v. Proemium* Regens Marinis 1. *quotid. cap.*77.*n.*3. Hering. *de fideiuſſor.c.*20. §.10.*nu.*57. Bottilier. *de ſucceſſ. ab inteſt.*

*teſt.theorem.*63. Conſiliar.Pratus *lib.*
4 *3.diſcept.cap.*22.*nu.* 4. in diſpoſitiuis
cenſentur omnimodò repetita,*l.Ti-*
tia.§.idem reſpondit ff.de verb.obligat.
vbi I.C. ait, *Idem reſpondi, plerumq;*
quæ in præfationibus concipiuntur, eti-
am in ſtipulationibus repetita creduntur,firmant Gratian.*d.cap.*742.*nu.*7.
& 8.*& lib.*5.*cap.*924.*num.*22. *&* 23.
Andreol.*ibidem n.*10.Petrus Loriotus *de Iuris apicib. tit. de exharedat.*
axiom. 40. Alfonſus de Olea *de ceſ-*
*ſion.Iurium,tit.*1.*q.*1.*nu.*5. omnium
veró pulcherrimè Reg.Capyc.Latr.
*tom.*1.*conſult.*46.*n.* 16.*cum ſeq.& lib.*
2.*conſult.*80.*n.*5.*&* 6.Bottil. *d.tract.*
*theorem.*62.*n.*15.&nos *IN IVRIDI-*
CIS LVCVBRATIONIBVS tot.Lucub.
1.vbi affluenter de repetitione cōditionis in altera diſpoſitionis parte,
etiam ſi eſſent capita ſepara[illegible]o
Præſide,differemus. Itaq; a[illegible]s
oportet, donationem Nepoti, [illegible]beris procreandis ab eo, & ſi non
ſentiant, vel conſentiant, factam,
vt in terminis concludit idem Regens Capyc.Latro *d. conſult.* 46. *nu.*
5 14.*et ſeq.* Quādoquidem præcedentia nedum ſequentibus lumen oſtēdunt, Menoch.*conſ.*117.*nu.*69.verū
in eis influunt omnia,Surdus benè
audiens *deciſ.*288.*num.*30.Gratian.
4.*forenſ.cap.*633.*nu.*32. *&* 648.*n.*7.
& 10.Immó ita potēs eſt hæc proemij ratio, vt ſicut nequit corpus ab
anima ſeparari,ſic diſpoſitio ab ipſa
proemiali ratione, à qua formam,
& normam recipit, Cephalus *conſ.*
548.*nu.*2.Gratian. 3.*forenſ.cap.* 558.
*num.*24.Andreol. *d.cap.* 39.*num.*10.
Guido Vbald.*cōſ.vnic.* poſt Andreol.*n.*53.Barboſ.*quo ſupra.*Nec enim
rem nouam aggredimur, aut viam
inſolitam ambulamus, cum vtriuſq;
iuris argumenta nos doceāt, vt vna
pars contractus ab altera interpretationem recipiat, *l.qui filiabus* 17.
*ff.de legat.*1. Anna *conſ.* 28.*n.*5. Gratian.5.*forenſ.cap.*940.*num.*11.Fuſar.
*de ſubſtit. tota q.*11. Nouarius *deciſ.*
108.*num.* 8.Regens Merlinus 2.*controu.cap.*1.*num.* 38. Ex quo ſi ore
omnium reſonat, id haberi pro ex- 6
preſſo, quoties ſic verid[illegible]iter diſponens futurū fuiſſet, vt reſponderet, Caſtill.*deciſ.*145.*n.*15. Merlin.
vbi proximè num. 39. Regens Latro
2.*conſult.*80.*nu.*11. Regens Marinis
2.*quotid.cap.*100.*n.*8.Bottilier. *theor.*
6.*n.* 21. reliqua ad præſcripta loca
remittimus.

Deindè de ſimulatione donatio- 7
nis opponitur; hanc videlicet donatarius cum nō realem,& verā, ſed apparēter factā in retrodonatione cōfeſſus ſit;his conſequens dicebatur,
donationem viribus vacuari,ideoq;
validam retrodonationem.Sed oppoſitio,ſi iuſto examine pōderetur,
plus ſubtilitatis, quam ſoliditatis
habere proſpicitur; & ſi enim ibidē
appareat hæc confeſſio, ea tamen,
vti fraudolenta, ideoq; legibus interdicta, præiudicium afferre non
poteſt vxori, & naſcituris, quibus
(vt ſæpiús dictum eſt) ius quæſitum
fuit irreuocabiliter,*Ne ex aliena malignitate* (inquit Cæſar) *alienum dānum emergat, in l.fin.C.de acq.poſſeſſ.*
l.id quod, vbi omnes *ff.de reg.iuris l.ſi*
voluntatis 4.*C.de dotis promiſ.toto tit.*
*plus valere quod agitur,*firmat Cutell.
de donat.contempl.matrim.parte 2.*tit.*
2.*diſcurſ.* 1.*ſpecial.* 20.*n.*15. vbi ſic
fatur. *In hac donatione ita annexa eſt* 8
cauſa vxoris,& cōſanguineorum,item
& filiorum,vt perperam agant, & fallantur contrahentes, qui putant in hiſcè contractibus aliud pro alio oſtendere;nam ex eis, vt aiebat D. Chriſoſtomus, ex ſimulatis deuenitur ad vera.
Hactenus ille. congruunt verba Senecæ. *Circumſcriptio ſemper crimen*
ſub ſpecie legis inuoluit, quod apparet
iam

in ea [illegible]*gitimum eſt , quod latet inſidioſum,* [illegible] *controu.*3. apud Hugonem Gr[illegible]tium *de Iure belli,& pacis lib.*2.*c.*16.*in notis* [illegible]*d nu.*20.*fol.mihi.*287. videndu[illegible] omn[illegible] imodó Gratian.5.*forẽſ. c.*924.[illegible] [illegible]is Merlin.*d.c.*34.

9 Imm[illegible] [illegible]m in retroceſſionis contract[illegible] tam á donatore, quam donatario allegetur propria turpitudo, non vtiq; contra ſe ipſos, ſed ab ipſis commiſſa, Molfeſius *conſ.*11.*nu.* 10. Iacobus Scultes *obſeru. forenſ. lib.* 1. *obſeru.*55.*nu.*54.*mihi fol.* 377. vterq; non debet audiri. *Cum profitearis* (ſic donatorem redarguunt Cæſares) *in fraudem te alterius donaſſe, profeſſionẽ inhoneſtam continere intelligis, atq; ita ſi donationẽ perfeciſti, eam reuocare non potes ex memorata allegatione ſub obtentu pænitẽtia, l. cum profitearis. C. de reuoc. donat.* & alibi donatariũ, *Si fraudẽ ſe feciſſe creditoribus, vt reuoces libertates, audeat dicere, audiri non debet, l. ſi creditoribus C. ſi ſeruo pignor. dato,* in pũctis Molfeſ. *vbi ſupra* Repetita namq; promulgatione decretum eſt, non poſſe quemquam propriam turpitudinem allegare, *l. mercalẽ C. de condit. ob turpem cauſam l. tranſactione finita*, & vtrobiq; Doctores. *C. de tranſact.* Viuius *deciſ.* 339.*nu.*6. Maſcard. *de probat. concluſ.* 439. Viſcont. *in Concluſ. v. Turpitudinem*, latè Amaya *lib.*2.*obſeru. Iuris*

10 *cap.*9.*nu.* 16. præſertim ſi in alterius tẽderet præiudicium, Gottrau. *de re-*

11 *ſtit.* 85, multominus hæredes, *l. rem alienam. ff. de pignor. l. filios C. de reuoc. his, quæ in fraudem* Alex. *in l. nemo poteſt ff. de legat.*1. Ruinus *conſ.*123.*n.* 11. & 194. *nu.*1. Signorol. *conſ.* 180, Iaſon *in l. iuſiurandum* §. *procurator* 28. *ff. Iureiur.* Anton. de Burgos *in cap. ad noſtram n.* 30. *de empt. & vendit.* Menoch. *conſ.* 1095. *num.*19. & 1101.*n.*49. Viuius *vbi ſup.* Eo magis in facti ſpecie, dum noſtra donatio ad præſcriptum Iuris celebrata proſpicitur, Bald. *in d. l. ſi creditoribus & in l. non dubium col.*9.*C. de legibus, & in l.*1.*C. plus valere quod agitur* Menoch. *d. conſ.* 1101.*num.*51. Ex quo igitur nõ deceptoribus, ſed deceptis iura ſubueniũt, *l.*2 *in fin. ff. ad S.C. Velleian. l.*2.*C. ſi minor maiorẽ ſe dixerit, c. vniuerſorum, de rerum permut. d. c. inter dilectos*, optimè Reipublicæ cõſulitur, ſi hac confeſſione non reluctante, donatio firma, illibataq; cuſtodiatur, *c. inter dilectos.* §. *attendentes, de donat.*

Hinc ſi ſanioris inſpectione iudicij facti veritas denudetur, non aliter coniectamus, propriæ voluntatis arbitrio donatarium impulſum fuiſſe ad declarandam ſimulatam donationem, ſed quia vi compulſus, m[illegible] [illegible]actus, vel ſaltem precibus i[illegible] [illegible]anis (vt ante iam diximus) in[illegible] [illegible]us fuit ad retrodonãdum, eadẽ cõpulſione cenſetur adſtrictus ad ſic confitendum. Documentis enim frequẽtibus experimur, quod ea facilitate, qua quis ad abſoluendum primum actum impellitur, eadem ad confitendum huiuſmodi vrgeatur, Bart. *in l. ſi forte ff. de Caſtrenſ. pecul.* Iaſon *in l. ſi donatione n.*4 *C. de collat.* Honded. *conſ.*45.*nu.*13.*lib.*1. Tuſcus *pract. concluſ. v. Aſſertione cõcluſ.* 535. Menoch. *conſ.* 918.*n.*24. Calà *de modo articul. num.* 723. laxiori calamo Gratian.5.*forenſ. cap.* 824.*num.*60.& Regens Capyc. Latro *deciſ.* 148.*nu.* 30. ſicuti quoq; eodem modo, quo quis ad contrahendum trahitur, eodem inducitur ad iurandum, ex alijs Bottilier. *theorem.* 62. *num.* 8. ſocer meus *altere.* 36. *num.* 18. Rationem adnectit Cæſar, cũ ait, *Siquidem clãdeſtinis, ac domeſticis fraudibus facile quidnis pro negotij opportunitate confingi poteſt, vel id quod verè geſtum eſt, aboleri, in l. data* 27.*C. de donat.* me- 12

mor

mor eſt Staiban. 2. *contron. cap.* 156. *n.* 95. *&* 192. *n.* 8. Ideoq;ne via aperiatur ijs, qui prauitatem ſuam ſatagunt palliare, ad text. *in c. vnic. vt Eccleſiaſtic. benef.* huiuſmodi confeſſiones, quæ ſubſtantiam non perimunt veritatis, firmitate deſtituendæ ſunt, quia potius, *quid fides veri ſuggeſſerit*, attendi debeat, ad text. *in l. ſi Præſes C. de donat.* firmãt Gratiã. & Regens Latro *locis adductis*, Socer meus *alterc.* 36. *num.* 18. *fol.* 205.
13 Expediti ſiquidem iuris eſt, in prohibitis non ſtari partium aſſertionibus, & ſi Sacramẽto firmatis, Tiraq. *in l. ſi vnquam v. donatione largitus n.* 91. Surdus *de alimentis tit.* 8. *priuil.* 57. *n.* 73. Antonius Faber *in C. lib.* 4. *tit.* 29. *defin.* 6. Molfeſ. *conſ.* 42. *nu.* 2. Gratian. 4. *forenſ. c.* 669. omninò Regens Capyc. Latro *d. deciſ.* 148. *n.* 30. & ſocer meus *locis laudatis*, aliter, vt fraus fieret legibus, eſſet in noſtro arbitrio poſitum, vt lucraretur effectum, quod eſt legibus interdictum; vel vt ratiocinatur in ſimili Vlpianus, *Alioquin inuenta erit alienandi ratio, in l. magis puto* 5. §. *ſi pupillus il ſecondo ff. de rebus eorum* Soccin. Senior *conſ.* 66. *n.* 3. *lib.* 1. Menoch. *lib.* 3. *præſump.* 29. *n.* 26. ex multis Zacchias *de Salario q.* 76. *n.* 50. cum alijs ſupra citatis, conferunt ea, quæ copioſè retexuit Farinac. *de falſit. & ſimulat. q.* 162. *num.* 37. *& ſeq. & de inditijs & tortura q.* 46. *n.* 76.

Et poſito, non admiſſo, ſimulationis confeſſionem ſubſiſtere, ſi tamen illa ſolertis inquiſitionis indagine perſcrutetur, donationẽ nequaquã
14 eneruat; nam cum idonea, & ſufficiens cauſa, qua ſimulatus dicatur contractus, non explicetur, de ſimulatione donatio non arguitur, Reg. Merlin. 2. *contron. cap.* 17. *n.* 11. *&* 12. vbi diſputationẽ vberi filo pertextam decurrit, ex alijs ſocer meus
tota *alterc.* 26. Maximè quia ſæpe- 15
dicta donatio eſt ob cauſam, quæ nequit de ſimulatione redargui. Etenim non omnis donatio ſimulationis inſimulatur, ſed ſimplex dumtaxat, & quæ abſq; cauſa perficitur; vndè præexiſtẽte legitima donãdi cauſa, ſimulationis ſuſpicio profligatur, Caualer. *deciſ.* 420. *n.* 5. latè Farinac. *d. q.* 162. *n.* 97. Cyriac. 2. *contron. cap.* 255. *nu.* 38. Mercurial. Merlin. *de pignoribus deciſ.* 48. *n.* 15. Regens Mer-
lin. *d. cap.* 17. *n.* 18. *&* 19. Huiuſmodi 16
enim liberalitates impropriè vocãtur donationes, Clarus §. *donatio q.* 21. *n.* 4. cum propriè ſint contractus *l.* 1. *l. hoc iure* §. 1. *& fin. ff. de donat.* Tiraq. *in l. ſi vnquam v. donatione largitus n.* 142. Molfeſius *parte* 4. *q.* 25. *n.* 8. *& ſeqq. de ſucceſſ. ab inteſt.* Gratian. 4. *forenſ. cap.* 749. *n.* 14. *&* 15. Cyriac. 2. *cap.* 270. *nu.* 13. & potius de permutatione participant, *l. ſed et ſi lege* §. *conſuluit*, vbi Bart. *ff. de petit. hæredit.* ex alijs Menoch. *conſ.* 723. *n.* 10. *&* 967. *n.* 19. Fontanell. *clauſ.* 4. *gloſ.* 28. *num.* 6. Molfeſ. *vbi ſupra* Regens Merlin. *d. cap.* 17. *n.* 19. *& cap.* 60. *n.* 4. Gizzarell. *deciſ.* 22. *n.* 17. vbi Ioſeph de Mele Regens Capyc. Latro *deciſ.*
14. *num.* Quo fit, vt ſicuti à contra- 17
ctu dotis ſimulatio, & fraus excluditur, Alciatus *conſ.* 125. *nu.* 8. Farinac. *de falſitate & ſimul. q.* 164. *num.* 108. Staiban. 2. *reſol. cap.* 103. *nu.* 59. ita ab hac donatione, quæ æqua lãce cum dote, vt diximus, iudicatur, in punctis Anna *alleg.* 23. *n.* 7. *& ſingul.* 568. Regens Capyc. Latro *conſult.* 46. *n.* 39. Staiban. *quo ſupra.* Ac-
ceſſit, quia donatio ex neceſſitate 18
(vt prædiximus) facta fuit, aliàs cõtrahentes matrimonium non contraxiſſent, vndè data actus neceſſitate præſumptio ſimulationis excluditur, Farinac. *loco laud. n.* 144. Muta *deciſ.* 28. *nu.* 14. Regens Latro *d. con-*

ſult.46.n. 45. Pariter data ſanguinis coniunctione inter donãtem, & donatarium, vt apertiùs explicat idem Regens *ibid.n.*29. Sequitur ergò donationem, quamuis ſimulationis colore velatam, perpetuis viribus roborandam.

20 Demum obijcitur, & Gordianus nodus præconizatur. Eſto donationem validã, quia donatarius fuit in donatorẽ ingratus, his conſequens donationem ad irritũ reuocandam. *Propter eius ingratitudinem* (inquit Pontifex) *in quem liberalitas eſt collata, donatoris perſona de rigore iuris eam poterit reuocare, cap.fin.de donat. l. his ſolis l. fin.C. de reuoc. donat.* Si enim apertiſſimè legibus cautum fuit, ingratos liberos à maiorum ſuorum hæreditate meritò repellendos *l.* 10. *C. de ſecundis nupt.* cur non id ad ingratos donatarios extendendum, vt eodem ſupplicio percellantur? ſic herclè. Ita complures, quorum ſignifer eſt Afflictus *deciſ.* 264. *n.*48. Clarus § *donatio q.*21. Mozzius Faber Tleutherus & cæteri apud Borrell. & Hunnium, ille *in ſumma deciſ. parte* 3. *tit. de reuocand. donat. n.*
21 17. iſte *Encyclopedia iuris parte* 3. *tit.* 26. *c.* 6. *n.* 1. nouiſſimè Acoſta *de priuil. creditorum reg.* 1. *ampl.* 9. Quandoquidẽ, vt ait Cæſar, *Venia talibus nõ permittitur, nec crimen indulgẽtijs ſubleuatur, in l. ſi appariter C. de cohor-*
22 *talibus lib.*12. Et quamuis hæc reuocandi facultas videatur ſolum conceſſa donantibus, non eius hæredibus, *Cum fas non ſit* (inquit textus) *vllo modo inquietari donationes, quas is, qui donauerat, in diem vitæ ſuæ nõ retractauit, in l.*1. *§ fin.ff.de reuoc. donat. & in d.l. fin.d.c.fin.* Tiraq. *in l. ſi vnquam v. ſuſceperis liberos nu.* 215. Acoſta *ibidem n.*30. Borrell. & Hunnius *locis adductis.* Attamen ex facti ſerie (ſubdebatur) liquidò apparere donantem, antequam naturæ debitum perſoluiſſet, de ingratitudine donatarij in Curia fuiſſe conqueſtũ (immò extraiudicialis ſufficeret ex eis, quæ congerit Fontanell. *de pactis clauſ.*4. *gloſ.*28. *num.*30. & voluit quoq; Tappia *deciſ.*2. *nu.* 382.) quo caſu poteſt donatio ab hæredibus retractari, Tappia *nuper laudatus nu.* 380. ſicuti quoq; reſcinditur ab eiſdem, ſi ingratitudo fuerit ignota donanti, vel iſte morte præuentus illã non valuit reuocare, probat latiſſimè Riminald. *in* §.1. *de donat. num.*
554. Non enim (ſi iuris rationem 23
intueamur) conueniens eſt alienas res capere, & frugalitatem donatoris irridere, quia ille ventus vrens ingratitudo eo protrahitur, teſte Bernardo, vt fontem pietatis, fluenta gratiæ, rorem exiccet miſericordiæ, ſicuti benè notando poſt alios decurrit Amaya 2. *obſeru. Iuris tota obſeru.*6. Hinc licet ratio naturalis, velut rerum omnium rectiſſima arbitra, liberis parentum hæreditates adijciat, vt diximus *in hoc PETITORIO part.* 1. *n.* 50. ingratitudo tamen debitum naturæ abſorbens, filios exhæredes facit, *l.*4. *C. de patria poteſt. Nouell.* 115. *c.* 19. Pariter licet magnus ſit libertatis fauor, eiuſq; theſaurus impretiabilis, *l. libertas ff. de regul. iuris* Amaya *lib.*3. *obſeru.* 7. *n.*1. ingratitudo eius exiſtens domitrix, auream naturæ libertatem duriſſimo ſeruitutis iugo premit, *l.*2. *C. de libertis & eorum liberis*, *can.*8. 21. *q.*1. ad materiam videantur P. Cornelius à Lapide *in prouerb. Salomonis c.*3. *&* 27. *mihi fol.*78. Melchior Iunius *lib.*3. *quæſt. politic. q.*106. *n.*5. *mihi fol.*408. Borrell. *d. tit. de reuoc. donat.* Bibliothecæ pauperum, nempè Magnum Theatrum vitæ humanæ, & Polianthea *v. ingratitudo* Carol. Paſcal. *infra laud.*

Ve-

Digitized by Google

Verum nos, qui veritatèm coli-
mus,hunc Gordij nodum non Mar-
te,ſed arte plurifariã diſſoluemus.
Primum viriliter propugnando nul-
lam à donatore, antequam fati mu-
nus impleſſet,probatam fuiſſe ingra-
24 titudinis cauſam,quod tamen liqui-
dó ipſius intererat hoc deducere, &
inter ipſa litis auſpicia comproba-
re,ad vulgatos textus *in l.actor C.de*
probat.l.qui accuſare C.de edendo l.co-
*gi C.de petit.hæredit.*firmãt Maſcard.
de probat.v. Actor. Cyriac.1 *controu.*
*cap.5.& cap.*174.*nu.*6. Borrell. poſt
alios quos adducit *in ſumma deciſ.*
parte 2.tit.de probat. in princip. & tit.
de Expenſis nu. 331. optimè Regens
Capyc.Latro *tom.1.conſult.*62.*num.*
30. Herman. Vulteius *de Indicijs lib.*
3.*c.*7.*nu.*52.Hunnius *Encyclopadia*
*parte 2.tit.*12.*cap.*4.*de probat.n.*3.Cũ
enim iuris ſit explorati, quod acto-
re non probante, is qui conuenitur,
& ſi nihil probauerit, debeat ex le-
gibus præcitatis abſolui; omninò
firmandum eſt nobis, donatarium
abſoluendum ab impetitis, ex quo
donans idoneis teſtibus, aut demõ-
ſtrationibus apertiſſimis cauſã cri-
minis non deduxerit in iudicium;
ex verbis Iuſtinianæis *in d.l.fin.* ibi
Ex ijs tantummodò cauſis ſi fuerint in
iudicium dilucidis argumentis cogni-
tionaliter approbata, quod prius ſic
reſcripſerat Theodoſius, *Niſi edoctis*
manifeſtiſſimis cauſis, quibus eam per-
ſonam,in quam collata donatio eſt,con-
tra ipſam venire pietatem,& ex cauſis,
qua legibus continẽtur, fuiſſe conſtabit
25 *ingratam l.*9.*eod.tit.*Eſt enim graue
ſcelus ingratitudo, Franciſc. Petrar-
ca *dial.* 28. *de Ingratis* Carolus Pa-
ſcal. *de virtut. & vitijs cap.* 50. Mel-
chior Iunius (miſsis conſultó pluri-
mis) *vbi ſupra.* & ſunt iura perſpi-
cua *in d.l.his ſolis d.l. fin. & l.2.C. de*
libertis,& eorum liberis,quod vitium
regulariter nõ præſumitur *l. omninò*
C.de inoffic. teſtam.l. 2. & vtrobiq;
ſcribentes *C. de ſecund. nupt.* Meno-
ch.peregregiè *conſ.*723.*n.*4.*& lib.* 5.
*præſumpt.*4. *num.* 11. Immó quilibet 26
prima facie præſumitur innocens,
donec aliud in contrarium oſtenda-
tur,*l.abſentem ff.de pænis l.cum proba-*
tio ff.de probat. Alciatus *de præſumpt.*
*reg.*3.*præſumpt.*4. *n.*1. & 2.ex multis
Menoch.*lib.*5.*præſumpt.*1.*num.*16.&
per totam & præſumpt. 4. Maſcard.
*concluſ.*222.Farinac.*de Inditijs q.*47.
*n.*277.Ioſeph Ludouic.*deciſ. Lucenſ.*
4.*num.*32.Hieron. de Laurent. *deciſ.*
Auenion.84.*n.*4. Danza *de pugna Do-*
ctorum lib.2.tit.de Homicidio c. 4. *nu.*
28.*& ad Gramat.deciſ.*5.*nu.* 6. Botti-
lier.*de ſucceſſ.ab inteſt.theorem.*4.*n.*8.
Et quod interpretatio excluſiua de-
licti in ambiguis capiatur, docent
Maſcard.*concluſ.*496. Farinac. *parte*
3.*q.*85.*n.*1.*& ſeqq.& d.q.*47.*nu.*284.
Gaill.2.*obſeru.*97. *n.* 2. Regnerus Si-
xtinus *conſ. Marpurg.*8.*nu.*35. *vol.* 2.
Viſcont.*v. Actus* Niger *de except.cap.*
18.§.8. Regens Capyc. Latro *deciſ.*
13.*nu.* 4.Hunnius *Encyclopadia parte*
2.*tit.*10.*de præſumpt.c.*2.*n.*7.*mihi fol.*
237. Et ſunt Pontificia iura *in cap.*
dudum 16.*de præſumpt.& c.vnico de*
ſcrutinio.

Præſertim in facto, dum donata- 27
rius ne dum ex bonis,honeſtiſq; pa-
rẽtibus fuit progenitus, quo caſu ſi-
uè in naturalibus incrementis, ſiuè
in moralibus inſtitutis eiuſdem con-
ditionis,& vitæ cum illis eſſe præſu-
mitur, ad text. *in l cohortalis C. de co-*
*hortalibus lib.*12. latiſſimè Caſſaneus
in Catalogo gloria mundi parte 11. *cõ-*
*ſid.*25.*mihi fol.*427. Vincentius Tur-
turetus *de nobilitate Gentilitia lib.*3.*c.*
2.*fol. mihi* 122. pulcrè Simanca *de*
*hæreticis c.*50.*n.*10.*& ſeqq.*Maſcard.
*d.concluſ.*222.*nu.*3. *& concluſ.*1003.
Farinac.*d.q.*47.*n.* 279. Paſcal.*de pa-*

tria poteſt. parte. 4.c.5.præclarè Edo
Nehuſius *in Theatro ingenÿ humani*
*lib.*2.c.12. *de nobilitate sãguinis, mihi*
*fol.*228.quo loci aſſeruit, Rarò ex in-
clyto ſemine naſci filios, in quibus
non emineat imago paternæ nobili-
tatis;idq; pluſculis illuſtrat exẽplis,
nouiſſimè P. Henricus Engelgraue
in Cæleſte Pantheon, ſiuè Cœlum nouũ
in Natiuitate S. Io: Baptiſta §.3. *mihi*
*fol.*333.& nos diffuſiùs *in noſtro MV-*
*SAEO part.*1. *in norma PARENTVM*
axiom 4.Quo pertinet illud Poetæ.

Quod viret in folÿs venit ab radicibus
humor,
Et patrum in natos tranſeunt cum ſe-
mine mores.

28 & extat pulcrũ Theodorici teſtatum
apud Caſſiodorum, cũ ait, *Prouidẽtia*
noſtra ratio eſt, in tenera ætate meri-
ta futura tractare, & ex parentis vir-
tute prolis indicare ſucceſſus quia bo
na certa ſunt quæ fidem ab exordio tra
hunt, dum origo neſcit deficere, quæ cõ-
ſueuit radicitùs pullulare. Fertur cur-
ſu perenni fontium vena vitalis, &
hanc conditionem ſubſtinent cuncta
manantia, vt ſapor, qui conceſſus eſt
origini niſi per accidentia fuerit vitia-
tus, neſciat riuulis abnegari, *lib.* 2.
29 *epiſt.* 15. Sed quia bonis moribus
proſpicitur à teneris educatus, ex
doctrina Platonis (quem *ingenÿ do-*
ctrinæq; Principem, appellat Tulli-
us, *ad Q. Fratrem*, & Calliſtratus I.C.
ſumma prudentia, & authoritatis vi-
rum, *in l. ſi quis ff. de nundinis*) qui
4. *de Republ.* ait, *Quale cuiuſq. fuerit*
puerilis educationis initiũ, talia erunt
etiam, quæ ſequuntur, probant Simã-
ca *ſuper laudatus n.*12. Farinac. *d. q.*
47. *num.*282. & nos *in ſæpedicto MV-*
SAEO loco citato axiom. 12. Firman-
dum eſt ergo, ingratitudine donata-
rij legitimè non probata, non poſſe
donationem ingratitudinis velamẽ-
to ad irritum reuocari.

Et vbi res eſſet ambigua, quam
tamen clariſſimam arbitramur, ad-
huc donator laboraſſet incaſſum;
quandoquidem nõ probaſſet, quod 30
donatarius atroces iniurias in eum
effuſerit; impias manus intulerit: ia-
cturæ molem ex inſidijs ſuis ingeſſe-
rit: vitæ periculum ei inuexerit: aut
conuentiones habitas nõ adimple-
uerit. Nunquam liquidò deduxiſ-
ſet, quod quadam iactantia ceruices
aduerſus eum rexerit: vel grauis of-
fenſæ culpam contraxerit (quæ ſunt
ingratitudinis notæ) ad text. *in l. his*
ſolis & l. fin. C. de reuoc. donat. de qui-
bus Borrell. *d. tit. de reuoc. donat. n.* 12.
Hunnius *Encyclopædia part.* 3. *tit.* 26.
cap. 6. *n.* 4. Acoſta *ſupra laudatus n.* 2.
Immò cum multa donator in dona-
tarium, vltra præſtitam largitatem,
contulerit beneficia, *& ea fuère in*
officÿs gratiora, quæ cum liceret etiam
non impendere, tamen cauſa dilectio-
nis impendidit, ſunt verba text. *in*
can. iam nunc 28 *q.* 1. de quo Caſtil-
lus Sotomayor 5. *quotid. contron. cap.*
89. *num.* 109. omni iure nepotem
non ad ingratitudinem (vt ſuppo-
nitur) ſed ad retributionem gratiæ
inclinauit, adeóut, *Præſumatur illi*
iugiter obſequutum, vt natura ipſius
religio flagitabat, vt verba Cæſaris
mutuemur *in l.* 2. *C. Theodoſ. de inoffi-*
cioſo teſtam. Reconditum eſt Vlpia- 31
ni reſponſum *in l. ſi verò non remu-*
nerandi §. *Idem Papinianus ff. man-*
dati, ibi, *ſi donationem in libertum pa-*
tronus contulit, videri poſtea libertum
patrono donaſſe, affatim Coraſius de
gratitudine donatarij loquens *lib.* 6.
miſcell. cap. 17. *n.* 7.

Diuina enim iubente lege: com-
muni inſtillante natura: & moribus 32
gentium impellentibus, ad retribu-
endum beneficis inclinamur. Ætér-
næ veritatis eſt verbum, *Cui ampli-*
us creditur, amplius exigatur. Luc. 12.

Na-

Naturæ ſenſientis inſtinctu adſtrin-
gimur, *Vt grati ſimus aduerſus eos,
qui nobis aliquid præſtiterunt*, Senec.
5. *de benef. c.* 17. *Æquiſſima tandem
vox eſt Ius gentium præſeferens, Redde
quod debes*, Idem Senec. *loco cit. lib.* 3.
cap. 14. Ex legibus quoq; Romanis,
*Si qui ad antidora acceperunt, ad re-
munerandum ſibi aliquem naturaliter
obligarũt l. ſed & ſi lege, §. conſuluit ff.
de petit. hæredit.* Ita homini Ius om-
ne præſcripſit, vt viciſsitudinẽ gra-
tiæ pro beneficijs daret, & collatum
officium alio officio quoq; repende-
ret; adeò vt digna retributionis vi-
ciſsitudine, quanto cæteris munifi-
ca liberalitas donatoris donatariũ
ſublimauit, eò antidorali nexu ille
33 remanſit ſtrictiùs obligatus. *Natu-
ra ipſa hominum, conſuetudoq. commu-
nis* (intonuit Saluianus) *hac ipſa ge-
nerali cunctos lege conſtringit, vt
à quibus aliquid liberalitatis accepi-
mus, plus ei gratia debeamus. Arctat
quippè nos ad retributionẽ dati accepta
largitio; ante vſum, & munificentiam
liberalitatis aliena liber eſt quiſpiam
beneficiorum fauore non grauatus: co-
guntur omnes ipſa beneficentia ſua ad
repenſationem viciſſitudinis, poſtquam
eſſe cæperint debitores, lib. 4. ad Eccleſ.
Cathol.* Quid de hominibus loqui-
34 mur, quãdo animantia rationis ex-
pertia mirã exhibent gratitudinem?
ferociſsimus Leo, feritate depoſita,
nutritori blanditur, à periculis ſub-
trahit, a morte liberat, Aulus Gel-
lius *noct. Attic. lib. 5. cap.* 14. Tiraq. *in
l. ſi vnquam, verb. donatione largitus
n.* 67. Riminald. *in rub. de donat. num.*
Caldas Pereyra. *conſ.* 8. *nu.* 44. Vrſus
atrociſsima bellua beneficijs man-
ſueſcit; immò omne ſubit onus, vt
benefactori gratiſsimum ſe exhibe-
at. Elephas quoq; memor eſt bene-
ficij, *In magiſtrum quippè recipit,
quem ſibi ſubueniſſe cognoſcit*, Caſ-
ſiod. *lib. 10. var. epiſt.* 30. Reuerà ſic
eſt. *Quanto plus fuerit humanitatis
impenſum, tanto proniùs amor deuotio-
nis incumbit, hac eſt enim natura mẽ-
tis humana, vt quod admittit ex com-
modo, compenſat in gratia, & animum
præſtita largitas interiore quodã vin-
culo charitatis obſtringat*, ait Cæſar
*in l. vnic. C. Theodoſ. de trig. ann. præ-
ſcript.* volutentur (ne actum aga-
mus) Alex. ab Alexandro *lib. 5. ge-
nial. dierum c.* 1. Regens Tappia *de-
ciſ. 6. nu.* 33. Octau. Caracciol. *deciſ.
Sicil. 40. num.* 10. Viſcont. *v. Obligatio
antidoralis* Zacch. *de Salario q.* 1. *nu.*
21. Barboſa *in votis deciſ. lib. 3. vot.
93. n. 27. mihi fol.* 107. Tiraq. Rimin.
Pereyra vt ſupra, & paſsim alij; His
ergò fit conſequens, non iuridicè
probata ingratitudinis cauſa, immò
gratitudine omni iure præſumpta,
reuocationis effectum penitùs eua-
neſcere, *l. adigere §. quamuis ff. de iure
patronatus*, cũ conglomeratis à Bar-
boſa *in princip. Iuris v. cauſa n.* 11.

Et eſto probatam ingratitudinẽ
(quod negamus) adhuc illa, ſi ra-
tionis lumine attẽdatur, nequit do-
nationem validis hactenus funda-
mentis roboratam euertere. Nam 35
cum ex ventre inſtrumenti euiden-
ter appareat, promiſiſſe donantem,
etiam hoc ſcelere laceſsitum, non
reuocare donationem; ita vt quot
vicibus retractare tentauerit, intelli-
geretur tot cõfirmata; ipſa ſanè pro-
miſsio ſeruanda eſt, in hanc ſenten-
tiam videntur iuiſſe pedibus Ioan-
nes Andreas Butrius Ancar. Imola.
Alex. Felin. Decius Cagnol. Bolo-
gnet. Bauer. Petrucc. Tiraq. Rimin.
Burſat. Gunther. & Seraphin. apud
Menoch. *d. conſ. 723. in fin.* ſuffragan-
tur Iacob. de Franch. *rub. de feudo
Guardia n.* 27. pleniùs Gratian. 1. *fo-
renſ. c. 96. num.* 36. Ripa *obſeru.* 138.
Guttierez, *de contract. iuratis c.* 10.

n. 5. &

Digitized by Google

n.5.& ſeqq. Riccius collect. 197. Paſcal. de patria poteſt. parte 1.c. 8. num.
103. Pacto enim fieri poteſt, vt iniuria nõ ſit iniuria, Menoch. conſ. 155.
n.25. Ripa in l.fin.nu.181.C.de reuoc.
donat. Riminal. conſ. 569.nu. 120. Petrus Sanz de diuiſ.bonorum lib.3.c.6.
nu.28. maximè quia pactum iureiurando proſpicitur roboratum, optimè Gratian. vbi ſupra n.37. Tiraq. in
l.ſi vnquam in præfat.nu.240. Molin.
Guttierez, & Seraphin. apud Fontanell. clauſ.4.gloſ.28.n.42.& ſeqq. vbi
Tabelliones admonuit, nè inconſideratè hanc clauſulam in his apponant donationibus, quæ tantoperè
nocet partibus(quidquid aliter opinetur Acoſta de priuil. credit. reg. 1.
36 ampl.9.nu.11.) Immò in facti ſpecie
firmiſſimum robur ſortitur hæc pactio, quia reperitur adiecta, non in
executiuis, in calce videlicet inſtrumenti, in quo ſubſtantiam obligationis non auget, nec ex ea oritur
noua actio, Cacher. deciſ. 164. Intrigl. de feudis cent.2. art.6.n. 58. Regens Tappia deciſ.2.n.296. Regens
Marin. 1.cap.195.n.13.& lib.2.c.20.
n.43. Regens Capyc. Latro deciſ.22.
n.40. Regens Marcian. 2. diſput. cap.
52.n.33. Conſiliar. Staiban. 2. reſol.
129.n.6. Sed in diſpoſitiuis, in principali nempè diſpoſitione donationis, in qua dubio procul diceretur
adiecta de voluntate partium, non
de ſtylo Notariorũ, vberrimè Fontanell. clauſ.4.gloſ.21.parte 2.nu.62.
& ſeq. conferunt notata ab Anna alleg.19.n.27. Paſcal. parte 2.c.8.n.11.
37 Adhæc ſubiunximus. Poſito donatarium ad ingratitudinis vitium
conſulto calore prolapſum; non tamen conſequens eſt, eſſe donationẽ
ingratitudine reuocandam. Nam
cum ipſa (vt ſæpiùs dicebamus) ne
dum donatario facta ſit, quam liberis procreandis, & intereſſe quoq;
tangat vxoris, in quibus nec morum
culpa nec criminum; nequit vnius
ſcelere, in aliorum quorum intereſt
præiudicium, rettactari. Iniquum iudicamus (ſtatuit Cæſar) vt alieno odio
alius prægrauetur, l.ſi quis §.legis autẽ
C.de inoffic.teſtam. Nec ratio recta patitur (ſubdit Pontifex) vt innocens 38
ad paria cum nocentibus iudicetur, c.
ratio de regul. iuris in 6. Donatatius
itaq; Iuri filij ſui minimè nocere poterat, nec ſuam naturam fallere: ſatis
enim crudele eſſe videtur, eum, qui non
ſentit, ingratum exiſtimari, ſubiungit
Imp. in d.§. legis autem, probant in
terminis Bald. in l.cum poſt diuortiũ,
§.patrona ff.de iure dotium, Salycet. &
Iacobin. in l.ſi dotem.C.de Iure dotium.
Ruinus in d.l.fin. nu.171. C. de reuoc.
donat. Boerius deciſ.27.& conſ.41.n.
8. Ant. Guntherus de contract. iuratis
c.10.n.4. Petrus Sanz de diuiſ. bonor.
d.c.6.n.95. Menoch. d.conſ.723.n.21.
notabiliter Fontan. de pactis clauſ.4.
gloſ.28.num.11. Cutell. de donat. contempl.matr.lib.1.parte 6.n.34.diſcurſ.
3.prima tract. Zacchias de Salario q.9.
n.3. Acoſta de priuil.cred.reg.1.ampl.
9.nu.12; omnium verò pulcherrimè
Anton. Faber ſic inquiens. Donatio facta fauore matrimonij, ſiuè proprij ſiuè alieni, nunquam ex ſola ingratitudinis cauſa reuocatur; non illa ſolum ratione, quod cauſam onerosam habere intelligatur, ideſt matrimonij,
quod aliter contractum non fuiſſet, ſed
etiam quia non ſolum donatarij fauor
in eo verſetur, ſed & liberorum ex eo
matrimonio ſuſceptorum, & ſuſcipiendorum, quibus ex parentis culpa iniuriam fieri non oportet, in C. tit. de reuoc.donat.defin. 1. Pronunciatum il- 39
lam habet inſpectionem, quia Nullius crimen maculat neſcientem, can.
nullius 1.q.4. Vnde Arnobius, Apud
Deum nefas habetur magnum, alterum
pro altero plecti, & aliena delicta alio-

rum ceruicibus vindicari, lib.7.aduer-
40 *ſus gentes.* Ita enim Ius comparatum
eſt, vt niſi præceſſerit culpa, nulla ir-
rogatur pęna, *l. aliud eſt fraus l. ſi qua
pæna ff. de verb. ſignif. c. quaſiuit, de his
quæ fiunt à maiori parte capit.* Crauet.
conſ.4.n.23. Menoch. *conſ.82.n.106.*
copioſè Præſul Maranta 1. *reſponſ.*
40. *nn.* 19. nam peccata ſuos tenent
authores, nec ſupplicium eſt vlteri-
us protrahendum, quam delictum
fuerit in excedeare repertum, *l. San-
cimus. C. de pænis d. §. legis autem l. le-
gem. C. de natur. liber.* Magon. *decif.
Lucenſ.27.n.1.* Farinac. *de delictis q.
24. nn. 1. & ſeq.* prolixiùs Couar. 2.
var. reſol. cap. 8. alios dat Barbol. *in
princ. Iuris v. Pæna n.12.* Robertus 2.
rerum Iudic. c.9. Caracciol. *decif. Si-*
41 *cil.8.nn.14.* Veritatis eſt verbum or-
gano propheticæ vocis emiſsum,
*Non priuabit bonis, qui ambulant in
innocentia, pſalm.* 83. & ſunt iura per-
ſpicua *in l. crimen. ff. de pænis tot. tit.
C. ne filius pro patre l.2. §. nullum ff. de
decurion. can. Iudæi 1.q.4.* firmant Gi-
gas *de crim. læſę maeſt. lib.3. tit. de pæ-
nis quas filij incurrunt, & q.1.nn.1. &
ſeqq.* Couarr. *vbi ſupra* Duenas *reg.*
345. Farinac. *d. q.24.n.25.* quia *Inno-
centia maximam ſecuritatem habet,*
Roland. *conſ.54. vol.1.* Huius regulæ
vſus in multis iuris articulis eluce-
42 ſcit, præſertim ex illo canone, quo
dicimus, neminem ex facto alterius
ſuo iure priuandũ, de quo Menoch.
cõſ. 724.n.24. & de arbitr. caſ.182.n.
48. Mauritius Apicella *alleg.6.nn.5.*
Si ergó deliquit pater, proteruus fuit
inobediens, contumax, quid hoc ad
filios reſpicit? *Ferret enim* (inquit
Tullius) *vlla Ciuitas latorem iſtiuſ-
modi legis, vt cõdemnaretur filius, aut
nepos, ſi pater, aut auus deliquiſset?
lib.3. de natura deorum.* Quid paruu-
li commeruêre nepotes, vt paterni
odij habeantur hæredes? *Crimine
quo parui crimen potuere mereri?* Lu-
can. *lib.2. Faceſſant ergò querelæ, nul-
lius innocentiam ſauciamus, nocentes
tantum lex noſtra perſequitur,* tonat
Cæſar *in l. vnic. C. Theod. de ſepulcris*
Nam periniquum, & temerarium eſ-
ſe proſpicitur, peccata parentum fi-
lijs imputari; quia (vt ante iam dixi-
mus) omne facinus authores ſolos
inſequitur, nec crimen vnius tranſit
in alterum, ne nouo infelicitatis euẽ-
tu, ſupplicium fieret proprium, faci-
nus alienum,

Tandem admiſſo; quod (illæſa
veritate) omnium intercedat ingra-
titudo, non tamen fit conſequens, vt
hoc vitio reuocetur noſtra donatio,
quæ (ſecuti demonſtrauimus) cum
non ſimplex, & pura ſit liberalitas,
ſed ob cauſã; de Iure donationes ob 43
cauſam nunquam ingratitudine re-
uocantur, Tiraq. *in l. ſi vnquam, v. do-
natione largitus n.13. & 142.* Boeri-
ús *decif.27.nn.2.* Nicolaus Euerard.
conſ.60. Henricus Bocerus *de donat.
n.26.* ex alijs Hunnius *Encyclopadia
Iuris lib.3. tit.26. de donat. c.6. num.8.*
Acoſta *de priuil. credit. reg.1. ampl. 9.
num.9. & 14.* Sicuti quoq; donatio, 44
quæ fit ad ſacros ordines ſuſcipien-
dos, ingratitudine filij non retracta-
tur, Riccius *decif.19. parte 1.* Petrus
Sanz *de diuiſ. bonor. lib.3.c.6. nu.* 90.
Pariter donatio facta Eccleſiæ, non 45
reuocatur Prælati, vel Capituli in-
gratitudine, Clarus. §. *donatio q.21.n.*
5. Mozzius *de contractibus tit. de do-
nat. rub. quomodò annulletur donatio
nn.56.* Ruinus, & Menoch. apud Pa-
ſcal. *de patria poteſt. parte 1.c.8. num.*
105. Hunnius *mox citatus.* Similiter
donatio remuneratoria nec huic ſu- 46
biacet vitio *l. ſi pater. §.1. ff. de donat.*
Alex. *conſ. 42. lib. 4.* latiſſimè Surd.
conſ.419. num.51 & ſeq. lib.3. Caldas
Pereyra *conſ.8.n. 45. & 22.n.6.* An-
ton. Faber *in C. tit. de teſtam. defin. 6.*

in al-

47 *in alleg.n.*5.Riccius *collect.*197.Et in
punctis quod hæc donatio non poſ-
ſit hoc ſcelere reuocari, docēt Bald.
& Salicet.*in d.l.fin.C. de reuoc. donat.*
Menoc.*d.conſ.*723.*&* 967.*nu.*19.Fa-
bius de Anna *d conſ.*139.*num.* 18.*&*
19.Cyriac.2.*cōtrou.c.*270.*n.*11. Per-
ſius *conſ. ciuil.* 23. *nu.*5. latè Cutell.
*tract.*1.*diſcurſ.*3.*parte* 4.*n.*8.*& tract.*
2.*diſcurſ.*1.*ſpecial.* 8. Molfeſ. *parte*
4.*q.*25. *num.* 7. Regens Merlinus 2.
*controu.c.*34.*nu.*7. Nouar.1.*forenſ.c.*
83.*nu.*3.*&* 4.Fontanell. *clauſ.*4.*gloſ.*
28.*n.*14.*& ſeq.*Riccius *d.collect.*197.
Bottilier.*theorem.*105.*num.*31. Cum
itaq; habeamus ſpecialia Iura, dona-
tiones ob cauſam, etiā interceden-
te donatarij ingratitudine, firmè, il-
libatèq; cuſtodientia; non eſt adhæ-
rendum regulæ generali, qua ſim-
pliciter collata largitas hoc ſcele-
re retractatur. Quandoquidem,
In toto Iure (ſunt verba I.C.) *generi
per ſpeciem derogatur, & illud potiſſi-
mum habetur, quod ad ſpeciem directū
eſt*, *l. in toto*, vbi Decius Cagnolus
Petrus Faber, & Philippus Matthæ-
us.*ff. de regul. Iuris*, quod alicubi Sū-
mus Pont.fex inculcauit, inquiens,
*Plus timeri ſolet quod ſpecialiter iniū-
gitur, quam quod generaliter impera-
tur*, *cap. ſi aduerſus de hæreticis*, exem-
plo Iuriſdictionis, quæ per genera-
les litteras attributa, per ſpeciales
penitus eneruatur, *cap. paſtoralis* §.
nos igitur, *de reſcriptis*. Itaquè ſpe-
cialior diſpoſitio ſemper præualet
etiam in priuatorum voluntatibus,
ſiue ſupremis, ſiuè contrahentium,
vt ex *l. ſancimus ff. de pænis*, voluit
Hugo Donellus *in l. ſtipulationes* 33.
ff. de verbo. obligat. vbi eius Enuclea-
tor, probant quoque Maſtrill. *deciſ.*
216.*n.*50.Gratian.*cap.*69.*nu.*9.315.
*n.*2.546.*n.*29.922.*n.*1. Caſtillus So-
tomayor *lib.*5.*quotid. controuerſ. toto
cap.*95.

Incitat ad latitudinē diſſerēdi ma-
teriæ magnitudo; ſed breuitati ſtu-
dētes, omittimus alia hìc perſtrin-
gere, ne lectori faſtidiū valeat proli-
xitas generare. Supereſt ergò (quia
*Diſcuſſa eſt caligo: diluxit, patet, vide-
mus omnia*, sūt verba Tullij) hìc clau-
dere, & donationem omninò vali- 48
dam, & bona donata in donatarios
transferenda ſimul cum fructibus,
qui vti acceſſorij ad dominium, Io:
Koppen *de fructibus c. vnic. tit.* 1.
Gratian.3.*forenſ.cap.*400.*nu.*4. Api-
cella *alleg.* 20.*n.*1.Bottilier. *theorem.*
109.*n.*51.Giurb.*obſeru.*14.*n.*14.Sal-
gada *in Labyr. parte* 2.*c.*20.*n.*20 *& c.*
27.*nu.*33.Regens Marcian.2.*diſput.* 49
*c.*56.*nu.*16.ſpectant ad dominum, *l.*
1.*&* 2.*C. de pignor. act. l. Heremnius ff.
de vſuris* Cephal.*conſ.*63.*nu.*3.*lib.*1.
Gratian.5.*forenſ.c.*960.*num.*12. Cy-
riac.3.*controu.cap.*535.*n.*12. Ideoq;
cum ſoboli, & vxori, quibus ſpecia-
liter ſacratiſſimæ leges voluerunt
eſſe conſultum, nullum debeat præ-
iudicium irrogari, retrodonationē
viribus vacuandam, quia, vt ſupra
firmauimus, *Grauiſſimum eſt per calū-* 50
*niam ſubtrahi, quod collatum eſt mu-
nificentia principali.*

NO.

NOTABILIVM EXEGESIS.

1 *ADducuntur alia Iura pro totali partis excluſione.*

2 *Pars incidit in Scillam, cupiens euitare Charybdim.*

3 *Salutem ex inimicis noſtris.*

4 *Hoſtem proprio mucrone turbare, ſingulare eſt inſigne virtutis, vbi præclarus D. Maximi locus adducitur.*

5 *Retroceſſio duo continet capita correſpectiua.*

6 *Tota lege perſpecta, vel ſcripta conuentione, ſemper eſt Iudicandum.*

7 *Optimus textus fauens iuribus donatarij.*

8 *Conditio debet adimpleri in forma ſpecifica.*

9 *Voluntas contrahentium lex eſt contractuum.*

10 *Edictum Prætoris*, Pacta ſeruabo, *proceſſit de ore Dei, qui pactionibus obligatur.*

11 *Pacta ſeruanda.*

12 *Sublata fide, omnia confunduntur.*

13 *Caroli V. vox tanto Principe digna.*

14 *D. Valeriani monitum cordibus hominum infigendum.*

15 *Quilibet in rei ſuæ traditione poteſt legem adijcere.*

16 *Pacto non ſeruato, repetitio locũ habet.*

17 *Donatore pacta non obſeruante, non adſtringitur donatarius pacta ſeruare.*

18 *Princeps à fide conuentionis recedens, fidem à ſubditis ſperare non poterit.*

19 *Domitij, & L. Craſſi libera honeſtiſſima libertatis vox.*

20 *Qualibet promiſſio hanc annexam conditionem habet*, ſi fides ſeruetur.

21 *Frangenti fidem, fides frangatur eidem.*

22 *Clauſula*, nec aliter, nec alio modo, *reſolutiua contractus.*

23 *Eius vires.*

24 *Maxima ingratitudo pacta non obſeruare.*

25 *Contractus eſt indiuiduus, & quomodo.*

26 *Ideò in totum eſt agnoſcendus, vel reprobandus.*

27 *... Etiam ſi plura capita contineret.*

28 *Inſtrumentum nõ poteſt pro parte probari, improbari pro altera:*

29 *... Pariter hæreditas, confeſſio, teſtium depoſitiones, laudum, & quando ſecus.*

30 *Retroceſſionis contractus eſt indiuiduus, maximè ex pactionis correſpectiuitate.*

31 *Pactum futuræ deuolutionis fuit correſpectiuum ad retrodonationem.*

32 *Actus correſpectiui ad inuicem ſunt ſeruandi.*

33 *Argumentum cornutum ſiuè bifulcatum extrahitur, de quo* Pater Molfeſ. *lib. 2. q. 6 n. 18.*

34 *Conſpicuus D. Valeriani locus adducitur pro concluſione.*

35 *Noua difficultas proponitur.*

36 *Pactum futuræ ſucceſſionis inualidum.*

37 *Fallit, ſi intercederet conſenſus illius, de cuius hæreditate agitur.*

38 *Item, ſi de certis bonis poſt obitum deuoluendis conciperetur, & n. 40. & ſeq.*

39 *Aut matrimonij fauorem reſpiceret;*

41 *Hoc pactum ſubſiſtit, etiam ſi de Inſtituendo ſonet & n. 47.*

42 *Inſignis Antonij Fabri locus affertur n. 49.*

43 *In contractibus non attenditur verborum ſonus, ſed rei effectus, mens magis, quam verba, & n. 53.*

44 *Non eſt curandum de qualitate verborum, vbi conſtat de mente loquentium.*

45 *Prior potiorq; mens eſt, quam vocis organum.*

46 *Ciceronis verba ad materiam adducuntur, & n. 48.*

50 *Notariorum imperitia mundū, & conſcientias hominum deſtruit.*

51 *Fontanella acriter inuehitur in Notarios.*

52 *Error Notarij nō nocet partibus.*

54 *Verba ſi non reſpondent voluntati, ſemper impropriantur.*

55 *Semper præſumitur, quemquam elegiſſe viam, qua actus valeat, nō corruat.*

56 *Solem FACIBVS illuſtrare, ſuperfluum, vbi Curtius, Caſſiodorus & Arnobius afferuntur.*

57 *Prioris partis epylogus.*

58 *Poſterioris epytome.*

59 *Poſtrema Synopſis.*

60 *Exitus cauſa adducitur, vbi Illuſtriſſimus Biſectenſis Epiſcopus, & Ioānes Antonius Moleganus arbitri laudibus efferuntur.*

SYNOPSIS.

OMnia Iura clamant, conditiones impleri, pacta ſeruari * Fidē frangere graue eſt * Conuentionis legibus nō ſeruatis, cōtractus ipſo Iure reſoluitur * Fruſtra quis ſibi fidem poſtulat obſeruari, qui præſtitam à ſe fidem non ſeruat * Clauſulæ, *Aliàs non retroceſſiſſet*, quanta ſit efficacia * Contractus, vti indiuiduus, in totum approbandus, vel reprobandus * Pactum futuræ ſucceſſionis firmatum eius conſenſu, de cuius hæreditate agitur, validum * Validiſſimum, vbi de certis bonis conciperetur, & matrimonij fauorem reſpiceret * In cōtractibus non verborum ſonus, ſed rei effectus, mēs magis quā verba ſūt attendēda * Iuribus cōtrahentiū abrogari ob tenorē inſtrumenti malè concepti, Iura non patiuntur * Obiter imperiti Tabelliones taxantur * Exitus cauſæ recenſetur.

PE-

PETITORII
PARS POSTREMA

Studioſè agendum eſt, vt ea quæ promittuntur, opere
compleantur, cap.qualiter 3.de pactis.

CVM in tanta veritatis
luce opinionum te-
nebras adhuc non
reliquerit pars ad-
1 uerſa; opportunũ du-
ximus alia lumina, quæ ſpeculũ ſuæ
mẽtis abſtergerẽt, hic adijcere. Itaq;
eſto velimus (citra veri præiudici-
um) validam retroceſſionem aſſere-
re, non tamen conſequens eſt, eã of-
ficere donatarijs; quia, vt breui ma-
nuductione nuper oſtendimus, tam
vxoris quam legitimæ ſobolis iura
nulla debent imminutione decreſce-
2 re. Immó ſi ipſa retrodonatio æquo
libramine ponderetur, donatarijs
prodeſſe potius quam obeſſe pro-
ſpicitur; & ſic illud Caſſiodori vera-
3 citer adimpletur, *Mundanis rebus ſæ-
pè naſcitur de aduerſitate proſperitas,
& homines cum lædere cupiunt, benefi-
cia frequenter impertiunt, lib.4.var.*
4 *epiſt.47.& lib.7.epiſt.47.* Sed ò ſeculi
dura conditio! eo vſq; deſudandum
eſt, donec ſuis aduerſarius docu-
mentis, veluti proprio mucrone
turbetur; quod eſſe præcipuum vir-
tutis inſigne, hiſce verbis D. Maxi-
mus atteſtatur. *Validis abſq; dubio
nititur priuilegijs, qui cauſam de ad-
uerſarijs aſſerit inſtrumentis. Specio-
ſa victoria eſt, cõtrariam partem char-
tulis ſuis, velutí proprijs laqueis irre-
tire: teſtimoniorũ ſuorum vocibus con-
futare, & æmulum telis ſuis euincere,
vt pugnatoris tui argumenta tuis pro-
bentur vtilitatibus militarè. homil. 1.
in feſto Paſcha mihi fol.*217. ſuffraga-
tur *Chriſologus ſerm.157.n.5.*

Sed antequam rem expetitam
aggrediamur, duximus præmitten-
dum, retroceſſionis inſtrumentum 5
duò ſpecificè continere, & donato-
rum retrodonationem, & conuen-
tionem habitam inter partes de re-
linquendis donatario bonis retro-
ceſſis in vltimo donatoris elogio,
itaquod retrocederentur donata nõ
quoad proprietatem, ſed tantum à
donatore quoad vixerit poſſiden-
da; adiecta ſubindè clauſula. *Man-
cando detto donante adempire li patti
promeſſi, in tal caſo la detta retroceſſio-
ne ſia nulla, & inualida, come ſe non
fuſſe fatta, altrimente non l'haurebbe
retroceſſa, quia ſic &c.* Verum quia
Inciuile eſt, niſi tota lege perſpecta (vel 6
ſcripta conuentione, ex gloſæ ſen-
tentia) *vna aliqua particula eius pro-
poſita indicare, vel reſpondere,* ſunt
verba I.C. *in l. inciuile. ff. de legibus*
de quibus P.Molfeſius *conſ.3.n.23.*
Nollem vt pars aduerſa, quæ in hoc
retroceſſionis inſtrumento ſuæ fidu-
ciæ ſpem locauit, quicquam contra
huius legis diſpoſitionem, vno dum-
taxat capite obſeruato, altero verò
neglecto, attentet; vellem vt inte-
grum contractum percurrat, illũq;
cum omnibus ſuis qualitatibus ſer-
uet; cum ne dum inciuile, quam æ-
quitati ſit diſſentaneum ex parte
obligationem probare, ex parte ve-
rò reſpuere, dicente Iureconſulto,
*Abſurdum videtur partim probare in-
diciũ, partim euertere, in l.nam abſur-
dum ff.de bonis libert.* Quia tamen
euidentiſſimè patet, donantem cum

poſtremæ voluntatis cõſcriberet ta-
bulas, bona retrodonata, donatariũ
lubrica promiſsione decipiendo, re-
liquiſſe aduerſariæ parti, & ſic adie-
ctam conditionem non impleuiſſe;
His conſequens, ex capite nõ ſequu-
ti implementi, retrodonationem
7 fuiſſe penitùs reſolutam. Cum enim
ille non alia lege Ius ſuum transferre
paſſus ſit niſi tali fretus conuentione;
quomodò ergò ferendum eſt, aliquam
captionem ex varia pati cum interpre-
tatione? ſic pũctualiter pro donata-
rio definitur in l.fin.C.de pactis inter
empt.& vendit.& eſt textus donato-
rem redarguens in l.Imperatores 34.
in illis verbis, Ipſe tu huic pœnæ ſubdi-
diſti ff.de Iure fiſci, probat doctiſsi-
mus Connanus lib.5.coment. Iuris c.
10.num.1.& 2.mihi fol. 380. nouiſsi-
mè Poſtius 1.reſol.Ciuil.c.146.n.11.
Cum enim regulariter nemo plus
iuris in alium trãsferre poſsit, quam
eum conſtet habere; donator non
poterat bona donata parti ex ad-
uerſo relinquere, quod ei non licuit,
niſi quoad vixerit poſsidere; nec li-
cet aduerſario ea ex teſtatoris vo-
luntate tenere, niſi diſpoſitioni ille,
ad quem ſpectat eorum dominium
voluerit conſentire, de quo nos in
hoc PETITORIO part.1.n.39.

8 Iuriſprudentibus enim placuit,
conditionem in aliqua diſpoſitione
formaliter adiectam eſſe ſpecificè
adimplendam, l. qui hæredibus vbi
gloſ. Bart. & DD. ff.de condit. & de-
monſt. Craſſus §.teſtamentum q.52.n.
1. Gomeſ.2.var.cap.12.num.77. Vaſ-
quez illuſtrium controu.c.91.num. 3.
omninò Giurba deciſ.111.n.4. & 5.
Regens Marinis 1.quotid.c.87. Nam
cum generaliter ex conuentione
contractus formam, & normam ac-
cipiant, l.1. § ſi conuenerit. ff. depoſiti
l.ſtipulationes commodiſſimum.ff.de
verb.oblig. Cyriac.1.controu.c.129.n.
12 & c.62.nu.46. Apicell.alleg.22.
n.7. Barboſ.in princip.Iuris v. Cõtra-
ctus n.54. Gratianus.3.forenſ.c.527.
num.15. Gaitus de credito c.4. quæſit.
11.n.1381. Rota apud Poſtium poſt
tract.de manut.deciſ.58.n.5. idẽ Po-
ſtius 1.reſol.Ciuil.c.152.nu.2. Conſi-
liar. Pratus 2 forenſ.c.47.nu.11. Zac-
chias de Salario q.9.num.8. Caſpar
Clock de Ærario lib.2.c.84.nu.105.
Vndè vulgatum illud, Voluntas cõ- 9
trahentium lex eſt contractuũ, l.cõ-
tractus ff.de reg.Iuris l.non omnis ff.ſi
certum petatur Hering. de fideiuſſor.c.
20.§.12.n.31. Naturali ratione con-
ſentaneum eſt, fidem, pactum, atq;
conſtantiam conuentorum ſeruare,
l.1.ff.de pactis c.1. eodem Caſtill. So-
tomayor 5.controu.c.80.nu.11. Leo-
tardus de vſuris q.15.n.14. Zacchias
vbi ſupra nu.3. Barboſ.d.tract.v. Pa-
ctum & v.Conditio nu.33. Riccius de-
ciſ.335. lib. 3. Conſil. Staiban. 1.re-
ſol.19.num.8. optime reſol.36.n.1. &
ſeq. Ex quo Baldus ſcriptum reli- 10
quit, Edictũ Prætoris, PACTA SER-
VABO, proceſſiſſe de ore Dei orga-
no ipſius Prætoris, in rub. de Conſtit.
& in l.1.ff.de pactis ipsũq; Deum pa-
ctionibus obligari, Ierem.c.45. Dec.
conſ.292.nu.7. Decian. Alex. Neuiz.
Brunus Veſemb. apud Daniel. Otto
de Iure publ.c.8 fol.mihi 189. plena
manu Marotta 1.diſput.c.25.per to-
tum, & Magnum illud ſapientiæ hu-
manæ miraculum, & oraculum Sa-
lomon, cæli diſcipulus, orbis vni-
verſi magiſter, Fili mi (inquit) ſi
quid ſpopondiſti alteri, defixiſti exter-
no volas tuas, illaqueatus es verbis
oris tui: captus es enunciationibus oris
tui. Prouerb. 5. verſ. 1. quod perbel-
lè expreſſit Ouid. in Metam. vbi pro-
miſſor ei, cui promiſerat, ait, Vox
mea facta tua eſt. Firmant Beccius
conſ.45.num.6.vol.1. Schraderus de
feudis part.10.ſect.1.num.60. fuſiori

cala-

calamo Niger Cyriac. 1. *controu. c.*
129.*n.*14.Thorus *vot.*84.*nu.*27.Re-
gens Capyc. Latro *tom.* 1. *conſult.*
54.*num.*32.Pratus 1. *diſcept.c.*27. *n.*
73. latiùs *lib.* 2.*c.*50. *num.* 63. nam
11 reuera, Nil ita fidei congruit hu-
manæ, quam ea, quæ placuerant,
cuſtodiri, *l.non minorē C.de tranſact.*
Borrell. *in ſumma deciſ. parte* 1. *tit.*
60.*de iuramento num.*30. Zaſius *in l.*
*Princeps num.*7.*ff. de legibus & conſ.*
10.*n.*5.*lib.*2.Hinc Romani, & ſi qui-
dem omnibus virtutum generibus
exercendis, omnium tamen maxi-
mè, atq; præcipuè fidem colendo
tam publicè, quam priuatim, ad tā-
tam amplitudinem peruenerunt, re-
fert Aulus Gellius inter micantiſſi-
mas eius noctes, *lib.*20. *c.* 1.

12 Quandoquidē ſublata fidē quid
aliud remanet præter perfidiā? *Vbi*
fides deficit, ait Signorol. *omnia ea*
neceſſe eſt infici, quæ ex fide effectū ſu-
munt, *conſ.*5.*col.*2. & Appius apud
Liuium *lib.*6.*in fin.Cum fide*, dixit, *om-*
nem humanam ſocietatem tolli, quia,
vt clamat authoritas Conſultorum,
Fidē fallere graue eſt, *l.*1.*ff.de conſtit.*
pecun. Veſemb. *in l.*1.*n.*1. *C.de pactis*
affluenter Iacobus Sculthes *parte* 2.
*qq.Iuris q.*70.*num.*200. Hering. *de*
*fideiuſſ. c.*27.*parte.*1.*num.*300. Zaſius
*conſ.*8.*n.*27.*& conſ.*15.*nu.* 143. *lib.*1.
Theodorus Reinkinck *de regimine*
*lib.*2.*claſſ.*1.*c.*2.*num.*6. ſicuti ſeculo-
rum omnium memoria celebratur
vox illa potentiſſimi Cæſaris Caro-
13 li V. dicentis, *Etiam ſi fides toto terra-*
rum orbe exularet, apud Imperatorem
immaculata manebit, de quo Bodi-
nus *de Republ.lib.*5.*c.*6.Toloſan. *eod.*
*tract.lib.*8.*c.*8.*num. fin.* Daniel Otto
*diſſert.de Iure publico c.*8.*quæſit.*1.*fol.*
mihi 196.memor Polibij hiſtorico-
rum facilè principis, commonentis,
Nil maius, aut præclariùs, quā malle
vitam in exilio trahere, dimiſſis domi-
bus, ſepulcris, templis, fortunis,
omnibus deniq; rebus neceſſarijs potius,
quam aliquod violata ſocijs fidei ſignū
præſeferre, *lib.*2.*hiſt.* ſiquidē, D. Vale-
riano teſtante, *Melius eſt non promit-* 14
tere, quam promiſſa fraudare; vbi quā-
uis homo inhumanitatis notetur culpa,
nulla tamen ſubdola, circumuentionis
grauatur iniuria, *homil.*4.*fol.mihi*.4.
legantur Io: Cokier vir ſelectiſſimæ
lectionis *in Theſ auro polit. aphoriſm.*
*lib.*2.*c.*12. & 13. Marlianus *in Thea-*
tro politico c. 14. P. Cornelius à La-
pide *in Prouerb. Salom. c.* 17. *verſ.* 7.
*mihi fol.*425. Patritius *de Regno lib.*8.
*tit.*20. Lypſius *lib.*2.*politic. c.* 14. Caſ-
ſaneus *in Catalog. gloriæ mūdi part.*5.
*cōſid.*13. Cicer. *lib.*3.*offic.* Hottoman.
qq. Illuſtrium q. 7. Duaren. *in l.* 1. *de*
pactis Petrus Pekius *in c. mutare n.*5.
de reg. Iuris & nos graphicè, auſpice
Deo, *in MVSAEO politico-Chriſtiano*
parte 1. *in Norma Principū axiom.*16.

Impenſiùs dicebamus in facto,
dum prænarrata conuentio ne dum
rationabilis, ſed iuri fuit conſenſi-
ens, ad text. *in l. Iuris gentium.* §. *Præ-*
tor ait ff. de pactis l. cum amplius ff. de
regul. Iuris Riccius *collect.* 3131. Re-
gens Capyc. Latro *deciſ.*149.*nu.*13.
Conſil. Staiban. 1.*reſol.*100.*nu.* 10.
Et quod poſſit quilibet in rei ſuæ 15
traditione eam legem adijcere, *l. in*
traditionibus 49.*ff. de pactis* Gratian.
4.*forenſ. c.*769.*n.*4 & *lib.*5.*c.*803.*nu.*
5. Fontan. *clauſul.*5.*gloſ.*10.*parte* 1.*n.*
21. Nouar. *lib.*2 *forenſ. q.*100.*nu.* 15.
latè Præſul Maranta 1.*reſponſ.* 32.*n.*
13. latiùs Alfonſus de Olea *de Ceſ-*
*ſione iurium tit.*2.*q.*2. *n.* 11. cui ſi nō 16
ſatisfiat, rem ipſam repetere, & con-
dicere poſſit, ſunt iura perſpicua
*in l.*2.*C. de vſucap. pro empt. l. vendi-*
*tor ff. de diſtract. pignor. l.*1. & 2. *C. de*
donat. quæ ſub modo l. cum te, & l. fin. C.
de pactis inter empt. & vendit. & alia
magis recondita *in l. ea lege. C. de re-*

rum

*rum permut. l.2.*ibi, *Si placita obſerua-*
ta non eſſent, donatio reſolueretur C.de
condit.ob cauſam. Hoc enim in caſu
cenſetur, *Tali conditione collatum,*
quod ea ceſſante debeat reuocari, opti-
mè Summus Pontifex *in cap.uerum,*
de condit.appoſitis firmant Robertus
*3.rerum iudic.c.*14. Peregrin.*de fidei-*
*com.art.*51.*n.*73. Anton. Monac. *de-*
*ciſ.Florent.*21.*nn.* 13.Gamma *deciſ.*
45.*nn.*3.Hering.*de fideiuſſ.c.*10.*num.*
461.Poſtius 1.*reſol.Ciuil.c.*146.*num.*
11.*& ſeqq.*Gratian.& Olea *locis ad-*
ductis Borrell.*conſ.*47.*n.* 35. Ioſeph
Vela *differt.*37.*n.*35.Thorus *vot.*84.
*nn.*33.Gaitus *de Credito c.*4.*quæſit.*7.
*nn.*456. Regens Sanfelic. *deciſ.* 157.
*num.*1.

17 Donator itaq; cum bona retro-
donata, dum ſuæ condidit mo-
deramina voluntatis, non reliquerit
donatario, & ſic adiectam conditio-
nem nō adimpleuerit (*Quod tamen*
Prator impleri prouideat, iuſſit Cæſar
in l.nec ignorans C de donat.)non ad-
ſtringitur donatarius retrodonatio-
rem habere ratam. *Nec tu ei* (reſpō-
dit Summus Pontifex) *etiam ſi pro-*
miſſum tuum iureiurando, vel fidei
obligatione, interpoſita cōditione firmaſ-
ſes, aliquatenùs teneris, ſi conſtat eum
conditioni minimè paruiſſe, in cap. per-
uenit, il ſecondo, de iureiurando, con-
gruit textus *in l. cum proponas la ſe-*
conda, ibi, *Aduerſario uti illa conce-*
dendum nō eſt, niſi ea quæ placita ſunt,
adimplere paratus ſit C.de pactis, pro-
bant Roland.*conſ.*53.*n.*31. Cornaz.
*deciſ.*160.*n.*7. Amatus *deciſ.*50.*num.*
14. *&* 94. *num.*4. Monter. *deciſ.* 19.
Magon.*deciſ.Florent.*66.*n.*6. *&* 142.
*n.*5.Rota apud Poſtium *poſt tract. de*
*manut.deciſ.*244.*nn.*11. Io: Koppen
*deciſ.*12.*n.*18.Mareſcot. 1.*var.c.* 88.
89.*&* 90. Hartman. Piſtor. *lib.*1.*qq.*
*Iuris q.*22.Hering.*vbi ſupra nn.* 480.
Zangerus *de except.part.*3.*c.*20.opti-
mè Io: Alfonſus Gennarell.*pragm.*8.
*de falſis.n.*41. Zacchias *de Salario q.*
65.*nn.*22.Rationem adnectit Ponti-
fex, quia, *Fruſtra ſibi fidem quis poſtu-*
lat ab eo ſeruari, cui fidem à ſe præſti-
tam ſeruare recuſet, cap. fruſtra, de re-
gul.Iuris in 6. Taliter quod ſi Prin- 18
ceps, & ſi in ampliſſimo maieſtatis
culmine collocatus, à fide conuen-
tionis receſſerit, eam à ſubditis ſpe-
rare non poterit, *l ſi quis maior*, vbi
DD.*C.de tranſact.* Bald.*in c.unico.* §.
porrò, quæ fuit prima cauſa feudi amit.
iuxta illud, *Fidelis Herus, Fidelis ſer-*
uus, & aliud: *Si Princeps promiſſa*
ſeruat, & nos ſeruabimus. Quando-
quidem in contractibus licet á con-
uentione alteri contrahentium reſi-
lire, quando alter in complendis
conditionibus deficit; Si ergò à pa-
ctionibus recedunt Principes, non
debet obligatio nocere ſubditis, tā-
quam parti immeritò læſæ, cum ſuo
peccato nemo lætari debeat, nec
alterius iniuria verti in detrimentū
partis innoxiæ, egregiè *Alciatus*
*reſp.*167.*nn.* 10. Daniel Otto *infra-*
citand. Hinc Archiepiſcopus Ma-
guntinus, cum ageretur de abdica-
tione Henrici IV. aiebat: *Quem me-*
ritum inueſtiuimus, quarè immeritum
non deueſtiamus? Quo caſu fiet Prin-
ceps ab omnibus exul, qui omnium
fuerat præſul, Theodorus Rein-
kinck *de regimine ſeculari lib.*2.*claſſ.*
1.*c.*2.*nn.*8. Nam reuera, à conuento-
rum fide nemo fauore, priuilegio
aut dignitate eximitur, Petrus Peck
in d.c.fruſtra Zangerus *loco laudato*
Nouar. *tom.*1. *de grauam.vaſſallor.*
prælud. 4. infinitos adducit Daniel
Otto *differt.de Iure publico cap.*8.*quæ-*
*ſit.*1.congruunt ea, quæ congerunt
Hottoman. *illuſtrium qq. q.* 1. Fac-
chinæus 9.*controu.c.*58. Iacob. Scul-
thes *q.*70.*n.*512.*parte* 2. Zaſius §. *de*
*conſtituta, de action.& conſ.*1. *n.* 103.
*vol.*2.

vol. 2. Caſſanæus *in Catalogo gloriæ mundi d. parte* 5. *conſid.* 13. Nicolaus Reuſnerus *conſ.* 1. *num.* 72. *lib.* 1. Herman. Vulteius *conſ. Marpurg.* 35. *nu.* 87. *& ſeq. & conſ.* 19. *num.* 141. *vol.* 3. Theodorus Reinkinck *de regimine d. lib.* 2. *claſſ.* 1. *toto c.* 2. *mihi fol.* 359. *& ſeq.* & nos *in noſtro MVSAEO part.* 1. *in norma Principum d. axiom.* 16.

Hinc legibus 12. tab. patronus clienti fraudē faciens, ignominia afficiebatur, Halicarn. *lib.* 2. Gaill. 1. *de*
19 *pace publ. c.* 2. *nu.* 21. Scitum eſt illud oratoris Domitij: *Cur ego te habeam vt Principem, cum tu me non habeas vt Senatorem? can. eſto ſubiectus* §. *ſcitū diſt.* 95. & aliud L. Craſſi ad Conſ. Roman. *Ego te Conſulē putem, cum tu me non putes Senatorem?* quam vocē honeſtiſſimæ libertatis authumat Quintil. *lib.* 11. *Orat. inſtit.* Euidētiſſi-
20 mi ſiquidem Iuris eſt, quālibet promiſſionem hanc ſemper annexam conditionem habere, *Si fides ſibi ſeruetur, l. inſtituta ff. de inoffic. teſt. l. ſi conuenerit ff. pro ſocio can. ſi infidelis* 28. *q.* 2. Bart. *in l. quæro* §. *inter locatorem. ff. locati* late Maſcardus *de prob. concl.* 1394. *n.* 12. *& cōcluſ.* 890. Borrell. *in ſumma lib.* 1. *tit. de except. nu.* 97. ex multis Viſcontus *in Concluſ. v. exceptio non adimplementi* Regens Capyc. Latro *tom.* 2. *conſult.* 139. *nu.* 18. Zacchias *d. q.* 65. *n.* 22. Homobonus *de Statib. vita humana parte* 2. *c.* 21. *in fin. fol. mihi* 708. Herman. Vulteius *conſ. Marpurg.* 18. *nu.* 36. *vol.* 1. Nec recipit quod oportet, qui non fecit quod debet, *d. can. eſto in gloſ. diſt.* 95. *d. c. fruſtra* poſt multos Maſcard. *locis adductis*, & Theodorus Reinkinck *de regim. lib.* 1. *claſſ.* 5. *c.* 4. *num.* 16. *mihi fol.* 274. vndè vulgata carmina,

21 *Fallere fallentem, fraudemq; repellere fraude,*
Exemploq; licet ludere quoq; ſuo.

Prænarratis attexīmus, quia in 22
retrodonationis contractu interceſſit clauſula, *Aliàs non retroceſſiſſet*, quæ in Iure tantæ proſpicitur efficaciæ, vt non adimpleta conditione perindè ac ſi nil actum eſſet, habetur, Intrigliol. *deciſ. Sicil.* 21. *num.* 12. Farinac. *deciſ.* 115. *num.* 6. *tom.* 1. Maſcard. vetuſtiores referens *citatis locis* Menoch. *conſ.* 38. *n.* 22. ſat pulcrè *conſ.* 922. *nu.* 34. *& ſeqq.* ex alijs Cyriac. 1. *contrau. c.* 110. *n.* 4. *&* 136. *n.* 7. Gratian. 2. *forēſ. c.* 307. *num.* 5. Matt. *vot.* 48. *num.* 11. Barboſ. *de clauſ. tota clauſ.* 39. Anna *alleg.* 140. *num.* 13. omninò Staib. 1. *reſol.* 36. *num.* 15. *& ſeq.* Poſtius *reſol. Ciuil. c.* 146. *nu.* 11. Perſius *conſ. ciuil.* 46. *nu.* 3. Mareſcot. plurima coaceruans 1. *var. c.* 90. *n.* 1. *&* 2. Reg. Capyc. Latro *deciſ.* 2. *n.* 36. Gizzius ad eundem Regentē *obſeru.* 99. Regens Merlin. 2. *cōtrou. c.* 27. *n.* 27. Etiam ſi non implementum verificetur in minimo, ex alijs Maſcard. *d. concl.* 1394. *nu.* 25. Riccius *collect.* 1245. poſt multos Zacchias *d. q.* 65. *n.* 23. Marotta 1. *cap.* 25. *nu.* 27. Con- 23
ditionis enim defectus habet oculos retrò ad tempus diſpoſitionis, Tiraquell. *in l. ſi vnquam v. Reuertatur n.* 277. Barboſ. *in princip. Iuris v. Conditione n.* 36. relegendus Viſcontus *d. v. Exceptio*, vbi recenſuit, hanc non implementi exceptionem ſemper opponi, tametſi ſtatutum omnes exceptiones reijceret: pariter poſſe Iudicē ex officio hanc admittere, etiam parte non opponente. Immò ita mirabilis eſt, vt poteſtatē tribuat donatario capiendi bona retrodonata authoritate propria, vt copioſè probat ex alijs Gratianus 3. *forenſ. c.* 515. præſertim vbi conditio vtilitatem reſpiceret donatarij, qui ſine illa (vt in facti ſpecie) retroceſsionem vtiq; non feciſſet; vnde procul dubio diceretur cauſa

fina-

finalis, Surd. *conſ.* 164. *n.* 30. Maſtill. *deciſ.* 301. *n.* 19. Caſtill. *deciſ.* 106. *n.* 19. Non enim hic fuiſſet donatarius contracturus, niſi cũ pacto reuerſionis, ad text. *in l. cum eiuſdem* 34. ibi *Cum manifeſtum ſit, non niſi omnes ff. de adil. edicto* Cyriacus 3. *contron. c.* 546. *n.* 42. Marott. *d. c.* 25. *n.* 28. Quarè ſi nõ impletur, cõtractus reſoluitur, Camill. Medices *conſ.* 77. *num.* 3. 10. *& ſeqq.* omninó Staib. *quo ſupra num.* 21. *&* 22. etſi conditio modalis appellaretur, Mareſcot. *d. c.* 90. *nu.* 7. ex Rouito Staib. 1. *reſol.* 88. *n.* 36. ad materiam Regens Merlinus 2. *contron.* 40. *nu.* 1. *& ſeq.* Nec admittitur purgatio moræ, etiam de æquitate Canonica, Grat. 4. *forenſ. c.* 786. *in fin.* Staiban. *d. c.* 36. *& c.* 17. *num.* 9. videndus Menoch. *conſ.* 922. *n.* 36. latè Marotta *d. c.* 25. Nec deinceps facienti Iura indulgent, Mareſcot. *vbi ſupra.* Et hoc quia, cum hæc clauſula ſit taxatiua, omnes alios negat modos: inducit formam: omnemq; reijcit interpretationẽ, Alex. Alciat. Menoch. Borrell. Tiraq. & alij apud Hering. *de fideiuſſ. c.* 10. *nu.* 474. conducũt tradita ab Alfonſo de Olea *de ceſſione tit.* 2. *q.* 2. Nec Iuramentum præbet obſtaculum, quandoquidẽ cum illa fuerit (vt prædiximus) reſoluta, iuramentum intelligitur quoq; remiſſum; adeò quod nec abſolutione opus eſt, vt in terminis cõcludunt Doctores, quos refert, & ſequitur Maſcard. *d. concluſ.* 1394. *nu.* 20. poſt eum Anton. Corneus *de abſolut. forenſ. iuram. part.* 4. *toto cap.* 15.

Et quod ex hoc, quia cõditioni nõ paruit, ſit donator ingratitudinis macula reſpergendus, voluit acerrimi vir ingenij Antonius Faber, cum ait. *Ex cauſa non ſequuti implementi donatio ipſo Iure renocata intelligitur, licet donationi non ſit inſerta clauſula illa vulgaris, vt ſi conuentionibus ſatisfactum non eſſet, donatio reſolueretur. Quidni enim ob non ſeruatas pactiones perindè ipſo Iure euertatur, ac ex alijs ingratitudinis cauſis? Cum* 24
vel omnium maxima ingratitudo ſit pacta non ſeruare, in C. lib. 8. *tit.* 38. *defin.* 12.

Si ergò donator pactum reuerſionis ad donatarij beneficium nõ impleuit, qua lege, quo iure poterit hic contractus donatarium obligare? fruſtra quis ſe ipſum ſoluere nititur, qui & ipſe vinculis irretitur: et qui eiuſdem obligationis nexibus ſtringitur, fruſtra alterum ad obſeruantiæ fidem reuocare conatur, Noguerol. *alleg.* 6. *num.* 70. 71. Gratian. 1. *forenſ. c.* 143. *n.* 48. *& lib.* 2. *c.* 307. *nu.* 3. *& ſeq.* Regens Merlinus 1. *contron. c.* 53. Regens Capyc. Latro 1. *conſult.* 54. *n.* 31. Baldaxar de Ayla *de Iure belli toto cap.* 6. latiùs Hering. *de fideiuſſ. c.* 19. *nu.* 88. *cum ſeqq.* eſt celebris Nouella Leonis Imper. 34. Contra- 25
ctus enim cum ſit indiuiduus, *l. ſtipulationes nõ diuiduntur ff. de verb. oblig. l. ſi ita ſtipulatio* 39. *ff. de operis libert. l. cum fundus* §. *ſeruum tuum ff. ſi certum petatur,* Bald. *in l. peremptorias n.* 12. *C. ſentent. reſcindi non poſ.* ex multis Cyriac. 1. *contron.* 90. *nu.* 13. *& lib.* 3. *contron.* 535. *n.* 5. Cencius *de cenſibus parte* 2. *c.* 1. *q.* 1. *art.* 6. *nu.* 20. optimè Conſil. Pratus 3. *forenſ. c.* 30. *n.* 18. Marotta 1. *diſp. c.* 27. *n.* 17. de veritate Bottilier. *de ſucceſ. theorem.* 36. *n.* 8. *& ſeq. &* 88. *n.* 19. vti totus in toto, & totus in qualibet parte totius Criuell. *deciſ. dolan.* 99. *n.* 19. ne dum ratione iuramenti, quod eſt indiuiduum, ex alijs Seraph. *de priuileg. iuram. priuil.* 107. *nu.* 29. Gratian. 4. *forenſ. c.* 749. *nu.* 9. Præſes de Franchis *deciſ.* 173. *n.* 6. Oſaſcus *conſ.* 9. *nu.* 14. Regẽs Merlin. 1. *cõtron. cap.* 22. *n.* 14. Regens Capyc. Latro *tom.* 2. *conſult.* 87. *nu.* 3. Marotta *c.* 37. *nu.* 10. *&* 19.

Can-

Cancerius latè hoc explicãs 3.var.
c.17. nu.83. Sed & ſtipulationis, quæ
appoſita eſt in re indiuidua, Poli-
dor. Ripa de re diuid. & indiuid. ſect.
26 4.num.3. aut in totum agnoſcendus,
aut in totum eſt reprobandus, d.l. ſi
ita ſtipulatio §.fin.l.cum quæritur ff.de
admin. tutor.l. 27.ff. de procurat. Me-
noch.conſ.161.num.9.& 37.Barboſ.
in princ. Iuris v. Contractus num. 58.
Borgninus deciſ.31.n.38.Surd. deciſ.
258. num.4. Coſta Siculus deciſ. 84.
nu.19. Gratian. 2.forenſ.c.301. num.
57.Cyriac.d.c.90. num. 15. Hering.
de fideiuſſ.c.5. nu.179.& 180. Duar-
dus de Cenſibus deciſ. 287. Thorus
parte 3. v. Aſſiſtentia præſtari an de-
bet fol.87.& vol.83.num.11. Regens
Merlin.2. controu. cap. 69. num. 14.
Regens Capyc.Latro deciſ.104. nu.
29.& ſeqq. Pratus 2.forenſ.c.14.nu.
35.c.47.n.3.& c.48.nu. 43. Alphon-
ſus de Olea de ceſſion. tit. 2.q.2.nu.4.
27 etiam ſi plura capita contineret,
Angel.conſ.145.n.2. Curtius Senior
conſ.54.n.4.Gabriel.conſ.168.q.2.n.
11.lib.1.Surd.conſ.217.num.9.lib.2.
Cencius vbi ſupra n.21. maximè (vt
in propoſita facti ſpecie) exiſtente
clauſula, Aliàs non retroceſſiſſet, Cy-
riac.1.controu.cap.35.nu.14. Regens
Capyc.Latro deciſ. 30.nu.9. Taliter
quod qui contractum pro ſe agno-
ſcit, debet etiam contra ſe illũ agno-
ſcere, Tiraq.de retract.conuent.n.2.in
fin.Simon de Petris de interpret. vlt.
vol.lib.5.dub.4.n.66.Surd.conſ.60.n.
12.Regens Tappia deciſ.2.n.214.Ea
potiſſimũ ratione, quia vna eademq;
res non debet diuerſo iure cenſeri,
l.eum qui ædes ff.de vſucap. Barboſ.d.
tract.lit.l.nu.48. relatis alijs Regens
Latro d.deciſ.104.n.29.& 30.Rota
apud Poſtiũ de manut.deciſ.244.n.7.
28 Sicuti quoq; dicimus, inſtrumen-
tum non poſſe in parte probari, im-
probari pro altera, Gratian.4.forenſ.
c.717.nu.16.Gait.de cred.c.2.tom.8.
n.2613.Salgad.Laby.par.2.c.6.n.30.
pleniſsimè omnium Marotta diſput.
forenſ.c.4.nu.10.& 14. Pariter hære- 29
ditas nec in parte agnoſcitur, nec in
parte repudiatur, dicente Iuſtiniano,
Abſurdum eſſe, hæreditatis partem reſ-
puere, partem agnoſcere velle: ſed aut
omnia accipere oportet, aut omnia re-
pudiare, in l.vnic.§.in his itaq; C.de
caducis tollend.l.quidam elogio §.fin.
C.de Iure delib.l.1.2.& 80.ff. de acq.
hæred.Bottil.theorem. 57.nu.12. Sal-
gada in Labyrintho credit. parte 2.c.
18.n.21. Marotta 1.diſp.c.18.nu.48.
Viciſſim confeſſio eadem oratione
complexa, aut in totum reijci, aut in
totum debet cum ſua qualitate pro-
bari, Gratian. 2.forenſ.c. 339. Ca-
ualc.deciſ.16.n.19.parte 2.de cõtract.
Tepatus var. iuris ſent.lib.1.tit. 193.
de confeſſis, & confeſſionib.c. 5. quid-
quid eſſet in ſeparatis, Caualc.ibid.
deciſ.27. Tepatus ex alijs vbi ſupra
Io:Petrus de Ala de Aduocato, & cau-
ſidico Chriſtiano q.63.mihi f.86. Boe-
rius deciſ. 234.nu.3.Caracciol.deciſ.
32.nu.11. optimè Mareſcot. 2. reſol.
cap. 45. Similiter depoſitiones teſtiũ
nõ poſſunt pro parte ſcindi, ſed in to-
tum admittendæ, aut in totũ ſunt re-
probandæ, Præſes de Franchis deciſ.
173.n.7.ibidemq; addentes, Nogue-
rol.alleg.26.n.76.etiam ſi eſſent arti-
culi ſeparati, Padilla in l.ex falſis v.
quarit C.de tranſact. Amendola ad d.
deciſ.de Franchis nu.6. Aſcia determ.
21.nu.6.& ſeq. copioſiùs Gratian. 4.
forenſ.c.749. num.6. quo loci aſſerta
Surdi alitèr ſenſientis reijciuntur,
ſed pro claritate cõſule Ioſeph Me-
le addit.ad Gizzar.deciſ. 86. nu.11.
Thor.par.3.v. Teſtes èxaminati ſuper
diuerſis articulis. Tandem laudum
ratione indiuiduæ compromitentiũ
voluntatis, nõ poteſt in partibus ac-
ceptari, ſicuti pro parte ſententia iu-

dicis poteſt agnoſci, Præſes de Fran-
ch. *d. deciſ.* 173. vbi ſic definitum in
S.R.C. refert, ſed ægrè tulit Cancer.
3. *var. c.* 17. *n.* 80. *& ſeqq.* vbi contra
Præſidentem, virum alioquin peri-
tiſſimum, refert deciſum; ſequitur
Staiban. 1. *Reſol. c.* 57. *nu.* 29. *& ſeqq.*
at ille vindicatur nuperrimè a Ma-
rotta 1. *contrau. forenſ. d. cap.* 37. *n.* 19.

30 Cum itaq; retroceſſionis contra-
ctus ſit indiuiduus, quam indiuidui-
tatem pariter ex pactionis correſpe-
ctiuitate (vt mox dicemus) aſſumit;
pars aut in totum reijcere, aut in to-
tum adſtringitur approbare; velle
enim in parte ſeruare, in parte veró
reſoluere, nimis eſſet incompatibile
Reg. Capyc. Latro *d. deciſ.* 104. *n.* 29.
adſtipulatur Anellus, cognomento
familiæ, condimento naturæ, merito
virtutis Amatus *conſ.* 6. *nu.* 17. *&* 26.
31 *n.* 32. Expediti ſiquidem iuris eſt, pa-
ctum futuræ deuolutionis fuiſſe cor-
reſpectiuum ad retrodonationem,
cum huius contemplatione factũ ſit
in eodem contractu, Honded. *conſ.*
82 *n.* 56. Caſtill. *deciſ.* 69. *n.* 10. Surd.
conſ. 457. *nu.* 21. Gratian. *d. c.* 692. *nu.*
39. Regens Latro *deciſ.* 56. *n.* 2. *&* 3.
Tondutus 2. *reſol. ciuil. c.* 148. *num.* 8.
Immó cauſam finalem eiuſdem,
Gratian. *ibid. nu.* 40. Decian. *conſ.* 32.
num. 116. *lib.* 2. vberrimè Marotta 1.
contrau. forenſ. c. 27. *num.* 5. *cum ſeqq.*
quod euidenter patet, quia ſine tali
promiſſione donatarius non retro-
donaſſet, ex illis verbis, *In tal caſo la
detta retrodonatione ſia nulla, & inua-
lida, come ſe non fuſſe fatta*; quo caſu
dubio procul diceretur actus corre-
ſpectiui, etiam ſi haberent cauſam
ſeparatam, inſigniter Gratian. *laud.
cap.* 924. *n.* 1. *& ſeqq.* & nos latiùs *in
PETITORII parte* 1. *nu.* 26. 27. fortius
in præſenti, dum ex eodem fonte
fluunt, *l. cum eiuſdem* §. *inter decem
ff. de ædilit. edicto* Bart. Decius Tiraq.
& cæteri apud Giurb. *deciſ.* 85. *n.* 20.
Gratian. *d. cap.* 692. *n.* 43. Regens La-
tro *d. deciſ.* 56. *n.* 13. copioſè *conſult.*
54. *n.* 34. *lib.* 1. Pratus 2. *forenſ. c.* 42. *n.*
2. *& ſeqq.* Atqui in correſpectiuis 32
actibus qui vult ſibi pactum, & con-
ditionem firmiter, formiterq; ſerua-
ri, debet & ipſe obſeruare alteri, De-
cius *conſ.* 282. *n.* 9. Crauett. *conſ.* 463.
n. 9. Menoch. *conſ.* 264. *nu.* 47. *&* 92.
nu. 42. Beccius *conſ.* 58. *vol.* 1. Regens
Latro *d. conſult.* 64. *nu.* 35. Cyriac. 1.
var. c. 129. *n.* 1. *& c.* 61. *nu.* 1. ex innu-
meris Hering. *de fideiuſſor. c.* 10. *num.*
180. Theodorus Reinkinck *de regim.
lib.* 1. *claſſ.* 5. *c.* 4. *n.* 15. Pratus *quo ſu-
pra*. His ergò finitimum, ſi pars ro- 33
bur velit ſubtrahere pacto, oportet
vt corruat retroceſſio, *l. etiam* §. *ex
hac cauſa ff. de minor. l. fin. ff. de acce-
ptil.* Gratian. Giurb. & Capyc. Latro
locis narratis; viceuerſa ſi retrodo-
nationi tribuet firmitatem, pactum
neceſſe eſt ratum habeat; ex regula,
qua prædiximus, cõtractũ non poſ-
ſe in parte ſubſiſtere, in parte verò
nutare; aut vtrũq; oportet vt valeat,
aut vtrumq; vim veritatis amittat.

Concludendum eſt ergò, retro-
donationem ob non impletam pro-
miſſi fidem (cuius actio ad donata-
rij hæredes quoq; trãsfunditur, An-
ton. Faber *in C. lib.* 8. *tit.* 38. *defin.* 14.)
fuiſſe penitùs reſolutam; ideoq; bo-
na retrodonata ad donatarium om-
ni iure reuerſa; vt in terminis clauſit
quoq; Menoch. *d. conſ.* 922. *in fine*
Quandoquidem. *Si promiſſioni ſua* 34
*quis ſatisfaceret, & ſtudio deuotionis
implenda fidem placitis exhiberet, ne-
minem vnquam repetitio debiti ingra-
ta confunderet. Sed quia integrũ ami-
citiarum fides læſa ſuſpirat, neceſſe eſt
aliquoties homini, aut redhibitionis
increpare moram, aut debitoris expro-* 35
brare perfidiam, inquit D. Valerianus
d. homil. 4. *de promiſſis non redditis*.

Ex

35 Ex hoc igitur quaſi flumine quidam videtur riuulus altercationis exire. Ambigi poterit, an ſubſiſtat hoc pactum futuræ deuolutionis? quod adeò Doctorum torſit ingenia, vt quibuſdam affirmantibus, negantibus alijs, plerisq; deniq; diſtinguentibus, adhuc lis ſub Iudice iudicetur. Dum itaq; pars aduerſa negantium ſectatur veſtigia, generali-
36 bus iuris regulis ſic opponit. Pacto hæreditatem donari: in contractu hæredem fieri; ſucceſſorem in actibus inter viuos inſtitui, & iuri & diſſonat æquitati, *l. hæreditas C. de pactis conuentis*. Cum enim hoc pactum ſit contra bonos mores, vti liberam teſtandi auferēs libertatem, *l. cum duobus* §. *idem reſpondit. ff. pro ſocio* (nemo enim poteſt ſibi teſtandi facultatem præripere, *l. ſtipulatio hoc modo concepta ff. de verb. oblig. l. pactum l. licet, l. fin. C. de pactis*) pariter votum inducat captandæ mortis, *d. l. fin. C. de pactis*, à Iure, etiam ſi eſſet Sacramento firmatum, penitùs improbatur, *l. non dubitati Iuris C. de nō numer. pecun. c. non eſt obligatorium de reg. Iuris in 6.* Oſaſcus *deciſ.* 100. *n.* 31. Craſſus §. *ſucceſſio ab inteſtato q.* 9. *n.* 6. Caſtill. Sotomayor 3. *controu. c.* 9. Theſaurus *deciſ.* 225. *nu.* 1. Theſaurus filius. 2. *qq. forenſ. q.* 79. Hartman. *pract. obſeru. lib.* 2. *tit. de pactis c.* 3. Hartman. Piſtor 4. *quæſtion. Iuris q.* 2. & 6. Toming. *deciſ.* 57. Robles *de repreſent. lib.* 2. *c.* 16. *nu.* 3. Tondutus 1. *reſol. Ciuil. cap.* 69. Schinfordeger. ad Fabrum *lib.* 1. *tract.* 29. *q.* 2. Staiban. 2. *reſol. c.* 182. Bottilier. *theorem.* 42. *n.* 21. Moccia *in Sylua toto cap.* 1. Rubeus *in nouiſſimis Rota deciſionibus parte 6. tota deciſ.* 33. *mihi fol.* 64.

Sed in aquis defluentibus fundamentum ponitur, in rebus labentibus opinio ſolidatur; quamuis enim apud complures hoc iuris ſtatuatur indubij, creberrima tamen eſt alio- 37
rum ſententia, qui dixerunt, hoc pactum ſubſiſtere, ſi intercederet (vt in caſu propoſito) conſenſus illius, de cuius hæreditate tractatur, ex verbis Iuſtinianæis *in d. l. fin. C. de pactis*, ibi, *Niſi ipſe, de cuius hæreditate pactū eſt, voluntatem ſuam eis accomodauerit*, firmant Gabriel *toto conſ.* 137. *præcipuè num.* 23. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 1028. *n.* 9. & *conſ.* 92. *n.* 45. & 591. *nu.* 5. Gratian. *toto cap.* 692. Molfeſ. *conſ.* 38. *n.* 16. Fontan. *clauſ.* 4. *gloſ.* 9 *p.* 4. *n.* 4. vbi ſic teſtatur deciſum Merlin. *de legitima lib.* 3. *tit.* 2. *q.* 25. *nu.* 3. Mauritius Apicella *alleg.* 21. *nu.* 8. Theſaurus pater, & filius cum alijs *locis adductis* Cenſal. ad Peregrin. *de fideicō. miſſ. art.* 51. *mihi f.* 339. neruosè Coraſius *lib.* 6. *miſcellan. c.* 17. *n.* 7. etiam ſi non interuenerit iuramentū, Franciſcus de Andrea Senior *infra laudandus n.* 20.

Verum ſi facti veritas diligenter inſpicitur, non quæſtio ſimilis, ſed multum diſſimilis inuenitur. Non 38
enim hic agitur de tota facultate donantis, vt in contrarium loquuntur præcitati Doctores, ſed de bonis dumtaxat donatis poſt donatoris obitum donatario deuoluēdis; quo caſu ideò pactum de illis bonis conceptum ſubſiſtit, quia nec votum inducit captandæ mortis, nec teſtandi adimat factionem, cum de reliquis bonis liberum donanti ſuperſit arbitrium, poſt priſcos Theſaurus *d. deciſ.* 225. *nu.* 11. filius *d. q.* 79. *n.* 12. vbi ſic teſtatur deciſum, Craſſus *d.* §. *ſucceſſio q.* 39. *nu.* 52. Hartman. *pract. obſeru. tit. de pactis q.* 8. *nu. fin.* Veſemb. *conſ.* 38. *n.* 52. Gaill. 2. *obſeru.* 126. *n.* 8. quo loci ex mente Iaſonis ſententiā hanc Euangelicam dixit, Honded. *conſ.* 40. *n.* 33. *lib.* 1. Io: Sandæus *deciſ. Friſia* 19. *c.* 1. *tit. de fideicommiſ.* Molfeſ. *d. conſ.* 38. *n.* 11. & *tit. de renunc. q.*

dicis poteſt agnoſci, Præſes de Fran-
ch. *d. deciſ.* 173. vbi ſic definitum in
S.R.C. refert, ſed ægrè tulit Cancer.
3. *var. c.* 17. *n.* 80. *& ſeqq.* vbi contra
Præſidentem, virum alioquin peri-
tiſſimum, refert deciſum; ſequitur
Staiban. 1. *Reſol. c.* 57. *nu.* 29. *& ſeqq.*
at ille vindicatur nuperrimè a Ma-
rotta 1. *controu. forenſ. d. cap.* 37. *n.* 19.

30 Cum itaq; retroceſſionis contra-
ctus ſit indiuiduus, quam indiuidui-
tatem pariter ex pactionis correſpe-
ctiuitate (vt mox dicemus) aſſumit;
pars aut in totum reijcere, aut in to-
tum adſtringitur approbare; velle
enim in parte ſeruare, in parte veró
reſoluere, nimis eſſet incompatibile
Reg. Capyc. Latro *d. deciſ.* 104. *n.* 29.
adſtipulatur Anellus, cognomento
familiæ, condimento naturæ, merito
virtutis Amatus *conſ.* 6. *nu.* 17. & 26.
31 *n.* 32. Expediti ſiquidem iuris eſt, pa-
ctum futuræ deuolutionis fuiſſe cor-
reſpectiuum ad retrodonationem,
cum huius contemplatione factũ ſit
in eodem contractu, Honded. *conſ.*
82 *n.* 56. Caſtill. *deciſ.* 69. *n.* 10. Surd.
conſ. 457. *nu.* 21. Gratian. *d. c.* 692. *nu.*
39. Regens Latro *deciſ.* 56. *n.* 2. & 3.
Tondutus 2. *reſol. ciuil. c.* 148. *num.* 8.
Immò cauſam finalem eiuſdem,
Gratian. *ibid. nu.* 40. Decian. *conſ.* 32.
num. 116. *lib.* 2. vbertimè Marotta 1.
controu. forenſ. c. 27. *num.* 5. *cum ſeqq.*
quod euidenter patet; quia ſine tali
promiſſione donatarius non retro-
donaſſet, ex illis verbis, *In tal caſo la
detta retrodonatione ſia nulla, & inua-
lida, come ſe non fuſſe fatta*; quo caſu
dubio procul diceretur actus corre-
ſpectiui, etiam ſi haberent cauſam
ſeparatam, inſigniter Gratian. *land.
cap.* 924. *n.* 1. *& ſeqq.* & nos latius *in
PETITORII parte* 1. *nu.* 26. 27. fortius
in præſenti, dum ex eodem fonte
fluunt, *l. cum eiuſdem* §. *inter decem
ff. de ædilit. edicto* Bart. Decius Tiraq.
& cæteri apud Giurb. *deciſ.* 85. *n.* 20.
Gratian. *d. cap.* 692. *n.* 43. Regens La-
tro *d. deciſ.* 56. *n.* 13. copioſè *conſult.*
54. *n.* 34. *lib.* 1. Pratus 2. *forenſ. c.* 42. *n.*
2. *& ſeqq.* Atqui in correſpectiuis 32
actibus qui vult ſibi pactum, & con-
ditionem firmiter, formiterq; ſerua-
ri, debet & ipſe obſeruare alteri, De-
cius *conſ.* 282. *n.* 9. Crauett. *conſ.* 463.
n. 9. Menoch. *conſ.* 264. *nu.* 47. & 92.
nu. 42. Beccius *conſ.* 58. *vol.* 1. Regens
Latro *d. conſult.* 64. *nu.* 35. Cyriac. 1.
var. c. 129. *n.* 1. & *c.* 61. *nu.* 1. ex innu-
meris Hering. *de fideiuſſor. c.* 10. *num.*
180. Theodorus Reinkinck *de regim.
lib.* 1. *claſſ.* 5. *c.* 4. *n.* 15. Pratus *quo ſu-
pra*. His ergò finitimum, ſi pars ro- 33
bur velit ſubtrahere pacto, oportet
vt corruat retroceſſio, *l. etiam* §. *ex
hac cauſa ff. de minor. l. fin. ff. de acce-
ptil.* Gratian. Giurb. & Capyc. Latro
locis narratis; vicèuerſa ſi retrodo-
nationi tribuet firmitatem, pactum
neceſſe eſt ratum habeat; ex regula,
qua prædiximus, cõtractũ non poſ-
ſe in parte ſubſiſtere, in parte verò
nutare; aut vtrũq; oportet vt valeat,
aut vtrumq; vim veritatis amittat.

Concludendum eſt ergò, retro-
donationem ob non impletam pro-
miſſi fidem (cuius actio ad donata-
rij hæredes quoq; trãsfunditur, An-
ton. Faber *in C. lib.* 8. *tit.* 38. *defin.* 14.)
fuiſſe penitùs reſolutam; ideoq; bo-
na retrodonata ad donatarium om-
ni iure reuerſa, vt in terminis clauſit
quoq; Menoch. *d. conſ.* 922. *in fine*
Quandoquidem. *Si promiſſioni ſuæ* 34
*quis ſatisfaceret, & ſtudio deuotionis
implendæ fidem placitis exhiberet, ne-
minem vnquam repetitio debiti ingra-
ta confunderet. Sed quia interdũ ami-
citiarum fides læſa ſuſpirat, neceſſe eſt
aliquoties homini, aut redhibitionis
increpare moram, aut debitoris expro-
brare perfidiam*, inquit D. Valerianus
d. homil. 4. *de promiſſis non redditis*.

Ex

35 Ex hoc igitur quaſi flumine quidam videtur riuulus altercationis exire. Ambigi poterit, an ſubſiſtat hoc pactum futuræ deuolutionis? quod adeò Doctorum torſit ingenia, vt quibuſdam affirmantibus, negantibus alijs, pleriſq; deniq; diſtinguentibus, adhuc lis ſub Iudice iudicetur. Dum itaq; pars aduerſa negantium ſectatur veſtigia, generali-
36 bus iuris regulis ſic opponit. Pacto hæreditatem donari: in contractu hæredem fieri: ſucceſſorem in actibus inter viuos inſtitui, & iuri & diſſonat æquitati, *l. hæreditas C. de pactis conuentis*. Cum enim hoc pactum ſit contra bonos mores, vti liberam teſtandi auferẽs libertatem, *l. cum duobus §. idem reſpondit. ff. pro ſocio* (nemo enim poteſt ſibi teſtandi facultatem præripere, *l. ſtipulatio hoc modo concepta ff. de verb. oblig. l. pactum l. licet, l. fin. C. de pactis*) pariter votum inducat captandæ mortis, *d. l. fin. C. de pactis*, à Iure, etiam ſi eſſet Sacramento firmatum, penitùs improbatur, *l. non dubitati Iuris C. de nõ numer. pecun. c. non eſt obligatorium de reg. Iuris in 6.* Oſaſcus *deciſ.* 100. *n.* 31. Craſſus §. *ſucceſſio ab inteſtato q.* 9. *n.* 6. Caſtill. Sotomayor 3. *controu. c.* 9. Theſaurus *deciſ.* 225. *nu.* 1. Theſaurus filius. 2. *qq. forenſ. q.* 79. Hartman. *pract. obſeru. lib.* 2. *tit. de pactis c.* 3. Hartman. Piſtor 4. *quæſtion. Iuris q.* 2. & 6. Toming. *deciſ.* 57. Robles *de repreſent. lib.* 2. *c.* 16. *nu.* 3. Tondutus 1. *reſol. Ciuil. cap.* 69. Schinfordeger. ad Fabrum *lib.* 1. *tract.* 29. *q.* 2. Staiban. 2. *reſol. c.* 182. Bottilier. *theorem.* 42. *n.* 21. Moccia *in Sylua toto cap.* 1. Rubeus *in nouiſſimis Rotæ deciſionibus parte 6. tota deciſ.* 33. *mihi fol.* 64.

Sed in aquis defluentibus fundamentum ponitur, in rebus labentibus opinio ſolidatur; quamuis enim apud complures hoc iuris ſtatuatur indubij, creberrima tamen eſt alio- 37
rum ſententia, qui dixerunt, hoc pactum ſubſiſtere, ſi intercederet (vt in caſu propoſito) conſenſus illius, de cuius hæreditate tractatur, ex verbis Iuſtinianæis *in d. l. fin. C. de pactis*, ibi, *Niſi ipſe, de cuius hæreditate pactũ eſt, voluntatem ſuam eis accomodauerit*, firmant Gabriel *toto conſ.* 137. *præcipuè num.* 23. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 1028. *n.* 9. & *conſ.* 92. *n.* 45. & 591. *nu.* 5. Gratian. *toto cap.* 692. Molfeſ. *conſ.* 38. *n.* 16. Fontan. *clauſ.* 4. *gloſ.* 9 *p.* 4. *n.* 4. vbi ſic teſtatur deciſum Merlin. *de legitima lib.* 3. *tit.* 2. *q.* 25. *nu.* 3. Mauritius Apicella *alleg.* 21. *nu.* 8. Theſaurus pater, & filius cum alijs *locis adductis* Cenſal. ad Peregrin. *de fideicõmiſſ. art.* 51. *mihi f.* 339. neruosè Coraſius *lib.* 6. *miſcellan. c.* 17. *n.* 7. etiam ſi non interuenerit iuramentũ, Franciſcus de Andrea Senior *infra laudandus n.* 20.

Verum ſi facti veritas diligenter inſpicitur, non quæſtio ſimilis, ſed multum diſſimilis inuenitur. Non
enim hìc agitur de tota facultate 38
donantis, vt in contrarium loquuntur præcitati Doctores, ſed de bonis dumtaxat donatis poſt donatoris obitum donatario deuoluẽdis; quo caſu ideò pactum de illis bonis conceptum ſubſiſtit, quia nec votum inducit captandæ mortis, nec teſtandi adimat factionem, cum de reliquis bonis liberum donanti ſuperſit arbitrium, poſt priſcos Theſaurus *d. deciſ.* 225. *nu.* 11. filius *d. q.* 79. *n.* 12. vbi ſic teſtatur deciſum, Craſſus *d. §. ſucceſſio q.* 39. *nu.* 52. Hartman. *pract. obſeru. tit. de pactis q.* 8. *nu. fin.* Veſemb. *conſ.* 38. *n.* 52. Gaill. 2. *obſeru.* 126. *n.* 8. quo loci ex mente Iaſonis ſententiã hanc Euangelicam dixit, Honded. *conſ.* 40. *n.* 33. *lib.* 1. Io: Sandæus *deciſ. Friſiæ* 19. *c.* 1. *tit. de fideicommiſ.* Molfeſ. *d. conſ.* 38. *n.* 11. & *tit. de renunc. q.*

7.8.*& 9.in addit.* Cenſal. *vbi ſupra*
Marta *de ſucceſſ. legali parte* 3. *q.* 4.
*art.*2.*nu.*14. Thorus *parte* 3.*Comp. v.*
Pactum fol. 231. Regens Marinis 2.
*quotid.c.*162.*nu.*6. profuſiùs Regens
Marcianus (meritiſſimus parens D.
Marcelli nunc Regij Conſiliarij in-
tegerrimi,cuius memoria florida ,
& amænitas laudatur ingenij) 2.*di-
ſput.Iuris c.*87.*nu.*2.vbi oculatiſſimè
hanc materiam explanauit . Præ-
ſertim quia hìc agitur de quota bo-
norum , nõ hæreditatis, omninò An-
dreol.1.*controu.c.*14.*n.fin.*vbi ſic lo-
quitur. *Cenſeo tamen pactum validũ,
quia obiecta non ſunt termini quæſtio-
nis noſtræ, cum non verſemur in pacto
futuræ ſucceſſionis, ſed in pacto promiſ-
ſionis bonorũ , quod nõ improbatur, licet
poſt mortem executiuè differatur. &c.*
ſubindè , *differre quotã hæreditatis &
quotam bonorum*, relatis alijs Regens
39 Marcianus *loco laudato*; Et pactum
quotæ bonorum fauorem reſpicit
matrimonij , Anton. Faber *in C.lib.*
5.*tit.*9. *de pactis conuentis defin.* 6. 7.
& 8.ex Pekio & alijs Cancer.3. *var.
tit.de pact.n.* 150.151.Gratian. 4.*fo-
renſ.c.*692.*n.*6.*& ſeq.* & Marcianus
*d.q.*87.*n.*8. Immò certi matrimonij,
Cutellus , quem laudat Marcianus
ibid. cum huius pacti contempla-
tione facta ſit retroceſſio, & ſic in
conſequentiã præcedentis tractatus
Bart.Oſaſc. Boer.cæteriq; apud Cẽ-
ſal.*d.artic.*51.*verſ. Quarto declarauit*
Regens Rouitus *deciſ.* 87. *num.* 11.
Cõſil. Carleual. Rouito maſtix *Apo-
log.d.deciſ.nu.*18. Franciſcus de An-
drea Senior *loco citando num.* 20. Et
40 quod licitum ſit certa bona , certáq;
pecuniarum quantitatẽ donare, vel
poſt mortem promittere, ambigi nõ
oportet;ita enim ſanxit Cæſar (& ſi
id antiquitas reſpuebat) *in l.vnic.C.
vt actiones ab hæredibus,& contra hæ-
redes*,firmãt Oltradus *conſ.*139.Bart.
*conſ.*212. ex alijs P. Molfeſ.*d. conſ.*
38.*n.*12.

Nec his obuiare dignoſcitur,quod 41
pactum deuolutionis de inſtitutio-
ne loquatur;quandoquidem illud,
quibuſcumq;verbis concipitur, vbi
nõ integram reſpiceret facultatem,
ſemper eſt validum ; cum tota vis il-
la ſit,ne liberum teſtandi auferatur
arbitrium,Paril.*conſ.*26.*nu.*81.*lib.*1.
quo loci aſſeruit, idem eſſe pronun-
ciandum in pacto de re particulari ;
ac de quota hæreditatis,cum neuter
modus teſtandi auferat factionem
affatim Andreol.1.*controu.c.*15. *nu.*
50.Regens Marcian. *d.c.*87. *num.*8.
Cum itaq;pactum ad donata ſolum-
modò reſtringatur,quibus non tolli-
tur teſtandi facultas; verbum, *Hære-
ditas*,ſiuè , *L'habbia da iſtituire*, pro
bonis, atq; relinquere exponitur , &
ad actum inter viuos aptatur,*gloſ. in
l.quæſitum,verbo hæreditati ff.de legat.*
1.Bologn.*in l.fin.nu.*152. *C.de pactis*
Gozzadinus *conſ.*87. *nu.*17. Crauet.
*conſ.*139.*n.*6.Cãcer. 3.*var. tit.de pa-
ctis n.*122.*&* 128.Peguer.*deciſ.*170.
*nu.*3.Andreol.*d.c.*15.*nu.*47. Molfeſ.
mox adductus Marcian.*d.c.*87. *n.* 19.
Frãciſcus de Andrea Senior præce-
ptor meus doctiſsimus, qui *PROM-
PTVARIVM IVRIS* communiter di-
cebatur , apud Bottilier. *de ſucceſſ.ab
inteſt.theorem.*49.*nu.*18. Sed audia- 42
mus facundiſsimũ Fabrum , *Si ponas*
(inquit ille) *ita factam ei donationẽ
verbis importantibus inſtitutionem,&
redolentibus vltimam voluntatem, nĩ-
hilominùs valebit etiam, & irreuoca-
bilis erit conuentio. Nam & illud re-
ceptum eſt,cõuentionem, vel promiſſio-
nem ex cauſa honeſta factam poſſe in-
duci per verba inſtitutionem , importã-
tia;nec ideò videri factã vltimam vo-
luntatem,ſed contractam ab initio vti-
lem obligationem , dilata tantum exa-
ctione ad tempus mortis,in C.lib.*5.*tit.*

9.*de*

9. de pactis conuentis defin. 8.
Horum ratio in promptu eſt, quia,
*Falſa demonſtratione mutari ſubſtan-
tia veritatis minimè poteſt, l. falſa C.
de iuris, & facti ignor. & Fides verita-
tis verborum adminicula non deſide-
rat, l. 1. C. ſi minor ab hæredit. ſe abſt.*
43 Ideò ad iudicandum de qualitate
contractus, non ſpectatur verborum
ſonus, ſed rei effectus; cũ magis ver-
ba deſeruiunt naturæ cõtractus, quã
viceuerſa, *l. ſed ſi poſſeſſori* 11. §. *item
ſi iurauero ff. de iure iurando.* Verba
etenim ad eum finem, ad quem pro-
feruntur, intelligẽda; & ad eam rem
ſuper qua exprimuntur, ſunt reſtrin-
genda, habita ſemper ratione eius,
ad quod is, qui ea protulit, reſpexit, *l.
debitores* §. *fin. ff. ad S. C. Trebell. l. pro-
fectitia in fin. ff. de iure dotiũ l. fin. C.
ſi aduerſus rem indic.* Crauet. *cõſ.* 16.
n. 5. & 171. *nu.* 13. Surd. *deciſ.* 119. *nu.*
24. Montan. *controu. forenſ. c.* 80. *n.* 1.
Gratian. 4. *cap.* 657. *n.* 2. Cyriac. 3. *cõ-
trou. c.* 478. *n.* 24. latiſſimè Tiraq. *in l.
ſi vnquam v. libertis n.* 60. Regner. Si-
xtin. *conſ. Marpurg.* 10. *num.* 34. *lib.* 1.
& potius ſunt notæ rerum, quã cau-
ſæ rem conſtituentes, Bald. *in l. ſi non
conuicij C. de iniurijs l. non epiſtolis, &
l. ſeq. C. de probat.* Roger. *de iuris in-
terpr. q.* 2. *n.* 1. Geddæus *de cõtrah. ſti-
pul. c.* 1. *n.* 44. Andreas Knich. *de An-
tocratia Romani Imper. n.* 282. Theo-
dorus Reinkinck *de regim. in princip.
n.* 5. Itaquod non eſt curandum de
44 qualitate verborum, vbi conſtat de
mente loquentium, *Cum ſit iuſtum*
(inquit Cæſar) *voluntates contra-
hentium magis quam verborum conce-
ptionem inſpicere in l. fin. C. quæ res pi-
gnor.* Arias de Mesa *lib.* 3. *var. c.* 14. *n.*
18. Gaill. 2. *obſeru.* 132. *num.* 10. Rau-
dens. *conſ.* 1. *num.* 24. *vol.* 2. quia, *Ple-
rumq; dum proprietas verborum atten-
ditur, ſenſus veritatis amittitur. c. pro-
pterea de verb. ſignif. l. in cõditionibus
l. Publius ff. de verb. oblig. l.* 3. *C. de libe-
ris præterit. l. quoniã indignum C. de te-
ſtam.* Bald. *in l. actor. nu.* 5. *C. de probat.*
Giurb. *obſeru.* 70. *n.* 19. & *obſeru.* 53. *n.*
26. Regens Capyc. Latro *deciſ.* 145.
n. 9. Sicuti de verbis ſacræ Scripturæ
ait Hieronim. *Non putemus in verbis
ſcripturarum eſſe Euangelium ſed in
ſenſu: non in ſuperficie, ſed in medulla:
non in ſermonum folijs, ſed in radice
veritatis, epiſt. ad Galat.* Idquè luci- 45
diſsimè demonſtratur, quia prior,
potiorq; mens eſt, quam vocis orga-
num; quorſum enim verba, niſi vt lo-
quentis animum patefaciant? vul-
gat. *l. Labeo in fin. ff. de ſuppell. legat.*
Bald. *in c.* 1. *de teſtibus* Crauet. *conſ.*
20. *n.* 12. & 35. *n.* 16. Maſcard. *de pro-
bat. concluſ.* 41. *num.* 14. Leotardus *de
vſuris q.* 9. *n.* 7. Itaquod ſicuti anima
eſt potior corpore, ita mens verbis,
Roland. *conſ.* 72. *n.* 43. *vol.* 1. Cyriac.
d. c. 478. *num.* 20. Gratian. 4 *forenſ. c.*
755. *n.* 23. quid mirum ſi primum lo-
cum debeat obtinere volũtas, exin-
dè veriſimilitudo, poſtremò ver-
ba? Vaſqulus *lib.* 1. *cõtrou. illuſt. cõ-
trou.* 30. *num.* 6. tradit Marotta 1. *di-
ſcept. c.* 6. *n.* 28. Hinc Baldus linguam
cordis tubã appellat *conſ.* 160. adeò
quod, *Si voluntas* (inquit Tullius) 46
*tacitis verbis intelligi poſſet, verbis om-
ninò non vteremur ſed quia non poteſt,
verba reperta ſunt non quæ impedirẽt,
ſed quæ indicarent voluntatem, orat.* 2.
pro Aul. Cæcin. *n.* 53. conſonat text.
in can. is autem 22. *q.* 2.

Cum itaq; ex tenore inſtrumenti
euidenter appareat, quod hæc fuerit
mens, & intentio cõtrahentium; ver-
ba iuxta ſanum referri debeãt intel-
lectum; itaquod, & ſi de Inſtituendò 47
ſonent, nõ tamen de inſtitutione, ſed
donatorum deuolutione intelligen-
da ſunt, cũ potius (vt prædiximus)
ſit conſideratus effectus, quam illa
verborum ſtructura, Gabriel. *d. conſ.*

137. *n.*

137.nu.23. latè Gratianus d.c.692. num.14. latiùs Carleual tom.2.de Iudicijs lib.1.tit.3.diſp.35.nu.45.latiſſi-
48 mè Giurba deciſ. 111.nu.5. Monẽte enim Tullio, *Scriptum nimis diligenter ſequi, calumniatoris eſt: boni autem Iudicis voluntatem ſcriptoris, authoritatemq; defendere*, ibid.& hùc reſpexit Iuſtinianus, cum ait, *Ne propter nimiam ſubtilitatem verborum, voluntates contrahentium impediantur*, in l.vnic. C.vt act.ab hæred.facit text.in l.legis virtus ff.de legibus ex alijs Ceual.q.825.num.59.Nam nimia diligentia, vti miſera eſt reſpuenda, l. codicillis §. final. ff. de legat. 2. ſicuti quoq; in noſtris LVCVBRATIONIBVS lucub. 15.vberrimè demonſtrabimus, verbum, *Relinquere*, adiectũ vniuerſitati bonorum, hæredis inſtitutionem importare, ex Vaſquio Cephalo Pariſ. Ludouic. & alijs
49 *Quia non eſt nouum* (inquit egregiè Faber) *vt a propria verborum ſignificatione recedatur ad tuendum actum, qui alioquin non valeret. Nam & quod magis mirum eſt, ob eam ipſam cauſam fit aliquando, vt verba quoq; ſollemnia dicta fingantur, quæ reuera nunquam dicta fuerũt*, in C.lib.6.tit. 19. de verb. ſignif.defin.16.Et his ſanè modis reſponſa Conſultorum examinantur: veri diſponentium ſenſus eliciuntur: germanæ contrahentium voluntates interpretantur; quia non ex verbis, ſed mente certiſſima ſcientia comparatur, reſcribente I.C. in l. ſcire leges, vbi Doctores ff.de legibus.

Non enim Ius patitur, fidem cõditi Inſtrumenti ob hoc debere conuelli, quod verba ſenſum nõ exprimentia conditor ſuæ prædixerit voluntati, cum ſemper (vt diximus) actus ſubſiſtat, licet non eſſet germana ſeries recenſita. Plerumq; id accidit ex imperitia Notariorum, quorum, *Officium* licet *ſecuritas ſoleat eſſe cunctorum, quoniam ius omnium eorum ſollicitudine cuſtoditur*, vt perbelle diſſeruit Caſsiod. lib. 12. var.
epiſt. 21. tamen illi ſæpiùs ignoran- 50
tes quid partes expreſſerint, ſub alio exponunt inuolucro verborum, quã fuerat intentio contrahentium, Criuell.deciſ.5.n.13.Ioſeph Vela diſſert. 40.n.20.Maya lib.1.obſeru. 13.n. 40. Itaquod euertentes vim contractus, ſubuertentes vltimas voluntates, & totius tractatus ordinem peruertentes, conſcientias hominum in magno ponunt diſcrimine, vt conqueritur Bald.conſ.6.lib.4.poſt eũ Hypolitus de Marſil.de fideiuſſ.num.39. Cagnol.in l.ſi librarius nu.2.ff de reg.iuris Amatus deciſ. 29 nu. 29. & 30.Carrocius deciſ.22.nu.1.Molfeſ. addit.ad tit.de renunc. q. 6.nu 5. Menoch.cõſ.38.Lopez in ſcholijs ad Diez c.2.Mantic.de coniect.lib.1.tit.10. n.1.Anton. Teſſera in peculiari libello, cui titulum fecit, De erroribus Notariorum, Hering.de fideiuſſ.c.7.n.487. & 497.Perſius conſ.Ciuil.42.nu.6. & 7.Fontanell.clauſ.5.gloſ. 10.parte 1.
n.65.vbi ſic in eos inuehitur, *Parcat* 51
ijs Deus, qui nobis hac mala fecerunt, id eſt parcat Notarijs Deus, qui nos quotidiè pro reſarciendis ſuis defectibus inſudare multũ cogunt; ſi enim, vt deberent ipſi attenderent, qualiter ſint inſtrumenta cõcipienda, non oporteret, quod in his tãtum tempus cõtereretur. Sũt enim illi (bonos ſẽper excipio) veluti pica, & Pſittacus gallus, qui ſtant in palatijs dominorum ſine intellectu loquentes, Roman. Singul. 52.n.2. & veluti cantores benè cantantes per practicam, vim clauſularum, rationem videlicet ſui cantus ignorant, Hering. vbi ſupra Regens Merlin.2.contrau.c.78.n.15.nouiſsimè Marotta 1.diſput.cap.6.

Eapropter ſacratiſsimæ leges, cõ- 52
ſulentes humano generi, benigna pro-

prouiſione ſanxerunt, errorem No-
tarij, quia non habet vim debilitan-
di, aut tollendi ſubſtantiam facti,
partibus non nocere, ſicuti conſul-
tiſſimi viri Papiniani reſponſo col-
ligitur *in l. imperator ff. de legibus*, vbi
reſcribitur. *Non lædi ſtatum liberorũ
ob tenorem Inſtrumenti malè concepti*,
cui adſtipulatur Cæſar ſubiungens,
*Nam errores eorum, qui deſideria, ideſt
preces ſcribunt, veritati præiudicium
afferre non poſſunt, in l. errores C. de er-
roribus Aduoc.* Toto enim Iure potẽ-
tior eſt veritas, quam ſcriptura, *l. nec
ignorans*, ibi. *Maiores veritate rei, quã
ſcriptura vires obtinente C. de donat.*
probant Gratian. 5. *forenſ. cap.* 825.
n. 17. Poſtius *de manut. obſeru.* 102. *n.*
17. *&* 1. *reſol. Ciuil. c.* 50. *n.* 25. Aſcia
determ. 66. *nu.* 2. Rota apud Coccin.
deciſ. 373. *n.* 10. omninò Leonard. *de
Vſuris q.* 58. *nu.* 16. Marott. *d. c.* 6. *per*
53 *totum*. Et per conſequens Inſtru-
menti verba (vt antè iam diximus)
non iuxta ſonum, ſed ſecundum mẽ-
tem intelliguntur, *l. nõ omnis ff. ſi cer-
tum petatur* Surd. *conſ.* 431. *num.* 35.
Honded. *conſ.* 29. *nu.* 37. *lib.* 1. Anna
alleg. 52. *n.* 31. Hartm. Piſtor *lib.* 2. *qq.
Iuris q.* 41. *n.* 28. Hering. *vbi ſupra nu.*
190. Caracciol. *deciſ.* 26. *num.* 33. Re-
gens Marinis *lib.* 2. *quotid. c.* 100. *n.* 8.
Regens Capyc. Latro *tom.* 2. *conſult.*
54 85. *nu.* 3. Taliter quod ſi non reſpon-
deant voluntati, debent ſemper im-
propriari, *l. fundus qui locatus ff. de
fundo inſtructo l. inſulam ff. de præſcri-
ptis verbis l. qui diebus. § dominus* vbi
Soccinus *in* 4. *notab. ff. de cõdit. & de-
monſtr. c. intelligentia. de verb. ſignif.*
Angel. videndus *in l. illud §. tractari
ff. de Iure codicill.* Iaſon. *in l. non codi-
cillum C. de teſtam.* Farinac. *deciſ.* 62.
n. 3. *parte* 3. Roland. *conſ.* 61. *n.* 13. *lib.*
3. Theodor. *alleg.* 23. *nu.* 8. Staiban. 1.
forenſ. c. 37. *n.* 26. Bottilier. *theorem.* 6.
nu. 18. Regens Marcianus *d. c.* 87. *nu.*
16. Marotta *d. cap.* 6. *nu.* 10. Amaya
lib. 2. *obſeru. Iuris c.* 5. *num.* 37. Sicuti
quoq; dicimus, quod ſi teſtator inſti-
tutis filijs, vxorẽ relinquat dominã,
& patronam, non obſtante hoc ver-
borum complexu, lucratur illa, ex
generali conſuetudine Bulgari, ſolũ-
modò alimenta, teſtantur noſtrates
Maxilla *in §. mulier nu.* 7. Viſcotti *v.
vxor.* Ampliationes, & limitationes
cõgerunt Mantic. *de coniect. lib.* 9. *tit.*
7. *nu.* 22. de Marinis *lib.* 1. *c.* 347. Re-
gens Capyc. Galeota 2. *cõtrou. c.* 60.
Regens Merlin. 2. *contrṓu. c.* 3. *&* 4.
Regens Capyc. Latro *deciſ.* 176. *nu.*
47. Gratian. 3. *c.* 563. *& nos alibi*. Et
quod impenſiùs fauet, quia ſemper 55
præſumitur quemquam elegiſſe viã,
qua actus valeat, non pereat, *l. dotis
fructus cum ſeqq.* vbi gloſ. *ff. de Iure
dotiũ. l. ſi pars. ff. de inoffic. teſtam.* Me-
noch. *conſ.* 637. *n.* 8. *& lib.* 6. *tota præ-
ſumpt.* 4. Petrus Ruizius *deciſ. Lituan.*
2. *nu.* 38. Petrus Sanz *de diuiſ. bonor.
lib.* 3. *c.* 9. *num.* 12. Præſes de Franch.
deciſ. 649. Regens Tappia *deciſ.* 4. *n.*
39. Bottil. *theorem.* 4. *n.* 9.
Sed quid in ipſo veritatis lumi- 56
ne tenebras opinionis inquirimus?
Non nè, *Superuacaneis laborant impẽ-
dijs, qui Solem certãs FACIBVS adiu-
uaret can. ſi omnia* 6. *q.* 1. Non nè, *Ni-
miæ curioſitatis eſt implere velle, quod
iam circũfluit?* Curtius *lib.* 7. opti-
mè *can.* 1. *diſt.* 69. rectè Caſſiodorus,
*Ad examen veniant, quæ putantur in-
certa, nam quis de hac re exiſtimet de-
liberandum, vbi nihil reputatur ambi-
guum?* 9. *var. epiſt.* 23. Superſedendũ
eſt nobis, ne cenſuram incurramus
Arnobij, ſic monentis. *Stoliditatis eſ-
ſe rebus perſpicuis & nullam deſiderã-
tibus defenſionẽ diutiùs immorari, lib.*
1. *aduerſus gentes*. Solùm breuiter 57
hìc repetimus, donationem irreuo-
cabilem, vt irretractabile matrimo-
nium, extitiſſe, & quia pars cõtractus
dotis,

doris, & quia Matrimonij cauſa fi-
nalis, & quia correſpectiua ad ma-
trimonium certum, & cum determi-
nata perſona contractum; Ideoq;
retrodonationem coactè obtẽtam,
vel precibus importunis extortam,
ipſum ſaltem rationis dictamẽ, quo
incitamur ad Iuris noſtri conſerua-
58 tionem, illuminat. Minimè refragã-
te, quod non appareat in diſpoſiti-
uis ſoboli facta donatio: ſimulatæ
donationis obijciatur confeſſio: &
donatarij proponatur ingratitudo.
59 Quod ſi verò retrodonationem va-
lidam aſſeramus, eam, vti mutua
conuentione compactam, & ex plu-
ribus indiuiduam, ob non impletã
promiſſi fidẽ in pacto reuerſionis,
carere robore firmitatis; & per conſequens donatarius, qui ad obſeruantiam non adſtringitur, ratione violatæ fidei, Iure poſtulat, vt in irritum retractetur. Nam ſecundum reſponſum Neratij, *Nihil penes eum reſidere oportet ex re, in qua fidem fefellit*, *l. lege fundo 5. ff. de lege Commiſſ.*

Reliqua verò, quæ pars aduerſa hìc explanari deſiderat, conſultò duximus ſubticẽda; quandoquidem ea melius valent oſtentione facti, quam Iuris indagatione dignoſci; *Erit igitur facti quæſtio agitãda, quid inter eos actum ſit*, inquit Conſultus *in l. creditor la ſecõda §. ſi tecum ff. qui potiores in pignore*.

EXPLICIT PETITORIVM

Io: Sariſberienſ. *præfat. Policratici.*

Sed quia nemo poteſt cunctis virtute placere,
Sufficiat paucis me placuiſſe bonis.

EXITVS CAVSÆ.

POST Plurimos certaminum fluctus ad hunc portum cauſa peruenit, vt per ſolertiſsimum I.C.Io: Antonium Molegnanum arbitrum declarata fuerit donatio valida, firma, irreuocabilis; viceuerſa retrodonatio tanquam non habens Iuris aſſiſtentiam, inefficax, & inualida. Verum, vt inter partes concordiæ vnitas, & animorum vigeret identitas, æquitatis ratione ſuadente, aliquid ex rebus donatis aduerſario relaxandum pariter arbitratum fuit; placito D. Ambroſij, cum ait. *Patrimonium inter fratres non Iudex medius, ſed pietas debet ſequeſtra diuidere, lib.7. in Lucam c. 12. Quatenus* (inquit Cæſar) *in omni pace inter ſe ſucceſſio eius permaneat, nec altercationis cuiuſdam, maximè inter eos, oriatur occaſio, in l.cum oportet §. ſin autē C. de bonis quæ liberis. Vtilius enim illi viſum fuit* (ſunt verba Pontificis) *negotium tali expediri compendio, quam per quandam exactam ſubtilitatem longo diſpendio prorogari, præſertim cum nonnulla pro vtilitate communi contra iuris aſperitatem ex æquitatis manſuetudine tolerantur, in c 3 in fin. de ſentent. & re iudic. in 6.* At pars aduerſa arbitri clementiam reſpuens, immemor quod non debet vltra ſemitas æquitatis cupiditas tranſilire, tam iuſtæ neglexit obtemperare ſententiæ; immò interpoſito ad M.C. prouocationis remedio, vim nitebatur executionis excludere; libet repetere verba melliflui. *Qui non grauatus appellat, certum eſt, quod aut grauare intendit, aut tempus redimere; non debet eſſe appellatio ſuffugium cauillantium, ſed refugium grauatorum. Multi enim pendente appellatione fruuntur aliqua re, quæ ſemper fuit iniuſtè poßeßa; & ita Antitodum vertitur in venenum. lib.3. de Conſider. ad Eugenium Papam.*

Demum quidam beneuoli pij patris more laudabili ægrè ferentes eorum diſpendia, & odia, quę ſemper ex litibus oriuntur, controuerſias duxerunt iterum placabiliter abſoluendas; illud Theodorici Regis efficaciter inculcantes. *Nolite vos, ſed in hoſtem ſæuire cupiatis. Res parua non vos ducat ad extrema diſcrimina. Acquieſcite iuſtitiæ, qua mundus lætatur. Cur ad Monomachiam recurritis, qui venalem Iudicem non habetis? Deponite ferrum, qui non*

† habe-

Digitized by Google

habetis inimicum. Quid opus eſt homini lingua, ſi cauſa manus agat armata? aut vndè pax eſſe creditur, ſi ſub Ciuilitate pugnetur? Imitami Gothos, qui foris prælia, intus norunt exercere modeſtiam. Sic vos volumus viuere, quemadmodum parentes noſtros cernitis floruiſſe, apud Caſsiod. 3. *var. epiſt.* 24. Qui tandem celeberrimum D. Franciſcum Gaetam Biteċtenſem Antiſtitem (virum vt egregium, ſic vndequaq; doctiſſimum) elegerunt in arbitrum, cum facultate ne dum donationis articulos, quam omnia hinc indè prætenſa ſuper tota donatoris ſubſtantia dirimendi; qui, cauſæ meritis diligenter inſpectis, ita arbitrium duxit per definitiuam ſententiam terminandum.

In cauſa compromiſsi coram Nobis vertente &c. Nos Franciſcus Gaeta Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Biteċten. Arbiter Iudex electus &c. Viſis actis, perlectis & conſideratis omnibus ab vtraque parte productis cum laude celebris, ac conſpicui nominis I.C. Io: Antonij Molegnani; ſæpius auditis partibus cum luculentiſſimis allegationibus. Chriſti nomine repetito, de Iuris peritorum conſilio dicimus, decernimus, & declaramus, donationem præfatam fuiſſe, & eſſe validam, & irreuocabilem; eiuſq; reuocationem pro allegata cauſa ſimulationis fuiſſe, & eſſe nullam, irritam, & inualidam, & Iuris ſubſiſtentiam non habentem; & proindè relaxanda, ac conſignanda fore, & eſſe eidem donatario omnia, & ſingula bona in præfata donatione contenta. Verum, attento quod agitur inter coniunctos, pro bono pacis; donantis hæredem abſoluimus à cæteris pretentionibus Donatarij; & ita de Iure, & de facto reſpectiuè laudamus, & arbitramur

Nos Franciſcus Gaeta Epiſc. Biteċten. Iudex arbiter.

Digitized by Google

SOLATIA
MORTIS
Siuè
CONSVLTATIONES
BINÆ
Supremis defunctorum arbitrijs latè viam aperientes.

Digitized by Google

SOLATIA
MORTIS.
Siuè
CONSVLTATIO
PRIMA

Diſpoſitiones roborans mortuorum, præſertim graſſante lue fati munus implentium.

Nullum ſanè maius SOLATIVM MORTIS, quam voluntas vltrò mortem.
Quintilian. *declam.* 308.

NOTABILIVM EXEGESIS.

1 *GRandis clementia Dei, vt expectet noſtram pænitentiam, & donec nos à vitijs conuertamur, ille potentem contrahat manum, ne ferire cogatur. D. Hieron. in Iſa.* 30. 18.

2 *Peſtis, qua Regnum Neapolitanum inuaſit, deſcribitur.*

3 *Egregius Quintiliani de peſtilitatis atrocitate locus adducitur.*

4 *Humana temeritas quomodo lãguentium facultatibus inhiauit.*

5 *Reconditus D. Cypriani locus de criminibus graſſante peſtilẽtia auctis.*

6 *Proponitur theſis in hiſce Conſultationibus ventilanda.*

7 *Defunctorum voluntates pro lege ſeruantur.*

8 *Sicuti legem violare nefas, ita morientium diſpoſitiones.*

9 *Magis attenditur iuſſus teſtantis, quam legis.*

10 *Principes, qui potuerunt tollere legem, non tamen mutarunt placita mortuorum.*

11 *Defunctorum Iuſſa violare ſacrilegium eſt apud nonnullos.*

12 *Etiam iniuſta teſtatoris præceptioni parendum.*

13 *Rei ſuæ quilibet eſt moderator, & arbiter, etiam abutendo.*

14 *Conſpicua Annæi Roberti verba in medium adducuntur.*

15 *Omni æuo laudandi, qui mortuorum cineres, præſertim parentũ ſinunt eſſe quietos.*

16 *Qui ſupremas morientium conatur euertere voluntates, inſtitutionis commodo priuatur.*

17 *Teſtamentum nũcupatiuum de Iure minimè ſcripturam requirit,*

18 *Teſtes eo caſu poſt mortem teſtatoris, citatis omnibus, quorum intereſt, examinantur.*

19 *Publicatio teſtamenti minimè neceſſaria, niſi teſtator manifeſtè aliter ſtatuat.*

20 *Teſtes legatarij admittuntur, quoties inter Inſtitutos, & venientes ab inteſtato quaſtio verteretur.*

21 *Teſtator Inſtitutionem ad quãdam ſchedulam remittens, valet teſtamentum.*

22 *Scriptura, & Tabellio deſiderãtur, vbi teſtator in ſcriptis vellet condere teſtamentum, vel eorum ſuppeteret copia.*

23 *Peſtis ſuo lethifero afflatu omnes inuadio.*

24 *Peſte correptus quomodo ſoleat condere teſtamentum.*

25 *Annaus Robertus in contrariũ adducitur, & declaratur.*

26 *Frequenter teſtes prece, vel pretio, amore franguntur, & odio.*

27 *Conſuetudo particularis non ligat populos illam non obſeruantes.*

28 *Teſtes in omni negotio ſufficiũt.*

29 *Magis creditur viua voci, quã mortua, & plus authoritatis habẽt teſtes, quam Inſtrumenta.*

30 *Proponitur famigerata quaſtio. An teſtamentũ peſtis tempore corã quinq. teſtibus cõditum ſit validũ.*

31 *Opinio negatiua primum adducitur, eaq; legibus, & Doctoribus roboratur.*

32 *Diſcontinuatio teſtium modica, non magna intelligitur eo tempore remiſſa.*

33 *D. Aquila vxor Signoroli de Homodeis morbo correpta, vt faceret teſtamentum validum aſportare ſe fecit in via. & ſic coram ſeptem teſtibus teſtata eſt.*

34 *Alter ad ſummitatem ſcala ductus ſuum condidit teſtamentum.*

35 *Opinio affirmatiua affertur, & innumeris Doctoribus ſolidatur.*

36 *Secundum opinionem hanc deciſum oſtenditur*
In Rota Romana.
In Camera Imperiali.
In S.R.C. Neapolitano.
In Senatu Burdegalenſi.
In Tribunalibus Grationopolis.
In Senatu Ianenſi.
In Senatu Tholoſano.
In Senatu Sabandia.
In Luſitanis Subſellijs.
In Senatu Aquenſi.
In Senatu Friſia.
Nouiſſimè in inclyta RAVVIVATORVM huius Ciuitatis Aquanina Academia.

37 *Tempus peſtis, & tempus mortis aquiparantur.*

38 *Tẽpore peſtilẽtia dicitur eſſe acre certamen inter Deum, & homines.*

39 *Vbi cauſa pia fuerit inſtituta, vel ſubſtituta, teſtamentum duos requirit teſtes.*

40 *Illudq; ſubſtinetur etiam quoad extraneos legatarios.*

41 *Quidquid eſſet, ſi cauſa pia fuerit per viam legati, vel ſpecialis fideicomiſſi vocata:*

42 *Author opiniones vltro citroq; pugnantes diſtinctionis fadere cõciliat.*

43 *Prima opinio procedit de modica peſte, altera de magna.*

44 *Nimia peſtilentia tam teſtium numerus, quam Tabelliones ad excipienda languentium teſtamenta ne morbo corripiantur, ſemper venire recuſant.*

45 *Miniſtrantes peſtis tabe confectis poſſunt coram duobus teſtibus condere teſtamenta.*

46 *Quia tempus peſtis eſt tempus mortis, omnia Iura laxantur.*

47 *In Codicillis non minuitur proportionabilitor teſtium numerus, ideò quinq; omnimodò requirũtur.*

48 Opi-

48 *Opinio, quæ diſtinguit, ſemper eſt amplectenda.*

49 *Opinio vnius teſtamento fauens præfertur cæteris.*

50 *Impugnans teſtamentum defectu numeri teſtium, peccat mortaliter in foro conſcientiæ.*

51 *Teſtamentum Iuris ſollemnitatibus deſtitutum eſt in foro conſcientia obſeruandum.*

52 *Proponuntur alij Iuris articuli tempore peſtilentiæ ventilati, & ab authore ſoluti.*

53 *An ad publicandum nuncupatiuum teſtamentum teſtes in formalibus verbis teſtatoris debeant eſſe concordes? affirmat Faber, negat cum Cancerio author.*

54 *Non eſt curandum de qualitate verborum, vbi conſtat de voluntate loquentium.*

55 *Si teſtator dixerit, relinquo bona mea Titio, an valeat teſtamentum ob nō inſtitutionem hæredis? negant plurimi, affirmat author.*

56 *Verbum, relinquo, adiectum vniuerſitati bonorum, hæredis inſtitutionem importat.*

57 *Teſtes debent aſpicere teſtatorem proprijs oculis, nec ſatis eſt illius vocem audire.*

58 *Veritas oculata fide magis, quā per aures animis hominū infigitur.*

59 *Viſus certus eſt rerum arbiter ex P. Æmilio.*

60 *Propter morbum ſæpe vox hominibus commutatur.*

61 *Sæpè contingit more hyænæ alienam vocem effingi.*

62 *Teſtamentum nocte confectum tria exigit luminaria, quidquid aliter dicat Riccius.*

63 *Exemplum cuiuſdam ſagacis mulieris alienam ſucceſſionem extorquentis.*

64 *Si cortina ſolum eſt intermedia, valet depoſitio teſtium de auditu ſolummodo teſtatoris.*

65 *Coram quo Iudice facienda eſt teſtamentorum publicatio, inſinuatio, & recognitio?*

66 *Confectio præambuli, & inuentarij coram quo Iudice facienda?*

67 *Iſtiuſmodi teſtamēta corā quinq; teſtibus condita an ſint perpetuo valida.*

SYNOPSIS.

QVanta in Regno Neapolitano anno 1656. lues irruerit, Quomodo deteſtabilis morbi vaſtitas mortales afflixerit. Quo pacto detecta, vel aucta ſint crimina; & auaritia palam ſæuiens, abruptæ cupiditatis arma proſtituerit, eleganter deſcribitur * Supremas morientium voluntates perpetuis viribus roborandas, etiam per ſelectos eruditionis tramites, demonſtratur * Teſtamenta nuncupatiua abſque ſcriptura vndequaque perfecta; quemadmodum eorum fiat iuridica publicatio * Teſtamenta ſæuiente peſtilitate coram quinq; teſtibus condita, & Doctorum placitis, & rerum iudicatarum authoritatibus, oſtenditur, validiſſima * Plurimæ quæſtiones circa præfata mentis elogia accerrimè eo tempore ventilatæ, breuiterq; ab authore ſolutæ, in medium adducuntur.

CONSVLTATIO PRIMA.

Modis omnibus quod præceptum eſt per teſtatores, adimpleatur. §.ſi vero nullus autem. Auth.de hæredib.& falcidia.

Diuina dudum Maeſtas
1 noſtris laceſſita ſce-
leribus, vindictã po-
terat de nobis ſume-
re arctiorem. Sed ſuæ
memor clementiæ, benignæ priùs
vltionis indicijs, vt reſipiſceremus,
admonuit. Monuit Veſuuianis incẽ-
dijs, populari ſeditione, horribilibus
motibus terræ, locuſtarum pernicie,
diutina ſiccitate. At nos, dum inui-
tabamur ad veniam, cumulabamus
offenſam; adeoq; repetitis implica-
bamur culpis, vt vrbes plenas diui-
tijs, quotidiè vitijs repleremus. Tã-
dem in furorem diuinus amor con-
uerſus, tarditatem ſupplicij graui-
2 tate cõpenſans, diram luem immiſit;
quæ Vrbem Neapolim ineũte Vere
corripiens, mox totum ferè Regnum
inuaſit. Vere diximus, vt ſummum
atrocitatis colligeremus! Quid e-
nim poterat atrocius cerni, vt tem-
pore, quo prorumpunt ad vitam
exanimes, viuentes prolabantur ad
mortem? Vere itaq; morbus exortus
in dies cœpit ſuccreſcere, qui medi-
cas manus exſuperans, vario lan-
guorũ genere totum ferè humanum
genus abſumit. Plurimis (horret di-
cere) corporis vires ſolutus in flu-
xum venter euiſcerat: alijs in fauci-
um vulnera conceptus medullitùs
ignis exæſtuat: perpetua nauſea
quorundam cientur viſcera, & in li-
uentes puſtulas tument artus: non-
nullis per iacturas, & damna corpo-
rum, prorũpente languore, vel debi-
litatur inceſſus, vel auditus obſtru-
itur, vel cæcatur aſpectus. Quibus,
(vt cũ Gregorio de Africana peſte
loquamur) *Sola mors remediũ, vita
tormentũ*. Et quod gemitus geminat;
cum ſinguli repentina cæde vaſtan-
tur, non languor mortem præue-
nit, ſed languoris moras mors atra
præcurrit: percuſſus ante quis ra-
pitur, quam ad lamenta pænitẽ-
tiæ conuertatur: filiorum funera
parentes aſpiciunt, ſed ad tumu-
lum præcedunt hæredes. Et quod
magis horreſcit; morbo hic petitur,
eodem ille decumbit: domi hic agit
animam, in itinere ille proſternitur:
amicum fugit amicus: fratrem ex-
paueſcit frater: ab ægrotis filius re-
cedit parentibus, qui mox dolore
diſrumpitur: luget quiſq; fratrem,
ſed fratrio timet auferendus exitio:
medentes morbum formidant cra-
ſtinum, proxima die mortem: ne-
mo morbi tutus inſidijs: hunc quiſq;
cœlat, inſolenter ille detegitur; vbi
magis delituit, crudeliter eneccatur.
Vrbes interea vacuæ, iacent artes,
quæruntur artifices, gliſcit malum,
tranſit ad corpora, latenter irrepit,
irrepens ſæuit, ſæuiens corripit, cor-
ripiens abrupto impetu ad interi-
tum trahit; vt verè cum Artaxerſe
epiſt. ad Hippocratem, proclamamus;
Non pugnando, expugnamur! Prægnã-
tes (proh dolor) non pariunt; ob-
ſtetricem habent furorem; pro par-
tu abortum; pro fœtu fœtus corru-
ptionem; effundit moriens pro lacte

ve-

venenum; filius vagiens ouium lacte nutritus, expirat tandem morbo correptus. Vndiq; turget materia lacrymarum, dum, *Venère tormenta* (vt Cyprianus diſſeruit *epiſt.8.*) *Sine fine tortoris, ſinè SOLATIO MORTIS.* Superſtites inter mortuorũ ruinas, & timentium reliquias conſtituti, inter numeroſam languentium ſtragem, & exiguã ſtantium paucitatem, *Omnes delubra implent; ſtrata paſſim matres crinibus templa verrentes, veniam irarum cæleſtium, finemq; peſti expoſcunt*, ex Liuio *decad.1.lib.2.* Nã, vt
3 Quintilianus aſſeruit. *Stringat licet manus ſæua captiuitas, profũda carceris nocte mẽbra claudãtur, datur tamen colludere cathenis, artus extrahere nexibus, & habet aliquid æquanimitatis cũ pœna ſua poſſe rixari. Sæuiant regna tormentis, bella vulneribus, ſed leuius afficit quidquid viribus feras, & cum in plenum adhuc ſanguinem aduerſa ceciderint, repugnantis roboris colluctatione vincuntur. Quos cruciatus compares quem dolorem, cum penitus viſceribus immiſſa tabes, homines præmittit in mortem? declam.* 5. §. 17. O miſeriam planè grauiſſimam! ó ſtatum certè dolendum! Præterimus reliqua. Ecquis poſſet morbi percurrere vaſtitatem? vbi votum eſt potius perire, quam viuere; quia deteſtabilis ſenſus pænarum excludit dulciſſimæ ſalutis affectum.

4 Sed nec iam finis malorum datur languentibus; adeò enim humana temeritas eorũ facultatibus inhiat, vt plurimi ſub deferenda ſibi hæreditate ſupremas audeãt conuellere voluntates; nunc vltima extorquẽtes arbitria, nunc ſubducentes Tabelliones, nunc legitimum teſtium numerum ſubtrahentes, nunc Parrochorum impediẽtes acceſſum, nunc falſum fabricantes Elogium; ita quod frequenter, quos teſtatores ſuæ non prædixerant voluntati, effinguntur ſucceſſores; quos ſcripſerant, ob non conditum ſollemniter teſtamentum, non ſinuntur hæredes; & ſic illud quoq; *SOLATIVM MORTIS*, voluntatẽ adimunt vltra mortem. Renouatur prioris calamitas tẽporis, de qua flebiliter Cy-
prianus *ad Demetrianum. Cum peſte* 5
ipſa & lue vel detecta, vel aucta ſunt crimina. Dũ infirmis exhibetur miſericordia, defunctis auaritia inhiat & rapina. Iidem ad pietatis obſequia timidi, ad lucra impia temerarij, fugientes morientiũ funera, appetẽtes ſpolia mortuorum perire agrum volunt, qui cẽſum perennis inuadit. Tãtus cladium terror dare nõ poteſt innocentia diſciplinam? inter populum frequenti ſtrage morientem nemo conſiderat ſe eſſe mortalem? Salubriter ergo Cæſares, eorum calliditati volentes occurrere, & deficientium voluntatibus ſubuenire, ſanxerunt. *Quibus erit de legibus noſtris inter ipſa vita deficientis pericula cauſatio, ſi quos voluerint, non ſinantur hæredes? Alijs teſtes itinerum neceſſitas, Alijs ſollicitudo villarum; Aliorum teſtatas prohibent voluntates ij, qui veluti obſeſſos conclauibus ſuis ſolent cuſtodire languentes. Noſtra poſthac beneficio ſanctionis inteſtatus nemo morietur cui fuerit ſollicitudo teſtandi; latè viam ſupremis aperimus arbitrijs, l.2.C. Theodoſ.de teſtam.*

Nos ergo temporis calamitate
moti, id defenſabimus in præſenti, 6
quod Epidemico morbo correptis placuit, ſiuè diſpoſitiones eorum verborum ambiguitate ſiuè ſollemnitatum arguantur defectu, dummodò legibus non repugnent; placito Quintiliani, cum ait; *Intereſt ſupremæ hominum voluntati legem fauere, vt quod de bonis ſuis conſtituit dominus, fecerit iure, declam.* 264. cui Plinius

Sole-

Solemus religioſiſſimè cuſtodire defunctorum voluntates, quas bonis hæredibus intellixiſſe pro Iure eſt; Neq; enim minus apud nos, quam apud alios neceſſitas valet, lib. 4. epiſt. 10. Etenim, vt hoc tẽpore inculcabat Iudicibus Quintilian. *Id vobis, Iudices, facillimè perſuaderi poteris, ſi non tam iniuſtos, neq; tam imprudentes exiſtimatis legũ latores, vt neceſſitate perſtringerent ea, quæ præſtari non poſſent, declam.* 249. memor eſt Annæus Robertus *2. rerum iudicat. cap.* 10.

Sed antequam in arenam proſiliamus, præmittendum eſt nobis, adeò diligenter legum veterum cõditores proſpexiſſe miſeris poſt fata mortalibus, vt eorum voluntates
7 pro lege ſtatuerint obſeruandas, *l. in conditionibus primum locum ff. de condit. & demonſtr. l. ſi ancillas ff. de legat. 1. l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. can. vltima voluntas 13. q. 2. cap. nos quidem, de teſtam.* gloſ. *in l. 2. C. de vſucap. pro empt.* Carolus Sigonius *de Antiquo Iure Ciuium Roman. lib. 1. c.* 12. Vaconius à Vacuna *declam. Iuris lib. 4. c.* 126. pulchrè Sarmiẽt. *lib. 8. ſelect. Iuris interpret.* Alexan. Raudenſis *de Analogis lib. 1. c. 37. n.* 104. Iulius Clarus *§. teſtamentum q.* 2. Cardinalis Mantica *de Coniect. lib. 3. tit. 3. nu. 1. & lib. 11. tit. 15. n.* 3. Carroccius *deciſ.* 120. *n.* 20. Riccius *deciſ. 83. n. 1. parte 3. & in prax. var. reſol. c. 302. n. 13. parte 1. & reſol. 370. n. 2. parte* 2. Viuius *deciſ.* 265. Reuſnerus *deciſ. 8. n. 31. parte* 1. Fontanell. *deciſ. 525. nu. 21. parte* 2. Caſtill. Sotomayor 4. *quotid. c. 8. n.* 1. latiſſimè *lib. 5. toto cap. 64. c. 67. & c. 94. n.* 11. Chriſtianæus *deciſ. 58. n.* 2. Cancer. 3. *var. c. 20. nu.* 386. Regens Valenzuel. *conſ. 103. n. 4. 105. n. 3. & 133. n.* 42. Præſul Maranta 2. *reſponſ. cap. 3. num.* 18. Gratian. 4. *forenſ. cap. 757. num.* 1. D. Conſiliar. Pratus 2 *forenſ. c. 4. n. 1. & cap. 44. nu.* 5. Ex quo legibus 12. tabul. *Vti quiſq; legaſſet rei ſuæ, ita ius eſto*, recenſẽt Pomponius *in l. verbis 120. ff. de verb. ſignif.* Vlpianus *in l. 1. ff. ad l. falcid.* & Iuſtinianus *in princip. Inſtit. de lege falcidia*, exornant, præter Iacobum Cuiacium, & Gæddæum *in d. l. verbis* Petrus Faber *lib. 3. ſemeſtrium c.* 24. Donellus *lib. 8. commentar. c.* 1. Balduinus, Reuardus, Picardus, Sigonius, cæteriq; apud D. Frãciſcum Amaya *lib. 3. obſeru. Iuris cap. 6. Eunuchus n. 1. mihi fol.* 412. Hinc Tullius. *In publicis actis nil lege grauius, in priuatis firmiſſimum eſt teſtamentum, 2. Philipp.* cui Symmachus. *Oro vos Iuſtitiæ ſacerdotes, vt vrbis veſtræ ſacris reddatur priuata ſucceſſio; dictent teſtamenta ſecuri, & ſciant ſub Principibus non auaris ſtabile eſſe quod ſcripſerint, lib. 10. epiſt.* 14. quò reſpexit Iuſtinianus Cæſar, cum ait. *Semper hanc vnam habemus intentionem, diſpoſitiones morientiũ eſſe firmas, Auth. de Iure iurando à moriente præſtito, initio collat.* 5. Non enim minus mortuis, quã viuentibus moralis philoſophia miniſtrat *l. non aliter. ff. de condit. & demonſtr. l. ex facto §. rerum autem ff. de hæredib. inſtit. l. ſi mihi & tibi §. in legatis ff. de legat. 1. §. fin. Auth. de hæredib. & falcidia.* Plutarchus *in Solone*, Tullius *ad Herennium* Couarr. 3. *var. cap. 6. n.* 7. Quid mirũ, ſi quod quiſq; in ſuis conſcripſerit tabulis, lex eſt? *Diſponat in ſuis vnuſquiſq; vt dignũ eſt, & ſit lex eius voluntas*, tonat Cæſar *in §. diſponat, Auth. de nuptijs*, qui alibi rationem reddens *Nil eſt* (ſubiungit) *quod magis hominibus debeatur, quam vt ſupremæ voluntatis, poſtquam iam aliud velle non poſſunt, liber ſit ſtylus, & licitum, quod iterum nõ reddit arbitriũ d. l. 1. C. de ſacroſ. Eccl.* Tiraq. *de primog. c. 40. num.* 95. Cæſar Lambertin. *de Iure patronatus lib. 1. parte 1. q. 9. n.* 48. Regens Valenzuel.

conſ.

conſ. 18. *n.* 124. Borrell. *in ſumma deciſ. lib. 3. tit. de teſtam. n.* 144. aduertit Franciſcus de Petris *feſtin. lect. lib. 1. c. 5. n. 2.* nouiſſimè Honoratus Leotard. *de vſuris q. 65. nu. 2.* Quò fit, vt
8 ſicuti legem violare nefas, D. Thomas fulgentiſſimum Eccleſiæ Sydus *1. 2. q. 96. art. 4 cap. 1. de Cōſtitut.* Molina *de Iuſtit. & Iure tom. 1. tract. 2. diſput.* 27. Guttierez *Canonic. qq. lib. 1. c. 7. n.* 20. Viuius *deciſ.* 106. Ita illicitū erit ab ea diſcedere lege, quam rationabiliter rebus ſuis impoſuêre mortales, *cap. Syluester* vbi omnes *11. q. 1. l. fin. C. de fideicomiſ.* Viuius *d. deciſ.* 265. ex alijs Præſul Maranta *1. reſponſ. cap. 32. n. 8. & cap. 7. n. 3. & 4.* Æquātur enim legis authoritas, & teſtatoris voluntas *l. ſi ita fuerit* 13. *in fin.* vbi Bart. *ff. de manumiſſ. teſtam.* Viuius *d. deciſ.* 265. *n.* 2. Barboſ. *in locis commun. loco* 60. *n.* 2. Marant. *d. c.*
9 32. *num.* 9. Imò magis attenditur teſtantis iuſſus, quā Iuris; diligentiuſq; cuſtodiuntur fines præcepti hominis, quā eiuſdemet legis *l. fin. ff. vt legat. nom. caueat.* ex alijs Maranta *1.*
10 *reſponſ. c.* 40. *n.* 30. & qui aliàs Principes pro Reipublicæ quidem cōpēdio poterant tollere leges, non tamen murarunt placita mortuorum. Exemplum patet in Tiberio Cæſare (diſcant Principes) qui, & ſi omnia quæ voluit, potuit, Senatu tractāte an legatam in opus noui theatri pecuniam in munimen viæ trāsferri concederetur, obtinere non valuit, quin rata, & incōcuſſa teſtatoris maneret voluntas, refert Sueton. *in Tiberio c.* 31. firmant Riccius *d. deciſ.* 83. *n.* 2. Genuenſ. *in praxi cap.* 19. *nu.* 1. quia reuerà,

Sed legis ſeruanda fides, ſuprema voluntas
Quod mandat, fierique iubet, parere neceſſe eſt.

11 Eaderè Peripateticorum anteſignanus defunctorum iuſſa contemnere ſacrilegium dixit, apud Robertū *d. cap.* 10. *mihi fol.* 427. ſicuti quoq; in Iure noſtro veniens contra volūtatem teſtatoris violare dicitur Iura pietatis, *l. contra voluntatem C. de teſtam. manumiſſ.* latè Chriſtophorus Beſoldus *in ſua politica tit. An Principes Germani ſine ſollemnitatibus teſtari queant mihi fol.* 173. Rationem adnectit Robertus, quia, *Viui ſi quid iuſſerint exequi aut ſe, aut per ſe, aut per alium poſſunt. At defuncti neq; voces ſuas poſthumas iterare, neq; poſt cineres mandata exequi valent, 2. rerum iudic. cap.* 10. Adeò quod etiam defi- 12
cienti, ac minus iuſtæ teſtatoris præceptioni ſit ſaltim de facto parendum, *l. Meuius ff. de condit. & demonſtrat. l. mulier §. ſi quis hæreditarium*, & vtrobiq; Doctores *ff. de condit. indebit.* ex aliis Regens Marcianus 2. *diſput. cap.* 77. *n.* 17. Nam cum hominis diſpoſitio, & legis ratio (vt prædiximus) adæquentur, & probat optimè Damhouderius *in Enchiridio parium. aut ſimilium v. legatum*, His conſequens, ſicuti lex quamuis dura, & aſpera (quia ſecundum Tulliū nil aliud eſt, *niſi recta & à numine Deorū tracta ratio Philipp.* 11) omninó ſeruanda eſt *l. proſpexit ff. qui, & à quibus* cum cumulatis à Tiraq. *in l. ſi vnquam verb. libertis n.* 69. *C. de reuoc. donat.* pariter diſpoſitio teſtatoris. Hinc Plinius, *Ego propriam quandam legem mihi dixi, vt defunctorum voluntates, etiam ſi iure deficerēur, quaſi perfectas tuerer, lib. 2. epiſt.* 16. vbi Io: Maria Cataneus *mihi fol.* 124. Toto enim iure rei ſuæ quilibet 13
eſt moderator & arbiter, vulgat. *l. in re mandata C. mandati* latè Cyriac. *1. controu. c.* 145. *n.* 1. *& lib. 2. c.* 400. *n.* 70. nam ſecundū Cæſarem, *Nil tam conueniens naturali æquitati, quam voluntatem domini volentis rem ſuam*

id

in alium transferre, ratã haberi, §. *per traditionem, de rer. diuiſ.* Itaut abuti re ſua non eſt quiſpiam prohibendus, *Quid enim intereſt* (inquit Conſultus) *ſi quis velit ſuum in mari proijcere? in d.l. Meuius*, docent Menoch. 4. *præſumpt.* 83. *nu.* 6. *& ſeq.* miſſis alijs Conſiliar Pratus 2. *forenſ.c.*8.*n.*1. Sabellius *var. reſol.c.* 79.*n.*17.

15 Hinc omni æuo laudandi ſunt illi, qui mortuorum cineres ſinunt eſſe quietos, eorum voluntati penitùs obſequendo; etenim, dicẽte Rober-
14 to. *Defunctorum voluntates eorumq; perpetua veneratio nõ fictas deſiderat lacrymas, ſed in ſuprema voluntatis executione cõſiſtit. Non ſolemnis exequiarum pompa, non exquiſita ſepulcri magnificentia fidem, & ſecuram amicitiæ memoriam conſecrat. Nil magis agrũ morti proximum conſolatur, quã ſi ſuprema ſua mãdata obſeruari ſperes, & vltima voluntatis cõmendationem pro affectu poſt mortem coli cõfidas, d.c.* 10. *& lib.*1.*c.*3. *mihi fol.* 25. præſertim filij, quorum intereſt obſequijs, officiorumq; meritis vltima parentum mandata, & in alios beneuolẽtiam, liberalitatemq; (quod lex in marito, & in multis laudat *l. fin. ff. & C. ſi quis aliquem teſtari*) prouocare; exemplo Aphroniæ, quæ maternũ elogium, quamuis iniuſtum, ſatiùs duxit patientia honorare, quam cõtraria voluntate conuellere. Valer. Maximus *lib.*8.*c.*8. *Nulla vi verborum* (tonat Seneca) *nulla ingenij facultate exprimi poteſt quantum opus ſit, quam laudabile, quamq; nunquam à memoria hominũ exiturum, poſſe hoc dicere. Parentibus meis parui, ceſſi imperio eorum ſiue æquum ſiuè iniquũ fuit, obſequentem, ſubmiſſumq; me præbui, lib.*3. *de benef. cap. fin.* memor Robertus 1. *rerum iudic. c.* 15. & nos exactiùs *in noſtro MVSAEO part.* 1. *in Norma FILIORVM axiom.* 6.

Viceuerſa quanta ſeueritate plectendus, qui ſupremas teſtantium eneruare præſumpſerit voluntates? Si pijſſimi Cæſares ſepulchrorum violatores, ſtylo proſcriptionis addictos, perpetua deportatione caſtigant. *Luce palam* (aiunt) *ſepulchra caduntur, & quidquid religio vetat, in vſum licentia traxit ſacrilega præſumptio. Finis malorum nec iam mortuis datur, in quorum ſupplicia conſtructio miſeranda ſedis eripitur. Scimus enim, (nec vana fides) ſolutas mẽbris animas habere ſenſum, & in originem ſuã ſpiritum redire cœleſtem. Hoc libris veteris ſapientiæ, hoc religionis, quam veneramur, & colimus, declaratur arcanis. Et licet occaſus neceſſitatem mens diuina non ſenſiat, amant tamen animæ ſedem corporum relictorum, & neſcio, qua ſorte rationis occulta, ſepulchri honore lætantur; cuius tanta permanet cunctis cura temporibus, vt videamus in hos vſus ſumptu nimio pretioſa mõtium metalla transferri, operoſas moles cenſu laborante componi; quod prudentum certè intelligentia recuſaret, ſi nil crederet eſſe poſt mortem.* Subinde, *Quiſquis igitur ſepulchra, profunda violator quietis, & lucis hoſtis, effoderit: quiſquis ex ijs qualibet marmora, aut ſaxa ſubſtulerit, pœna mox habeatur obnoxius. in C. Teodoſ. tit.*5. *de ſepulchris mihi fol.* 97. *at.* Quanto dignos credimus maiore ſupplicio, qui nõ corporũ, ſed perturbant requiem animarum? Iis obiici poterit, quod à Tullio Verri obiicebatur. *Solus tu inuentus es, cui non ſatis fuerit corrigere voluntates viuorum, niſi etiam reſcinderes mortuorum?* 3. *in Verr.* Robertus, *d.c.*10. Sacratiſſimæ leges (miſſum facimus aliorum pœ-
nas) eos indignos inſtitutionis cõ- 16
modo ſtatuunt; *Cur non videatur indignus* (ſanxit I.C.) *vt qui deſtitit ſupremas defuncti preces, conſequatur ali-*

aliquid ex voluntate? l. ſi patroni §.
qui per fideicomiſſariam ff. ad S.C. Tre-
bell. Paulo quoq; *Rectè placuit, eum*
qui recuſat onus, quod teſtator relin-
quit, & ab eo quod petit, quodq; idem
dedit, repelli debere, in *l. Neſennius* §.
Recte ergo ff. de excuſ. tutor. Nam,
vt concludit acutiſſimi vir ingenij
Hæde: Pontificali authoritate com-
pellantur ad obſequium ſupremæ vo-
luntatis, l. hæreditas. 50. ff. de petit.
hæredit. Exprimant ergò liberè te-
ſtatores ſuæ mentis arcana; ma-
neant arLitria, quæ voluntas ſincera
commendat: nemo illis proprium
auferat robur: nemo ſub deferenda
ſibi hæreditate ingerat detrimentū;
Cum magis interſit Reipublicæ, ſu-
premas morientium voluntates vi-
res acquirere, quam inani verbo-
rum ſubtilitate vaneſcere; Quia, *Si-*
cuti maius bonum minori bono præ-
ponitur, ita communis vtilitas ſpe-
ciali vtilitati præfertur, cap. licet.
de regular.

His riuulis deguſtatis, ad fontes
ipſos progrediamur; Et primó ge-
nerali lege ſancitum eſſe proſpici-
17 mus, teſtamenta nuncupatiua mini-
mè ſcripturam exigere; ſufficit enim
quod teſtator coram teſtibus ſpon-
tanea voluntate declaret, velle te-
ſtari, & hæredem Sempronium inſti-
18 tuere; quoniam eo caſu teſtes poſt
mottem teſtatoris firmiter, formi-
terq; examinati, de tenore Elogij
deponentes, citatis omnibus, quo-
ruu intereſt (ad tradita per Meno-
ch. *conſ. 639. n. 16.* Azebed. *in l. 3. tit.*
13. lib. 5. recopil. nu. 3. Ciarlin. *1. con-*
trou. c. 21. nu. 1. Franciſc. de Barry. *de*
ſucceſſ. ab inteſtat. lib. 1. tit. 1. n. 8. No-
guerol. *alleg. 25. num. 167.* Cancer. *1.*
var. reſol. tit. de teſtam. n. 96. Paſcal.
de patria poteſt. parte 2. c. 8. nu. 7. An-
dreol. *1. var. c. 61. n. 3. & lib. 2. c. 103.*
n. 1. Regens Capyc. Latro *deciſ. 7.*
latiùs *lib. 1. conſult. 14. n. 34. & 35.*
Hodiern. ad Surd. *deciſ. 292.* Thorus
parte 3. Compend. v. teſtamentum nun-
cupatiuum Franciſcus Tondutus *1.*
reſol. Ciuil. cap. 81. in princip.) plena-
riam fidem faciunt. *Per nuncupatio-*
nem, hoc eſt ſine ſcriptura (ſtatuit Cæ-
ſar) *teſtamenta non aliter valere ſan-*
cimus, quam ſi ſeptem teſtes ſimul vno
eodemq; tempore collecti teſtatoris vo-
luntatem, vt teſtamentum ſine ſcriptu-
ra facientis audierint, in l. hac conſul-
tiſſima §. *per nuncupationem C. de*
teſtam. repetitur *in l. in teſtamentis*
ſine ſcriptis. eodem titul. & in §. *fin. In-*
ſtit. de teſtam. firmant Bart. *in l. ſi quis*
eum n. 2. & ibi Bald. *ff. de teſtam.* Ca-
ſtrenſ. *conſ. 456. n. 3. lib. 1.* Alex. *conſ.*
47. col. 2. & conſ. 84. vol. 2. Crauet.
conſ. 65. Honded. *conſ. 77. nu. 10. &*
ſeq. lib. 1. Simon de Petris *de inter-*
pret. vltim. volunt. lib. 2. interpret. 1.
dub. 2. reſol. 1. nu. 41. Clarus §. *teſta-*
mentum q. 4. vbi addentes Emanuel
Suarez *in Theſauro recept. ſentēt. verb.*
teſtamentum. nu. 13. Viſcont. *in Con-*
cluſ. Iuris v. Teſtamentum Hieroni-
mus Teutlerus *ſelect. diſput. part. 2.*
diſput. 10. theſ. 1. Vgo Donell. *lib.*
6. coment. Iuris Ciuil. c. 10. pag. 19.
Obrech. *diſput. 9. de ſucceſſ. teſtam.*
theſ. 155. & ſeq. affluenter Reuſnerus
in tract. de teſtamentis parte 3. c. 29.
n. 2. Sic deciſum Girardus Maynar-
dus *deciſ. Tholoſ. 4. n. 1.* Ioſeph Ludo-
uic. *deciſ. Lucenſ. 53.* Minadous *deciſ.*
41. n. 3. Marta *vot. 8. n. 38.* Borrell. *in*
ſumma deciſ. lib. 3. tit. de teſtam. num.
158. Regens Capyc. Latro *cum ali-*
is ſupra laudatis. Hinc ipſemet Cæ-
ſar. *Liceat per nuncupationem, liceat*
municipalibus geſtis iudicia ſuprema
componere, procul dubio manebit firmi-
or hac voluntas, ſi tamen nullum de-
functi poſterius extabit arbitrium, in
C. Theodoſ. de teſtamentis Idq; vſq; eò
veritati eſt conſonum, vt teſtamen-

tum nuncupatiuum coram ſeptem
teſtibus cōditum probari poſſit per
duos, illud opportuno numero ce-
lebratum teſtificantes, ex alijs Vi-
uius *deciſ.*438.*n.*18. Nil enim refert
vtrum teſtibus, vel ſcriptura teſta-
menta nuncupatiua probētur, Mat-
thæus de Mirandol. *inter conſil. vl-
tim. volunt. conſ.* 43. quē refert Hon-
ded. *d. conſ.* 77. *n.* 17. prolixius Fran-
ciſcus de Barry *d. tract. de ſucceſſ. ab
inteſt. lib.* 1. *tit.* 1. *n.* 6. *de teſtamēt.* Imò
19 de iure hæc publicatio teſtamenti
non proſpicitur de ſubſtantia, niſi
manifeſtè teſtator præſcripſerit ſu-
am omninò voluntatem redigi in
ſcripturam, Menoch. *conſ.* 224. *n.* 39.
& lib. 4. *præſumpt.* 5. *n.* 7. *& præſumpt.*
7. *n.* 15. Bertazol. *conſ.* 86. Valquius
lib. 3. *de ſucceſſ. progreſſ.* §. 22. *limit.* 12.
n. 1. Peregrin. *deciſ. Patau.* 80. *num.* 7.
Hodiern. ad Surd. *d. deciſ.* 292. *n.* 5. *&*
1. *var. cap.* 35. *n.* 17. de veritate con-
ſule Reg. Capyc. Latro. *d. conſult.* 14.

Quod adeò verum eſt, vt firmita-
tis robur acquirant iſtiuſmodi teſta-
21 menta, quod ſi teſtator explicitè
hæredis nomen non explicet, ſed
referat ſe ad quandam ſchedulam,
etiam penes tertiū exiſtentem, iure
valuit quod expreſſit, Bart. *in l. ſi ita
ſcripſero ff. de condit. & demonſtrat.*
Imola Bald. Angel. Caſtrenſ. Sali-
cet. Alex. Corneus Gozadin. & alij
apud Thadæum Piſonem *var. reſol.
lib.* 2. *c.* 2. *n.* 2. *mihi fol.* 96, vbi latè ma-
teriam hanc enucleat, ſequuntur
Afflict. *deciſ.* 143. *n.* 6. Clarus §. *teſta-
mentum q.* 4. *n.* 3. *& q.* 36. *n.* 2. Martius
Medices *examin.* 58. *nu.* 12. copioſè
Ferrentill. ad Burat. *deciſ.* 475. *n.* 22.
vbi redarguit Gratianum aliter ſen-
tientem *diſcept.* 973. refert Andreol.
alios laudans 2. *controu. c.* 103. *nu.* 4.
ſed vide Cancer. de materia altiùs
diſſerentem *lib.* 1. *var. tit. de teſtam.
n.* 5. *& ſeqq.* Nec refert quod ex teſti-
bus teſtamentarijs plures extiterint
legatarij, quoniam hoc in caſu quo- 20
ties inter inſtitutos, & venientes ab
inteſtato quæſtio verteretur, plena-
riam fidem facerent, *l. dictantium*
vbi gloſ. & Doctores *C. de teſtam.*
Soccinus *in l. ſi quis ita n.* 15. *ff. de re-
bus dubijs* Bellon. *conſ.* 14. *n.* 7. Craſ-
ſus §. *teſtamentum. q.* 57. *num.* 15. latè
Honded. *d. conſ.* 77. *n.* 35. Dilectus *de
Arte teſtandi tit.* 2. *caut.* 9. Gratianus
latiſſime 5. *forenſ. c.* 895. *n.* 37. *& ſeqq.*
quidquid dicat Vrſillus ad Afflict.
deciſ. 144. *n.* 6. ſed vide Vitium *opin.*
892. *nu.* 5. *parte* 3. & Andreol. 1. *con-
trou. cap.* 61. *n.* 8. *&* 9.

Tunc enim (vt legū Empiricis fa- 22
ciamus ſatis) ſcriptū ſollemne requi-
ritur, & authoritas publici Tabellio-
nis optatur, vbi Notariorū facultas,
teſtiumq; ſuppeteret copia: vel in
ſcriptis condere teſtamentum, aut
illud in publicam ſcripturam omni-
nò redigi teſtator mandaſſet, Tepat.
*var. Iuris ſentent. tit. de teſtam. in ſcri-
ptis* Staib. Senior *conſ.* 90. *n.* 11. Stai-
ban. Iunior 2. *forenſ. toto cap.* 131. ſe-
cus vbi quis ſola nuncupatione ſuæ
voluntatis arbitriū ex mentis ipſius
penetralibus hauſtum palam enun-
ciauerit, vt veriſimile eſt peſtis tabe
confectos agere, ex recenſitis à Vaſ-
quio *de ſucceſſ. creat. lib.* 2. §. 15. *n.* 117.
Mantic. *de coniecturis lib.* 2. *tit.* 12.
Barry *de ſucceſſ. lib. tit.* 1. *num.* 8. quo-
niam hoc in caſu hæredis inſtitutio,
cæteraq; teſtibus abſq; ſcriptura cō-
probarentur, Gomes. Leo *deciſ.* 13.
in deciſ. diuerſ. tom. 2. *& deciſ.* 55. Te-
pat. *loc. laud.* Si enim Epidemiæ mor- 23
bo correpti velint Notarios accerſi-
ri, cauti Tabelliones timore conta-
gionis non audent accedere; Si ve-
lint præfinitum numerum teſtium
intereſſe; prouidi teſtes ideò venire
recuſant, quia monēte Summo Pon-
tifice, *Ibi non poterant ſecurè morari,*

& ſi

& ſi acceſſum haberent ad illos, mortis ſibi periculum imminebat, in c. ad ſupplicationẽ, de renunciat. omninò Myſing. 1. *obſeru.* 96. Sat vterq; perſpectũ habet quã ſit morbus iſte periculoſus, & præſentaneus, Annæus Robert. *d. c.* 10. Myſing. ſup. *Cauendum eſt* (inquit Seneca) *ne corruptis iam corporibus, & morbo flagrantibus aſſideamus, quia pericula trahemus, afflatuq; ipſo laborabimus, de Tranquill. animi c.* 7. Quandoquidem, *Aduerſus peſtilentiam non prodeſt infirmitas corporis, nõ diligens valetudinis cura, promiſcue enim imbecilla, robuſtaq; inuadit*, alibi dicebat idem Romanus Philoſophus *lib. 3. de Ira c. 5.* Æ-
24 ger itaq; morti proximus cum nullum cerneret cum præfinito teſtium numero acceſſiſſe Tabellionem, qui eius vltimam voluntatem ſollemnibus exciperet tabulis, id egiſſe veriſimile eſt, quod Senecam feciſſe cõmemorat Tacitus 15. *Annal. Poſcit teſtamenti tabulas, denegante Centurione; conuerſus ad amicos vltima ſua mandata, & ad flentes SOLATIA refert*, quam teſtandi formulam in vſu fuiſſe teſtatur poſt Plinium *lib. 14. epiſt.* 22. Annæus Robertus *d. c.* 10. *lib. 2. rerum iudicat.*

25 In itinere Conſultationis vnus Annæus Robertus, vir vndequaq; doctiſſimus, in viam videtur irruere. Is *loco proximè deſignato*, eum in ampliſſimo Senatu Pariſienſi controuerſiam hanc agitatã ſæpius retuliſſet, tandem Senatum bona defuncti graſſante peſtilitate teſtantis venienti ab inteſtato fatetur adiudicaſſe, non admiſſa teſtamenti nũcupatiui per teſtes probatione, eſt memor Borrellus *in ſumma deciſ. lib. 3. tit. de teſtam. n.* 192. Verum nos ſi aduerſarij alioquin peritiſſimi perſcrutemur effatũ, Conſultationi noſtræ nõ refragabitur. Teſtatur enim *ibidem* author, Senatum ad contrarium ſtatuendum motum fuiſſe conſtitutione Caroli IX. Molinæis lata anno 1566. qua ſancitum fuit in negotijs centum librarum Turonenſium valorem excedentibus, veritatẽ ſolemni duntaxat ſcriptura, nõ per teſtes probandam; idquè ne dum procedere in contractibus, quam in vltimarum voluntatum probatione ſubiunxit; ex verbis in corpore cõſtitutionis adiectis, *Cõtraxerunt, geſſerunt &c.* aduertit quoq; poſt Carondam, Papponũ, Coppinũ, & alios Frãciſcus de Barry *d. tract. de ſucceſſ. lib. 1. tit. 1. n. 6.* Et hoc duplici ratione (ſubdit) Altera, vt vnuſquiſq; ſibi tuta, faciliq; ſecuritate caueat; Altera, & quidem potior, ex aſſidua
teſtium corruptela; cum frequenter 26
contingat, teſtes prece vel pretio, amore fractos & odio falſum deponere in Iudicio, iuxta vulgata carmina.

Quatuor iſta: timor, odium, dilectio, cenſus:
Sapè ſolent hominum rectos peruertere ſenſus.

Nil mirum (ſubſequitur author) *ſi conſtitutio omnes alicuius momenti actus ſcriptura publica, aut ſollemni*
ſubſignatione probari voluit. At vbi 27
conſtitutio præfata non viget (prout in Regno) Ius commune ſeruandum eſt, quod in omni negotio tam teſtium, quam ſcripturarum probationes admittit. Exploratiſſimi ſiquidem Iuris eſt, legem municipalem vnius loci, vel Ciuitatis alios non ligare, *l. fin. in fin. ff. de teſtam.* Cinus *in l. 1. num. 7. C. quæ ſit longa conſuetudo* Iaſon *in l. 1. num. 8. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Roman. *conſ.* 367. *num.* 11. Crauett. *conſ.* 121. *num.* 8. Oltrad. *conſ.* 237. *col.* 1. Alex. *cõſ.* 6. *n.* 1. Surd. *conſ.* 323. *nu.* 13. *lib.* 3. Gratian. *addit. deciſ.* 220. *n.* 7. *&* 5. *forenſ. c.* 973. *nu.*

39. Giurb. *deciſ.49.nu.27.* exemplo
pacti, quod nõ extenditur ad alium
caſum, rem, aut perſonã *l.ſi.vnus* §.
ante omnia ff. de pactis. Gratian. *d.c.*
973.n.41.

Hinc ſi eruditiſſimi Roberti ra-
tiones admitterentur, illud emerge-
ret inconueniens, vt illa per teſtes
probatio omninò deſtrueretur, con-
tra text. *in l.in exercendis* cum ſimili-
28 bus. *C.de fide inſtrum.* cum regulari-
ter teſtes in omni negotio ſufficiant,
c.in omni de teſtibus c.cum eſſes c.re-
latum. de teſtam. c. nouit de iudicijs l.
vbi numerus.ff. de teſtibus; Vndè illud
diuinæ vocis oraculum, *In ore duo-*
rum, vel trium ſtat omne verbum d.c.
nouit. Couar. *in d.c.cum eſſes n.3.* latè
Petrus Magdalen. *de numero teſtium*
parte 1.q.1.n.1. Theutlerus *ſelect.diſ-*
put.parte 2.diſput.1.Theſ.6. Herman.
Vulteius *lib.2.Iuriſprudētia Romanæ*
c.2. §. *Eiuſmodi perſona.* Matthias
Colerus *deciſ. German. 120.n.1.* Pe-
trus Cenedo *collect.Iuris canon.parte*
1.collect.22.n.1. & B. Ioannes *Apo-*
calyp.c.11. *Dabo* (inquit) *duobus te-*
ſtibus meis, & prophatabunt, cui Apo-
ſtol. *ad Timoth.1.c.5.* *Aduerſus preſ-*
byterum accuſationem noli recipere,
niſi ſub duobus, aut tribus teſtibus.
Quandoquidem, dicente Summo
Pontifice, *Et ſi eandem vim obtineant*
inſtrumentorum fides, & depoſitiones
teſtium in litibus exercendis, non ta-
men quodlibet inſtrumentum tanti de-
bet eſſe momenti, vt trium vel plurium
idoneorum teſtium depoſitionibus præ-
feratur. c.cum Ioannes §. *porro de fide*
29 *inſtrumēt.* Immò ſecundum aliquos
magis creditur viuæ voci, quam
mortuæ, per text. *in Auth. de fide in-*
ſtrum. §. *ſi.vero collat.6.d.c.cum Ioan-*
nes. §. *porro* & probat Summus Pon-
tifex, cum ait. *Secundum aſſertionem*
teſtium tantūmodo iudicandum, c.ter-
tio loco 5. de probat. & ibi Gloſ. *verb.*
teſtium latè Maſcard. *de probat.q.5.n.*
4.& ſeqq.& q.6.n.1.& ſeqq. Menoch.
de arbitrar.caſ.526.n.18. Crauett. *de*
antiq.temporis parte 1.c.5. de Franch.
deciſ.278. n.2. *Thorus parte 2. Comp.*
v.Reconductio fol.541. præſertim vbi
de rebus antiquiſſimis nõ tractatur
Kninchen. *de ſublimit.territ.iur.c.3.n.*
4. ex alijs Iacobus Schultes *obſeru.*
forenſ.obſeru.29.n.36. & hoc ratione
quidem perpenſa, cum vocibus ef-
ficiamur certiores, quam literis, *can.*
de gradibus 33.q.8. & multa pro-
bantur teſtibus, quæ ſcriptura ne-
queunt comprobari, copioſè Ma-
ſcard. *d.q.5.n.12.cum ſeqq.* Et ſi illa
quatuor ſæpiſſimè veritatem depri-
munt, eam tamen nõ opprimunt, idē
Maſcard. *d.q.5.nu.22.* Cum veritas
omnia vincat Hoſtienſ. *in c. in Au-*
dientia, de ſentent. excomm. Frideri-
cus de Senis *conſ. 14.* eiquè cedant
omnia, ex alijs Maſcard. *quo ſupra*
num.17.

Verum, ne diutiùs in generalibus 30
remoremur, ſpecialia Domino lar-
giente tangamus. Fuit ſæpiùs graſ-
ſante peſtilentia ventilatum, An te-
ſtamenta eorum, qui morbo Epide-
mico perimuntur, coram quinq; te-
ſtibus condita, ſint perfecta? Agi-
tauit ambiguitatem, quod hinc Iuris
rigorem iubentem in teſtamentis
omnes adhiberi ſollemnitates, illinc
neceſſitatem, *temporis legem*, Senec.
4.controu. indulgentem ex æquitate
aliquid relaxari, præualere creda-
tur. Exiſtimarunt complures, ex
tot diſſidentium Doctorum opinio-
nibus quæſtionem Cæſarea deci-
ſione ſoluendam; ita noſtràs Maxil-
la *in Conſuet. Bar. rub. de fide inſtru-*
ment. §. *neceſſitas n.4.* Iulius Clarus
§. *teſtamentum q.56.n.3. verſ. hæc eſt*
ardua quæſtio.

Prima fuit eorum opinio, qui in 31
hanc ſententiam abiurarunt, vt ſta-

tuant,

tuant, hoc mentis elogium fabricatum coram minori quam ſeptem teſtium numero eſſe prorſus inualidum. *Lex enim, ne quid falſitatis incurrat per paucos fortè teſtes compoſitũ teſtamentum, maiorem numerum teſtium expoſtulat, vt per ampliores homines perfectiſſima veritas reueletur.* intonuit Imperator *in l. quæſtionem 31. C. de fideicomm.* Quamuis enim ex veterum Conſultorum ſententia in his teſtamentis videatur aliquid de iure laxatum, nõ tamen omnes prorſus ſollemnitates, præſertim teſtium fuêre timore contagionis remiſſæ *Caſus maioris, ac noui contingentis ratione* (Cæſares reſcripsêre) *aduerſus timorem contagionis, qua teſtes deterret, licet aliquid de iure laxatum ſit, non tamen prorſus reliqua teſtamentorum ſollemnitas perempta eſt. Teſtes enim huiuſmodi morbo oppreſſos eo tempore iungi, atq; ſociari remiſſum eſt, non etiam conueniendi numero eorũ obſeruatio ſublata eſt. l. caſus. 8. C. de teſtam.* Sub Cynoſura huius Ceſareæ ſanctionis ſententiam hanc neruosè defenſant Angelus *in l. fin. C. de teſtam.* Alexand. *conſ. 70. num. 16. &* 177. *n.* 8. *vol.* 2. Soccinus Senior *conſ.* 85. *n.* 6. *vol.* 4. Rubeus *conſ.* 165. *nu.* 1. Bertrandus *conſ.* 212. *num.* 3. *vol.* 1. *&* 233. *n.* 8. *vol.* 2. ex alijs Ceuall. *comm. contra comm. q.* 290. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1359. *num.* 22. Cardinal. Tuſchus *tom.* 8. *practic. lit. T. concluſ.* 122. *n.* 20. Facchinæus 5. *controu. cap.* 92. ex Doctoribus vltra montes Annæus Robertus *d. cap.* 10. Iacobus Cuiacius, Vbertus Giphanius, & Petrus Gilkennius *in d. l. caſus* Matthias Berlich. *pract. concluſ.* 5. *n.* 6. Paulus Berez *diſput.* 6. Hennonius *diſput.* 7. *controu.* 4. Vlricus Hunnius *ſuper Inſtit. lib.* 2. *tract.* 5. *q.* 5. *mihi fol.* 554. Magd. *in tract. de numero teſtium in teſtam. requiſ. c.* 11. *ampliat.* 8. Io: Har-
preſt. ad Clarum *d. §. teſtamentum q.*
56. *n.* 3. videtur de mente Afflicti *de-*
ciſ. 25. *nu.* 2. *& deciſ.* 134. Qui omnes
conſtanter aſſeuerant, ſeptenarium
numerum teſtium in hiſce mentis
Elogijs non fuiſſe remiſſum; ſolum
nempe contextum, vt eo tempore
illorum ſociatio non ſit neceſſaria,
relaxatum, *d. l. caſus* (& ſi multi Do-
ctores intelligant modicam ſolum 32
diſcontinuationẽ, non magnã fuiſſe
remiſsã, itaut ſi teſtes de diuerſis tẽ-
porum interuallis ſuper vltima vo-
luntate deponerent, eorum non cõ-
iungitur depoſitio, ſicuti poſt Vaſ-
quiũ reſoluit Franciſcus Tondutus
1. *reſol. Ciuil. c.* 81. *nu.* 15:) Hæc opi-
nio fulgitur exemplo D. Aquilæ v- 33
xoris Signoroli de Homodeis cele-
berrimi I.C. quæ cupiens peſtilitatis
tempore condere teſtamentum, vt
illudq; facere validũ, curauit ſe in
publicũ aſportandã, vt valeret corã
ſeptem teſtibus adimplere, meminit
poſt Boerium *deciſ.* 228. Borrell. *in*
ſumma deciſ. parte 3. *tit. de teſtam. nu.*
191. adſtipulatur Hieron. Preuidel-
lus *in tract. de peſte tit. de vltimis vo-*
lunt. c. 6. qui ſimiliter refert, quendã 34
peſte correptum ad ſummitatem
ſcalæ fuiſſe ductum, vt coram Nota-
rio, & completo teſtium numero
ſuæ abſolueret moderamina volun-
tatis, teſtatur Ciarlin. 1. *controu. cap.*
109. *n.* 37.

Altera fuit illorum, qui temporis 35
acerbitate commoti, viriliter defen-
ſarunt, eorum Elogia, qui cæleſtis
iræ mucrone tanguntur, corã quinq;
teſtibus condita validiſſima. Huius
ſententiæ Princeps eſt Baldus *in l.*
fin. C. de teſtam. firmant Decius, &
Pariſius, ille *conſ.* 283. *nu.* 5. hic verò
conſ. 32. *n.* 6. *& conſ.* 33. *num.* 26. qui
vnanimiter opinionem hanc com-
muniſſimam appellarunt; ſuffraga-
tur Iaſon *in d. l. fin.* vbi hanc ſtatuens

magis

magis æquam & veriorem, ſi caſus (ſubiunxit) occureret, pro ea libentiùs iudicaret; probant innumeri inter quos Vaſquius *de ſucceſſ. creat.* §. 22.*n.*35. Clarus §. *teſtamentum q.*56. Emanuel Suarez in *Theſauro recept. ſent.* §. *teſtamentum nu.* 34. Petrus Cenedo *Collect. Iuris Canonici parte* 2. *collect.* 159. *num.* 7. relatis Corneo Barbata Alexand. vtroq; Soccino Bruno Rubeo Boerio Rolandus à Valle *toto conſ.* 81. *lib.* 1. & Maſcard. *d. concluſ.* 1353. *num.* 18. ſequuntur Dilectus Caſſanæus Viuius Gabriel Hottomanus & reliqui apud Craſſum §. *teſtamentum q.* 54. *nu.* 5. ex recenſioribus Caualc. *de teſtibus parte* 2. *n.* 54. Cala *de modo articulandi tit. de prima ſpecie probationis nu.* 34. vbi Afflicti deciſiones enucleat, perbellè Gaillus 2. *obſeru.* 118. *n.* 18. & Myſing. 1. *obſeru.* 96. Dauth *de teſtamentis tit. de teſtibus teſtamentarijs n.* 42. Reuſnerus *eodem tract. parte* 4. *c.* 17. *n.* 8. Berlich. *parte* 3. *tota concluſ.* 5. Barry *de ſucceſſ. ab inteſtato lib.* 1. *tit.* 2. *de teſtam. n.* 8. Borrell. *d. tit. de teſtam. n.* 183. ex nouiſſimis Ciarlin. 1. *côtrou. d. cap.* 109. *n.* 1. *& cap.* 21. *nu.* 5. Franciſcus Tondutus Sanlegerius 1. *reſolut. Ciuil. toto cap.* 81. Danza ad
36 Grammat. *deciſ.* 62. *nu.* 15. Sic deciſum teſtantur In Rota Romana Puteus *deciſ.* 372. *&* 382. *lib.* 1. ipſamet Rota *in nouiſſimis deciſ.* 356. *n.* 7. *parte* 6. In Camera Imperiali Gaillus, & Myſingerius *locis ſupra adductis* vbi duobus teſtibus condita teſtamenta ſtatuunt vndequaq; perfecta. In S.R.C. Neapolitano Lucas de Penn. *in l.* 1. *C. de his, qui in exilium lib.* 1. ref*e*rt Riccius *collect.* 1921. *&* 2475. *&* 229. Marta *de ſucceſſion. legal. parte* 4. *q.* 1. *art.* 8. *nu.* 21. Baldaxar de Angelis *ad Gizzarel. deciſ.* 45. *nu.* 14. *&* 15. In Senatu Burdegalenſi Boerius *d. deciſ.* 228. *nu.* 11. In Tribunalibus Gratianopolis Guido Papa *deciſ.* 542. qui non alias hoc in caſu ſollemnitates deſiderat, niſi illas de æquitate Canonica in teſtamentis ad pias cauſas á legibus requiſitas. In Tribunali Ianenſi Reuſnerus *deciſ.* 8. *n.* 1. *lib.* 1. In Senatu Toloſano Maynardus *deciſ.* 16. *lib.* 1. Papon. *lib.* 20. *tit.* 1. *n.* 1. Frâciſcus Hottomanus *conſ.* 20. *&* 59. In Senatu Sabaudiæ Antonius Faber *in C. lib.* 6. *tit.* 5. *defin.* 5. In Senatu Pedemôtano Theſaurus *dec.* 180. In Senatu Luſitaniæ Gâma *deciſ.* 81. vbi Flores de Mena. In Senatu Aquenſi Frâciſcus Stephanus *deciſ.* 19. In Senatu Saxon: Daniel Mollerus *ad Conſtit. Saxon. parte* 3. *conſtit.* 4. In Senatu Friſiæ Io: Sandæus *deciſ.* 4. *tit. de teſtamentis mihi fol.* 355. qui communiter confitentur, opinionem hanc frequentibus rerum iudicatarum calculis ſolidatam. Et cum nuperrimè in noſtra florentiſſima *RAVVIVATORVM* Academia hoc problema inter ingenioſiſſimos *AQVAEVIVAE* Doctores fuiſſet ſollemniter agitatum, V.I.D. Io: Antonius Molegnanus Academiæ Princeps decreuit, in diſputando poſſe priorem opinionem amplecti, in conſulendo alteram.

Solidari poterit hæc opinio ſumpto maximè argumento, quod tem- 37
pus peſtis, & tempus belli æquiperantur; immò appellatione belli venit peſtis, Bart. & Doctores *in l. naturaliter ff. de vſucap.* Ripa *de peſte in princip.* 4. *n.* 8. Iodochus Damhoderius *in Enchiridio v. peſtis* relatis alijs Caſpar Theſaurus 1. *qq. forenſ. q.* 13. *n.* 6. cum peſtilentiæ tempore di- 38
catur acre certamen inter Deum, & homines intercedere. Atqui belli tempore milites quomodolibet vltimum poſſunt condere teſtamentũ *l.* 1. *ff. de bonor. poſſeſſ. qua ex teſtam.*

l. milites

l. militis in expeditione degentes ff. de teſtam. militis, fuſiori calamo Iulius Clarus §. *teſtamentum q. 15. & 16.* vbi Addentes, Facchin. *lib. 8. controu. c. 39. verſ. tertium argumentum*. Capra *conſ. 127. & 129.* Viuius *deciſ. 491.* Gratian. 4. *forenſ. c. 605. nu. 21.* His ergò finirimũ, corã quinque teſtibus celebrata hæc languenrium teſtamenta, ſecundum opinionem hanc, omninò valida; hac arguendi methodo vtuntur Gaillus Myſingerius & Rolandus *locis ſuperiùs deſignatis*.

39 Quod maximè id procederet, ſi pia cauſa fuerit inſtituta; tunc enim hoc teſtamentum duos ſolummodò requireret teſtes, ad vulgatos textus *in c. cũ eſſes, & cap. relatum de teſtam.* Fridericus de Senis Abb. Alex. Corneus Decius Tiraq. Sotus Clarus Guido Pap. Boerius cæteriq; apud Borrell. *in ſumma deciſ. lib. 3. tit. de teſtam. nu. 260. & lib. 2. tit. de numero teſtium num. 81.* Cum eo caſu vel Iuris naturalis, & diuini deſiderantur ſollemnitates, ex alijs Ciarlin. *1. controu. c. 21. num. 7.* Sandeus *d. tit. de teſtam. dec. 13.* Couar. *d. c. relatũ* Craſſus §. *legatum q. 67. n. 7. & 1.* Valaſc. *deciſ. 67. num. 2.* Vaſquius *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. n. 1.* vel quæ fuère à Iure gentiũ introductæ, Tiraq. *de priuil. piæ cauſæ, poſt præfat.* Thorus *ibid. priuil. 67.* Nouar. *de priuil. miſerab. priuil. 126.* Marant. *1. reſp. 17.* Gizzarell. *deciſ. 46. & 47.* Reg. Marinis *2. quotid. c. 229.* Hodiern. *1. cõtrou. cap.*

40 *36. n. 19. & 20.* Ita quod ipſa diſpoſitio ſubſtinetur, ne dum quoad piam cauſam inſtitutam, ſed etiam quoad extraneos legatarios, Clarus §. *teſtamentum q. 7.* Ciarlin. *proximè indicatus* Gratian. 4. *forenſ. c. 605. nu. 27.*

41 quidquid eſſet, ſi pia cauſa fuerit per viam legati, vel ſpecialis fideicommiſſi vocata, runc licet validè tur legata, cætera tamen infirma remanent, Ciarlinus *vbi ſupra nu. 91.* vide Reg. de Marin. *1. quot. c. 238.*

Nos igitur, vt è medijs pugnantiũ opinionum fluctibus fluctuãtes animos tranſuehamus in portum, Doctores vtro cirroq; certantes diſtinctionis fœdere conciliabimus. Aut 42
enim peſtilẽs morbus, vbi conditur 43
mẽtis Elogium, non adeò graſſatur, ita quod habitantes nec à ſolita habitatione diſcedũt; & prior procedit opinio, vt ſeptem omninò teſtes adhibeantur; Quod ſi verò locus adeò cõtagione affectus eſt, vt ibi cômorantes partim expirẽt morbo correpti, partim, ne peſte corripiãtur, fugã arripiant, ſaluberrimũ amplexantes pharmacũ, *CITO, LONGE, TARDE*, (ſicuti multis in locis præſens peſtilitas) & altera præualet Doctorum ſentẽtia, vt quinq; teſtium numerus abſq; tabellione ſufficeret. Diſtinctionem hanc poſt Ripam plurimos recẽſenrem *in tract. de peſte parte 2. tit. de priuil. vltim. volunt.* amplectũtur Io: Pappon. *not. 1. lib. 7. tit. de teſtam. verſ. valde.* Petrus Gregorius Tholoſanus *Syntagm. Iuris vniuerſi lib. 42. c. 5. nu. 18.* Anton. Faber *in C. lib. 6. tit. 5. de teſtam. defin. 5.* Theſaurus Peregrinus Myſingerius Maſcardus cũ alijs *ſuperiùs indicatis*. Cum enim nimia peſtilẽtia afflatu lethifero accedentes perdere ſole at; quid 44
mirũ ſi prouidi teſtes, cautiq; Tabelliones ad excipienda languentium teſtamenta venire recuſent? Si ipſa amicos, atq; familiares, ne valeant intereſse, deterret, & quod impenſiùs terret quoq; propinquos, iuxta illud Senecæ in Tyeſte. *Fratrem expaueſcit frater, natum parens, gnatuſq; patrem, liberi pereunt malè*; quanto magis extraneos? Hinc Ouid. 3. *de Pont.*

Quis

Quis non è timidis agri contagia vitet
Vicinas metuens ne trahat indè malum?

Quid ergò crudeliùs proponi poteſt (clamat Robertus) *quam ſi agrotis, qui etiam à ſuis, ne dum à Notarijs deſeruntur, omnis teſtanti facultas adimatur? Quiduè magis impium, quam ſi ſupremas, & poſthumas ſuas voces nullo poſt mortem effectu effundant? Si non extorqueat fidem prudentia, ſaltem extorqueat verecundia, d.c.* 10. *fol. mihi* 430. optimè Cæſar. *Minutijs priſca cõſuetudinis, & obſcuritate ſubmotis, ſolam defunctorum conuenit inſpici voluntatem, cui multum roboris erit, ſi vel ſeptem, vel quinq; teſtibus muniatur. in C. Theod. d. tit. de teſtam.*

Idq; perpendẽtes ex Doctoribus plurimi, eo protrahuntur vt ſtatuãt,
45 teſtamenta eorum, qui ſæuientis peſtilentiæ tempore degunt in Ciuitate, vt ægris ſubueniant, extinctos tumulari curent, cæteraq; pro bono regimine peragant, quos libitinarios appellamus, coram duobus teſtibus cõdita, exemplo militum in expeditione teſtantium, validiſſima. *Hæc enim* (inquit Antonius Faber) *ſi dum pro Republica laborant, morbo correpti ſint, viſum eſt dignos eſſe, qui militum priuilegio gaudeant, vt quoquomodo teſtari poſſint & velint, rata ſit eorum voluntas, d. tit. de teſtam. defin.* 5. ſequuntur Maſcard. *concluſ.* 1359. *n.* 26. Theſaur. filius *ad Genitorem deciſ.* 180. docet Franciſcus de Barry *de teſtam. lib.* 1. *tit.* 2. *nu.* 8. An
47 autem in codicillis minuatur proportionabiliter numerus teſtium, vt tres videãtur ſufficere? deciſum tradidit negatiuè Theſaur. *d. deciſ.* 180.

His ſic maturè præhabitis, non obloquitur textus *in d. l. caſus maioris*, quia, vt proſpicitur ex ipſomet reſcripti contextu, vel loquitur attẽtis terminis prioris opinionis de modica peſte, ibi, *Aduerſus timorem contagionis*; vel ſaltim procederet de rigore Iuris, qui hoc caſu humanitati, & æquitati dat locum; ideoq; trahendus nõ eſt ad hoc tẽpus, quo infeſta tempeſtas populos maxima ex parte proſternit, tanta eos calamitate perſtringens, *Vt multis morbus viduaſſet ciuibus Vrbes*, Gaill. *d. obſeru.* 118. *n.* 18. *Teſtamentum* (inquit Antonius Faber) *tempore peſtis conditũ non eo minus requirit ſollemnem numerum teſtium, niſi probetur tam grauem ſauamq; fuiſſe peſtem, vt copia teſtium haberi non potuerit; quo caſu humaniùs viſum eſt, quinq; teſtes ſufficere, non pauciores, d. tit. de teſtam. defin.*
5. Cum enim tempus peſtis ſit tem- 46
pus mortis, omnia iura tam ratione contractuum, & iudiciorum, quam vltimarum voluntatum laxantur. Sebaſtianus Medices *in tract. Mors omnia ſoluit parte* 1. *num.* 139. *& in tract. de caſibus fortuitis parte* 2. *q.* 6. *n.* 34. Petrus Ruizius *deciſ. Lituan.* 4. *num.* 369. Maſcard. *de probat. concluſ.* 20. Thomas de Marinis *de genere feud. tit.* 2. *num.* 52. Hering. *de fideiuſſ. c.* 15. *n.* 81. Hinc Plato 4. *de legibus. Legum ſeueritatem* (dixit) *peſtilentiæ ingruentis occaſione, aut remitti, aut temperari, aut reſcindi oportere.*

Quod autẽ illa ſit opinio ample- 48
ctenda, quæ diſtinguendo pugnantes ſententias in concordiam redigat, docet Corbulus *de Iure Emphyt. c.* 15. *q.* 15. *n.* 4. Simoncell. *de decretis lib.* 3. *tit.* 8. *n.* 228. Surd. *conſ.* 360. *nu.* 30. Caſpar Klock *De Ærario lib.* 2. *c.* 41. *n.* 63. *mihi fol.* 376. Immó quod
opinio vnius Doctoris teſtamento 49
fauens communi præferatur opinioni, voluit poſt Barbatiam *conſ.* 6. *nu.* 3. *& ſeq. lib.* 1. Beloldus *in ſua Politica tit. An Principes Germani ſine ſollemnitatibus teſtari queant, m f.* 173.

Illud autem non duximus ſubticen-

50 ticendum, In foro æquitatis & veritatis ſpecialiter cautum eſſe, impugnantem teſtamenrum ob defectum numeri teſtium peccare mortaliter. Abb. Barbat. & Anania *in c. cum eſſes, de teſtam.* Vaſquius *de ſucceſſ. creat.* §.1.*n.*23.*&* §.2.*nu.*9.*& de ſucceſſ. progreſſ.* §.30.*nu.*30. vbi de communi Didaco reprobato, Magon. *deciſ. Florent.* 58.*nu.*40. Tepatus *var. Iuris ſent. tit. de teſtamẽtis in genere c.*
51 20. Quandoquidem teſtamẽrum Iuris ſollemnitatibus deſtitutũ eſt ſaltim in foro conſcientiæ obſeruandum. Mantic. *de coniect. lib.* 2. *tit.* 14. Cyriac. 3.*c.*426.*n.*75. & quod ex voluntate defuncti minus ſollemni naturalis obligatio oriatur, docẽt Doctores, præſertim Bald. *in l. fin. C. ad l. falcidiam l. fideicommiſſum C. de cõdit. indebiti*, eſt communis opinio apud Craſſum poſt alios, quos recẽſet §. *teſtamentum q.* 1. Clarus §. *teſtamentum q.* 9. Vaſquius *vbi ſupra* Reuſnerus *de teſtam. parte* 1.*c.*4. *nu.* 29. *& ſeq.* Facchineus 4.*controu. c.* 1. Viulus *lib.* 1.*opin.* 146. Emanuel Suarez *inter commun. vol.* 1. *verſ. In teſtamento minus ſollemni*, & naturaliter debitum inforo conſcientiæ eſt ſoluendum, Bart. *ad reprimendum verb. denuntiationem* Doctores *in c. nouit. de Iudicijs* Couar. *in d. c. cum eſſes n.* 5. Clarus & Magon. *locis adductis*, ad materiam omninò Regens Capyc. Latro *deciſ.* 7.*n.*10. Itaq; concludamus, *Modis omnibus quod preceptum eſt per teſtatores, adimpleatur.* §. *ſi verò nullus autem. Auth. de hæredib. & falcidia*.

52 Tranſgrediamur nunc ad alios Iuris articulos acerrimè hoc tempore ventilatos. Primò ea ſatis increbuit dubitatio, An teſtes neceſſe habeãt videre proprijs oculis morbo
57 correptum ſuæ condentem moderamina voluntatis, an ſatis ſit illum audire? In hoc patefacimus conueniſſe Doctores firmiter ſtatuentes, nõ ſubſiſtere mentis Elogium, ſi impediretur viſus teſtantis, tametſi teſtes deponerent ſe habere noram vocem ipſius. Textus eſt capitalis *in l. ſi non ſpeciali* 9. *C. de teſtam.* vbi Diocletianus reſcripſit. *Si non ſpeciali priuilegio patriæ tuæ Iuris obſeruatio relaxata eſt, & teſtes non in conſpectu teſtatoris teſtimoniorum officio functi ſunt, nullo iure teſtamentum valet.* firmant *ibidẽ* Caſtrenſis Alex. Iaſon Sicardus Clarus §. *teſtamentum q.* 59. Craſſus *eod. tit. q.* 69. *num.* 4. Ripa *de nocturno tempore c.* 141. *num.* 8. optimè more ſolito Alciatus *conſ.* 60. *num.* 3. *& ſeq. & toto conſ.* 94. *num. lib.* 9. Didacus Spino *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 31. *nu.* 22. Reuſnerus *de teſtam. parte* 3. *toto cap.* 13. Farinac. *de teſtibus q.* 69.*n.* 185. ex alijs Gratian. 5. *forenſ. c.* 849.*nu.* 33. *&* 34. vbi ampliauit, hoc quoq; procedere in
codicillis. Cum enim, *Veritas oculata fide magis, quam per aures animis hominum infigatur*, teſte Iuſtiniano *in* §. *fin. Inſtit. de gradib. cognat.* vndè 58
P. Æmilius, *Viſus certus eſt rerum arbiter, lib.* 10. quod prius dixerat Venuſinus, *Segniùs irritant animos demiſſa per aures, quam quæ oculis ſunt ſubiecta fidelibus.* His conſequens, ad tollendas de medio falſitates, quæ ſæpè peſtis tempore perpetrantur, Ciarlin. 1. *controu. cap.* 109. *nu.* 36. in teſtamentis & codicillis debere omnia palam in conſpectu fieri teſtatoris, *l. hæredes palam* 21. *ff. qui teſtam. facere poſſunt* Angel. *in d. l. ſi non ſpeciali n.* 3. Gratian. *ibid. num.* 37. Sæpè 59
namq; compertum eſt, propter morbum vocem hominibus commutatam. Bald. Felin. Abb. & Alex. apud Gratianum *mox citatum nu.* 38. ex Medicis firmat Galen. *lib.* 6. *de morbis vulg. com.* 2. *ſubcoment.* 43. *&* 1. *prorez*, 60

*com.*2.late *in lib.de ratione victus in morbis acutis com.*4.*tex.*23.& *lib.*1.*de locis affectis c.*6.quem laudat Fuxius *lib.de morborum cauſis c.*4. *& in coment.lib.*1.*de ſymptom.diff.c.*6. Capiuac. *de meth.Anatom.c.*22.& more
61 hyænæ alienam vocem effictam;adeó vt multó facilius in auditu quis decipitur quam in viſu. Cynus *d.l.ſi non ſpeciali nu.*2.Gratian.*nu.* 39. Ex quo illa praxis ex iuris hauſta fonti-
62 bus inoleuit,vt teſtamentum de nocte conditum tunc ſubſiſtat, ſi tria lumina ſint accenſa.Menoch.*de praſumpt.lib.* 4.*praſump.* 12. Ioſeph Ludouic.*deciſ. Peruſ.* 116.*parte* 2. Decian.*conſ.*65.*vol.* 1. Fabius de Anna *collect.*296.Gratian.*d.c.*849.*num.* 40.*& ſeq.* alios conglomerat Riccius *deciſ.* 112.*num.* 2. 3. *&* 4.*parte* 3. (& ſi aliter deciſum referat *num.*5.) Nam, cum *Tenebræ ad ſubigendum ſint aptiores*, teſte I.C. *in l.* 1.§. *tria lumina ff.de ventre inſpiciendo*,iuxta illud Euangelicum, *Lucem odit,qui male agit*, apud Summum Pontificem *in c. conſuluit* 27.*de offic.deleg.* hinc furtum a furuo dicitur, ideſt à nigro, quod clam & de nocte committi ſoleat *l.*1.*ff.de furtis*.Quid mirum ſi tria luminaria in teſtamento nocturno, etiam ad pias cauſas requirãtur? Rimin.Iunior *conſ.*169. *nu.*17.*lib.*1.Simon de Petris *de interpret. vltim. volunt. lib.* 1. *dubit.* 1. *ſolut.*3.*nu.*9.ex alijs Gratian. *d.c.*849. *num.* 44. *&* 45. videndus omninò
63 Clarus *d.q.* 59. quo loci cuiuſdam mulieris recenſet exemplũ,quæ maritũ exanimem curauit ducendum alió, & quendã pro ipſo ſuppoſuit, qui ſimulans ſe maritum, illam reliquit hæredem; cumq; omnes crederent ipſum verè maritum, iuſto Dei iudicio falſitas detecta eſt, teſtatur quoq; Ciarlin. *d.c.*109.*n.*34. *& ſeq.* vbi ſubiunxit præſertim tem-

pore peſtis debere teſtes aſpicere
teſtatores,quidquid eſſet, ſi ex cor- 64
tina intermedia cum aliqua difficultate illos poterant intueri, Gratian. *ibid.n.*48.*& ſeq.*

Deindè comperimus à peritioribus dubitatum. Vtrum ad publicã- 53
dum teſtamẽtum nuncupatiuum, ac illud in ſcriptis poſtea redigendum, teſtes nedum in facti ſubſtantia, ſed in formalibus teſtatoris verbis debeant eſſe conformes? Peritiſſimus Faber *in ſuo C. lib.* 6.*tit.* 7: *de Inſtit. defin.*2. in eã ſententiam protractus fuit vt ſtatuat, in hoc teſtamento abſq; ſcriptura condito non ſufficere,quod teſtes in facti ſubſtantia ſint concordes,ſed debẽt in verborum quoq; cortice concordare, ſic ait. *Cum de nuncupatiua inſtitutione per teſtes probanda agitur,quod euenit quoties nuncupatiuum teſtamentum ſine ſcriptura factum proponitur; ij ſoli teſtes fidem faciũt, qui de verbis inſtitutionis ſic teſtantur, vt non ſolum in ſubſtantia voluntatis,ſed etiam in verborum figura, & cortice conſentient: Alioqui non poſſunt videri conteſtes,& de vna tantum inſtitutione ſenſiſſe; quandoquidem ſi ſcriptum teſtamentũ fuiſſet, vna tantum inſtitutionis formula reperiretur.*idem repetit *tit.* 20. *de fideicom. defin.* 15. ſequuntur,Tepat.*var.Iuris ſent.tit.de teſtam. in genere v. teſtamentum quando patitur publicari* Ioſeph Ludouic.*deciſ.Luc.* 53.*n.*27.Honded.*conſ.*56.*vol.*2. Regens de Ponte *conſ.*63.*nu.* 1.*& ſeq.* cum alijs quos congeſſit Cancer. *lib.*1.*var. tit. de teſtam.nu.* 85.*&* 86. vbi rationẽ appoſuit;ſequitur Ciarlin.*d.c.*109.*n.*43. Reliqui aliter ſentiunt (quibus maximè aſſentimur) dicentes, quod vbi teſtes non repeeriuntur in facti ſubſtantia diſſonantes,parum de formalitate verborum curandum eſt, vt belliſſimè probat

Can-

Cancer. *vbi ſupra num.*87.*& ſeq.* Ad quod facit textus, qui quotidiè ad materiam circumfertur *in l.2.de in diem addict.* in illis verbis. *Mihi videtur veriùs intereſſe quid actum ſit*, teſtatur Regens Merlin. 2. *controu. c.* 40.*n.*18.vbi ſubiũxit, *Totam reſolutionem in nuda verborum cortice reponere, non eſſe vndequaq; ſecurum.* Expediti ſiquidem Iuris eſt, quod vbi
54 conſtat de voluntate loquentium non eſt curandum de qualitate verborum *l.quoniam indignum. C. de teſtam.* ibi, *Quoniam indignum eſt ob inanem obſeruationem irritas fieri tabulas, & iudicia mortuorum &c.* quia plerumq; *Dum proprietas verborum attenditur, ſenſus veritatis amittitur c.propterea, de verb.ſignif.* de quo nos affluenter *in Poſteriori FACE parte* 3.*n.*43.*& ſeq.fol.*73.

Incidit nuper inter amicos quæſtio, Quid aſſerendum, vbi teſtes in
55 teſtamenti exemplatione deponerent teſtatorem dixiſſe, nulla habita ratione inſtitutionis hæredis, bona ſua Sempronio reliquiſſe, An iſtiuſmodi teſtamentum ſit validum? In hoc, & ſi authumarînt nonnulli, mentis Elogium vti deſtitutum inſtitutione præcipua teſtamenti parte penitùs infirmari, ad tradita per Doctores *in l.1.in fin.ff. de vulg.& pupill.* Caſtrenſ. & Imola *in l.1.ff. de hæredib.Inſtit.* Bald. *in l.hac conſultiſſima C.de teſtam.* Clarus §. *teſtamentum q.*35. Capra *conſ.*65. *nu.* 10. Didac. Spino *in ſpeculo teſtam. gloſ.* 17. *nu.*12.*&* 13. Hieron. Tleutherus *ſelect.diſp.parte* 2.*diſp.*10.*theſ.*4. ex aliis Borrell. *parte* 3.*tit.de teſtam.n.*165. Viſcont. *v. Teſtamentum* Hodiern. 1.*controu.c.*35.*nu.*14. Nos autem vlteriùs indagantes ideò validum firmauimus teſtamentum, quia vbi cõ
56 ſtat de voluntate teſtantis, verbum, *Relinquo*, adiectum vniuerſitati bonorum hæredis inſtitutionẽ importat, Doctores communiter *in l.1.ff. de legat.*1.*& d.l.quoniam indignum l. ex facto la* 2.*ff. de hæredib.inſtit.* Alciat. *in l.vrbis ff.de verb. ſignif.* copioſè Vaſquius ſimiles caſus congerẽs *in Auth. nouiſſima C.de inoffic. teſtam.* Patiſ. *conſ.*3.*n.*10. Cephal. *conſ.* 436. *nu.*60.*lib.*3. quo loci aſſeruit, idem eſſe pronũciare bona mea relinquo Titio, ac Titium hæredem inſtituo, cum bona hæreditatem importent, *l.nam quod* §.*fin. cum l.ſeq.C.ad Trebell.* Bart. *in l.quintus ff.de auro & argento leg. l.Pamphilo* §. *propoſitum.ff. de legat.* 3. ex alijs Ioſeph Ludouic. *deciſ. Lucenſ.* 53. *num.* 3. *& ſeq.* Gugliel. de Benedict. *in cap. Rainutius v.in eodem teſtamento il primo num.* 3. *& ſeq.* & nos *in d.Poſteriori FACE parte* 3.*n.*41.*& ſeq.*

Sed magna & inextricabilis illa fuit ambiguitas, coram quo Iudice 65
facienda ſit teſtamentorum publicatio, inſinuatio, & recognitio? Iure periti ex vtroq; latere habuêre certamen. Exiſtimarunt non pauci faciendam eſſe coram illius Iudice, qui teſtamentum condidit, ad text. *in l. teſtamenta omnia. C. de teſtam.* Ciarlin. 1.*controu.cap.* 21.*nu.*2. Alij, vtraq; authorum aciem certo fœdere compeſcentes pronunciarunt, in cauſis Eccleſiaſticis, ſpiritualibus, pietatem recolentibus, vel ſi agatur de vltima voluntate Clerici, altero Eccleſiaſtico inſtituto, publicationẽ coram Eccleſiaſtico abſoluendam, Guttierez *pract.qq.lib.*2.*q.*48.*n.*3. ex alijs Ciarlin. *d.c.* 21. *nu.*15. Si veró non de pia, ſed de ſeculari cauſa tractetur, tũc publicatio teſtamentorũ, teſtiumq; examinatio apud Iudicem laicum, coram quo principalis agitaretur quæſtio, facienda, ex multis Ciarlin. *ibid.n.* 18. ſicuti videmus in dies, confectionem præambuli, & 66

N 2 inuen-

inuentarij bonorum Clerici defuncti fieri per Iudicem laicum, vt ex multis probat Bottil. *de ſucceſſ. ab inteſt. theor. 12. n. 13.*

Illa demum ſupererat hæſitatio,
67 An illa teſtaměta coram quinq; teſtibus condita ſint perpetuò valida, adeòut ſi contingat peſte correptos periculum contagionis euadere, nec alia condere moderamina voluntatis, firma remaneant ea peſtis tempore abſoluta? In hoc firmiter patefecimus illa ſemper valida, tametſi teſtator valuerit cum omnibus iuris ſollemnitatibus reuocare, ita Corneus *conſ. 55. alias 35. vol. 4.* Ripa *de peſte loco laud. verſ. Quarto quæro.* Maxill. *d. §. neceſſitas non habet legem* Pariſ. *conſ. 32. col. penult. vol. 2.* Boerius *d. deciſ. 228. col. fin.* Roland. *d. conſ. 81. n. 60. lib. 1.* Maſcard. *d. concluſ. 1359. n. 25.* Mantic. *de coniect. vltim. volũt. lib. 12. tit. 2. n. 8.* Tholoſan. *ſyntagm. Iuris vniuerſi lib. 42. c. 5. nu. 18.* Barry *de teſtam. lib. 1. tit. 2. nu. 8.* Danza *ad Gram. deciſ. 62. nu. 18.* Et probatur ea potiſſimum ratione, quod actus qui eſt perfectus, & abſolutus ſemper ſuam obtinet firmitatem perpetuò valituram, etſi ad illum deueniat caſum, à quo incipere non poſſit, *l. patre furioſo 8. de his qui ſunt ſui l. oratione 16. §. fin. ff. de ritu nupt.* ex alijs Amaya *lib. 2. obſer. Iuris. c. 5. nu. 47.* ſicuti dicimus, quod ſi Clericus beneficium *c. Odoardus* eſt aſſecutus, illo iugiter gaudet, etiam ſi Clericatu dimiſſo efficeretur laicus, itaquod nequit à ſuis creditoribus in ſeculari prætorio conueniri. Regens Marinis 2. *quotid. toto cap. 49.*

S O L A T I A
M O R T I S.
Siuè
C O N S V L T A T I O
A L T E R A

Teſtamentum nuncupatiuum ſæuiente peſtilitate minus ſollemniter conditũ, ſuis numeris ſtatuẽs abſolutum.

Poſcit Seneca teſtamenti tabulas, denegante Centurione, conuerſus ad amicos vltima ſua mandata, & ad flentes SOLATIA refert. Tacitus *lib.* 15. *Annal.*

N O T A B I L I V M
E X E G E S I S.

FVniculus triplex præmittitur, quo heres piam defuncti diſpoſitionẽ adſtringitur obſeruare.

2 *Factum compendioſa narratione proponitur.*

3 *Auditis partium rationibus ex Cæſare iudicandum.*

4 *Veritas, ad inſtar aromatum, quo magis cõteritur, magis redolet.*

5 *Publicatio teſtamenti requiritur, quoties teſtator voluerit adhiberi Notariũ pro eius ſtipulatione.*

6 *Aliter non diceretur teſtamentum, ſed præparatio ad teſtandum.*

7 *Nil actum creditur, quandiu aliquid addendum ſupereſt.*

8 *Actus nunquam perfectionem recipit, niſi finis interceſſerit.*

9 *Perfectio contractus in concluſione conſiſtit.*

10 *Ante teſtamenti prælectionem liberũ eſt teſtatori addere vel mutare, ſicuti ſæpè contingit.*

11 *Couarruuias Hiſpanorum Bartolus ſecundum Merlam, & Heringium.*

12 *Adeò Tabellio requiſitus à teſtatore neceſſitate exigitur, quod illo non interueniente, etiam pia cauſa inſtituta, corruit teſtamentũ ſecundum Olradum.*

13 *Olradus in Iure eſt maximæ authoritatis.*

14 *In quolibet teſtamento quadruplex oportet concurrat perfectio.*

15 *Teſtamenta coram ſeptem teſtibus perfici debẽt, aliter corruũt.*

16 *Mulier nequit eſſe teſtis in teſtamento, vtpotè non omni exceptione maior.*

17 *Qua-*

Digitized by Google

17 *Quarè leges vetarunt ne mulieres ſint teſtes in teſtamentis.*

18 *Sexum muliebrem fragilem, & inſtabilem appellarunt viri doctiſſimi.*

19 *Mulieri arcanum non credendum monuit M. Porcius Cato.*

20 *In omni teſtamento tam ſollemni, quam nuncupatiuo requiritur rogitus teſtium.*

21 *Rogitus teſtium omiſſus poteſt duobus teſtibus comprobari.*

22 *Sublata cauſa teſtati ſuccedit cauſa inteſtati.*

23 *Author recedit ab hactenus dictis.*

24 *Piam defuncti fratris voluntatem frater hæres ex multis non debet ſubuertere.*

25 *Increpatio Antonij Fabri contra hæredes defunctorum conſcientiam non exonerantes.*

26 *Teſtamenta nuncupatiua ſcripturam nequaquam exigunt.*

27 *Teſtamentum, de quo controuertitur continet omnia eſſentialia requiſita.*

28 *Fides Confeſſarij magna.*

29 *Magis fidendū Confeſſario quā Parocho defendit Regens Rouitus.*

30 *Teſtimonium ſacerdotis habet vim duorum teſtium.*

31 *Author adamuſſim reſoluit omnia in contrarium adducta.*

32 *Tempore peſtis nemo tenetur hominum conuerſatione tentare Deum.*

33 *Stipulatio non eſt neceſſaria in teſtamentis nuncupatiuis, quoties ibi vocatus adhæret teſtium depoſitionibus.*

34 *Si ſollemniter teſtator velit teſtari, tunc deficientibus omnibus ſollemnitatibus teſtamentum corruit, ſin aliter ſecus.*

35 *Regens Marinis, & Gratianus Authoris probantes diſtinctionem adducuntur loquentes & n...*

36 *Scriptura non requiritur, niſi in caſibus à Iure expreſſis.*

37 *Eadem volūtas in homine ſemper præſumitur perſeuerare, etiam ex interuallo.*

38 *Mutatio voluntatis non præſumitur, niſi ſpecialiter de pænitentia doceatur.*

39 *Scriptura in teſtamento nuncupatiuo adhibetur pro faciliori probatione, ad euitandas probationes per teſtes.*

40 *Aliqua Iuris concluſiones colliguntur ex hactenus dictis.*

41 *Reſpondet author deciſionibus, præſertim S.R.C. eaſq; enucleat.*

42 *Teſtamentum, etiam ratione voluntatis imperfectum, pia cauſa fauore ſubſiſtit.*

43 *Nuntius Pelliccionus in proprijs terminis adducitur.*

44 *Legata pro exoneratione conſcientiæ dicuntur ad pias cauſas, imò ſunt magis priuilegiata quam illa.*

45 *Pijſſimus Annai Roberti locus in terminis noſtræ quæſtionis affertur.*

46 *Ex eo non debet quis fructum conſequi, quod niſus fuit impugnare.*

47 *Quinq; teſtes requiruntur in teſtamētis tempore ſæuiētis peſtis.*

48 *Fœmina in defectum maſculorum eſt idonea teſtis in teſtamentis tempore peſtis.*

49 *Conſilium fœminæ non ità fragile, quin ſæpè ad rem videatur accomodatum.*

50 *Caſſaneus multa ſurripuit à Tiraquello, ita ut librum ex libris cōpoſueris.*

51 *Ninus, Numa Pompilius, Cyrus, Auguſtus, Iuſtinianus, & alij in arduis negotijs vxorum conſilia adhibuerunt.*

52 Te-

52 *Teſtes adducti, & deſcripti in præſentia teſtatoris dicuntur ſufficienter rogati.*

53 *In teſtamentis ad pias cauſas non requiritur rogitus teſtium.*

54 *Hæres ex teſtamento ſe immiſcens hæreditati ſibi relictæ adimplendo diſpoſitionem teſtatoris, non poteſt ſuccedere ab inteſtato.*

55 *Per immixtionē, & ſolutionē legatorum cenſetur adita hæreditas.*

56 *Bartoli authoritas magna eſt, taxatur Goueanus aliter muſſitās.*

57 *A legibus ruſticitati cōſulitur.*

58 *Ruſticus tenetur peritiores conſulere, aliter non excuſatur.*

59 *Omnes homines natura ſcire deſiderant.*

60 *In his, quæ aduerſus ius naturale, vel Iuris rigorem aguntur, ruſticis non venitur ſubſidio.*

61 *Noſtra tempeſtate ruſtici non ſunt ſimplices, ſed multum ſagaces, & ideo non ſuccurritur:*

62 *Ruſticus, quando deſunt in Ciuitate quos debet conſulere, tenetur ad alteram pergere Ciuitatem.*

63 *Concluſio.*

SYNOPSIS.

TEſtamentum nuncupatiuum integrè à teſtatore coram teſtibus abſolutum, non voluntatis defectu nullum, ſed vndequaq; perfectum, & ſi non in ſollemnem ſtipulationem (vt deſiderabatur à condente) redactum, enucleatis hinc indè deciſionibus, demonſtratur. * Quamuis ſeptenarius teſtium numerus exigatur in teſtamentis, nec ibidem mulieris teſtimonium admittatur, ſi tamen acriter ſæuiret peſtis, & quinq; ſufficiunt, & mulier teſtis idonea in ſubſidium. * Teſtes aduocatos, coram teſtatore adductos, eoq; præſente deſcriptos, ipſis dictantibus ſua nomina, abſq; alio rogitu dici ſufficienter rogatos, ad effectum ne teſtamentum corruat, celeberrimi iuris oſtenditur. * Legata exonerandæ conſcientiæ cauſa relicta, cum piarum cauſarum fauoribus potiantur, ex teſtamento voluntatis defectu etiam claudicante deberi, æqua ratione Iuris prudētibus placuit. * Hæres teſtamentarius de facto in hæreditate immiſcens, cum illam manifeſtè adijſſe dicatur, ad omnia præſtanda iure compellitur. * Etſi à legum conditoribus ruſticitati conſultum ſit, nunquam tamen ruſtico ſubuenitur erranti, vbi conſulere peritiores neglexerit, præſertim ſi ſagax, & de lucro captando certaret; obiter ruſtici noſtræ tempeſtatis notantur.

CONSVLTATIO ALTERA.

Rationi congruit, vt ſuccedat in onere, qui ſubſtituitur in honore, cap.rationi 78. *de regul.iuris in* 6.

1 CVm iuuari non decipi beneficijs deceat, maximè vbi non iubente lege, ſed libera charitate chara impenditur liberalitas: cum ad ſubſtãtiam propinquorum ſine ſobole decedentiũ vis ſanguinis, ipſaq; pietas propinquos admittat: cum ſupremas morientium voluntates ita incumbat officioſè colere, vt nedum pro lege ſeruare, ſed eas oporteat legibus ante-
2 teponere. Omni iure teſtamentum nuncupatiuum, quod quidam Eccleſiaſticus graſſante peſtilentia cõdidit, vbi nonnullis legatis conſanguineis factis ruſticum fratrem ſcripſit hæredem, fuiſſe validum; obiecti: pro parte fratris, inſtãtis admitti ab inteſtato, non ſuffragantibus, di-
3 cebimus. Verum, quia Imperiale reſponſum nos docuit, quod, *Negotiorum merita partium aſſertione panduntur, l.nec imperialem.C.ſi per vim.* Antequam iura legatariorum, quorum precibus & æquitas, & iuris aſſiſtit authoritas, ſolidemus; fundamenta ruſtici fratris (& ſi noſtris lucubrata vigilijs) ad lancem iuſtitiæ duximus expendenda. Hoc enim
4 eſt ingenitũ veritati, quo magis, ad inſtar aromatum, conteritur, frangitur, oppugnatur, eo in lucem fulgentior, pulſis nebulis, quaſi aurora progreditur, vt poſt Caſtrenſem *conſ.*23.*lib.* 1. dicebat Crauet. *conſ.* 135.*n.*18.

Opponitur ex aduerſo. Teſtamẽtum præfatum ne dum defectu ſollemnitatis, quam voluntatis fuiſſe nullum, ideoq; ad irritum reuocandum. Poſtquam enim teſtator coram teſtibus ſuam voluntatem in 5
ſcripſis exceptam aperuit, liquidò deprehenditur, iuſſiſſe accerſiri Tabellionem, vt illam in ſollemnem ſtipulationem redigeret; quo tandẽ non accerſito, & teſtatore morte præuento, ratione voluntatis teſtamentum dicitur imperfectum. *Quo-* 6
ties exemplum teſtamenti quis praparat, & priùs decedat quam teſtetur, non valeat, ſtatuit Vlpianus *in l.fideicommiſſa* 11.§.*quoties.ff. de legat.* 3. cui Paulus, *Ex ea ſcriptura, qua ad teſtamentum faciendum parabatur, ſi nullo iure teſtamentum perfectum eſſet, nec ea qua fideicommiſſorum verba habent, peti poſſe, l.ex ea* 29.*ff.qui teſtam.facere poſſ.* Quamuis enim apertiſſimè legibus cautum ſit, poſſe quemquam per nuncupationem, hoc eſt ſine ſcriptura ſuæ condere moderamina voluntatis, ad text. *in l.hac conſultiſſima, & in l.in teſtamentis* & vtrobiq; Scribentes *C.de teſtam.* hoc tamen eſt temperandum, vt non procedat, vbi dilucidis voluntatis indicijs cõſtat, voluiſſe teſtantem in publicum documentum ſuam redigi voluntatem; quoniam antequam ſtipuletur, non poteſt dici teſtamentum perfectum, nec ſuis numeris abſolutum. Ita Caſtrenſis (qui primùm hìc ſuæ authoritatis fixit articulum) *in l.quibus idem n.*2.*ff. de verb.oblig.* cui certatim

tatim adſtipulãtur Decius *conſ.*159.
*n.*4. Guglielmus de Benedictis *in c.*
Rainutius v. Teſtamentum il primo
Burgos de Paz *ad ll. Tauri l.*3.*p.*1.
tertiæ partis concluſ. 2.*n.* 231. Clarus
§.*teſtamentũ q.*7.& 9. Craſſus *eodem*
§.*q.* 12. Polidorus Ripa *obſeru.* 322.
Coſta *de remed.ſubſid.remed.*109.*nu.*
15. ex alijs Gratian.5.*forẽſ.cap.*969.
*nu.*23. Gamma *deciſ.* 221.& 46. Lu-
douiſ.*deciſ.*371. Surd.*deciſ.* 292. vbi
Conſil. Hodierna Caſtill.*deciſ.*59.*n.*
55. Amatus 1.*reſol.*8.*n.*18. ex Docto-
ribus vltra montes Lynglois *deciſ.*
Belg. 24.*q.*8. Io: Dauth *de teſtam.nu.*
407. additis alijs Io: Sandæus *deciſ.*
Friſiæ tit. de teſtam. deciſ. 5. omninó
Ant.Fab. *de errorib. Pragm.decad.*31.
error. 9. ex noſtratibus Anna *alleg.*
19. *nu.* 11. Nouar. *de priuil. miſerab.*
perſon. priuil. 111. *num.* 10. & *ſeq.* &
deciſ. 102. Regens Capyc. Latro *de-*
ciſ. 7. & 140. *num.* 15. Thorus *parte*
3.*Comp.v. teſtamẽtum, & in ſupplem.*
eodem verbo Regens Marinis 1.*quo-*
*tid.cap.*95.*num.*22. & 23. & *c.*238.
Conſil. Staiban. 1.*reſol.* 68. *num.* 45.
apertiús 2.*reſol.*131. Conſil. Hodier.
1.*c.*35.*num.*13. Bottilier.*de ſucceſſ.ab*
*inteſt.theorem.*42.*num.*32. Quamdiù
7 enim aliquid ſupereſt agendum (vt
eſt in noſtrorum brocardico) nihil
videtur actum, *l.ædificia* 139.§.*perfe-*
ciſſe ff.de verb.ſignif.l.penult.in fin. ibi
Nihil actum eſſe credimus, dũ aliquid
addendum ſupereſt, C. de his, quibus vt
indigni Specularor *in tit. de ſalario*
*Aduocat.n.*11. Gaill. 1.*obſeru.*140.*n.*
10. Carrocius *deciſ.*88.*nu.*2. Ciarlin.
1.*controu.c.*82.*n.*18. Andreol.*cõtrou.*
112. Hering.*de fideiuſſ.c.*7.*nu.*362. *c.*
20.*toto* §.33. extentè *cap.*16.*nu.*1. &
ſeq. Veſemb.*conſ.*12.*nu.*41. Herman.
Vulteius *conſ.Marpurg.*24.*n.* 21. *vol.*
2. Gylman. *in Symphorem.pract.*1.*tit.*
2.*vot.*1.*n.*201. Reinkinck *de regimine*
*ſeculari lib.*1.*claſſ.*5.*c.*4.*n.*20.*fol.mi-*
hi 274. ſicuti Lucanus magis hiſtori-
cus quam Poeta *lib.*2. de Cæſare ait.

Nil actum credens, cum quid ſupe-
reſſet agendum.

Cum ergò finis cuiuſq; rei pars
potĕtior iudicetur, niſi ipſe interceſ- 8
ſerit, nunquam actus perfectionem,
atq; integritatem recipit, *l.ſi is qui*
quadringenta 79.§. *quadam*, ibi, *Non*
enim vllum balneum, aut theatrum,
aut ſtadium feciſſe intelligitur, qui ei
propriam formam (quæ ex conſuma-
tione contingit) non dederit. ff. ad l.
falcidiam. Alex. Raudenſis *de Ana-*
*logis lib.*1.*c.*20.*n.*2.& *reſponſ.*1.*n.*25.
*vol.*2. Fabius de Anna *conſ.*79.*num.*
5.& *ſeq.* Gaill.*de pace public.*2.*c.*16.*n.*
24. Hering. *de fideiuſſ.c.* 16. *num.* 4.
latè Io: Gædæus *de contrah. ſtipul. c.*
1. *nu.* 58. Reinkinck *vbi ſupra lib.* 2.
*claſſ.*3.*c.*3.*nu.* 55. Regens Merlin. 1.
*controu.c.*80.*num.*1.& *lib.* 2.*c.*53.*n.*
17.& 18. Hinc Auſonius *de ſeptem*
ſapientibus.

Expectare Solon finem docet ortus
Athenis.

Meminit Tiraq. *de retractu* §. 1.*gloſ.*
7. ex philoſopho Bald.*conſ.*272. Frã-
ciſcus de Petris *lib.* 2. *feſtin. lection.*
c. 6. *fol.* 136. eſt eloquens Alexan-
dri III. reſponſum *in c.*1. *de renunc.*
Ex quo illud emanat, quod in ore 9
omnium reſonat, perfectionẽ actus
in vltima conſiſtere clauſula, Bald.
in l.ſi voluntate C. de reſcind. vendit.
quandoquidem multa tractantur,
quæ tamen non perficiuntur *l.*1.§.1.
ff.de verb.oblig.l.ſciendum §. *edictum*
ff.de ædilit.edicto Viuius *deciſ.* 343.*n.*
8. Monter.*deciſ.*20.*num.* 14. Regens
Capyc. Latro *deciſ.* 140.*n.* 5. Ideòq;
non ſufficit colloquia, vel tractatus
probare, niſi probetur quoq; cõclu-
ſio Bald. *in l.multum intereſt.nu.*2.*C.*
ſiquis alteri, vel ſibi Marchiſell. *in ſyl.*
*ua practic.qq.q.*68.*n.*4. ex alijs Ciar-
lin. 1.*controu.cap.*82.*num.*12. & *ſeq.*

Hering.*de fideiuſſ.cap.*20.§.33.*nu.*2.
9 *cum ſeq.*Andreol. *d. cap*.112. cũ tota vis contractus in cõcluſione conſiſtat, Hering.*ſupra nu.*6. in proprijs terminis Rota apud Gratian.3.*forẽſ. c.*550.*n.*49.idem *c.*115.*nu.* 35.*lib.*1. Eaderè Plinius. *Quidquid non eſt peractum, pro non inchoato eſt. lib.* 5. *epiſt.*8.*mihi fol.*318.

10 Et quod totum tempus (vt reuertamur ad penſum) completam præcedens teſtamenti prælectionẽ, liberum ſit teſtanti emendare, detrahere, addere, vel mutare, ambigi nõ oportet. Sæpè namq; contingit, vt voluntatem, quam de rebus proprijs mente conceperint teſtatores, frequenter ſcribant, frequenter retractent, frequenter emendent, *l.in ipſius verb. mutare C. familia erciſc.* quid mirum, ſi plerumq; experientia teſte, compertum ſit, teſtamentum aliud continere, quam à teſtatore prolatum ſit? Quarè ad ſiniſtrã ſuſpicionem, fraudiſq; occaſionem penitus ablegãdas coram teſtatore prælectionẽ pernecesſariam ſcripſit
11 Didacus Couarr.(Hiſpanorum Bartolus, teſte Petro Auguſtino Morla *in Emporio Iuris p.* 1. *tit.* 8. *q.* 25.*nu.* 46.& Heringio *de fideiuſſ.cap.*10. *nu.* 132.) *in c.relatum num.*11.*de teſtam.* Clarus *d.*§. *teſtamentum q.*37.*nu.* 7. Mantic. *de coniect. lib.* 2.*c.*6. *nu.* 11. Ludouicus Zuntius *in conſ. pro vxore num.*285.*& ſeq.* Afflict.*deciſ.*143. Gramat.*deciſ.*62.*n.*5.*& ſeq.* Boetius *deciſ.*14.*n.*6. in terminis Io: Sandæus *deciſ.Friſia tit.de teſtam.tota deciſ.* 5.Dauth *de teſtam.n.*404.Panſchmãnus *lib.*2. *qq. Iuris q.*3. Caſtill. Sotomayor 4.*controu.c.*21.

12 Roboratur obiectum Oltradi authoritate, qui *conſ.* 119. ſcriptum reliquit, quod ſi teſtator binos vocauit teſtes ſimul cum Clerico, qui ſua bona in papyro conſcripſerat, vbi pluribus legatis factis, hæredes fecerat Chriſti pauperes; ſi deindè requiſiuit Tabellionem, vt in publicã formam ſcriptam redigeret voluntatem; illo non accedente, conſuluit author, tametſi pia cauſa fuerit instituta, diſpoſitionem inualidam; cũ reuerá non teſtamentum, ſed illa dicebatur potiùs præparatio ad teſtãdum. Oltradi conſilium (præter- 13
quã author in iure eſt maximæ authoritatis, vt ſcribunt Caſtrenſ.*in l.is qui putat in fin.ff.de aquir.poſſeſſ.*Soccin.Senior *conſ.*146. *col.*6. *lib.*1. Paris.*conſ.*73.*n.*37.*lib.*1. vbi Oltradum verum legum confitetur parentem; meminit quoq; Menoch. *conſ.*2. *poſt tract.de poſſeſſ.*) ſequũtur Io: Andreas ad Specul. *tit. de inſtrum.editione.* §.*compendiosè* Alberic.*in d.l.hac conſultiſſima* §.*fin.*Caſtrenſ.*conſ.* 101.*&* 450.Decius *d.conſ.*159. *nu.*3. relatis alijs Regens Capyc. Latro *d.deciſ.*7. *n.*15.*&* 140.*n.*15. & quamuis impugnetur à Matta *deciſ.*8. impugnator tamen validè expugnatur à Regente Latro *locis nuper adductis*. 14

Ex quo illud emanare cõperimus, in quolibet teſtamento quadruplex oportet, concurrat perfectio, vt ex doctrina Iaſonis *conſ.* 196.*vol.*2.voluit Regens *laudat. deciſ.* 7. *nu.* 21. Exigitur Primò materia, voluntas nempè teſtantis integra, perfecta methodo concinnata, *l. ſiquis* vbi omnes.*ff.de teſtam.* Altera perfectio eſt in forma ſubſtantiali, puta in inſtitutione hæredis, ſine qua corruit teſtamentum.§.*ante hæredis, Inſtit. de teſtam.* Tertia in ſollemnitate legali *l.codicillis.*1.*ſi.ff.de legat.*2.Vltima eſt confirmatio, mors videlicet teſtatoris. In facti ſpecie, quamuis ſecundum, & vltimum interceſſit, defecit tamen primum, & tertium. Meritò voluntatis defectu teſtamentũ ſupponitur imperfectum.

Priore

Priore adhuc querela vibrante,
aliæ deinceps exurgūt; Illud nempe
& defectu numeri teſtium, & eorum
legalitatis eſſe viribus deſtitutum.
15 Iuriſprudentibus enim placuit, corā
ſeptem teſtibus perfici teſtamenta:
quo numero completè non exiſten-
te, deficere mentis Elogium in for-
ma ſubſtantiali *in priori conſulta-
tione* vulgauimus *num.* 31. probat
quoq; ex Marta Tondutus 1. *reſol.
Ciuil.c.*81.*n.*19. Et quāuis quinq; te-
ſtibus dicatur ob priuilegium peſtis
validum teſtamentum, quia tamen
(poſito quinq; ſufficere) interuenit
16 mulier, quæ regulariter nequit eſſe
teſtis in teſtamento, illud quoq; vi-
tiat, *l. qui teſtamenta* §. *mulier. ff. de
teſtam.* §. *teſtes Inſtit. eod. tit.* innume-
ros Doctores congerit Farinac. *de
teſtibus q.*59.*nu.*55. *& ſeqq.* Cū enim
in ſupremis Elogijs intereſſe debe-
ant teſtes idonei, *l. ſancimus*, ibi, *Et
hac vel per teſtes idoneos C. de teſtam.*
quorum appellatione venit ille om-
ni exceptione maior, *gloſ. in* §. *item
verborum. Inſtit. de inutilib. ſtipul.* hu-
iuſmodi non ſunt mulieres, *l. qui te-
ſtamento.* §. *mulier ff. de teſtam. ordin.*
Quid mirum, ſi in vltimis voluntati-
bus nequeant eſſe teſtes?

Idcircò enim in teſtamentis mu-
17 lieris ſubducitur teſtimonium (li-
ceat iucunda digreſſio) Vel quia il-
lud producat varium, & mutabile,
vt ex Mantuano 4. *Æneidos* reſcri-
pſit Pontifex *in c. forus, de verb. ſignif.*
quod vocis etymon quoq; demon-
ſtrat, dum *mulier*, quaſi *mollier*, à mē-
tis mollitie nuncupatur, *can. Adam*
33. *q.* 5. *can. quod. propoſuiſti.* 32. *q.* 7.
§. *prohibemus. v. nouimus Auth. de tri-
ente, & ſemiſſe* Bald. *in rub. de cohabit.
cleric. & mulier.* Tiraq. *in Connub. l.* 1.
18 *n.* 55. Hinc Gelaſius, *Sexum fœmine-
um fragilem & inſtabilem*, dixit *can.
de viduis* 27. *q.* 1. Diocletianus, *Mu-
lieris voluntatem momentaneam*, ap-
pellauit *in l. filia in orbitate C. de inof-
fic. teſtam.* Theodoſius, & Arcadius
Cōſilium fœminæ vti fragile, cōdem-
narunt *in l. ſi pater in fin. C. de ſponſal.*
& Iuſtinianus, *Magnum* (ait) *habe-
mus formidinem, ne facilè iusiurandū
per magnū Deum detur, & hoc à mulie-
re preuaricetur*, *in* §. *quia vero. Auth.
vt ſine probib. matrim.* cui D. Hieron.
*Mulierum mutabilis, fluctuanſq; ſentē-
tia ſi ſuo arbitrio relinquatur, citò ad
deteriora deuoluitur. epiſt. ad Deme-
triadem.* Ariſt. quoq; *Cōſilium mulie-
rum inualidum* dixit 1. *polit. c. fin.* Li-
uius, *Mulieres etiam parua mouent, lib.
4. belli Macedonici.* Seneca, *Nil tam
mobile, quam fœminarum voluntas. de
remed. fortuit.* Calphurnius, *Mobilior
ventis fœmina, in Buccol. Eglog.* 3. &
Æſopus, *Leue fœminarū genus*, apud
Plan. Quod ille hominum ſapientiſ-
ſimus ſub illis verbis, *Mulierem for-
tem quis inueniet?* luculenter expreſ-
ſit *Prouerb. c.* 31. & ibi late P. Cor-
nelius *mihi fol.* 866. Vnde vulgata
carmina:

*Quid leuius fumo? flamen: quid
flamine? ventus:*
*Vento quid? mulier: quid muliere?
nihil.*

Vel quia teſtantis interſit ſuum iudi-
cium obſignari, illudq; nō ante vul-
gari quā luce priuetur *l. ſi quis.* 42. §.
ſed et ſi ff. ad l. Aquil. ad hoc vt præte-
riti odia, vel inſidias inſtituti hære-
dis effugiat, *l. ſi quis.* §. *viui ff. de pa-
nis* §. *ſin autem, Inſtit. de pupill. ſubſtit.*
Etenim, Cæſare reſcribente, *Eò res
proceſſit, vt dum ſua quiſq; iudicia pu-
blicare formidat, teſtibus teſtamenti
ſua non audeat ſecreta committere; ne
ſuis facultatibus inhiantes offendat;
ideò inteſtatus mori, quam ſua mentis
arcana periculosè patiatur exprimere*,
in C. Theod. l. 1. *de teſtam.* Id quod fa-
cile eueniret, ſi mulier teſtis adhibe-

Digitized by Google

retur; multum enim loquaces ſolent eſſe mulieres *l.1.§.ſexum.ff. de poſtul.* & ad quiduis referandum ſummo quoq; cum ſuorum periculo ſunt paratæ, exẽplis illuſtrat Aulus Gellius *lib.1.noct.Attic.c.23.* ita vt reuera M. Portius Cato inter tria dete-
19 ſtabilia, *Mulieri (dixit) arcanum credere*, quod ſua lubricitate non longo tempore conticeſcet, Plutarc. *in Catone.* Vndè vulgatum illud, *Tres mulieres faciũt nundinas*, de quo prolixiùs *in Connubialibus* Tiraq. *l.9.*

Tandem opponitur, præfatos teſtes in ſæpedicto mentis elogio non
20 fuiſſe rogatos: cum clara ſit Iuris cõcluſio, quod rogari debeant eſſe teſtes in teſtamento *l.hæredes palam §. in teſtamentis ff. de teſtam. l.hac conſultiſſima in princip. C.eodem*, ſiuè illud celebretur in ſcriptis *d.l.hac conſultiſſima, vbi omnes*, ſiuè per nuncupationem fiat, gloſ. *in §.fin.verb. adhibitis Inſtit.de teſtam.* Bart. *d.§. in teſtamentis* Clarus *§. teſtamentum q. 6.& q.58.* Boerius *deciſ.34.* Gramat. *deciſ.106.n.26.* Franciſc. Marcus *deciſ.840.n.6.* Gamma *deciſ.45.n. 1.& 81.n.1.* Magon. *deciſ. Lucenſ.32.n.6.* Tadæus Piſo *lib.3.var.c.1.n.7.* Gratian. *3.c.550.n.8.* Hinc Antonius Faber. *Neq; tamen huic conſequens erit; vt valeant eorum teſtamenta, ſi teſtes, qui adfuerunt, minimè rogati proponãtur. Nam neq; militibus hæc ſollemnitas vnquam remittitur, quia nec neceſſe eſt, cum quiſquis loqui poteſt, aquè facilè teſtes etiã rogare poſſit; in ſuo C.*
21 *lib.6.tit.de teſtam.defin.5.* & quamuis rogitus omiſſus poſſit deindè teſtibus comprobari, Alciat. *conſ.111.n. 9.* Mantic. *de coniect.lib.2.tit.11.* Additionator ad Magonium *d. deciſ. 32.* Borrell. *p.2.ſumma deciſ.tit.6.nu. 20.* ſiuè pluribus, vt poſt Bald. voluit Ancaran. *in c.cum eſſet, de teſtam.* ſiuè duobus, vt cõmuniter tradit Borrell. *d.tit.6.nu.21.& 23.* adſtipulatur Cyriac. *3.c.409.n.23.* quia tamen in facto iſta non fuit facta probatio. His conſequens dicebatur, teſtamẽtum fuiſſe nulliter abſolutum, ideòq; ruſticum fratrem ab inteſtato ad totam defuncti fratris ſubſtantiam ad mittendum. Nam data inualidita- 22
te teſtamenti, & ſic ſublata cauſa teſtati, ſuccedit cauſa inteſtati, Doctores. *in l.1.C.de ſucceſſ.edicto* Viuius *deciſ.438.n.20.*

Nos autem libratis ruſtici ratio- 23
nibus ad ſtateram æqui libraminis, eas (ſalua ſeniorum authoritate) leuiſſimi ponderis deprehendimus. Vt autem luculenter id pateat, euidentia facti colligimus, quod ſacerdos, priuſquam ex hac luce migraſſet, ſupremæ voluntatis elogio, inſtituto fratre, exonerandæ conſcientiæ gratia duxit nonnulla bona ſuis conſanguineis prælegare; idq; in vnius cartæ volumine quinq; teſtium ſubſcriptionibus condidit; cui vel voluntatis integritate perfecto, æternam tribui firmitatem, inferius demonſtrabimus. Ignoramus ergò quare hæc pia voluntas protrahitur,
& (quod deteriùs) funditùs abolc- 24
tur ab eo, quem naturalis ratio, germanitatis affectio, & communis voti complendi religio fidem cogunt ſeruare defuncto; Dum ſatis Innotuit, quod præter coniunctionem ſanguinis nimiæ beneuolentiæ glutino colligatã, ſynderesis ſacerdotem eorũ dudum negotijs inuolutũ, vt animæ iã periclitanti cõſuleret, ſtimulauit; ſuaſit ipſa antidoralis obligatio, vt illis, á quibus multum liberalitatis palam acceperat, condignã portionem legaret, *Ne tantis beneficijs obnoxius, in paruis officijs inueniretur ingratus*, D. Valerianus *homil.3.* Quandoquidẽ, reſcribẽte Põtifice, *In officijs charitatis primo loco*

illis

Digitized by Google

*illis tenemur obnoxij, à quibus benefi-
ciũ nos cognouimus recepiſſe, c. cum in
officijs 7. de teſtam.* vbi Couar. & nos
latè *in poſteriori FACE parte 2. n. 32.*
25 *Quid ergò indigniùs* (clamat Faber)
*quàm proprijs auribus audiri hæredes,
qui, ne conſcientiam defuncti exonera-
rent, propriam onerare nõ erubeſcerẽt?
in C. lib. 4. tit. 24. de Vſuris def.* 36. &
nos *in priori CONSVLTATIONE n.
7. cum ſeqq.*

Verum, vt ad rem poſtliminio
redeamus, ſciendum eſt nobis, quod
26 huiuſmodi teſtamenta ſcripturam
nequaquam exigunt, ſat eſt, n. quod
teſtator coram teſtibus nomen hæ-
redis, cæteraq; exprimat voluntatis
indicia; nam tunc ad illius proba-
tionem communis inoleuit praxis,
vt teſtes poſt obitum teſtatoris, ci-
tatis omnibus quorum intereſt, exa-
minentur, deindè publicẽtur depo-
ſitiones eorum, [illegible] innumeris ali-
bi demonſtrauimus (quos iterum
laudare vel ſuperſtitio eſſet, vel oſte-
tatio) Nec ambigendũ eſt quin te-
27 ſtamentum, de quo controuertitur,
contineat ſubſtantialia in nuncu-
patiuis Elogijs requiſita (omnia
enim à teſtatore integrè coram teſti-
bus declarata, ſtatim fuerunt à Con-
feſſario literis conſignata) ad text.
in l. ſi quis Lex ea ff. de teſtam. Conti-
net illud inſtitutionem hæredis, vti
formam ſubſtantialem, Inſpicitur
numerus teſt. [illegible] neceſſarius; quæ
reddere teſtamentũ vndequaq; per-
fectum conteſtantur Guglielm. de
Benedictis *in c. Raynutius v. Teſta-
mentum il primo n. 93.* ex alijs Regẽs
Capyc. Latro *deciſ.* 140. *n.* 10. *& con-
ſult.* 14. *n.* 54.
28 Nec in dubium reuocãda eſt cõ-
feſſarij fides, quoniam (præterquam
multorum fuit teſtimonio compro-
batum, illum fuiſſe legalem, exem-
plaris vitæ, & omni exceptione ma-
iorem) lex ei, qui animarum curam
gerit, ſatis confidit, Corneus *conſ.
261. n. 31. vol. 4.* quare, vti Iudex ele-
ctus animæ teſtatoris, rectè præſu-
mitur in teſtamento omnia conſcri-
pſiſſe; magis fidendum Confeſſario 29
quã Parocho, defendit Rouitus *de-
ciſ.* 95. meminit Thorus *part. 3. comp.
v. Appellatio an potuit, circa medium.*
Et quod præcipuè præſumatur ve-
rax, tradunt Soccinus Senior *conſ.*
15. *lib.* 5. Menoch. *conſ.* 39. *nu.* 17. re-
fert Capyc. Latro *deciſ.* 12. *n.* 13. Nil
mirum ſi eius aſſertioni credendum
viriliter ſtatuant Couarr. *in c. cum ſi-
bi n. 23 de teſtam.* Nauarr. *conſ. 16. lib.*
9. Layman Theolog. Moral. *lib.* 3.
tract. 5. de pactis c. 11. *n.* 15 Franciſc.
de Petris *conſ.* 64. *nu.* 21. his relatis
Regens Latro *d. deciſ.* 12. *nu.* 15. vbi
plurium fretus authoritate vulgauit,
teſtimoniũ ſacerdotis vim habere 30
duorũ teſtium, itaut in concurſu ma-
gis credẽdum depoſitionibus qua-
tuor Clericorum, quam ſex laicorũ,
tametſi aliqualiter eorum interſit,
idem repetit *tom. 1. conſult.* 35. *n.* 104.
& ſeqq. antea Caualc. *deciſ.* 46. *num.*
338. *parte* 1. Gratian. 4. *foreſ. c.* 749. *n.*
3. Barz. *deciſ.* 29. *n.* 31. *&* 50. *nu.* 8. Fa-
bius de Anna *conſ.* 59. *n.* 11. ex alijs
Borrell. *in ſumma deciſ. parte 2. tit.*
14. *de teſtium prælatione n.* 5. Gizzius
obſeru. 10. *ad d. Regent. Latro nu.* 2. ex
quo Sulmonenſis 1. *de Ponto.*

*Vaticinor, moneoquè locum date ſa-
cra ferenti,*
*Non mihi, ſed magno poſcitur ille
Deo.*

His ita poſitis & expoſitis ſupe-
reſt, vt oppoſita diluamus: ad quod
pertingendum præmittẽdum duxi-
mus, nequaquã Eccleſiaſticum pro
roborando publica authoritate ſuo
mentis Elogio omninò iuſſiſſe ac-
cerſiri Tabellionem (vt falsò ſup-
ponitur ex aduerſo) ſed quia inte-
gra-

graliter abſoluerat omnia coram Confeſſario, qui perfectam voluntatem conſcripſerat in papyro quinq; teſtibus quoq; ſubſcripto, Notarium (vt multorum patuit teſtimonio) ad benè eſſe, & vt omni futuro tempore ſcripta volūtas omnibus innoteſceret, requiſiuit; ad tradita per Gratian. 5 *forenſ. cap.* 895. *n.* 21. *&* 26. Regens Capyc. Latro *deciſ.* 140. *n.* 2. Sat ille ſciebat Ciuitatis Tabelliones peſtis tabe confectos, ſolum remanſiſſe vnicum latitantem, qui nolens

32 hominum conuerſatione Deum tētare, *can. quæritur* 22. *q.* 2. *can. ſi nulla* 23. *q.* 8. Petrus Pekius *de teſtam. coniugum lib.* 3. *c.* 18. *nu.* 4. Blarerus *in l. diffamari c.* 6. *n.* 111. *C. de ingen. manum.* Pacian. *de probat. lib.* 2. *c.* 46. *n.* 77. Peguer. *in qq. Crimin. q.* 8. *nu.* 3. *& ſeqq.* Cyriac. 3. *cōtrou. cap.* 544. *n.* 100. Hering. *de fideiuſſ. c.* 15. *nu.* 79. intra domeſticos lares durāte peſtilitate permanſit. Sat quoq; perſpexit, multos cæleſtis iræ mucrone tactos (quod grauiter ferendum eſt) cum morbo grauiſſimo laborarent, ad confitenda peccata Parochos, ad ſuprema verò ordinanda Notarios accerſiri iuſſiſſe, vtriuſq; petitionis repulſam inhumaniter paſſos eſſe; quomodò tam ſupinū, & imprudētem illū exiſtimabimus, *vt neceſſitate perſtringeres ea, quæ præſtari nō poterant?* Quintilianus *declam.* 349.

Quis ergo diceret fieri cōſequens, Tabellione non accerſito, & teſtatore rebus humanis exempto, teſtamentum voluntatis defectu nulliter

33 declarandum? Generali lege proſpectum eſt, ſtipulationem de eſſentia teſtamenti nuncupatiui non eſſe, quoties in teſtamento vocatus, non ſcripturæ ſed adhæret teſtium depoſitionibus, Couarr. *d. c. relatum n.* 11. Marta *vot.* 8. *n.* 21. Honded. *conſ.* 77. *vol.* 1. in terminis Peregrin. *deciſ.* 80. *n.* 11. omninò Rota apud Menoch. *conſ.* 1189. *n.* 11. *& ſeqq.* vbi, ſi teſtator ſuam propalaſſet intentionem, quam non potuit Tabellio publicare, valet omnimodo teſtamentum, quia (vt ſubiungitur *ibidem*) *imperfectio non eſt voluntatis teſtatoris, ſed potiùs ſollemnitatis, quæ non attenditur, vbi agitur non de probando teſtamento per ſcripturam, ſed per teſtes,* & hanc ſtatuit cōmunem opinionem, à qua nec latum (vt aiunt) vnguem diſſentiūt Ludouicus Zuntius *d. conſ. pro vxore n.* 504. Honded. *ſupra num.* 17. *&* 20. ex alijs Gratian. 3. *forenſ. c.* 550. *nu.* 3. *&* 4. *&* 5. *forenſ. c.* 895. *n.* 21. *cum ſeqq.*

Ex quo leges naturali æquitate commotæ hoc adhibuêre temperamentum, quod ſi ex coniectura mente teſtantis deprehenderetur illum ſollemniter voluiſſe teſtari, tunc, ex quo de ſubſtantia actus publica exigebatur ſcriptura, illa non exiſtente, vel non ſollemniter ſtipulata nullum voluntatis defectu redditur teſtamentum, arg. text. *in l. contractus C. de fide inſtrum.* relatis alijs Hodiern. ad Surd. *d. deciſ.* 292. *nu.* 1. *& ſeqq.* Paſcalis *de patria poteſt. parte* 2. *c.* 8. *n.* 63. cum alijs cumulatis *n.* 5. *& ſeq.* Quod ſi verò coniectaretur voluiſſe nuncupatiuum cōdere mētis elogium, illudq; omni meliori via ſubſiſtere (ſicuti in ambiguis nō præſumitur teſtatorem ad vnam teſtandi formā ſe reſtringere voluiſſe, ex alijs Regens Capyc. Latro *deciſ.* 140. *n.* 2. Gratian. *d. c.* 550. *nu.* 42. *&* 895. *nu.* 26. tunc, vt in propoſita facti ſpecie, quamuis ſcripturā feciſſet, ac Notarium inuocaſſet, quia integra erat perfectaq; voluntas, ad faciliorem probationē hoc agere pronunciandū eſt, arg. text. *in l. contrahitur ff. de pign.* Natta *in l. hac conſultiſſima §. ex imperfecto nu.* 147. *C. de teſtam.* 34

La-

latiùs Honded. *d.conſ.*77.*n.*17.latiſſimè Gratian.*d.c.*550.*n.*4.*&* 895. *n.* 21. *& ſeqq.* non diſſentit Manenr. *deciſ.*59.*n.*24.pulchrè Corneus *conſ.* 77.*vol.*4.Bertaz. *toto conſ.*26.Laderch.*conſ.*155.Rota *in nouiſſ.deciſ.*260. *p.*1.Theſaurus filius 4.*forenſ.q.*28. *n.* 3.additis alijs Hodiern.*d.deciſ.*292. *n.*7.*& ſeq.* Gyzzius *obſeru.*7. *ad Reg. Latro nu.*4.*& ſeq.*idem Regens *d.deciſ.*140.*n.*16.vbi ex Tell.Ferdinand. noſtram probat diſtinctionem; ſequitur optimè Regens Marinis 1. *quotid.c.*238.*nu.*8.vbi in hæc verba
35 ſubſcribit. *Communem illam ſubintrare concluſionem, teſtamentum tunc ratione voluntatis imperfectum dici, ſi expreſsè conſtat, quod aliud volebat teſtator addere, & diſponere, morteq; præuentus non potuit, vel alio detentus impedimento; aliàs, licet ſuperuenerit morbus, vel aliud impedimentum, actus præambulus explicatus, & perfectus non vitiatur.* hæc ille;omnium verò pulcherrimè Gratian. *d.c.*895.*n.*24. ibi. *Ex quibus tollitur obiectum de non publicatione facta per Notarium, quam videtur teſtator mandaſſe inapocha per eum ſcripta, Quia, vt dictum eſt, hoc procedit quando voluntas non eſſet perfecta, & publicatio, ſeù connocatio Notarij adhiberetur per teſtatorem ad effectum, vt ſua voluntas per eos perficeretur, & ab eis ordinaretur; cũ aliàs, ſi ipſemet expediuit, & perfecit, non obſtet publicatio tanquam concernens actum ſollemnitatis &c.* Enu-
36 cleati ſiquidem iuris eſt, non requiri ſcripturam, niſi in caſibus à iure expreſſis *l.cõtrabitur ff. de pignor. act. l.cum in ſtrumen.l.in exercendis C. de fide inſtrum.* Donelli Enucleator *lib.* 8.*comment.c.*13.*lit.L.*Hermoſill.*in l.* 6.*tit.*5.*parte* 5.*gloſ.*1.*nu.*1.Cancer.1. *var.c.*13. *nu.* 10.ex alijs Alphonſus de Olea *de ceſſion. iurium tit.* 1. *q.* 5. *num.*12.

Non itaq; reuocandum in dubiũ quin noſter teſtator ſtipulationem deſiderauerit pro teſtamenti dumtaxat ſollemnitate: cũ omnia (vt prædiximus, & colligitur ex ſcriptura, & teſtibus) adeò integraliter perfeciſſet, vt nil intenderet addere, vel mutare, ad text. *in l. eum. ff. de probat. c. maiores de baptiſmo.* Imò regulariter in homine eandẽ volũtatem ſemper iudicatur perſeuerare, *c. licet de procurator. in* 6.Tuſcus *tom.*8.*lit.V.cõcluſ.*286.Menoch. *de arbit.caſ.* 470. 37
Grat. *deciſ.*43. *n.*23. ex alijs Barboſ. *in princip. Iuris verb. Voluntas nu.* 70. Nouar.*deciſ.*108.*n.*9.Herman. Vulteius *conſ.Marpurg.* 15. *nu.*94.*vol.* 1. Helfricus Vlricus Hunnius *Encyclopædia Iuris part.* 2.*tit.*20.*de præſumpt. c.* 1.*n.* 34.nedum eãdem, ſed vniformem, *l.iam hoc iure ff.de vulg. & pupill.* Fuſar. *de ſubſtit. q.* 403. *num.* 6. etiam ex interuallo *l. Sancimus* vbi Iaſon.*C.de teſtam.* Ripa *in l.ſi quis in fundi vocabulo col.* 4.*ff. de leg.* 1. Alciat.*de præſumpt. reg.*2.*præſumpt.* 16. Nouar.*deciſ.* 108. *num.*9. Ita quod
mutatio non præſumitur, niſi ſpecialiter de pænitentia doceatur *d l.eum* vbi DD. *l.ſi quis in principio teſtamẽti ff. de legat.* 3. Alciat. *de præſumpt. reg.*2. *d. præſumpt.* 16.Gratian. *deciſ.* 19. Menoch. *lib.*6. *tota præſumpt.* 37. Molina *de ritu nupt. lib.*3.*q.* 7. *nu.* 2. Felicius *alleg.*45.*num.*6.latè Caſtill. *deciſ.*145.*num.*16.Borrell.*lib.*3.*ſumma deciſ. tit. de priuil.dotis num.* 37. Caſtill.Sotomayor.6.*controuer.Iuris c.*117.*nu.*13.*& lib.*2.*c.*4.*&* 37.*nu.* 7. Cyriac.1.*controu.c.*139.*n.*44. attingit alia Regens Capyc. Latro *d. deciſ.*140.*n.*10. *verſ. niſi probetur.* 38

Nec per teſtamenti ſcripturã præſumendum eſt, voluiſſe teſtantẽ ſollemniter iudicia ſuprema componere; quoniam, & ſi ſcriptura in teſtamento nuncupatiuo adhibeatur, 39
pro

Digitized by Google

pro faciliori tamen probatione, ad
euitãdas nempè probationes per te-
ſtes exigitur, *l. contrahitur ff. de pignor.*
Craſſus §. *teſtamentum q.* 10. *num.* 2.
Cancerius *var. tit. de teſtam. nu.* 112.
Riminald. Iunior *conſ.* 439. *n.* 1. Tuſ-
cus *lib.* 8. *lit. T. concluſ.* 97. *nu.* 5. quo
fit, vt deficiente ſcriptura, vel quia
deperdita, vel quia à Notario non
perlecta, vel quia non ſtipulatione
corroborata, ſi teſtibus probetur
volũtas, teſtamẽtum validum, ſuiſq;
redditur numeris abſolutum, Ca-
ſtrenſ. *conſ.* 307. *lib.* 1. Parladorus *ſe-
ſquicent. different. quotid. diffin.* 15. *n.*
11. Honded. *d. cõſ.* 77. *n.* 2. Rota apud
Gratian. *d. c.* 550. *nu.* 41. Seraphin.
deciſ. 581. *&* 623. ex alijs Gyzzius *d.
obſeru.* 7. *nu.* 4. *& ſeq. vbi ſic deciſum.*
optimè Gratian. *d. c.* 895. *nu.* 25. vbi
ex Cephalo *conſ.* 99. *lib.* 1. ſic ait, *Nõ
conſideratur, quod voluntas teſtatoris
defecerit in non publicatione facta, &
requiſita per eum, quia non ex hoc defi-
cit in non cõcernentibus diſpoſitionem,
ſed ſollemnitatem; & ideò non dicitur
defectus voluntatis, ſed ſollemnitatis,
quo non tollitur, quod teſtamentum non
ſit perfectum perfectione volũtatis diſ-
poſitiuæ, quamuis non perfectum perfe-
ctione voluntatis abſolutæ, etiam reſpe-
ctu ſollemnitatis, quæ non vitiat.* Ha-
40 ctenus ille. Ex quo, tanquam ex e-
quo Troiano, in lucem emergunt
vulgatæ illæ concluſiones; Semper
præſumi quẽquã velle teſtari omni
meliori via, qua potuit, vt diximus
n. 34. Semper volũtas abſoluta præ-
ſumitur, & cõpleta, Alex. *conſ.* 109.
in fin. lib. 7. Nunquam ſupponitur te-
ſtatorem voluiſſe aliquid addere,
Honded. *d. conſ.* 77. *nu.* 11. In dubio
voluntatis imperfectio nõ arguitur,
Regens Marinis 1. *quotid. c.* 238. *nu.*
8. & contrarium aſſerenti incumbit
onus probandi per media, quæ cõ-
cludant per neceſſe, de quibus opti-
mè Rota apud Gratian. *d. c.* 550.
num. 53.

Quibus ſic intellectis, cum omnia 41
cupiamus obſtacula remouere, non
obſtant Doctores, & in contrarium.
prolatæ deciſiones; Nam, cum ex eis
euidenter appareat nedum volun-
tates teſtantium imperfectas, ſicuti
apud Regentem Latro *d. deciſ.* 7. *nu.*
16. commonefaciunt illa verba,
*Crai ci vedremo, che ci voglio penſar
meglio queſta notte*, quam teſtatores
ſollemniter voluiſſe teſtari; quid mi-
rum, ſi non accedentibus Tabellio-
nibus huiuſmodi voluntates dici nõ
poterãt teſtamenta, ſed præparatio-
nes potiùs ad teſtandum? annuunt
Bottilier. *de ſucceſſ. ab inteſt. theorem.*
42. *n.* 32. Conſil. Hodiern. 1. *controu.
c.* 53. *n.* 17. Gizzius *add. deciſ.* 7. *n.* 9. &
ita quoq; intelligitur Oltradi *conſ.*
119. (præter quam quod multi ad-
uerſus illud inſurrexêre, vt videre
eſt apud Martam *d. vot.* 8. *n.* 21.) Hic
autẽ cum de voluntate vndequaq;
perfecta, nec de ſollemni teſtamẽto
tractetur, quis, niſi rationis ſit alie-
nus, huic Elogio ſubtrahet firmi-
tatem?

Et poſitò non admiſſo, volunta-
tis defectu noſtrum Elogium clau-
dicare (id enim, ex eis quæ diximus,
inconcuſsè negamus) non tamen
fit conſequens, legata exonerandæ
cõſcientiæ cauſa relicta eſſe penitùs
annullanda. Vulgata enim eſt illa 42
concluſio, teſtamentum, etiam ratio-
ne voluntatis imperfectum, piæ cau-
ſæ fauore ſubſiſtere, vt poſt Panorm.
Bart. Ancar. Caſtrenſ. Decium Co-
uarr. Imol. Tiraq. & alios firmat Re-
gens Marinis 1. *quotid. c.* 238. *nu.* 12.
cui in proprijs terminis cõſonat Nũ-
tius Pelliccion. *qq. illuſtrium q.* 42.
mihi fol. 373. ſic inquiens. *Aut te-* 43
*ſtamentum eſt imperfectum ratione
voluntatis, ex eo quia ſcheda, in qua*

legata

legata pia ſcripta ſunt, non fuit complete abſoluta à teſtatore, qui alia volebat addere, qua morte præuentus non potuit. Aut verò declarauit legata pia coram teſtibus, ſed volens poſtea alia proferre defecit. Primò caſu certum eſt legata non deberi, quia adeſt imperfectio voluntatis circa totam diſpoſitionem. Secundo caſu, quia certa eſt voluntas, & declarata in legatis pijs, nil refert quod alia non declarauerit obſuperuenientem mortem. Hæc ille, probant quoq; Regens Marinis *nuper laudatus*, & Maranta 1.*reſp.*22. *n.*24.

44 Quod verò legata, quæ pro exoneratione conſcientiæ fiunt, dicantur ad pias cauſas, & piarum cauſarum fauoribus potiantur, imò multo magis quam illa, quæ ſimpliciter relinquuntur, docet ex multis Præſul Maranta *d. reſp.*22.*n.*14.*& ſeqq.* quo loci ſubiunxit, ea eſſe tantæ potentiæ, vt vim confeſſati debiti ſortiantur, etiã abſente parte, tamquã illa præsẽte, cũ præsẽs ſit Deus omnipotẽs, qui ſcrutatur renes, & corda, arcana proſpicit, intuetur occulta; attingit nõnulla Marott.1.*diſp.*1.*&* 2.

Pijſſimum itaq; duxit noſter Eccleſiaſticus æternitati conſulere, & oblatrãte ſynderesi ſuis conſanguineis debitã portionem legare. Quãdoquidem, vt optimè ratiocinatur

45 Robertus. *Inſtat Iudicij dies, in quo omnis anteacta vita ratio reddenda eſt, & coram eo iudice cauſa peroranda, cui nihil occultum eſt, & apud quem probationum ſeù defectus, ſeù incertitudo nullam effugij ſpem dabit. Qui pius eſt & Chriſtianus, opportunè omnibus conſcientia ſua nauis ante deceſſum mederi cogitet.* ſubindè. *Itaq; quiſquis viuus aliquem læſit, proximo nocuit, vicinum contra ius ſpoliauit, morienti potiſſimum ſolatium erit, ſi non modo pœnitere ſe nouerit, ſed & idoneam peccati ſatisfactionem pœnitentiæ acceſſuram ſperet. Aliquid mala fraude abſtulis, reſtituatur: vicino nocuit, damnum ſarciatur: proximum læſit, ei ſatisfaciat in pauperes: dum vixit illiberalis fuit, diſtribuantur à pijs hæredibus eleemoſinæ, & ſuprema voluntate pietas non parca, ſed liberali, & effuſa manu exerceatur, lib.*1.*rerum Iudic. c.* 3.*fol. mihi* 29. At parum piè ruſticus hæres agit, non omnia præſtãs, quorum perceptione defunctus ſuã conſcientiam oneraſſet; Faber *in C. lib.* 4.*tit.*24. *de Vſuris def.* 36. (imò, placito Vlpiani, *Melius faceret ſi ſe ſumptibus inanibus non vexaret, cum ob tinendi ſpem non habeat, in l.*1.*ff. de inoffic. teſtam.*) Quid mirũ, ſi debeat à tota fratris ſubſtãtia cadere? cum ſecundum Summum Pontificem, *Ex eo non debeat quis fructum conſequi, quod niſus exitit impugnare, c. ex eo* 38. *de reg. iuris in* 6. 46

Alijs obiectorum telis, quibus hæres pias fratris diſpoſitiones nitebatur impetere, fecimus ſatis; & Primúm illi, quo aſſerebat, teſtamẽtum præfatum defectu numeri teſtium, eorumq; legalitatis viribus vacuandum. Quandoquidẽ, cum peſtilẽtia, 47 vbi Elogium condebatur & ſera, & ferrea in populũ irruiſſet, difficillimè (vt euidẽter innotuit) numerus teſtium potuit inueniri; vndè quinq; ſufficere, *ſuperiori Conſultatione* fuit latiſſimè comprehenſum *nu.*35. Et quamuis à plerisq; prudentum generaliter definitũ ſit, in teſtamentis fœminã repellendã; quia tamen in facto probatum fuit teſtium copiam morientibus denegatam, in ſub- 48 ſidiũ mulieris teſtimonium admittendũ firmant ex Alex. Iaſon & Bertrand. Duen. *reg.* 314. *num.* 2. Crotus *tract. de teſtibus part.*1.*n.*11.*&* 12. vbi ita in facti contingentia conſuluiſſe teſtatur, ſequũtur Ludouic. *conſ.*

P

cluſ.69.ampl.2.iunctæ fallent 5. Ripa de peſte in.2.q.ſecundæ quæſt.princip. n.21.Bellon.conſ. 13.n.8. Theſaurus filius ad Genitorem deciſ.180.in fin. Franciſcus de Barry de ſucceſſ.ab inteſt.lib.1.tit.1.n.12. Farin. de teſtibus q.59.nn.72.& 74.Anton.Faber in C. lib.6.tit.5.de teſtam.def.5. Nec adeò
49 infirmum, fragile, imbecillum mulieris eſt conſilium, quin frequenter ita ad rem experiatur accõmodatũ, vt ne dum non aſpernardum, quam ſummis laudibus extollendum, in apertum eduxerit Tiraquel. in ſuis
50 Cõnub.l.11. à quo multa ſurripuit Caſſaneus in Catalog. gloriæ mundi par.2.conſid. 10. (ſicuti ſæpè ita aliena tranſcripſit, vt librum ex libris compoſuerit, acriter conquerente eodemmet Tiraq.loco citato n. 28. & l.2.n.44.& l.9.n.135.in fin.) qui ex
51 multis docent, Ninum, Numam Põpilium, Cyrum, Auguſtum, Iuſtinianum,& alios ab vxoribus in arduis, ſubitiſq;negotijs optima quæq;ſumpſiſſe conſilia, aduertunt quoq; Cyriac.3.contron.c.401.nn.86. Marta vot.13.nn.12.per politicos tramites Melchior Iunius qq.polit.lib.2.q.35. in fin.laxiori calamo Edo Nehuſius in Theatro ingenij humani lib. 1.c.7. de Sexus indicijs mihi fol. 154.& ſeq. Et nos vberiùs in ZODIACO TRAGICO in ſimulacro VIRGINIS. Cum itaq; in fortioribus terminis hìc habeamus teſtimonium ſacerdotis,cõpletè numerum ſeptenarium interceſſiſſe fatendum eſt.

Minus quoq; lædit Eccleſiaſtici teſtamentum aſſerta teſtium rogitus omiſſio; Quandoquidem,ſi veritatem perſcrutaremur, teſtes illuxerit à Confeſſario fuiſſe rogatos,in punctis Maranta conſ.19.n.16. vbi voluit, non reperiri legibus cautum, quod teſtes debeant à teſtatore rogari, cum rogatos ſufficiat à quocumq; ſequuntur Menoch.Gamma, Marta,& alij apud Cyriac.3.cõtrou. c.409.n.34.Immò ſi transgrediamur vlteriùs, cum teſtes adducti fuerint 52
ante præſentiã teſtatoris, eoq; præſente deſcripti, ipſis dictantibus ſua nomina, dicerentur ſufficienter rogati ad effectũ,ne corruat teſtamentum, Bald. in Auth. rogati nn.2.C.de teſtib. Alex. Iaſon Farinac. cæteriq; quos laudat Cyriac.vbi ſupra nn.35. Sat enim eſt quod, & ſi ad alium finem collecti, certiores fiant, ſe ad firmandum teſtamentum adhibitos, l.hæredes.§.in teſtamentis ff.de teſtam. præſente, & patiente ipſomet teſtatore,Gloſ.in d.Auth.rogati ex multis Maſcard.de probat.concluſ.1361.nn. 7.& 11.quo loci aſſeruit,ex eo quod teſtes ſe ſubſcripſerint teſtamento, dicerentur verè rogati,Clarus §. teſtamentũ q.58.n.4.Cyriac.vbi ſupra. Gratian.videndus 3.forenſ.c.550.n. 48.& ſeqq. Thadæus Piſo 3. var.c. 1.num.7.

Et quatenùs aliter eſſet (quod manifeſtè negatur) quia teſtamentum factum fuit eo tempore, quo dira peſtilitas in populos irruebat, non alias admittit ſollemnitates, quam eas in teſtamentis ad pias cauſas à 53
legibus requiſitas, Guido Papa deciſ.543. quo fit, vt ſicut iſta nullum requirunt rogitum, Gizzarell. deciſ. 46.Thorus parte 2.v.teſtamentum,& v.Rogitus,ex alijs Borrell.par.2.ſumma deciſ.tit.6.n.5. Antonius de Polfentibus ſingul.mixta cent. 4. ſingul. 365.Barry de teſtam. lib.1.tit. 2.n.8. pariter illa. Ex quo fit conſequens, validũ, & vndequaq; perfectum fuiſſe Eccleſiaſtici teſtamentũ, ideòq; fratrem debere ex teſtamento, non ab inteſtato ſuccedere, attento illo brocardico, quod cauſa teſtati facit ceſſare cauſam inteſtati, l.antequam C.Cõm. de ſucc. Cyriac. 2.c.426.n.6.

Ad-

54 Adſtipulatur deniquè legatarijs, quia hic hæres teſtamentarius de facto in hæreditate defuncti fratris per poſſeſſionem bonorum, eorumq; diſtractionem, imò per quorundam legatorum ſolutionem, & alia modo, quo defunctus in teſtamento præſcripſerat, ſe immiſcuit; vnde hæreditatem adiuit ex teſtamento; optimè Gratian. 3. c. 468. nu. 78. & 79. Gugliem. de Benedictis in c. Rainutius v. Mortuo, il primo n. 379. ſeq. Hæc enim non ſolum animo adipiſcitur, ſicuti conſulendo, & docendo vulgarunt Doctores, quos longa ſerie congeſſit Maſcard. de probat. concluſ. 40. n. 7. ex text. in l. pro hærede, & l. gerit, vbi omnes. ff. de acq. hæredit. Marant. in l. is poteſt nu. 42. Mantic. de coniect. lib. 12. tit. 9. nu. 3. Regens Capyc. Latro deciſ. 8. nu. 2. Molfeſ. conſ. 35. nu. 5. Thorus in ſupplem. v. Hæres fol. 263. col. 1. tametſi nil attingatur hæreditatis, Iaſon in d. l. pro hærede. n. 4. Achilles de Graſſis deciſ. fin. de teſtam. Præſul Thomat. deciſ. 118. nu. 18. Thorus quo ſupra, cum ſubſtantia aditionis ſit ſcientia delatæ hæreditatis, Rota diuerſ. deciſ. 541. parte 1. Verum etiam facto, ad text. in l. Paulus reſpondit. ff. rem ratam haberi, Magon. deciſ. 3. n. 7. Gramat. conſ. 13. n. 9. Martius Medices deciſ. 58. nu. 34. ex alijs Conſil. Pratus 2. diſcept. c. 22. num. 4. & c. 13. Poſtius reſol. Ciuil. c. 24. Et vt eam, quæ animo acquiritur, prętereamus: negari non poteſt, quin ruſticus frater in bonorum fratris poſſeſſione permanſerit, eaq; coluerit tanquam patronus, & dominus; imò vti moderator, & arbiter ad libitũ diſpoſuerit de eiſdẽ; quibus actibus fraternam agnouiſſe hæreditatem, omninò fatendum eſt. *Bonorum poſſeſſor hæreditariorum* (inquit Faber) *ſi alium poſſeſſionis titulum non proferat, Iure hæreditario poſſidere credendus eſt, ſi aut inſtitutus hæres ſit, aut legitimus. Præſumitur enim quilibet eo titulo poſſidere, quo poteſt, & de quo cõſtat. Itaq; aditæ hæreditatis probatio non malè ex eo induceretur.* in C. tit. de repud. vel abſtin. hæredit. defin. 1. ſequũtur Maſcard. concl. 45. nu. 6. Poſtius 1. reſolut. Ciuil. c. 68. n. 78. & 88. nu. 178. Gratian. d. c. 468. num. 87. Gaill. 2. obſeru. 128. n. 12. Ex alijs Helfricus Hunnius Encyclopædia Iuris parte 4. tit. 16. de hæreditatis aditione c. 1. nu. 5.

Roborant quoq; eam complures 55
bonorũ hæreditariorum vẽditiones ab ipſomet fratre proprio nomine celebratæ, ad tex. in l. pro hærede l. proindè l. ſi quis bona. §. ſed ſi mandauit. ff. de acq. hæredit. Veral. deciſ. 26. part. 2. Corneus conſ. 165. col. 9. vol. 2. Marant. in d. l. is poteſt nu. 55. Marta vot. 134. n. 3. Præſes de Franch. deciſ. 80. Thorus in ſuppl. v. Hæreditas Hũnius vbi ſupra. Ex quo enim illorũ diſtractione ſe fecit dominũ, non potuit alio titulo vẽditiones abſoluere, niſi quia penes ipſum erat dominium; alioquin illud nõ poterat in emptorem transferre, l. rem alienã vbi omnes C. de contrah. empt. quarè faciendo ſe dominum, fecit ſe pariter & hæredem, Præſes d. deciſ. 80. n. 2. latè Conſil. Pratus d. c. 22. num. 6. & ſeqq. Maſcard. concluſ. 52. Menoch. lib. 4. præſumpt. 101. nu. 73. ſimiliter nonnullæ legatorum præſtationes, Menoch. ſupra nu. 25. Mantic. de coniect. lib. 12. tit. 12. n. 14. Simon de Petris de interpr. vlt. volunt. lib. 5. dub. 5. nu. 56. Rutger. Rulandus de Commiſſarijs parte 4. lib. 5. c. 13. n. 25. Hunnius, & Thorus locis laudatis. Cum enim iſti actus citra Ius, & nomen hæredis abſolui non poſſint, nec ab alio fieri, præter quam ab hærede, vtili ratione proſpectũ eſt, vt adita, agnitaq; dicatur hæreditas. Ita dogma-

tizat Iuris lucerna Bartolus (cuius
56 authoritas adeò inualuit, vt ab ea
digitum vnũ abſcedere poſteri ve-
reãtur; quidquid perperam muſſita-
uerit Goueanus *lib.2.var.lect.Iuris c.*
23. qui tamen digna correctione
corripitur apud Barzium *deciſ. 96.*
n.25.) in l.frater à fratre ff. de condit.
indebiti, ſequuntur alij apud Hunni-
um *vbi ſupra c.2.n.2.* Cyriac.1. *con-*
*trou.c.139.nu.46.*Gratian.4.*forenſ.c.*
706.*nu.*34.Surd.*deciſ.*303.*nu.*11.&
267.*n.*7.ad materiam Regens Mer-
lin.1.*controu.c.89.n.12.& 2.c.53.nu.*
80.Regens Marinis 2.*quotid.c.* 233.
*nu.*17.Thorus *parte 3.v. Recognitio.*
Bottilier. *de ſucceſſ.ab inteſt. theorem.*
38.*n.*4.

Si ergó partem teſtamenti hæres
agnouit, qua fronte ignorantiam
ipſius prætexet? Regens Merlin. 2.
contron.c.62.in fin. ad text. *in l.cum*
de fide C.de non numer.pecun. ſi partis
aditio totius quoq; aditionem oſtẽ-
dit, *l.1.ff.de acq. hæred.* Decius *conſ.*
618.*n.*2. Afflict.*deciſ.*13.*nu.* 21. Ma-
ſcard.*de probat.d.concluſ.* 45. *num.* 9.
Thorus *ibid.* quo Iure in vna parte
fraternam cupit hæreditatem agno-
ſcere, in altera improbare? Nos latè
in Poſteriori FACE p. 3.*n.* 29. Ratio-
ni nõ cõgruit, vt quis cõtra factũ de-
functi veniat, cuius hæreditatem
agnouerat, *l.ſi ab eo* 7. ibi, *Cum & ſi*
iure libertas non præceſſerit, reſpectu
tamen adita hæreditatis voluntatem
defuncti ſuo conſenſu firmare debuit,
C.de liberali cauſa. Veſemb. *conſ.* 11.
nu. 14. Reinkinck *de regimine lib.*1.
*claſſ.*3.*c.*10.*num.* 10. Hinc emanat,
quod qui viſis teſtamenti tabulis,
eas vltroneè acceptaret, adeò quo-
ad diſpoſita ſibi concitat præiudici-
um, vt ſi teſtator aliter diſpoſuerit,
quam diſponere de Iure debuit, il-
las non potuerit impugnare, *l.Papi-*
nianus §.ſi conditioni, ex illa decidẽ-
di ratione, *agnouit enim iudicium ff.*
de inoffic. teſtam. Bart. *in l.licet.C.de*
pactis Bald. *in c.Imperialem de prohib.*
feudi alien. Oltradus *conſ.* 139. Cra-
uet.*conſ.*237.*num.*2.& 257.*n.* 1. De-
cian.*conſ.*3.*nu.*39.*vol.*1.& *conſ.*2.*nu.*
*nu.*78.*vol.*2. omninò Menoch. *conſ.*
504.*nu.*16. 17. & 18. Gramat. *deciſ.*
103.*n.*147.Gæddæus *conſ. Marpurg.*
25.*num.*14.*vol.*1.Herman. Vulteius
*conſ.Marpurg.*29.*nu.*209. *vol.*3. cum
nullitas teſtamenti ab eo non pote-
rit allegari, qui illud approbauit,
Roman.*conſ.*251.*nu.*2. Crauet. *conſ.*
204.*n.*15.Beccius *conſ.*90.*nu.*2. Me-
noch.*cõſ.*1015.*n.fin.* Surd.*deciſ.*108.
*n.*9. defectus enim ſcripturæ per ob-
ſeruantiam ſubſecutam ſuppletur,
l.1.2.& 3.C.de fideicom. Crauet. *conſ.*
274.*n.*7.Gratian.5.*forenſ.c.*869. *n.*5.
& 6. optimè 2.*c.*249. Tomatus *deciſ.*
68.*n.* 99. & 10. Imò approbatio ne-
dum ex acceptione rei, ſed per ſo-
lam quoq; petitionem inducitur,
arg.text. *in l.ad ſolutionem C.de re iu-*
dic. Beccius *conſ.*106.*n.*41. Surd. *de-*
*ciſ.*317.*in princ.* Gratian. 2.*cap.* 302.
*n.*16. Cancer.2.*var.c.* 6. *nu.* 107. vi-
dendus punctualis textus *in l.paren-*
tibus arbitrium. C. de inoffic. teſtam.
Quæ omnia á facti ſpecie ſunt alie-
na, ſtãte validitate (vt prædiximus)
teſtamenti.

Nec admittẽda, imò de medio ab-
legãda eſt excuſatio ruſtici aſſerẽtis
hos actus innata ſimplicitate feciſſe;
quarè vti iuris ignarum in integrum
dicit eſſe reſtituendum. *Et ab anti-* 57.
quis legibus, & à diuerſis retrò Princi-
pibus ſemper ruſticitati conſultum eſt,
inquit Cæſar *in l.& ab antiquis.C.de*
teſtam. Cum enim regulariter ille
leges præſumatur neſcire, *l.pater, in*
princip.ff.de doli except. Bald. *in l.*1.
*quæſt.*3.*C.de fideicom.* ex æquo tamen
& bono ei ſuccurſum iri, à quo do-
lus abeſſe creditur, putant DD. quos
copio-

copioſè retexuit Renatus Coppinus Pariſienſis *de priuilegijs Ruſticorum lib.* 1. *parte* 1.*c.*4.*nu.*3. poſt cum Leotard.*de vſuris q.* 100. *n.*57. *Quomodo enim* (ſubiunxit *ibidem* Cæſar) *homines ruſtici, & quibus non eſt peritia literarum poſſent tantam legum ſubtilitatem cuſtodire?*

At dum iſte ruſticus in piam fratris voluntatem irruit ruit, dum capit capitur. Quomodo enim ignoſcendum eſt ei (præterquam non eſt propriè ruſticus nuncupandus, dum quotidiè non degit ruris, vt iure manifeſtiſſimo cautum eſt) qui non expers ſcientiæ, vel ſaltem affectator ignorantiæ ante immixtionē
58 peritorum poterat adire conſilia? *Non omnis ignorans* (tonuit Auguſtinus) *immunis eſt à pœna. Ille enim ignorans poteſt excuſari à pœna, qui à quo diſceret, non inuenit; iſtis autem non ignoſci petit, qui habentes à quo diſcerent, operam non dederunt*; canonizatur in *can. non omnis* 16.*diſtinc.*37. Peritioribus itaq; nō conſultis, nunquam perſpicuum eſt in Iure, vt excuſetur aliàs excuſandus, & ſic ruſtico parcatur erranti, *l. auia. C. de ingenuis manum.* ex illa decidendi ratione, *Si cum peritioribus tractatum habuiſſes, facilè cognoſceres*, probant Tiraq. poſt alios *de pœnis temperandis cauſ.* 11.*n.*20. Menoch. *de arbitr. caſ.*194.*num.*22. Maſcard. *de probat. concluſ.*1292. Hering. *de fideiuſſ. cap.* 8.*nu.*108.*& ſeqq.* ad materiam Gratian.2.*forenſ.c.*235.*n.*47. Staiban.2. *reſol.c.*120.*n.*23.& de muliere emēte feudum abſq; aſſenſu irrequiſito peritorum conſilio Regens Rouitus *in pragm.* 1.*n.*173.*de titulor. abuſu* Regens Marinis 1. *quotid. cap.* 129. Romanus, & Salicet. *in l. iuris ignorãtia C. qui admitti.* Quandoquidem in his, quæ introducta ſunt ad conſeruandum Iuris rigorem, ruſtico nō ſuccurritur, *Conſtitutiones Principum* (inquit Cæſar) *nec ignorare quemquam, nec diſſimulare permittimus, l. cōſtitutiones C. de Iuris & facti ignor.* Surdus *de alimentis tit.*6.*q.*7.*num.*6. Gratian. *deciſ.*219.*n.*9.*&* 1. *forenſ.c.* 72.*n.*44.*& lib.*4.*c.*604.*nu.*17. Coſta *de facti ſcientia reg.*15.in ſpecie Trētacinq. 1. *var. tit. de except. reſol.* 1. *nu.* 46. Hodierna *ad Surdum deciſ.* 137. *n.*1.*&* 281.*nu.* 16. Danza *de pugna Doctorum lib.*3.*tit. de iniurijs c.* 1.*nu.* 31. Hinc dogma canonicum: ruſtici in contractibus quos īneunt, in teſtamentis quæ condunt, in matrimonijs quæ contrahunt, vt omnia ſalua eorum extimatione, & conſcientia peragant, peritiores tenentur conſulere, Actius *de ludo Latrunculorum q.* 11. *& de infirmis parte* 2.§. *ruſtici*, Sforzia Oddus *de reſtit. in integrum par.*1.*q.*10.*art.*8.*&* 9. Homobonus *de ſtatibus vitæ humanæ parte* 2.*tit.*17.*mihi fol.*627.

Nec ratione caret aſſumptum; Nā cum, authore philoſopho, ſingulis 58
hominibus inſitum ſit à natura hoc deſiderium ediſcendi; vnde Tullius, *Omnes ducimur, & trahimur ad cognitionis, & ſcientiæ cupiditatem*, 1. *offic.* quod non latuiſſe Iureconſultos, cauetur *in l. legatis* §. *ornatricibus ff. de legat.*3.*l. apud Iulianum ff. de fideicommiſſ. libert.* vbi Sceuola proclamauit. *Et ſi alterum pedem in ſepulcro haberem, adhuc tamen addiſcere vellem* (de quo, qui prolixiorē ſermonem cupit audire, conſulat poſt veteres Caſſaneum *catalog. glor. mundi parte* 10. *conſid.*4. Melchior. Iunium *lib.* 2.*polit. qq. q.* 42. *mihi fol.* 73. 74. Polianthæam Langij *tit. Conſtantia v. Hiſtorica Exempla* Edonem Neuſium *in Theatro ingenij lib.*1.*c.*11. *de inſatiabili diſcēdi ſtudio mihi fol.*222. qui plurimos ſtudio veræ laudis accenſos deſertis ſuis laribus, dulcibuſq;

buſq;pignoribus per incognitas mũdi partes diutiùs peruagaſſe demonſtrant) contra inſtinctum naturæ, inquit Baldus, ruſtici videntur peragere, qui nõ conſulunt, cum poſſent peritos (quorum doctrina imperitorum mens, *& totus illuminatur mundus, Auth. habita C. ne filius pro patre)* conſulere, *in c. vlti. col. 3. de confeſſis*, Tiraq. *de pœnis temper. d. c. 11. nu. 7. & 21.* Menoch. *de recup. poſſeſſ. remed. 15. n. 28.* & ſicuti pro comparanda corporis alimonia ad Vrbes, pro cædendis lignis ad ſyluas, feſtiuis diebus ad templa pergebãt, ita pro conſilijs capiendis ad peritiores accedere poterant, præclarè Bald. *loco citato & in l. iuris ignorantiam C. qui admitti, in l. cunctos populos C. de ſumma Trinit. & in l. 3. C. de Iure deliber.* adſtipulantur *in Topicis* Euerard. *loco à defectu formæ* Scaccia *de Iudicijs cauſ. ciuil. c. 10.* Farinac. *de pœnis temper. q. 96. cauſ. 11.* Hering. *de fideiuſſ. c. 8. n. 108.* Nam authore I.C. *Non negligentibus ſubuenitur, ſed neceſſitate rerum impeditis, in l. non enim 16. ff. ex quibus cauſis maiores l. pupillus l. Paulus. ff. quæ in fraud. credit.* Theſaur. *deciſ. 191. num. 2.* Hering. *d. tract. c. 27. parte 2. n. 82.* Regens Capyc. Latro *deciſ. 42. nu. 8.* latiùs *conſult. 154. nu. 25. & ſeq.* Conſiliar. Hodiern. *1. var. c. 31. n. 44.* ſcire enim, & ſcire debere æqua lance librantur, *l. quod te. ff. ſi certum petatur l. qui fundum §. ſeruus ff. pro empt.* Bald. *in d. l. 1. col. 5. C. de ſacroſ. Eccleſ.* vnde Paulus I.C. *Scientiam nõ hanc accipimus, quæ Iuris prudentibus inſit, ſed etiam quam quis aut per ſe habeat, aut conſulendo prudentiores aſſequi poſſit, l. in bonorum 10. de bonor. poſſeſſ.* Quarè ſicuti quod cogitare debueris, cogitaſſe præſumeris; pariter cum minimè contradixeris, nec proteſtatus fueris, conſequens detrimentum maluiſſe videris, Alex. *conſ. 6. et 207. vol. 2. & conſ. 102. & 112. vol. 1.* Romanus *conſ. 299. & 395.*

Cum itaq; ruſticus pro re nõ parui momenti peritiores cõſulere negligens, contra inſtinctum naturæ peccauerit, nunquam viſum eſt legibus, vt reſtitutionis beneficio potia-
tur: In his enim, quæ aduerſus ius 61
naturale, vel naturalis iuris rationẽ aguntur, ei non venitur ſubſidio. *Non in ea re ruſticitati venia præbeatur* (ſtatuit Cæſar) *cum naturali ratione honor huiuſmodi perſonis debeatur, in l. 2. C. de in ius vocando*, firmant ex pluribus Tiraq. *d. cauſ. 11. num. 7.* Maſcard. *d. concluſ. 1292. nu. 11.* Menoch. *de arbitr. d. caſ. 194. nu. 22.* Impenſiús quia ille (vt in examine doctum fuit) erat admodum ſagax, &, vt vulgariter dicitur, *era ſquadrato*, (ſicuti hac tempeſtate ruſtici non
ſimplices, ſed ſagaces exiſtunt, ita ut 62
locũ nõ habeat, quod Poeta cecinit.

Ruſticus indoctè ſi quid dixiſſe videbor,
Da veniam.

Imó, *Innocens; & quieta ruſticitas*, quam Cæſar præconizauit *in l. vtili 3. C. de defenſ. Ciuitatum*, hoc tempore eſt nigro ſimillima Cygno, ex eis, quæ congerunt Bertazol. *in repet. l. ſi quis maior* Menoch, *d. caſ. 194. n. 3.* Hieron. de Laurentijs *deciſ. Auenion. 79. n. 7.* Hering. *vbi ſupra c. 8. nu. 110.* Sforzia Oddus *de reſtit. in integ. q. 9. nu. 63. parte 1. vbi ſigillatim deſcribit ruſticos.* Nouar. *de grauam. Vaſſall. grauam. 425. n. fin.* Surdus *deciſ. 237. n. 11.* Farinac. *q. 98. cauſ. 11. num. 59.* Danza *de pugna Doctorum lib. 3. tit. de iniurijs c. 1. n. 35. & ſeq.* & ſecundum omniſcium Tholoſanum *de Republ. lib. 4. c. 8. nu. 4.* ruſtici ſunt fallaces, fures, & callidi, cõſonat Maſcard. *de probat. q. 8. n. fin.* iuxta illud vulgatũ.

Si vngit pungit, ſi pungit ruſticus vngit,

Ru-

Ruſticus inſlatur nimium dum ſapè rogatur) vndè ei nullo reſtitutionis in integrum beneficio ſubuenitur; Toto enim Iure ſagaci non parcitur ruſtico, Tiraq. Menoch. & Maſcard. *locis laudatis*, quibus adiungimus relatos à Leotardo *de Vſuris q.* 100. *n.* 58. cũ, teſte Baldo, ei ſollũmodo ſuccurratur, qui verè ruſticus eſt opere, & cõuerſatione apud Tiraq; *ibid. nu.* 17.

Præſertim quia certabat de lucro captando, vnde ei non prodeſt ruſticitas, Guglielm. de Bened. *c. Raynutius v. Et vxorem nomine Adelaſiam*, *n.* 97. accuratè Menoch. *d. caſ.* 194. *n.* 22. vbi ſic ait, *Quando ruſticus potuit peritiores conſulere, & non conſuluit, ſed ex ſuo capite egit, tunc non excuſatur* (ſubinde) *Hoc intelligo, cum ruſticus commodum, & lucrum vult conſequi, tunc ei non prodeſt ruſticitas; & rectè, mea quidem ſententia, quoniam nec error, nec iuris ignorantia in lucro aſſequendo prodeſt, l. regula ff. de Iuris, & facti ignor. l. error. C. eod. Rationem illam eſſe opinor, quia nemo debet ex ſua negligentia, & ita ex ſuo delicto commodum conſequi, l. itaq; fullo ff. de furtis, fauent enim iura vigilantibus, non dormientibus*. Hactenus ille, cui ſuffragatur Farinac. *quo ſupra q.* 98. *n.* 40. 41. *&* 103.

63 Quod autem aſſertus hic ruſticus, antequam ſe in hæreditate defuncti fratris immiſcuit, peritos conſulere poterat, dubitari non debet. Etſi enim Vrbem nimia proſpeximus calamitate vexatam, gemini tamen remansêre Conſulti iugiter cõuerſantes; quorum ſi nollet vota perquirere, liberum ei erat per nuncium, aut epiſtolare compendium ad alteram pergere Ciuitatem. *Si quando deſunt in Ciuitate, ex qua pupilli oriundi ſunt, qui non idonei videantur, officium eſt magiſtratum exquirere ex vicinis ciuitatibus honeſtiſſimũ quẽq; & nomina Præſidibus prouinciæ mittere*, reſcribunt in ſimili Vlpianus, & Paulus fulgentiſſima Iuris ſydera lumina mutuati à fonte lucis Papiniano, ille *in l.* 1. *§. ſi quando ff. de magiſtr.* hic vero *in l. diuus ff. de tutor. & curat. dotis*, probant Salyc. Roman, & Bald. *in l. iuris ignorantia C. qui admitti* Tiraq. *d. cauſ.* 11. *n.* 22.

Epiſtola enim, teſte Turpilio apud Hieron. *epiſt.* 46. ſola homines abſẽtes facit præſentes, *Quia audiri abſentium verba non poterant*, (inquit Hipponenſis Antiſtes) *illa ratio peperit literas, notatis omnibus oris, ac lingua ſonis, atq; diſcretis, de ordine lib.* 2. *c.* 12. ex noſtris tradidit Bartolus, Epiſtolam eſſe abſentibus id, quod eſt ſermo præſentibus; immò eum, qui alteri ſcribit, intelligi præſentẽ præſentẽ alloqui, *in l. nuda col.* 2. *ff. de donat.* corroborãt Alex. *conſ.* 181. *vol.* 1. Neuizan. *conſ.* 46. *nu.* 35. Zaſius *conſ.* 9. *nu.* 27. *lib.* 1, Matthæus Cuno *lib.* 1. *de pactis c.* 14. *num.* 8. Eapropter Æmilius Ferrettus *conſ.* 16. *nu.* 18. Epiſtolam *præſentiæ organum* vocat, & Io: Gæddæus *vicarium os, & ſubſidiariam linguam, non aliter ac lex dicitur mutus magiſtratus, & magiſtratus lex loquens, de contrah. ſtipul. c.* 7. Quid enim refert, an voluntatem ſuam ſcriptis, an verbis quiſq; declaret? *l. de quibus ff. de legib.* cum non minus valeat quod vocibus, quam quod ſcriptura ſignificatur, *l. non figura. ff. de oblig. & act.* Borrell. *in ſumma deciſ. parte* 3. *tit.* 1. *nu.* 218. totum hoc luculenter expreſſit Leo Imperat. qui *Nouell.* 26. *Vt Eunuchi adoptare poſſint in fin.* ſic ait. *Eum, cui vocis vſus ademptus eſt, quæ linguæ munia ſunt, per manum adimplere; & qui ſermonem labris fundere nequit, per ſcripturam ad ordinandas res ſuas procedere nõ prohiberi*. videndus Hering,

Google

ring. *de fideinſſ.c.* 11.*n.*27.*& ſeqq.* Peritis itaq; non conſultis, libi præiudicium non legatarijs ruſticus debet adſcribere.

Et quod tandem Eccleſiaſtici teſtamento fauet, quia in ambiguis pro illius validitate pronunciandũ eſt, *Si pars iudicantium (* ſanxit Marcellus *) contra teſtamentum, pars ſecundum id ſententiam dederit, humaniùs erit ſequi eius partis ſententiam, quæ ſecundũ teſtamentũ ſpectauit, in l: ſi pars* 10.*ff. de inofficioſo teſtam. l. cancellauerat, in fin. ff. de his quę in teſtam.* Neuizan. *conſ.* 16.*n.*7. Mantic. *de coniect. lib.* 2.*tit.* 15. Velemb. *conſ.* 130. *n.* 66.*p.* 3. Aldograd. *conſ.* 50.*n.* 67. Cyriac. 3.*c.* 426.*nu.* 77. Roland. *conſ.* 81. *n.* 42.*lib.* 1. Menoch. *conſ.* 224.*nu.* 32. Conſiliar. Pratus 2.*forenſ.c.* 31.*n:* 14. Nos *in priori Conſult. n.* 7.*&* 50. quia illud notiſſimum eſt, ſemper præſumi fauore actus, Nos *in Poſteriori FACE in fin.* Non enim eſt veriſimile, teſtatores eam elegiſſe viam, qua ſua ſubuerterentur iudicia, *l.* 3.*ff. de offic. militis l. ex his verbis C. quando dies legati*, Menoch. *lib.* 6. *præſumpt.* 4.*nu.* 12. Hinc Summus Pontifex, *In contractibus plena, in teſtamentis plenior, in beneficijs quoq; pleniſſima eſt interpretatio adhibenda, in c. cum dilecti.* 6. *de donat.* Meritò Vlpianus, *Prætoris authoritate voluntates defunctorum tuetur, & eorum calliditati occurit, qui omiſſa cauſa teſtamenti ab inteſtato totā, partemuè eius poſſident; adhoc, vt eos circumueniant, quibus quid ex iudicio defuncti deberi potuit, ſi non ab inteſtato poſſideretur hæreditas, in l. prætor. ff. ſi quis omiſſa cauſ. teſtam.* quandoquidem quæ á teſtatoribus relinquuntur, non ſunt ab hæredibus ad irritum reuocanda, *l. ea quæ C. de reſtit. milit. l. cum quidam C. de neceſſ. ſeruis hæred. inſtit.* Conſil. Pratus 2.*c.* 8.*n.* 43.*& ſeq. Quo fit* (vt cũ Imperatore loquamur) *quod ſi ab vtilitate verborum, vel ſollemnitate iuris inanis ſcriptura eſſe dicatur, conſiderari ſpecialiter voluntatem placet, & obſecundari protinùs, cum res diuidentur, nec retineri ampliùs, quam quod ſingulorũ perſonis detegatur adſcriptum, vt & memoria defuncti non violentur* conſanguinei, *& occaſiones litium dirimantur, in l.* 1.*C. Theodoſ. de famil. erciſc.*

Concludendum eſt ergò, vt conſultationis feries hactenùs patefecit, hoc ſacerdotis Elogium ita firmum, & validum, vt nil robuſtius extimetur; ideoq; ruſticum fratrem, exploſis obiectionibus, debere ſecundum tabulas non ab inteſtato ſuccedere; & per conſequens legatarijs integra legata præſtare; quia (vt ſupra firmauimus) *Rationi congruit, vt ſuccedat in onere, qui ſubſtituitur in honore.* 64

GLORIA TIBI DOMINE IESV
Qui es omnia, ſuper omnia, præter omnia.
Scalig. *exerc.* 365. *ſect.* 2.

F I N I S.

RERVM

Notabilium in hoc Opuſculo contentarum.

SYLLABVS.

Prior zifara paginam, poſterior numerum indicat.

A

Actor ſuam tenetur probare intentionem, aliter reus abſoluitur. fol.55. num.24.

Actus fauore ſemper præſumitur f.75.n.55.& 112.n.4.

Actus perfectus ſemper ſubſiſtit. fol. 100.num.67.

Actum non videtur, quoties aliquid ſupereſt agendum. fol.105.nu.7.

Actum non facere, & inualidum facere pariliter indicatur. f.39.n.34.

Adimplementi exceptio. Vide exceptio.

Aditio hæreditatis non datur contra titulo poſſidentem. fol.18. nu.7.

Alexander Raudenſis ſe Doctorem celeberrimum appellauit, agrè tulit Marta, irriſit Fontanella. fol. 10.num.34.

Alienantes pendente lite, quibus pœnis afficiantur. fol.11.num.41.

D. Ambroſii pulchra ſententia circa Iudicis officium. fol. 19.num.75.altera fol.43. num.50.alia celeberrima, fol.43. num.51. & fol.77.

Annæi Roberti locus perſpicuus. fol.35. num.18.fol.88.num. 14.fol.96.nu. 44.fol. 113.num.45.

Annæus Robertus confutatur. fol.91. num. 25.

Animalia quædam miram exhibent gratitudinem. fol.57.num.34.

Antidotalis obligationis Encomia. fol. 56.num.31.& ſeq.

Antonij Fabri locus egregius. fol.8. num.24.fol.111.num.40.fol.16.nu. 64. fol.22. num.4.& 6.fol. 24.nu. 13.fol.39.num.36.fol.58.num.38. fol.68.num.24.fol.72.num.42.fol. 74. num.49.fol.96.num.45.& 47. fol.98. num.53.fol. 108.num.20. fol. 109. num.25.fol. 115.num.54.

Appellans non grauatus, aut grauare intendit, aut tempus redimere ex Bernardo. fol.77.

Approbatio teſtamenti quomodo præſumatur. fol.116.num.56.

D. Aquilæ vxoris Signoroli de Homodæis celebre factum. fol.93.n.33.

Armorum ſuſpitio in materia ſequeſtri cognitionaliter debet liquere, & quomodo. fol.13. num.50.

Arnobij ſententia pulchra. fol.58. num.39. fol.75.num. 56.

Aſſertionibus partium non ſtatur in prohibitis. fol.53.num.13.

Auaritia deteſtatur. fol.41.num.45.

B

Bartoli authoritas maxima. fol.116. num.56. *confutatur* Goueanus *aliter muſſitans.* Ibidem.

D. Bernardi ſententia de calumnioſè appellante. fol.77.

Belli timor æquiperatur bello, imo bello deterior eſt. fol.15.nu.57.

C

Caſſaneus multa ſurripuit à Tiraquello, à quo acriter increpatur.

fol. 114. num. 50.
Caroli V. potentiſſimi Cæſaris de fide ſeruanda vox egregia. fol.65. num.13.
Caſſiodori locus conſpicuus. fol.6.nu. 19. fol. 11. num.40. fol.34. num.4. fol.38. num.30. fol.47. num.49. fol. 56. num.28. fol.63. num.3. fol.75. num.56. & fol.77.
Cautio, quamuis medicina ſequeſtri, ſequeſtrationem non perimit bonis hypotheca ſuppoſitis. fol.12.n.45.
Cautio remedium fragile, nec propoſitum maleuolum mutat. fol. 12. num. 45. & ſeq.
Citatio ſecundum aliquos non requiritur in ſequeſtro. fol.12. nu.43.
Clauſula citra praiudicium Iurium partium quid operetur in ſequeſtro. fol.16. num.65.
Clauſula, Alias non retroceſſiſſet, quanta ſit efficacia. fol.67. nu.22.
Clauſulæ in diſpoſitiuis cenſentur appoſitæ de voluntate partium, non de ſtylo Notariorum, quidquid eſſet in executiuis. fol.58. num.36.
Claudiani carmina labores parentum affatim exprimentia. fol.45. n.58.
Clericus beneficium cap. Odoardus, aſſecutus, ſemper gaudet, etiam ſi efficeretur laicus. fol.100. num.65.
Concluſio tractatus ſolum attenditur. fol. 105. num.9.
Confeſſarij fides maxima. fol. 109. num.28.
Confeſſio non poteſt pro parte acceptari, pro parte reijci. fol.69. n.28.
Confeſſiones praiudiciales quæ? fol. 52. num.12.
Conditio appoſita in contractu ſi non impletur, contractus reſoluitur. fol.68. num.23.
Conditio in diſpoſitione adiecta eſt ſpecialiter adimplenda. fol.64. n.8.
Coraſii verba. fol.47. num.50.
Conſuetudo vnius loci alium non obligat. fol.91. num.27.
Conſtituti clauſula transfertur tantum Ciuilis, quam naturalis poſſeſſio, imo dominium. fol.21. n.4. & 7.
Conſtituti clauſula munitus, ſi in ſua poſſeſſione turbatur, vti ſpoliatus, poteſt recuperandæ remedium intentare. fol.23. num.7.
Conſtitutum morte conſtituentis extinguitur ſecundum aliquos. fol. 23. num.11. Contrarium cum diſtinctione verius. fol.23. n.12.
Contractus ſemel perfectus irreuocabilis. fol.32. num.7.
Contractus correſpectiui non debent diuerſo Iure cenſeri. fol.38. nu. 27. & fol.70. num.31. & 32.
Contractus vbi eſt nullus nullam parit actionem ad intereſſe. fol.39. num.35.
Contractus pars vna ab altera interpretationem recipit. f.51. n.5.
Contractus ex conuentione formam, & normam accipiunt. fol.64. n.8.
Contractus ex multis eſt indiuiduus. fol.68. num.25.
Contractus in totum agnoſcendus, aut reprobandus. fol.69. nu.26. etiam ſi plura capita contineret num.27.
In Contractibus non ſpectatur verborum ſonus, ſed rei effectus. fol. 73. num.43. & ſeq.
Contractus perfectio in vltima conſiſtit clauſula. fol.105. num.9.
In Correſpectiuis contractibus, qui aliquid ſibi ſeruari petit, debet & ipſe ſeruare alteri. fol. 70. num.32.
Credibile quod eſt, in dubio ſemper præſumitur. fol. 16. num.62.
Creditor ex cauſa lucratiua anterior præfertur poſteriori ex cauſa oneroſa, multo magis in poſſeſſione. fol.26. num. 18. & 19.
Culpa vbi nulla præcedit, ibi nulla eſt pœna. fol. 59. num 40.
Cypriani ſententia contra Auaritiam graſſantem tempore peſtis. fol.85. num.5.

De-

D

Deciſio cauſæ, de qua diſceptatur per Epiſcopum Bitectēſem.f.78.
à Deciſis non eſt recedendum. fol. 27. num.23.
Defunctorum voluntates ſeruandæ V. Voluntates.
Dilapidatio legitima cauſa ſequeſtri. fol.9.num.32.
Dilapidatio præſumitur in eo, qui bona poſſidet, quæ relicturus eſt. fol. 10.num.35.
Dilapidatio debet in Iudicio cauſa cognita apparere. fol.10.num.39.
Diſcordia conſanguineorum acerbiſſima. fol.15.num.61.
In Diuitijs conſiſtit decus familiarum. fol.42.num.49.
Donatarius anterior eſt legitimus contradictor ad impediendum heredi donantis in bonis donatis immiſſionem. fol.18.num.69.
Donatarius poſſidens per conſtitutum præfertur poſteriori creditori corporaliter poſſidenti. fol.22.n.2.
Donatarius vi compulſus ad retrodonandum, cenſetur metu coactus ad declarandum ſimulatam donationem. fol.52.num.12.
Donationem perfectam irritam facere nemo poteſt. fol.32.nu.26.
Donatio ſolius donatoris conſenſu efficitur irreuocabilis.
Donatio contemplatione matrimonij vti pars contractus dotalis, pariliter cum dote deciditur. fol.33. num.10.
Donationes contemplatione matrimonij quare irreuocabiles.f.37.n.26.
Donacio facta contemplatione certi matrimonij dicitur cauſa finalis, non impulſiua. fol.38. num.32.
Danatio cauſam finalem reſpiciens efficitur ipſo Iure irreuocabilis. fol.39.num.33.
Donatio contemplatione matrimonij ideo irreuocabilis, quia tangit vxorem, & filios. fol.39.num.36.& fol.40.num.40.
Donatio contemplatione matrimonij quando, & quomodo dicatur eorreſpectiua ad matrimonium ratione irreuocabilitatis. fol.37.num.26.
Donatio ſimulata ex poſt facto declarari non poteſt in præiudicium, quorum intereſt. fol.51.num.7.
Donationes ob cauſam de ſimulatione non arguuntur. fol.53.num.15.
Donationes ob cauſam dicuntur impropriè donationes. Ibid.nu.26.
Donationes ingratitudine reuocari cur legibus cautum fuit. fol.54. num.20.& ſeq.
Donatio facta nepoti, & filijs non reuocatur ob ſolam ingratitudinem nepotis. fol.58.num.57.
Donationes ob cauſam ingratitudine non reuocantur. fol.59.nu.43.
Donationes ad ſacros ordines, facta Eccleſia, remuneratoria, & contemplatione matrimonij ingratitudine non reuocantur. fol.59.nu.44.
Donator idoneis teſtibus, vel apertiſſimis documentis tenetur probare cauſam ingratitudinis. fol.55. num.24.
Donatore pacta non obſeruante, non adſtringitur donatarius pacta ſeruare. fol.66.num.17.
Dotantes doloſis donationum retroceſſionibus non decipiendi. fol.35. num.19.
Dotes mulierum conſeruari Reipublicæ intereſt. fol.33.num.11.

E

Educationis primordia indicant incrementa. fol.56.num.29.
Epiſtola Eneomia. fol.119.nu.53.
Error Notarij V. Notarij error.
Euentus triſtes quamuis non ſoleant expectari, ſi tamen ſunt contingentes

tes debent attendi. fol.14.n.53.
Euictioni ſemper eſt locus in donatione contemplatione matrimonij, etam ſi promiſſa non eſſet. fol.39. num.34.
Exceptio adimplementi ſemper opponi poteſt, etiam ſi ſtatutum omnes reijceret exceptiones. fol.67.nu.23.
Exceptiones requirentes altiorem indaginem manutentionis Iudicium non euertunt. fol.26.num.20.
Pro Expreſſo habetur quoties ſic veriſimiliter diſponens futurum fuiſſet ut reſponderet. fol.51.num.6.

F

Facibus adiuuare Solem ſuperuacaneum. fol.75.num.56.
Familiæ ſplendor diuitijs conſeruatur. fol.42.num.48.
Feſtinatione nihil vtilius in arduis, ſubitiſquè negotijs, ſicuti nil tardi-tate periculoſius. fol.11.nu.40.
Fides an, & quando faciat fidem. fol.36.num.23.
Fidem ſeruare naturali rationi conſentaneum. fol.64.n.9.11.& 18.
Fide deficiente omnia inficiuntur. fol.65.num.11.
Fidem fallerè graue eſt. fol.65. num.12.
Fidelis herus, fidelis ſeruus. fol.66. num.18.
Filius talis præſumitur, qualis eſt pater. fol.55.num.27.
Filius portare non debet iniquitatem patris. fol.59.num.41.
Filij parentum voluntati obtemperare debent omnino. fol.88.n.14.
Finis cuiuſquè rei pars potentior. fol.105.num.8.
Fontanellæ verba in Notarios. fol. 74.num.51.
Fructus dilapidari dicūtur, cū ſi à poſſeſſore in vſum proprium conuertantur. fol.9.num.32
Fructus, qui ſuperſunt pro oneribus matrimonij poſſunt à donatario retrocedi. fol.40.num.41.
Fructus, vti acceſſorij ad dominium ſpectant ad dominum. fol.60.n.49.
Fraudibus obuiandum, omni Iure oſtenditur. fol.35.num.19.
Fruſtatorios actus leges abhorret. fol.10.num.37.
Fulgentij elegans ſententia. fol. 41.num.45.

G

Generi per ſpeciem derogatur. fol.60.num.47.
Gratitudinis effectus mirabiles. fol. 57.num.32.

H

Haereditas non poteſt pro parte agnoſci, pro parte repudiari. fol.69.num.29.
Hæreditas quando animo, & facto adipiſcatur. fol.114.num.54.
Hæredes tenentur omnino ſeruare teſtatorum voluntates. fol.20.nu. 63.fol.88.num.16.& ſeq.
Hæres defuncti factum impugnans hæreditate priuatur. fol.113. num.46.
Hæres ex teſtamento ſe immiſcens hæreditati, eam adire videtur. fol. 114.num.54.
Hæres vendens bona hæreditaria, aut ſoluens legata hæreditatem adire dicitur. fol.115.num.55.
Hæres teſtamenti partem agnoſcens, totum teſtamentum agnoſcere videtur. fol.116.num.56.
Homines omnes natura ſcire deſiderant. fol.117.num.59.
Hypothecam, vel Ius habenti ſuper re quomodo vice ſequeſtrationis conſulatur. fol.10.num.38.

I

Actare ſuum nemo præſumitur, & quare. fol.41.num.47.
Ingratitudinis effectus recenſentur. fol.54.num.23.
Ingratitudo quot modis committi poteſt. fol.56.num.30.
Inimicitia capitalis ex maioris partis bonorum lite ſuboritur. fol.13. num.51.
Innocens quilibet præſumitur, donec nocens in contrariũ oſtendatur. fol. 55.num.26.
Inſtitui hæres nemo poteſt in re aliena, aut reſtitutioni obnoxia. fol.38. num.29.
Inſtrumentum non continet contractus ſubſtantiam, ſed eius dumtaxat probationem. fol.37.n.24.
Inſtrumento vitiato non vitiatur contractus, cuius tenor poteſt aliundè probari. fol.37.num.25.
Inſtrumentum non poteſt pro parte probari, improbari pro altera. fol.69.num.28.
Inſtrumenti verba non iuxta ſonum, ſed ſecundum mentem contrahentium intelliguntur. fol.75.n.33.
Iudex in principio litis poſſeſſorem in ſua manutenendum poſſeſſione decernet. fol.7.num.21.
Aliter vim diceretur poſſeſſori inferre. fol.7.num.24.
Iudex in notorijs extraiudicialiter, & parte non citata poteſt ſe informare. fol.11.num.42.
Iudex pro bono pacis poteſt à Iuſtitiæ tramite quandoque recedere. fol. 15.num.60.
Pariter vbi periculum eſt in mora. Ibidem.
Iudex naſcenti malo tenetur ſtatim occurrere. fol.15.num.60.
Iudex ſemper præſumitur iuſtè agere, ſtateram geſtare in manibus, lances appendere æquo libramine. fol. 19.num.74.
Iura potiora qui habet in petitorio vincere debet in poſſeſſorio. fol.17. num.68.
Ius naturale fons eſt Iuris Ciuilis, Ius ciuile riuulus naturalis. fol.46. num.62.
Iuramentum nil operatur, vbi contractus reſoluitur. fol.68.n.23.

L

Laudes Io: Antonij Molegnani authoris Soceri. fol.18.num. 73. Conſil. Hodierna, fol.33.nu.9. Rota Romana, fol.21.num.1. Caroli Bottilierij, fol.33.num.9. Conſil. Marcelli Marciani Iunioris, fol. 72.num.38. D. Iacobi Capyc. Galeota Regentis. fol.56.num.63. Illuſtr. D. Franciſci Gaeta Epiſcopi Biſiten. fol.78. Conſil. D. Ioſeph de Roſa. fol.34.num.12.
Laudum non poteſt pro parte acceptari, pro parte non. fol.69.n.29.
Legata pro exoneratione conſcientiæ relicta dicuntur ad pias cauſas. fol.113.num.34.
Legatorum præſtatione aditur hæreditas. fol.115.num.55.
Lege tota perſpecta, vel ſcripta conuentione Iudicandum. fol.65.n.6.
Legem in rei ſua traditione quilibet adijcere poteſt, cui ſi non ſatiſfiat rem condicere poteſt. fol.65. num.15.
Leges actus fruſtatorios abhorrent. fol.10.num.37.
Lex nulla, nullaquè deciſio ad varietatem humanæ naturæ ſat eſt. fol. 4.num.3.
Lex municipalis vnius loci, alios non obligat. fol.91.num.27.
Legum conditores ſoboli naſcituræ ſemper proſpexere. fol.32.nu.1.
Lites noſtri temporis ſunt rediuiuæ. fol.4.num.2.

Lis feſtinans effundit ſanguinem. fol. 14. num. 53.

Litium immortalitem, diſpendia, & odia deplorant Eccleſiæ patres Philoſophi, Hiſtorici, Politici, Poetæ, Medici, & legum conſulti. fol. 4. num. 5. & ſeqq.

Locus, & tempus interdum non patitur plenius deliberandi conſilium. fol. 15. num. 59.

M

MAguntini Archiepiſcopi vox notabilis. fol. 66. num. 18.

Mariti noſtri temporis plus expendunt in ornamentis vxorum, quam pro dote recipiunt. fol. 34. & 15.

Matrimonium aduentitijs ponderibus non grauandum. fol. 36. n. 20.

Matrimonij onera lepidis carminibus deſcribuntur. fol. 36. nu. 21.

Matrimonium vbi eſt certum, ſemper cauſa finalis dicitur donatio illius contemplatione facta. fol. 38. num. 32.

D. Maximi pulchra ſententia. fol. 63. num. 4.

Melius antè tempus occurrere, quam poſt cauſam dilapidatam remedium quærere. fol. 14. num. 56. ſeq.

Mulier nequit eſſe teſtis in teſtamento, & quare. fol. 107. num. 16. fallit, fol. 113. num. 47.

Mulierum conſilium infirmum. fol. 107. num. 17. ſecus fol. 14. num. 49.

Mulieres multum loquaces. fol. 108. num. 19.

Mundus ſemper labitur in deterius. fol. 4. num. 4.

N

NAturalis rationis Encomia. fol. 45. num. 59.

Noſtrum quod eſt ſine facto noſtro nequit auferri. fol. 40. nu. 39.

Notarij error non habet vim debilitandi, vel tollendi ſubſtantiam facti. fol. 75. num. 32. & ſeq.

Notarij imperiti taxantur. fol. 75. num. 50. & ſeq.

Notariorum cautela notabilis ex Fontanella. fol. 58. num. 35.

Notoria ab onere probandi nos releuant, nec in eis requiritur cauſæ cognitio. fol. 11. num. 42.

Nullitas teſtamenti ab eo non poterit allegari, qui teſtamentum probauit. fol. 116. num. 56.

O

OBligationis antidotalis Encomia. fol. 56. num. 31. 108. num. 24.

Odia conſanguineorum, & affinium quare acerbiſſima. fol. 15. n. 61.

Oltradus I. C. maxima authoritatis. fol. 106. num. 13.

Opinio, quæ diſtinguit, amplectenda. fol. 69. num. 48.

Opinio vnius Doctoris teſtamento fauens præfertur alijs. fol. 96. num. 49. 120. num. 63.

P

PActa, quæ dotis conditionem deteriorem efficiunt, improbantur. fol. 34. num. 13.

Pacta, quæ donationem contemplatione matrimonij minuunt, annullantur. fol. 34. num. 16.

Pactum non reuocandi donationem etiam ingratitudinis vitio quando validum. fol. 37. num. 35. ſeq.

Pacto fieri poteſt, vt iniuria non ſit iniuria. fol. 38. num. 35.

Pacta ſeruare, de Ore Dei proceſſit. fol. 64. num. 10.

Pactum futuræ ſucceſſionis quarè inualidum. fol. 71. num. 36.

Fallit ſi interccederet conſenſus illius,

lius, de cuius hæreditate tractatur. fol.71.num.37.
Vel ſi non de tota facultate conciperetur. num.30.40.
Pactum quota bonorum differt à pacto quota hæreditatis. fol.72.n.29.
Pactum futuræ deuolutionis bonorum ſubſiſtit, & ſi de inſtituendo ſonet. fol.72.num.41.
Parentes filijs theſaurizare, latè oſtenditur. fol.42.num.49.& 53.
Parentes quare non præſumuntur filios odiſſe. fol 43.num.51.
Parentum amor erga filios quantus. fol.43.num.53.& ſeq.
Parentes ſemper filios extraneis præferunt, etiam ſi ſoboles eſſet in vtero. fol.44.num.54.& 55.
Parentes plus filios, quam ſe ipſos amant. fol.45.num.57.
Partium aſſertionibus non ſtatur in prohibitis, fol.53.num.13.
Partis aditio totius aditionem oſtendit. fol. 116.num.58.
Patres bona filiorum dilapidantes amentes potius, quam amantes. fol.32.num.2.& 45.num.56.
Paupertas contempta diuitibus, iniuſa pauperibus fol.42.nu.48.
Pendente lite alienantes quâ pœna puniantur. fol.11.num.41.
Periculum vbi adeſt, ibi celeri reformatione ſuccurrendum eſt. fol. 15.num.59.
Peſtis, quæ in Regno Neapolitano anno 1656. graſſabatur deſcriptio. fol.84.num.1.& ſeq.
Peſtis letifero afflatu omnes inuadit. fol. 90. num.32.fol.95. num.44. fol.110.num.32.
Peſtis pharmacum, Cito, Longe, Tarde. fol.95.num.43.
Peſtis tempore omnia Iura laxantur. fol.96.num.47.
Petri Vanderani verba. fol.10. num.35.
De Poſſeſſorio prius diſceptãdum, quã de Petitorio. fol.5.num.15.
Poſſeſſio vacua non occupata ſequeſtratur in principio litis. fol.7. num.22.
Poſſeſſorem è ſua poſſeſſione de facto decedere, nimis durum. fol.7. num.23.
Poſſeſſor ſemper præſumitur litigare cauſa differendi iudicium, vt interim capiat fructus. fol.10. num.36.
Poſſeſſionis contentione ſæpe numero diſcrimen irretractabile ſuboritur, & quomodo. fol.13.nu.49.
Poſſeſſio non amittitur ſequeſtratione. fol.16. num.64.
Poſſeſſionis vitia à prædeceſſoribus contracta ſucceſſores inficiunt. fol.17.num.67.
Poſſeſſorio vincit qui habet poſtiora Iura in petitorio. fol. 17 nu.68.
Poſſeſſionem habere non dicitur, qui eam retinere non poteſt. fol.19. num.71.
Poſſeſſione potiori, priorique munitus in bonis manutenẽdus. fol.21.n.1.
Pœna nulla debetur, vbi nulla præceſſit culpa. fol.58.nu.39.& ſeq.
Præambulum obtentum pendente lite, vti attentatum nil operatur, neq; poſſeſſionem transfert. fol.17. num.66. fol.18.num.71.& 72.
Præſides ſtatum Reipubl. pacificum ſeruare tenentur, fol.13.n.48.
Preces importunas vim habere coactionis latè oſtenditur. fol.49. num 64.ſeq.
Præcedentia lumen oſtendunt ſequentibus, in quibus cenſentur repetita. fol.51.num.5.
Præfationes donationum donantis voluntatem, cauſamque finalem oſtendunt. fol.50.num.3.
In Præfatione verba poſita cenſentur in diſpoſitiuis repetita. fol.51. num.4.
Princeps à fide conuentionis recedens

fidem

ſidem à ſubditis ſperare non poteſt. fol.66.num.18.
Vt Principem cur ego te haberē, cum tu me non habeas vt ſenatorem? vox Domitij. fol 67.nu.19.
Principes, qui poterant tollere leges, non tamen mutarunt placita mortuorum. fol.87.num.10.
Non Promittere melius, quam promiſſa fraudare. fol.65.num.14.
Promiſſio qualibet ſemper annexam conditionem habet, ſi fides ſibi ſeruetur. fol.67.num.20.
Proprietarius vſufructuario mortuo poteſt, etiam propria authoritate, poſſeſſionem capere. fol.25.num.15.

Q

QVintiliani ſententia de peſtis atrocitate. fol.85.num.3.

R

RAtionis naturalis Encomia. fol.45.num.59.
Rei iudicatæ ſtandum. fol.4.num.1.
Rei ſuæ quilibet eſt moderator, & arbiter, etiam abutendo. fol.87.num.13.
Remedium l.fin.C.de edicto D.Adriani tollendo habet locum in bonis teſtatoris, non alienæ hypothecæ ſuppoſitis. fol.18.num.70.
Repetitio conditionis. fol.50.num.3.ſeq.
Reſeruatio vſufructus traditionem poſſeſſionis inducit. V.Vſufructus.
Retroceſſiones donationum contemplatione matrimonij vti metu extortæ, vel precibus importunis, nullæ ſunt, & inualidæ. fol.40.num.42.cum ſeq.
Retroceſſionis contractus, vti indiuiduus, in totum approbandus, vel reprobandus. fol.70.nu.30.
Reuerentia ſubiectorum cum læſione conglomerata contractum reddit inualidum. fol.41.num.46.
Reuocandi donationes facultas donatoribus, non eius hæredibus competit, & quando ſecus. fol.54.num.22.ſeq.
Rogitus teſtium omiſſus poteſt teſtibus comprobari. fol.108.num.21.
Ruſticitati ſemper conſultum eſt. fol.116.num.57.
Ruſtico, qui poteſt peritiores conſulere, & non conſulit, non ſuccurritur. fol.117.num.58.& ſeq.
Ruſtici noſtri temporis ſunt ſagaces, & callidi. fol.118.num.62.
Ruſtico ſagaci non ſuccurritur. fol.119.num.62.
Ruſtico non ſubuenitur, qui certat de lucro captando. Ibidem

S

SAcerdotis teſtimonium vim habet duorum teſtium. fol.109.num.30.
Saluiani locus egregius de antidotali obligatione. fol.57.num.33.
Senecæ locus eximius. fol.33.num.8. fol.38.num.31.fol.42.num.48.fol.51.num.8.fol.88.num.14.fol.91.num.23.& 24.
Sepulchrorum violatores acriter puniuntur. fol.88.num.15.
Sequeſtrum in principio litis prohibitum, & quare: fol.6.num.16.& ſeq.
Sequeſtrum remedium deſperatum. fol.6.num.17.
Sequeſtrum cauſa cognitionem exigit, aliter nullius roboris. Ibid.num.8.& quando ſecus fol.14.num.51.& 53.

Sequeſtrum contra titulo poſſidentem non conceditur. fol.7.num.20.

Sequeſtrum petenti contra titulo poſſidentem duplici modo conſulitur. fol.8.num.25.& 39.

Sequeſtrum in principio litis intercedente cauſa legitima conceditur. fol.8. num.27.& fol.7.num.34.

Sequeſtrum concedendum omnino, ſi ex Inſtrumento de potiori pateat credito. fol.8.num.28.& 29.

Imo ſemiplenè ſecundum aliquos. fol.9.num.30.& 31.

Sequeſtri potiſſima cauſa bonorum dilapidatio. fol.9.num.32.

Sequeſtrum permittitur non citata parte, ubi periculum eſt in mora. fol.11.num.40.

Sequeſtrum non fit de bonis ſtabilibus ſecundum aliquos, fallit ſi bona eſſent creditoribus hypothecata. fol.12.num.43.44.

Sequeſtrum fit, ne partes veniant ad arma. fol.12.num.47.

Sequeſtratione non amittitur poſſeſſio. fol.16.num.64.

Scriptura non requiritur, niſi in caſibus à Iure expreſſis. fol.111.num.36.

Simulatus contractus adhoc dicatur, debet exprimi cauſa ſimulationis. fol.53.num.14.

T

TArditate nihil periculoſius in arduis, ſubitiſque negotijs. fol.11.num.40.

Tempus, & locus interdum non patiuntur plenius deliberandi conſilium. fol.15.num.59.

Teſtamenta nuncupatiua ſcripturam non requirunt. fol.87.num.17.fol.90.num.22.fol.106.num.26.fol.110.num.33.fol.112.num.39.

Teſtamentum nuncupatiuum coram ſeptem teſtibus conditum probari poteſt per duos teſtes. fol.90.num.18.

Teſtamentum valet, etiam ſi teſtator ſe remitteret ad quandam ſchedulam. fol.90.num.21.

Teſtamentum ſubſiſtit, etiam ſi teſtes eſſent legatarij, & quomodo. fol.90.num.20.

Teſtamentum tempore peſtis conditum an validum, ampliſſima quaeſtio. fol 92.num.30.cum ſeqq.

Teſtamentum praefatum ſecundum multos ſolum diſcontinuationem teſtium, non remiſſionem admittit, & quomodo. fol.93.num.32.

Teſtamentum ad pias cauſas duos teſtes requirit. fol.95.num.39.

Teſtamentum praefatum ſecundum aliquos ſuſtinetur, etiam quoad extraneos legatarios. fol.95.num.40.

Teſtamentum libitinariorum coram duobus validum. fol.96.nu.45.

Teſtamentum impugnans ob defectum numeri teſtium peccat mortaliter. fol.97.num.50.ſeq.

In Teſtamentis tempore peſtis an teſtes neceſſe habeant teſtatorem videre. fol.59.num.57.

Teſtamentum de nocte conditum an tria exigat luminaria. fol.98.num.62.

Teſtamentum valet ſi teſtator dicat relinquo bona mea Titio. fol.99.num.55.

Teſtamentorum publicatio coram quo Iudice facienda. fol.95.nu.66.

Teſtamenta tempore peſtis valida, an ſubſiſtant, ſi publicentur finita contagione. fol.100.num.67.

Teſtamentum defectu ſollemnitatis, & voluntatis quando validum. fol.104.num.5.fol.106.num.12.fol.110.num.34.& ſeq.

Teſtamentorum perfectio coram teſtatore perneceſſaria ſecundum aliquos. fol.105.num.10.11.

In

In Teſtamento quolibet debet concurrere quadruplex perfectio: fol. 106 num. 14.
Tiſtamenti requiſita. fol. 109. num. 27.
Teſtamentum ratione voluntatis imperfectum piæ cauſæ fauore ſubſiſtit. fol. 112. num. 42.
Teſtamentum tempore peſtis, & ad pias cauſas non requirunt rogitum. fol. 114. num. 53.
Teſtamenti nullitas ab eo non poterit allegari, qui illud approbauit. fol. 116. num. 56.
Teſtamentorum fauore in dubijs iudicandum. fol. 120. num. 63.
Teſtium depoſitiones non poſſunt pro parte ſcindi, prò parte probari. fol. 69 num 29.
Teſtes frequenter prece, vel pretio, amore franguntur, & odio. fol. 91. num. 26.
Teſtes in omni negotio ſufficiunt. fol. 92. num. 28.
Teſtibus magis creditur, quam inſtrumentis ſecundum aliquos. fol. 92. num. 29.
Teſtes in teſtamento nuncupatiuo an debeant concordare in formalibus verbis. fol. 98. num. 53.
Teſtes in teſtamentis debent eſſe rogati. fol. 108. num. 20.
Teſtes quando, & quomodo dicantur ſufficienter rogati. fol. 114. num. 52.
Tempus belli, & tempus peſtis æquiparantur. fol. 94. num. 37.
Theodorici Gothorum Regis locus. fol. 7. num. 19.
Timor belli æquiparatur bello, imò bello deterior. fol. 15. num. 57.
Traditio per cõſtitutum dicitur vera traditio. fol. 22. num. 3. & 6.
Turpitudinem propriam nemo allegat. fol. 52. num. 9.

V

D. Valeriani locus: fol. 14. num. 53. fol 36. nu. 28. fol. 65. num. 14 fol. 70. num. 34.
Venditione duobus facta ille præfertur, cui prius tradita fuit poſſeſſio. Fallit ſi in priori contractu intercederet clauſula conſtituti. fol. 23. num. 8. & 9.
Venditione bonorum hæreditariorum aditur hæreditas. fol. 115. num. 55.
Verba non attenduntur, vbi conſtat de ſenſu. fol. 73. num. 44. & fol. 99. num. 55.
Verba quando improprianda. fol. 75. num. 54.
Veriſimile habetur pro vero, prò lege, & ſecundum id indicatur. fol. 16. num. 63.
Veriſimilitudo veritatis imago caſus legis, ipſaque veritas. fol. 44. num. 52.
Veritas agitata magis ſplendeſcit in luce. fol. 6. num. 15. & fol. 104. num. 4.
Veritas vincit omnia. fo. 92. num. 29.
Veritas oculata fide, quam per aures animis hominum infigitur. fol. 97. num. 58.
Vi nil agendum, & aliquid actum nullum. fol. 47. num. 69.
Vitia ſemper remedijs fortiora. fol. 14. num. 55.
Vitia poſſeſſionis à prædeceſſoribus contracta ſucceſſores inficiunt. fol. 17. num. 67.
Vitium regulariter non præſumitur niſi probetur. fol. 55. nu. 25.
Voluntas contrahentium lex eſt contractuum. fol. 64. num. 8.
Voluntas primum locum obtinet, deinde veriſimilitudo, poſtremò verba. fol. 73. num. 45.
Voluntates defunctorum cuſtodiendæ velu-

veluti leges, imò pluſquam leges, etiam ſi iure deficiant. fol.86. num.6.7.9.& 12.

Voluntates defunctorum violare ſacrilegium. fol.87.num.11.

Voluntates mortuorum ſeruantes laudandos ſemper. fol.88.nu.14.

Voluntates defunctorum non ſeruantes inſtitutionis commodo priuantur. fol.88.num.16.

Voluntas eadem in homine perſeuerare præſumitur, etiam ex interuallo. fol.111.num.37.

Vox ſepè hominibus commutatur propter morbum. fol.97. num.60.

Vſuffructus reſeruatio traditionem poſſeſſionis inducit, præſertim ſi adeſſet clauſula conſtituti. fol.25.num.17.

Vtilitas publica præfertur priuatæ. fol.34.num.12.

Vxor in donatione contemplatione matrimonij vti principaliter contemplata ex retroceſſione non decipienda. fol.40.num.38.

Vxor relicta domina à viro conſequitur ſolummodo alimenta. fol.75.num.54.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

GIU 1960
[redacted] NTICO
[redacted] OMO